

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

ปริญญา

ภาษาไทย

ภาษาไทย

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต

The Analytical Study of the Usage of Language, Contents, and Concepts in
Songs for Life

นามผู้วิจัย นางสาวกัทรินทร์ สว่างอารมณ์

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ชดอ รอดลอย, ศศ.ม.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจินทุล, ค.ม.)

หัวหน้าภาควิชา

(อาจารย์โกวิท พิณพวง, Ph.D.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์กัญญา ชีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

สืบสังวี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต

The Analytical Study of the Usage of Language, Contents, and
Concepts in Songs for Life

โดย

นางสาวกัทรินทร์ สว่างอารมณ์

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)

พ.ศ. 2553

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภัทรินทร์ สว่างอารมณ์ 2553: วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลง เพื่อชีวิต ปริญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) สาขาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รองศาสตราจารย์ชลอ รอดลอย, ศศ.ม. 237 หน้า

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลง เพื่อชีวิต

ข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ คือ เพลงเพื่อชีวิต ซึ่งคัดเลือกเฉพาะเพลงที่ได้รับความนิยมที่มีจำนวนผู้เข้าฟังตั้งแต่ 2000 คนขึ้นไป ใน www.musicza.com, www.tidtam.com ประจำปี 2548-2549 เป็นจำนวน 200 เพลง

ผลการศึกษาพบว่า เพลงเพื่อชีวิต มีลักษณะการใช้คำดังนี้ คือ มีการใช้คำที่สื่ออารมณ์ของมนุษย์ทุกด้าน ใช้คำสัมผัสทั้งพยางค์และสระ เพื่อเพิ่มความไพเราะ ใช้คำซ้ำ คำซ้อน มีการใช้คำภาษาถิ่น ใช้คำหายาก ใช้คำภาษาต่างประเทศ และมีการใช้คำเลียนเสียงพูด และมีการใช้คำตัดและคำย่อ ส่วนลักษณะการใช้ประโยค พบว่า มีการใช้ประโยคบอกบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง และประโยคขอร้องหรือชักชวน ลักษณะการใช้สำนวน พบว่า มีการใช้สำนวนทั้งสำนวนเก่าและสำนวนใหม่ ส่วนลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ พบว่า มีการใช้โวหารภาพพจน์หลายลักษณะ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ บุคลาธิษฐาน นามนัย อติพจน์และปฏิพจน์ การศึกษาลักษณะเนื้อหาในเพลงเพื่อชีวิต พบว่า มีลักษณะเนื้อหา 4 ลักษณะ คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักและความผิดหวัง เนื้อหาเกี่ยวกับคติธรรมสอนใจ เนื้อหาในเชิงสร้างสรรค์สะท้อนสังคม และเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ส่วนลักษณะแนวคิดที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต พบว่า มีลักษณะแนวคิด 4 ทิศนะ ได้แก่ แนวคิดที่ศนะ ประกอบด้วย แนวคิดแสดงที่ศนะต่อค่านิยมของสังคม แนวคิดที่ศนะต่อคุณธรรม และแนวคิดต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต แนวคิดแสดงอารมณ์ แนวคิดแสดงพฤติกรรม และแนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์

Pattarin Swangarom 2010: The Analytical Study of the Usage of Language, Contents, and Concepts in Songs for Life. Master of Arts (Thai Language), Major Field: Thai Language, Department of Thai Language. Thesis Advisor: Associate Professor Chalor Rodloy, M.A.T. 237 pages.

The purpose of this thesis was to study the language usage, the content, and the concept existing in Thai songs for life.

The research data was collected from popular Thai folk songs with amount of 200, appreciated by not less than 2000 listeners through the websites of www.musicza.com, and www.tidtam.com

The result found was that the songs for life were of the variety of the words usage. In those types of songs, there were the words of expression of human emotion. The consonance and the vowel alliance were used to increase their listening worthiness. The words with repeating syllables, the cluster words, the dialectic words, the vulgar words, the loanwords, and the sound-imitation words were used in those songs. Beside, the partial words and the abbreviations were also used. By the types of sentences, it was found that the affirmative, interrogative, imperative and persuasive sentences were used. The idioms found in those songs were both the old and the new ones. Various types of the figures of speech were also found. Those are simile, metaphor, personification, metonymy, hyperbole, and rhetorical questions. By their content, four aspects were found, viz. love and disappointment of love, didactic, social creation and reflection, the nature. Finally, the concept found in those songs was of four opinions. They are of the social taste, the morals, the life wickedness, the emotion, the behavioral, and the condition and situation.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต” เล่มนี้สำเร็จเป็นรูปเล่มได้อย่างสมบูรณ์ เนื่องจากผู้วิจัยได้รับความเมตตา ให้ความรู้ คำปรึกษา ตลอดจนทุ่มเทพลังกายพลังใจในการตรวจแก้วิทยานิพนธ์จาก จากรองศาสตราจารย์ชลอ รอดลอย อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก รองศาสตราจารย์สิริวรรณ นันทจันทุล อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ร่วม รองศาสตราจารย์ ดร.ราตรี ชันวารชร์ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก และรองศาสตราจารย์ ดร.ประเทือง ทินรัตน์ ประธานการสอบ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่าน จึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ ผู้ประสิทธิ์ประสาท วิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัย เพื่อเป็นแรงผลักดันในการทำงานครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ น.ท.อรุณ สว่างอารมณ์ คุณพ่อที่คอยเป็นกำลังและเป็นผู้ให้ ทุนการศึกษา ตลอดจนคุณน้าวรรณ ขาวสำลี และญาติพี่น้องทุกคน ที่คอยให้ความช่วยเหลือ และเป็นกำลังใจที่ดีตลอดมา ขอขอบคุณเกริกก่าพล ประถมปีทมะ (ฮ็อค คาราบาว) ที่เสียสละเวลา อนุญาตให้ผู้วิจัยได้เข้าสัมภาษณ์ ขอขอบคุณคุณณิณี ปานแก้ว ผู้ที่อยู่เคียงข้างกันตลอดมา และคอย เป็นกำลังใจ เอาใจใส่ช่วยกระตุ้นเตือนให้ทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนเสร็จสมบูรณ์ ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ร่วมรุ่น 5 ในสาขาวิชาภาษาไทย และเพื่อนร่วมงานทุกคน ที่คอยช่วยเหลือเกื้อกูลและให้กำลังใจแก่ ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสุดซึ้งและมอบความสำเร็จนี้แด่คุณแม่จำลอง สว่างอารมณ์ ผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว

ภัทรินทร์ สว่างอารมณ์

พฤษภาคม 2553

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง

(3)

บทที่ 1 บทนำ

1

ความสำคัญของปัญหา

1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5

ขอบเขตของการวิจัย

6

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

6

ข้อตกลงเบื้องต้น

7

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร

8

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาและการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง

9

ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา

9

ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงและ

การใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง

11

ความรู้เกี่ยวกับคำและการใช้คำในวรรณกรรม

15

ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยค

34

ความรู้เกี่ยวกับสำนวน

35

ความรู้เกี่ยวกับโวหารภาพพจน์

37

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเพลงและเพลงเพื่อชีวิต

40

ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมเพลง

40

ความรู้เกี่ยวกับเพลงเพื่อชีวิต

46

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต

53

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา เนื้อหา

53

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

55

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงเพื่อชีวิต

56

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	58
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	58
การคัดเลือกข้อมูล	58
การเก็บและรวบรวมข้อมูล	58
เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย	68
การวิเคราะห์ข้อมูล	76
บทที่ 4 ผลการวิจัย	77
ผลการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา	77
ลักษณะการใช้คำ	78
ลักษณะการใช้ประโยค	156
ลักษณะการใช้สำนวน	172
ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์	176
ผลการวิเคราะห์ลักษณะลักษณะเนื้อหา	185
ผลการวิเคราะห์ลักษณะแนวคิด	194
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	211
สรุป	211
อภิปรายผล	215
ข้อเสนอแนะ	218
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	219
ภาคผนวก	227
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	237

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงรายชื่อเพลงเพื่อชีวิตที่ใช้ในการวิเคราะห์	59
2	แสดงรายการสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับเพลงเพื่อชีวิต	67

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาไทยเป็นภาษาประจำชาติ เป็นเอกลักษณ์และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีค่าสูงสุด คนไทยใช้ภาษาไทยในการติดต่อสื่อสาร เพื่อถ่ายทอดความรู้ อารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดออกมา เป็นภาษาพูดหรือภาษาเขียนในรูปแบบของงานวรรณกรรมประเภทต่างๆ เพื่อบอกเล่าเรื่องราวหรือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งในอดีตและปัจจุบัน

เพลงจัดได้ว่าเป็นงานวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่เปรียบเสมือนกระจกสะท้อนให้เห็น สภาพวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม รวมทั้ง ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของผู้ประพันธ์ ผ่าน การกลั่นกรองและเรียบเรียงออกมาเป็นบทเพลงในแต่ละยุคสมัย ดังที่ สงสุข ภาแก้ว (2546: 1) ได้ กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมเพลงเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมา โดยมีความผูกพัน เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ วรรณกรรมได้สะท้อนให้เห็นถึง วัฒนธรรมของคนทุกยุคทุกสมัย เป็นสื่อในการถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่บรรพชนได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาเป็นเวลายาวนาน นอกจากนี้ จารุณี กองพลพรหม (2526: 157) ได้กล่าวไว้ว่า เพลงเป็นงานวรรณกรรมรูปแบบหนึ่งที่สะท้อนให้เห็น สภาพชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ

เนื่องจากบทเพลงจัดว่าเป็นวรรณกรรมที่มีคุณค่าประเภทหนึ่ง ผู้ประพันธ์ได้ถ่ายทอด ความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ผ่านการเรียงร้อยถ้อยคำอย่างสละสลวยและมีศิลปะ โดยใช้ภาษาเป็น เครื่องมือ และมีมนุษย์เป็นผู้สื่อ โดยการขับร้อง มีดนตรีประกอบเพื่อเพิ่มอรรถรส ทำให้ผู้ฟังได้รับความซาบซึ้งตามบทเพลง ดังนั้นบทเพลงจึงเป็นสิ่งที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังได้โดยไม่จำกัดเวลา ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนทางวัฒนธรรมและนิสัยใจคอของคนในสังคมนั้นๆ ได้เป็นอย่างดี ทำให้เราทุกคนต่างมีความผูกพันกับเพลงและดนตรีมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ด้วยเนื้อหา สาระที่หลากหลาย ตามลักษณะหรือประเภทของบทเพลง ดังที่ พูนพิศ อมาตยกุล (2532: 7) กล่าวถึงวิวัฒนาการของเพลงประเภทต่างๆ ที่กำเนิดขึ้นในประเทศไทย จำแนกออกเป็น 8 ประเภท ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยเดิม เพลงร่ำวง เพลงชีวิต เพลงเพื่อชีวิต เพลงไทยสากล และเพลง

สากล โดยเฉพาะเพลงเพื่อชีวิตถือว่าเป็นอีกบทเพลงหนึ่งที่เข้าถึงผู้ฟังได้เป็นอย่างดี เพราะเนื้อหาสาระมุ่งชี้ให้เห็นถึงปัญหาของสังคม สะท้อนให้เห็นถึงสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกระดับ จากคุณค่าที่กล่าวมาข้างต้นบทเพลงประเภทนี้ได้มีบทบาทอย่างมากต่อสังคมไทย ซึ่งแนวคิดของผู้ประพันธ์เพลงเพื่อชีวิตในอดีตนั้นต้องการจะเสนอให้เห็นถึงปัญหาความขัดแย้งทางความคิดของชีวิตเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม ทั้งทางด้านการเมือง การปกครองตลอดจนวิถีชีวิตของคนในสังคมนั้นๆ แต่สำหรับผู้ประพันธ์ในยุคปัจจุบันนี้อาจมีแนวคิดหรือต้องการเสนอปัญหาต่างๆ ในมุมมองที่กว้างมากขึ้นซึ่งเนื้อหาในเพลงจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่สำคัญในช่วงเวลานั้นๆ และอาจรวมไปถึงปัญหาทางด้านความรักด้วย

เพลงเพื่อชีวิตนั้นมีลักษณะที่แสดงให้เห็นเด่นชัด ก็คือ เนื้อร้องที่ดีแก้ปัญหาชนชั้นแรงงานซึ่งมีความทุกข์ยาก และถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคมนายทุน สภาพปัญหาของท้องถิ่นชนบทที่ขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้มีอำนาจหรือฝ่ายรัฐบาล ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งอย่างรุนแรง ทำให้เกิดการจับปิ่นขึ้นต่อสู้กับอำนาจรัฐ และนักศึกษาปัญญาชนส่วนหนึ่งได้พากันหลบหนี จนเกิดเพลงเพื่อชีวิตขึ้นในอีกสถานการณ์หนึ่ง และยังคงมีบทบาทเป็นที่ยอมรับของสังคมจนถึงปัจจุบัน ดังที่ ดวงใจ อมาตยกุล (2545: 1) ได้กล่าวถึงลักษณะของเพลง เพื่อชีวิตไว้ว่าเป็นเพลงที่มีการพัฒนาทั้งเนื้อหา รูปแบบ ทำนอง ตามสภาพของสังคมและผู้ประพันธ์ โดยเริ่มจากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2488) มีวงดนตรีสากลเกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่เป็นของหน่วยงานราชการ กึ่งราชการ และเอกชน ได้เปลี่ยนมาประพันธ์เพลงประเภทเสียดสีสังคมไทย ได้นำชีวิตชาวบ้าน ชวนา กรรมกรผู้ใช้แรงงาน มาบรรจุในเพลงที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ บทเพลงจะเป็นการบรรยายความทุกข์ยากของประชาชน นักร้องที่มีชื่อเสียงในยุคนี้ ได้แก่ เสน่ห์ โกมารชุน, สมยศ ทศนพันธุ์, ชลอ ไตรตรงสอน และคำณ สัมปยุตตนนท์ เพลงได้รับความนิยมได้แก่ เพลงสามล้อคัน เพลงกลืนโคลนสาปควาย ต่อมาปี พ.ศ. 2503 – 2505 เพลงเพื่อชีวิตเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม ได้นำเพลงแหล่ของเก่ามาบันทึกใหม่โดยใช้ดนตรีสากลหรือผสมปี่พาทย์ และเร่งจังหวะให้เร็วขึ้น เป็นอีกแนวหนึ่งของเพลงชาวบ้านที่ได้รับความนิยมมาก มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยแท้ (หรือเพลงไทยเดิม) เพลงราว เพลงชีวิต และเพลงลูกทุ่ง (Country Music)

กล่าวได้ว่าบทเพลงเพื่อชีวิตนั้นได้พัฒนามาจากเพลงพื้นบ้าน ซึ่งเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่เป็นสื่อกลางถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึก จินตนาการต่างๆ ไปสู่ผู้ฟัง อีกทั้งเป็นเสมือนภาพ

บันทึกเหตุการณ์ต่างๆ ในสังคมทุกยุคทุกสมัย ซึ่งจะปรับเปลี่ยนเนื้อหาของเพลงไปตามสภาพสังคมมุ่งตีแผ่ปัญหาด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นไปจนถึงปลุกจิตสำนึกของผู้ฟังให้ลุกขึ้นเรียกร้องและต่อสู้ให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นในสังคม (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544: 91) การถ่ายทอดชีวิตผ่านบทเพลงให้มีความไพเราะนั้น ผู้เขียนบทเพลงต้องมีความสามารถเรียงร้อยถ้อยความ รู้จักเลือกสรรคำที่ก่อให้เกิดพลังทางภาษา กระตุ้นให้ผู้ฟังเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนบทเพลงเพื่อปลุกเร้าจิตสำนึกให้ประชาชนลุกขึ้นต่อสู้กับความไม่เป็นธรรมในสังคม โดยนำมาประกอบเข้ากับท่วงทำนอง จังหวะ เสียงประสาน

เพลงเพื่อชีวิตนั้นนอกจากจะให้ความไพเราะทางด้านดนตรี ช่วยสร้างความเพลิดเพลินหรือสื่ออารมณ์ต่างๆ ให้กับผู้ฟังแล้ว สิ่งสำคัญที่ผู้ฟังจะได้รับก็คือเนื้อหาของเพลงที่จะทำให้เกิดการตระหนักถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวต่างๆ ทั้งด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ด้านการเมืองการปกครอง ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมแล้ว เพลงเพื่อชีวิตยังมีคุณค่าด้านการส่งเสริมวัฒนธรรม ดังที่เอกสารประกอบการเสวนา “เส้นทางเพลงเพื่อชีวิต” (2544: 3) กล่าวถึงคุณค่าของเพลงเพื่อชีวิตไว้ว่า เพลงของจิตร ภูมิศักดิ์ ซึ่งแสดงโดยวงกรรมมาชน เป็นบทเพลงที่แต่งขึ้นเพื่อระลึกถึงผู้ที่เสียชีวิตจากการต่อสู้และบทเพลงก็เป็นการปลุกเร้าอารมณ์ให้ฮึกเหิม ต้องการชัยชนะจากการถูกทำร้ายหรือจากการโจมตี เพื่อให้ได้มาซึ่งอิสรภาพ

ดังนั้นบทเพลงจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม ที่เกิดจากการพัฒนาการและสะท้อนแนวคิดทั้งทางด้านค่านิยม อารมณ์ และพฤติกรรม ของคนในสังคม โดยผู้ประพันธ์ได้นำแนวคิดและประสบการณ์ที่ตนมีมาเรียงร้อยภาษาไว้อย่างมีศิลปะ ดังนี้

ลักษณะการใช้คำที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต เช่น

มีการใช้คำสัมผัส

...“รดไม่มีคนชี้ น้ำไม่มีปลาเกิด เหล้าไม่มีที่เปิด คิดๆ ดูเอาเถิด มันเสียดาเกิดแท้ๆ”

(เพลงเหงา...ไม่เข้าใจ ของ ปาน-ชนพร / การาวาว)

มีการใช้คำสื่ออารมณ์

...“ผู้หญิงทุกคนเอาแต่ใจ น้ำตาตกใน คบมือข้างเดียว เรื่องง่ายๆที่ผู้ชายไม่รู้ แต่ผู้หญิงเขารู้ ผู้ชายไม่เกี้ยว”

จากข้อความนี้ มีคำว่า **น้ำตา** สื่ออารมณ์โศกเศร้าเสียใจ เพราะ **น้ำตา** หมายถึง น้ำที่ไหลออกมาจากนัยน์ตาเวลาที่เราดีใจ หรือเสียใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 782)

ลักษณะการใช้ประโยค ที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต เช่น

...“เมื่อแรกพบเธอ เหมือนฉันเจอคำตอบในใจ ไม่ว่าจะเหตุผลใด **เธอรู้ไหมว่าฉันรักเธอ**”
เป็น ประโยคบอกเล่า ที่มีเจตนาแข็งให้ทราบถึงความรู้สึกที่ตนมีต่อผู้หญิงคนนี้

...“ไม่เป็นไร เปลี่ยนไตพี่ชายให้เจ้า **รับไปเถิดสาว** เหน็บหนาวทุกข์ทมนต์เสก จับแค่วิไลยพี่ชายคล้ายเป็นเรื่องเล็ก ของเธอได้สอนเด็กๆ เปลี่ยนหัวใจพี่ชายก็ยอม

เป็น ประโยคชักชวน หรือขอร้อง พิจารณาจากคำว่า **เถิด** เป็นคำช่วยกริยาประกอบท้ายกริยาแสดงความหมายเป็นเชิงตกลง วิงวอน หรือชักจูง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 542)

ลักษณะการใช้สำนวนที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต เช่น

...“อย่ามัวหลง**หัวใจ** ที่ตนใส่ถอดมันออกไป เพื่อประเทศไทยของไทยทั้งมวล”
หมายถึง อย่ามัวหลงยศถาบรรดาศักดิ์ หรืออำนาจที่ตนมี เพื่อประเทศชาติของเรา

ส่วนลักษณะโวหารภาพพจน์ที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต เช่น

...“**นกน้อย**จากท้องนาราคาถูก เธอเป็นลูกที่ถูกพ่อแม่ขายไป
กตัญญูบิดามารดาปานใดแม่สายจากเมืองเชียงสาย ต้องไปสู่สังคมทรม”

(เพลงแม่สาย คาราวาว)

คำว่า **นกน้อย** เป็นสัญลักษณ์แทนผู้หญิงตัวเล็กที่ไร้เดียงสาและต้องพลัดพรากจากบ้านเกิดเพื่อทดแทนบุญคุณพ่อแม่ ด้วยการขายตัวในสังคมทรม จนกระทั่งดิ้นรนเสพติด

ในส่วนของเนื้อหาที่ปรากฏในบทเพลงเพื่อชีวิต เช่น

เนื้อหาสะท้อนสังคม

เด็กชายคนนั้นคูหงอยเหงา	ในมือของเขามีทินเนอร์
เด็กหญิงคนนั้นคูชิมเซา	ทั้งเธอและเขาคมทินเนอร์
ฉันผ่านไปพบประสบเจอ	จึงร่ำร้องบอกเธอถึงอันตราย

4. ทำให้ได้แนวทางในการศึกษาบทเพลงประเภทอื่นๆ
5. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อวงการวิชาการด้านภาษาไทย

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหาและแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต” มีกำหนดขอบเขตการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเฉพาะเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อชีวิต ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะเพลงดังยอดนิยม จากการจัดอันดับเพลงยอดนิยมใน www.musicza.com และ www.tidtam.com ประจำปี 2548-2549 เว็บไซต์ละ 100 เพลง รวมทั้งหมด 200 เพลง
2. ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะบทเพลงเพื่อชีวิตที่มีการจัดอันดับจำนวนผู้เข้าฟังใน www.musicza.com, และ www.tidtam.com ตั้งแต่ 2,000 คน ขึ้นไป

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

วรรณกรรมเพลง หมายถึง งานประพันธ์ที่ถ่ายทอดโดยวิธีการร้อง อาจมีหรือไม่มีจังหวะหรือท่วงทำนองประกอบก็ได้

เพลงเพื่อชีวิต หมายถึง เพลงที่บอกเล่าถึงเรื่องราวของชีวิตผู้คนในสังคม เนื้อเพลงมีการเสนอปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และสภาพเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้นๆ ตลอดจนปัญหาที่เกิดขึ้นกับชีวิตของคนในสังคมทั้งทางด้านความเป็นอยู่ อาชีพ และความรัก

การใช้ภาษา หมายถึง ลักษณะของการใช้ถ้อยคำ ประโยค สำนวน และโวหารภาพพจน์ เพื่อเขียนสื่อความหมายในงานวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิต

เนื้อหา หมายถึง สาระสำคัญหรือเรื่องราวการสื่อความหมายของเนื้อร้องที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต

แนวคิด หมายถึง แก่นความคิดหรือภาพสะท้อนทางความคิดของผู้ประพันธ์เพลงที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้วิจัยจะไม่สะกดการันต์และคำต่างๆ ที่ไม่ถูกต้องตามสื่อสิ่งพิมพ์และเว็บไซต์ที่คัดลอกมา แต่จะสะกดให้ถูกต้องตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542
2. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาลักษณะของภาษาในด้านการใช้คำ ประโยค สำนวน และโวหารภาพพจน์ เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ในเชิงคุณภาพเท่านั้น

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นของการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ออกเป็น 4 ส่วน ส่วนแรกเป็นการศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา ส่วนที่สองศึกษาเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมเพลงและเพลงเพื่อชีวิต ส่วนที่สามศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดที่ปรากฏในเพลง และส่วนที่ 4 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงเพื่อชีวิต โดยผู้วิจัยได้แบ่งหัวข้อดังนี้

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาและการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง

1. ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา
2. ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง
3. ความรู้เกี่ยวกับคำและการใช้คำในวรรณกรรม
4. ความรู้เกี่ยวกับการใช้ประโยค
5. ความรู้เกี่ยวกับการใช้สำนวน
6. ความรู้เกี่ยวกับโวหารภาพพจน์

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงและเพลงเพื่อชีวิต

1. ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมเพลง
 - 1.1 ประวัติความเป็นมาของเพลงไทย
 - 1.2 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของเพลง
 - 1.3 ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดที่ปรากฏในเพลง

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเพลงเพื่อชีวิต

- 2.1 ความหมายของเพลงเพื่อชีวิต
- 2.2 ความเป็นมาของเพลงเพื่อชีวิต
- 2.3 ลักษณะของเพลงเพื่อชีวิต
- 2.4 ลักษณะเนื้อหาของเพลงและเพลงเพื่อชีวิต
- 2.5 วิวัฒนาการของเพลงเพื่อชีวิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดที่ปรากฏในเพลง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงเพื่อชีวิต

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษาและการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง

1. ความรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา

มีผู้ให้ความหมายของ “การใช้ภาษา” ไว้ดังนี้

กุหลาบ มลลิกะมาส (2542: 21) ได้ให้ความหมาย ลีลาการใช้ภาษาไว้ว่า ลีลาการใช้ภาษา คือท่วงทำนองแต่งที่แสดงออกเป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้แต่ง ผู้แต่งแต่ละคนจะมีวิธีการลำดับเนื้อเรื่อง เลือกใช้ถ้อยคำ ประโยค วรรคตอน หรือแสดงแนวคิดอันเป็นลักษณะของตนที่แตกต่างกัน

เปลื้อง ณ นคร (2542: 63) กล่าวถึงการใช้ภาษาไว้ว่า การใช้ภาษาคือการเลือกสรรถ้อยคำ และเรียบเรียงถ้อยคำให้ความหมายตรงกับที่ต้องการ แล้วนำมาเรียงกันเข้าเป็นวลี ประโยค และข้อความ

จากที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีผู้ให้ความหมายของ การใช้ภาษา ไว้หลายลักษณะ พอสรุปได้ว่า ลักษณะการใช้ภาษา หมายถึง ท่วงทำนองการเลือกใช้คำ ประโยค และสำนวน ที่เป็นลักษณะเฉพาะของผู้ประพันธ์

ประเภทของภาษา

ได้มีผู้แบ่งประเภทของภาษาไว้ดังนี้

สิริวรรณ นันทจันทุล (2543: 8) กล่าวถึง ภาษาที่ใช้ในการสื่อสาร ไว้ว่า ในการสื่อสารแต่ละครั้งต้องใช้เครื่องมือที่กำหนดขึ้นอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันระหว่างคนกลุ่มเดียวกัน เครื่องมือดังกล่าวนั้นเรียกว่า ภาษา ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ หรือ วจนภาษา และภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ หรือ อวจนภาษา

1. ภาษาที่ใช้ถ้อยคำ หรือ วจนภาษา คือ ภาษาที่ใช้คำพูด หรือตัวอักษรเขียนแทนคำพูด อาทิ ใช้อธิบายสิ่งที่เป็นรูปธรรม เช่น วัตถุประสงค์ของ เหตุการณ์ต่างๆ ใช้อธิบายสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น ความรัก ความโกรธ ความเศร้า ใช้กล่าวถึงเรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน และเหตุการณ์ในอนาคต เป็นต้น

2. ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำ หรือ อวจนภาษา คือ ภาษาที่ไม่ใช้ถ้อยคำเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ได้แก่ การแสดงกิริยาท่าทาง การแสดงออกทางสีหน้า แววตา น้ำเสียง เป็นต้น

ส่วนภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร (2540: 35) ยังกล่าวไว้ว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมนุษย์มีการติดต่อสื่อสารกันอยู่เสมอ ในระยะเริ่มแรกมนุษย์มิได้ใช้ภาษาพูดหรือภาษาเขียน แต่ใช้การแสดงกิริยาท่าทางบอกความหมาย ต่อมาได้มีการเลียนเสียงต่างๆ เช่น เลียนเสียงธรรมชาติ เลียนเสียงสัตว์ และภายหลังจึงมี การกำหนดสัญลักษณ์ขึ้นใช้พูดและเขียน

ระบบสัญลักษณ์ที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสารกันนี้คือ ภาษา ภาษานับเป็นหัวใจสำคัญของการสื่อสารของมนุษย์ ในแง่ของการสื่อสารนี้แบ่งภาษาเป็น 2 ประเภทคือ

1. **ภาษาถ้อยคำ** (วจนภาษา) เป็นภาษาที่ใช้คำพูดหรือตัวอักษรเขียนในการสื่อสาร ภาษาถ้อยคำนี้จะใช้กันอยู่เสมอในชีวิตประจำวัน เช่น การสนทนา เป็นต้น

2. ภาษาท่าทาง (อวัจนภาษา) เป็นการแสดงท่าทางต่างๆ เช่น การใช้มือ ท่าทางการนั่ง ท่าทางการยืน อาจเป็นสัญญาณที่ใช้ติดต่อกัน เช่น สัญญาณธง สัญญาณไฟ นอกจากนี้การใช้สีหน้า นัยน์ตา การใช้น้ำเสียง การแต่งกาย ก็จัดเป็นภาษาท่าทาง ภาษาประเภทนี้มนุษย์ใช้สื่อสารกันโดยผ่านประสาทสัมผัสทั้งตา หู จมูก ลิ้น กาย ภาษาท่าทางจะช่วยเสริมภาษาถ้อยคำให้มีน้ำหนัก ความหมายชัดเจนขึ้น และบางครั้งก็ใช้แทนภาษาถ้อยคำได้ในบางสถานการณ์ เช่น การก้มมือ แสดงการเรียม เป็นต้น

จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสารนั้นมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ การใช้ภาษาถ้อยคำเป็นภาษาที่ใช้คำพูดหรือตัวอักษรเขียนในการสื่อสาร และ การใช้ภาษาท่าทางซึ่งจะช่วยเสริมภาษาถ้อยคำให้มีน้ำหนักความหมายชัดเจนขึ้น

2. ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงและการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง

เพลงเป็นวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่คุณประพันธ์ต้องใช้ความสามารถในการเลือกใช้ถ้อยคำ เพื่อให้เข้าถึงความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ของผู้ฟังได้อย่างลึกซึ้ง ดังที่มีผู้กล่าวถึงวรรณกรรมเพลงและการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง ไว้ดังนี้

วรรณกรรมเพลง

มีผู้กล่าวถึง “วรรณกรรมเพลง” ดังต่อไปนี้

บุญยงค์ เกศเทศ (2525: 47) กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมเพลงเป็นรูปแบบที่มีสาระประเภทหนึ่งของวรรณกรรมไทยเพราะเพลงจะเข้าถึงประชาชนได้ดีกว่าวรรณกรรมประเภทอื่น เนื่องจากผู้แต่งเพลงพยายามหยิบยกปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ของคนทุกระดับชั้น ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง การประกอบอาชีพ ตลอดจนในวงการธุรกิจ ฯลฯ มาตีแผ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมพร มั่นตะสูตร (2525: 1) กล่าวว่า วรรณกรรมเพลงเป็นศิลปะที่เกิดจากความต้องการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของคุณประพันธ์เป็นประการสำคัญ

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า วรรณกรรมเพลงเป็นงานศิลปะประเภทหนึ่งของไทยที่สามารถเข้าถึงผู้ฟังได้ทุกระดับชั้น โดยผู้ประพันธ์ได้ใช้อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ของตนในการสร้างสรรค์ผลงาน

นอกจากนี้ในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงนั้นผู้ประพันธ์ต้องมีความรู้และความสามารถในการเลือกใช้ภาษา เพราะนอกจากจะช่วยให้เกิดความไพเราะในบทเพลงแล้ว การเลือกใช้คำในลักษณะต่างๆ จะช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพและเกิดอารมณ์คล้อยตามไปกับบทเพลงนั้นด้วย ซึ่งมีผู้กล่าวถึงลักษณะการใช้ภาษาที่ในวรรณกรรมเพลง ดังนี้

นิโลบล โควาพิทักษ์เทศ (2535:23) ได้กล่าวถึงการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง ไว้ดังนี้

1. ภาษาประเภทให้ผลทางอารมณ์

ภาษาประเภทให้ผลทางอารมณ์ หรือภาษาประเภทที่นิยมใช้กันในทางวาทวิทยา ซึ่งทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังคล้อยตาม โดยอารมณ์มากกว่าเหตุผล ความเข้าใจภาษาประเภทนี้จะช่วยให้ผู้พูดหรือผู้เขียนสามารถพูดหรือเขียนเรื่องได้น่าฟังยิ่งขึ้น

2. ภาษาเปรียบเทียบ

การเปรียบเทียบเป็นเพียงการทำให้ผู้ฟังเข้าใจในสิ่งที่ยังไม่เข้าใจ ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อเนื้อหาแต่อย่างใด การเปรียบเทียบต้องอาศัยการยืมคำซึ่งมีความหมายเป็นสิ่งที่มนุษย์ประจักษ์ได้ด้วยประสาทสัมผัส หรือเป็นการกระทำ เป็นความคิดชนิดง่ายๆ ของมนุษย์ เช่นคำว่า ปั่น เมื่อใช้ในประโยค การศึกษาในโรงเรียนนี้ ปั่น เขาให้เป็นคนดีขึ้นมา คำว่า ปั่น ทำให้เราระลึกถึงช่างปั่น การศึกษาจึงเหมือนกับการปั่น มีครูเสมือนช่าง และนักเรียนเสมือนดินที่ถูกปั่น

2.1 การใช้ภาษาเปรียบเทียบ

การใช้ภาษาเปรียบเทียบควรคำนึงถึงสิ่งเหล่านี้

- 1) ผู้พูดไม่เพียงแต่รู้ความหมายที่เราต้องการพูดเท่านั้น แต่ยังต้องรู้ความหมายที่ต้องการเปรียบเทียบแสดงออกมาอีกด้วย ความหมายที่เราคิดกับความหมายที่ผู้ฟังคิดเอาจากการเปรียบเทียบมีข้อแตกต่างกัน คือ ความหมายที่เราคิดถึงนั้นมีขอบเขตจำกัดที่แน่นอน ส่วนความหมายที่ได้จากการเปรียบเทียบมักจะมากเกินไปหรือน้อยเกินไปกว่าที่เราคิด
- 2) ผู้พูดไม่ควรพูดเปรียบเทียบให้นานเกินควร เมื่อให้เห็นความคิดชัดเจนแล้วก็อย่ามัวแต่สาธยายความบรรเจิดบรรจงของการเปรียบเทียบนั้นอยู่ จงวกกลับเข้าเรื่อง และใช้ภาษาอย่างสามัญต่อไป เพราะการที่เปรียบเทียบนานเกินไปอาจทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังจะลืมความสำคัญของเรื่องที่ได้พูดมาก่อนหน้านี้
- 3) อย่าใช้ความเปรียบติดต่อกันหลายๆ เรื่อง เพราะจะทำให้ผู้ส่งสารและผู้รับสารสับสนเกิดความไม่แน่ใจว่า เรื่องที่พูดอยู่นั้นคือเรื่องอะไร

2.2 การเปรียบเทียบโดยตรงและการเปรียบเทียบโดยนัย

การเปรียบเทียบ โดยตรงเป็นการเปรียบเทียบโดยลักษณะภายนอกเป็นข้อความชนิดที่บอกว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยอาศัยคำที่แสดงความหมายเปรียบเทียบ เช่น เหมือน เป็น ดัง ค้าง ดูก ประคอง ยิ่งกับ เช่น ขาวเหมือนสำลี ใสเป็นตาตุ๊กแตน ใจดังได้แก้ว เป็นต้น

3. การใช้ภาษาจินตภาพ

จินตภาพ หมายถึง การใช้ภาษาที่มีลักษณะเด่นหรือลักษณะพิเศษ ในที่นี้หมายถึงความเปรียบ เพื่อสื่ออารมณ์ ความคิด อันจะก่อให้เกิดภาพขึ้นภายในจิตใจ และความคิดของผู้อ่าน

จินตภาพ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ผู้ฟัง เกิดอารมณ์ ความรู้สึกคล้อยตามเนื้อหาที่ปรากฏ และเป็นสิ่งที่จะทำให้ผู้ฟังสามารถรู้ถึงวัตถุประสงค์ในการประพันธ์เพลง

4. ภาษาเร้าอารมณ์

คำที่ใช้ในภาษานั้น นอกจากจะมีความหมายตรงตามตัวหนังสือแล้วยังมีความหมายทางความรู้สึกอีกด้วย เช่น เขาหลงโทษลูก เขาตีลูก ทั้งสองข้อความนี้ มีความหมายเช่นเดียวกันคือ เขาตีลูก แต่ความรู้สึกของผู้ฟังต่างกัน อย่างคำว่า เขาหลงโทษลูก รู้สึกว่าลูกทำผิดจึงถูกลงโทษ แต่เขาตีลูก เราไม่ทราบสาเหตุว่าทำไมถึงตีลูก คำเหล่านี้ล้วนมีอำนาจในทางเร้าความรู้สึกของเรา ภาษาที่มีอำนาจเร้าความรู้สึกของเราอย่างรุนแรงเรียกว่า ภาษาเร้าอารมณ์

5. คำกับความรู้สึก

คำมีอำนาจในการเร้าความรู้สึก ส่วนใหญ่อำนาจนี้ขึ้นอยู่กับความหมายของคำ โดยเฉพาะความหมายรองเป็นสำคัญ เช่น “เอ็งนี้หัวแหลมจริง” ผู้ฟังรู้สึกว่ามีความหมายไปในทางชมเชย แต่ถ้าพูดว่า “เอ็งนี้เจ้าเล่ห์นัก” ผู้ฟังออกจะรู้สึกว่าเป็นการด่า ทั้งนี้เพราะคำว่า หัวแหลม ตามความหมายรอง หมายถึง ฉลาดหลักแหลม ปราดเปรื่อง ส่วนคำว่าเจ้าเล่ห์ ตามความหมายรอง หมายถึง ฉลาดแกมโกง มีเล่ห์เพทุบายเอาเปรียบผู้อื่น เป็นต้น

นอกจากนี้พงษ์ชัย ไทยวรรณศรี (2529:59) ได้กล่าวถึงการใช้คำเพื่อเพิ่มสุนทรียภาพในเพลง โดยจำแนกการใช้คำในเพลง ไว้ดังนี้

1. การใช้คำ หมายถึง การนำคำและวลีที่มีตัวสะกด และความหมายเหมือนกันมาเรียงชิดกันไว้หรือมีคำอื่นมาขึ้น อาจซ้ำคำในวรรคเดียวหรือต่างวรรคก็ได้ เพื่อให้ภาษาที่ใช้สละสลวย และเกิดความไพเราะในบทเพลง

2. การเล่นคำ หมายถึง การใช้คำคำเดียวในความหมายต่างๆ กันและหมายรวมถึงการใช้อักษรด้วย การเล่นคำเป็นวิธีที่ช่วยให้ข้อความมีอรรถรสมากขึ้น

3. การปรุ้งศัพท์ หมายถึง การที่กวีสร้างศัพท์ขึ้นมาใหม่แทนคำสามัญ เนื่องจากในการแต่งบทกวีบางครั้งถ้าใช้คำสามัญทั้งหมดอาจไม่เหมาะสม จึงต้องมีการสร้างศัพท์หรือจัดปรุ้งศัพท์ เพื่อให้มีถ้อยคำมากพอที่จะแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย

4. การใช้คำง่าย เป็นกลวิธีของการแต่งบทกวีอย่างหนึ่งที่สามารถสื่อความหมายได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ถ้าใช้เหมาะสมกับโอกาส

5. การใช้ศัพท์ หมายถึง การใช้วงศัพท์โบราณ ภาษาบาลี-สันสกฤต ภาษาเขมร เป็นต้น

6. การใช้คำอุทาน เป็นการใช้คำเพื่อช่วยให้มีน้ำหนัก สละสลวย เพราะการอุทานเป็นการแสดงกริยาอารมณ์ที่ให้ความรู้สึกได้อย่างรุนแรงโดยไม่ต้องพรรณนายาวๆ

7. การใช้คำในภาษาพูด เพื่อสื่อให้ผู้ฟังรับรู้ได้ว่าเป็นการสนทนา อาจเป็นระหว่างคู่รัก หรือเพื่อนฝูง เป็นต้น

8. การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงลม เสียงฝน เสียงปืน เสียงสัตว์ต่าง ๆ เป็นต้น เป็นการช่วยสร้างจินตภาพให้ผู้ฟังเห็นภาพ และได้ยินเสียงเหมือนว่าเหตุการณ์ครั้งนั้นได้เกิดขึ้นจริงๆ

3. ความรู้เกี่ยวกับคำและการใช้คำในงานวรรณกรรม

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของคำ และการใช้คำในวรรณกรรมไว้ดังนี้

กำชัย ทองหล่อ (2543: 210) อธิบายไว้ว่า คำ หมายถึง อักษรที่ประสมกันแล้วออกเสียงมาเป็นหน่วยเสียงเดียว ประกอบด้วย สระตัวเดียว เรียกว่า พยางค์ พยางค์ที่เปล่งออกมาจะเป็นพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์

ฉัตร บุนนาค และคณะ (2522:67) กล่าวว่า คำ คือ หน่วยย่อยที่สุดที่ใช้สื่อความหมายได้ในภาษาการที่เราจะเขียนและพูดให้ได้ดี เราควรทราบเรื่องราวเกี่ยวกับการใช้คำให้ถูกต้องตามความหมายของคำ

พระยาอุปทิศศิลปสาร (2544: 59) อธิบายไว้ว่า คำ หมายถึง เสียงที่พูดออกมาได้ความอย่างหนึ่ง ตามความต้องการของผู้พูด จะเป็นก็พยางค์ก็ตาม เรียกว่า คำหนึ่ง หรือเรียกว่า คำมูล

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 248) ได้ให้ความหมายของคำไว้ว่า หมายถึง เสียงพูด, เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่งๆ เสียงพูดหรือลายลักษณ์อักษรที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้นเพื่อแสดงความคิด โดยปกติถือว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุดซึ่งมีความหมายในตัว

จากความหมายของ คำ ข้างต้น สรุปได้ว่า คำ หมายถึง หน่วยย่อยที่เล็กที่สุดที่ออกเสียงมาแล้วมีความหมาย ตามความต้องการของผู้พูด

การใช้คำในวรรณกรรมไทยทั่วไป

การใช้คำในงานวรรณกรรม จำเป็นจะต้องเลือกใช้คำให้เหมาะสม กับลักษณะของงานวรรณกรรมแต่ละประเภท ดังที่มีผู้กล่าวไว้ดังนี้

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2522: 207-213) กล่าวถึงการใช้คำในงานเขียนที่ดี มีลักษณะต่อไปนี้

1. เลือกคำที่ตรงความหมาย คำที่มีความหมายใกล้เคียงกันมีมาก แต่ก็มักเทียบกัน ใช้แทนกันไม่ได้ ผู้ที่ไม่สามารถแยกได้ว่าคำเหล่านั้นมีความหมายต่างกันอย่างไรมักใช้ปนกันหรือแทนกัน เช่นคำว่า ฟัง กับ รับฟัง ถือ กับ นับถือ เคือง โมโห โกรธ คำเหล่านี้ล้วนมีความหมายและมีที่ใช้ต่างกัน

2. เลือกคำที่เป็นรูปธรรม คำที่พูดถึงสิ่งที่มีรูปร่างมองเห็นจับต้องได้ เช่น สิ่งของต่างๆ เป็นคำแสดงรูปธรรม คำที่พูดถึงรูปธรรมย่อมทำให้คนเข้าใจตรงกันมากกว่าคำที่พูดถึงนามธรรม

3. เลือกคำที่สุภาพ การใช้ถ้อยคำในงานเขียนมีความสุภาพและเป็นทางการมากขึ้นระดับต่าง ๆ กัน แต่ถ้าสุภาพก็ใช้ได้ ถ้าอยากให้เป็นทางการมากก็เลือกสรรคำที่นิยมกันว่าเป็นทางการมาก การใช้ถ้อยคำเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยการสังเกต จดจำและฝึกหัดอยู่เสมอ ผู้เขียนต้องรู้ศัพท์มาก

ส่วน กุหลาบ มัลลิกะมาส (2531: 163) ยังกล่าวถึงการใช้คำในลักษณะต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความงดงามในบทหรือกรอง ไว้ดังนี้

1. คำที่เลือกสรรใช้ ในการแต่งคำประพันธ์ประเภทร้อยกรอง มักเลือกคำที่มีความหมายลึกซึ้ง สะเทือนอารมณ์ หรือสูงส่งมีสง่าด้วยรูปและเสียงเป็นพิเศษ

2. เสียงเสนาะ เป็นคุณสมบัติที่ทำให้บทร้อยกรองนั้นๆ เกิดรสงดงามยิ่งขึ้น เสียงเสนาะจะมีขึ้นได้ด้วยการใช้คำในลักษณะต่างๆ ดังนี้

2.1 การใช้คำสัมผัสคล้องจอง

2.2 การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ

2.3 การเล่นคำ

2.4 การใช้คำอย่างมีลีลาจังหวะ

3. การใช้คำที่มีความไพเราะกินใจ เกิดขึ้นได้ด้วยกลวิธีต่างๆ ดังนี้

3.1 การใช้คำที่มีเสียงและความหมายที่ไพเราะเป็นพิเศษ

3.2 การใช้โวหารที่เน้นความรู้สึกด้านอารมณ์มากกว่าข้อเท็จจริง

นอกจากนี้ ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522: 70) ได้กล่าวถึงการใช้อำโวว่า การใช้อำโวให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ของผู้ฟังหรือผู้อ่าน ซึ่งทำให้ได้ทั้งความรู้สึกสดชื่น เสราสะเทือนใจ และปลุกเร้าให้เกิดความฮึกเหิมกระตือรือร้นในการทำงาน ซึ่งคำที่ใช้ในทางพันธศาสตร์สามารถจำแนกเป็นประเภทต่างๆ ได้ดังนี้

1. คำที่มีความหมายโดยตรง หมายถึง คำที่มีความหมายตรงตามพจนานุกรม

2. คำที่มีความหมายโดยนัย หมายถึง คำที่มีความหมายแฝงอยู่

3. คำแสดงอารมณ์ หมายถึง คำที่เป็นเสียงอันเกิดจากอารมณ์สะเทือนใจของมนุษย์

4. คำเลียนเสียงธรรมชาติ หมายถึง คำที่ทำให้ความรู้สึกสมจริง ช่วยให้เกิดความรู้สึกนึกคิดและกระตุ้นให้เกิดจินตภาพ

5. คำมีศักดิ์ หมายถึง คำที่ให้ความรู้สึกอันสูงส่ง รวมไปถึงคำราชาศัพท์ด้วย
6. คำรูปธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายและความเข้าใจในทางรูปร่าง หรือในทางที่สัมผัสได้ด้วยประสาททั้ง 5 เช่น เปรี้ยว หวาน มัน เค็ม เย็น ร้อน หอม เหม็น สูง ต่ำ ดำ ขาว เป็นต้น
7. คำนามธรรม หมายถึง คำที่ให้ความหมายทางความคิด หรือเป็นคำที่รับความหมายได้ทางประสาทที่ 6 คือ ทางใจ เช่น ความดี ความชั่ว สวย เลว อร่อย รัก เกลียด ชอบ ชัง ใกล้เคียง ไกล ใกล้เคียง บาบ บุญ คุณ โทษ เป็นต้น
8. ศัพท์บัญญัติ หรือ ศัพท์เทคนิค เป็นคำสร้างใหม่เพื่อใช้ในกิจการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ประชาธิปไตย รัฐสภา วัฒนธรรม เป็นต้น
9. คำเฉพาะกลุ่ม หมายถึง คำที่บุคคลแต่ละกลุ่มคิดขึ้นใช้กันภายในกลุ่มของตนสามารถสื่อความหมายเข้าใจได้ดีเฉพาะคนในวงการเดียวกันเท่านั้น เช่น คำว่า โดด เป็นคำเฉพาะกลุ่มนักศึกษา หมายถึง หนีเรียน ไม่เข้าเรียน
10. คำสแลง หมายถึง คำที่ใช้ให้คลาดเคลื่อนหรือแปลกไปจากปกติในด้านใดด้านหนึ่ง อาจเป็นด้านเสียง การเขียน หรือความหมาย เช่น วันเบาๆ ฟุ่ฟ่า ซ่าส์ เก้า ไม่อยากเซด เป็นต้น
11. คำภาษาตลาด หมายถึง คำที่เป็นภาษาพูดทั่วไป โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้องหรือความเหมาะสม แต่สามารถสื่อความหมายกันได้เป็นอย่างดี เช่น เมียน้อย กิโละ เป็นต้น
12. คำต่ำ หรือ คำหยาบ หมายถึง คำต่ำ คำสบถสาบาน และคำเสียดสีส่อไปในทางหยาบคาย
13. คำภาษาถิ่น หมายถึง คำที่ใช้กันตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน
14. คำภาษาต่างประเทศ คือ คำที่มาจากภาษาอื่น เช่น ภาษาบาลี สันสกฤต เขมร จีน อังกฤษ เป็นต้น

15. คำภาษาหนังสือพิมพ์ หมายถึง คำที่นักหนังสือพิมพ์สร้างขึ้นใช้เพื่อให้เกิดความตื่นเต้นเร้าความสนใจผู้อ่าน

16. คำภาษาพาณิชย์ หมายถึง คำที่ใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เช่น จิวแต่แจ้ว คุณภาพมีดีเกินราคา

17. คำพวน หมายถึง คำที่เมื่ออ่านย้อนกลับสลับสระกันแล้ว จะได้คำที่มีความหมายอย่างใหม่เกิดขึ้น บางครั้งมีความหมายในทางหยาบคาย

18. คำล้อเลียนภาษาต่างประเทศ เช่น เวกัมพูเบงค็อก เป็นต้น

19. คำย่อ เช่น จุฬาฯ สหรัฐ สนง. ผอ.ร.ร. เป็นต้น

20. คำเลียนเสียงพูด เช่น ดีที่ซู้ด ไซมัย อย่างนี้ เป็นต้น

เปลื้อง ณ นคร (2535: 16) กล่าวถึงการใช้คำ ในการแต่งคำประพันธ์ สรุปได้ว่า ควรระลึกรถึงหลักต่อไปนี้

1. จงพยายามหาคำที่ตรงกับความหมายที่ต้องการ
2. จงใช้คำที่คนส่วนมากควรจะเข้าใจ คือ คำที่เรานิยมใช้กันในปัจจุบัน
3. พึงหลีกเลี่ยงคำต่างประเทศ
4. พึงใช้คำสามัญเว้นคำศัพท์
5. พึงใช้คำสั้นๆ เว้นคำที่ยืดยาว
6. อย่าใช้คำฟุ่มเฟือยโดยไม่จำเป็น
7. เมื่อใช้คำศัพท์บาลี สันสกฤต ควรรู้ความหมายของคำนั้นให้แน่นอน

จากหลักการใช้คำดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า การใช้คำนั้นมีความสำคัญต่อการพูดและการเขียนเป็นอย่างมาก การเลือกใช้อำอย่างมีศิลปะนั้นต้องเลือกเฟ้นคำอย่างประณีต เพื่อให้ตรงตามความหมาย และสร้างความไพเราะทางภาษา อีกทั้งยังต้องสื่อความหมายได้อย่างชัดเจน เพื่อให้

ผู้อ่าน หรือผู้ฟังเกิดจินตภาพได้ และการจำแนกประเภทของคำต่างๆ ทำให้เห็นว่ามีคำที่มีลักษณะแตกต่างกันตามสถานการณ์การใช้ภาษา

ผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะการใช้คำ ที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตดังนี้

1. คำที่สื่ออารมณ์
2. คำสัมผัส
3. คำซ้ำ
4. คำซ้อน
5. คำภาษาถิ่น
6. คำหยาบ
7. คำภาษาต่างประเทศ
8. คำเลียนเสียงต่าง ๆ
9. คำย่อและการตัดคำ

1. คำที่สื่ออารมณ์ ในการประพันธ์เพลงผู้ประพันธ์มักจะเลือกใช้คำที่สื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกต่าง ๆ ของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน การใช้คำอย่างเหมาะสมประกอบกับน้ำเสียงที่เปล่งออกมาของผู้ร้องจะทำให้เกิดสุนทรียรสทางด้านภาษาและความคิดก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ แก่ผู้ฟัง เช่น อารมณ์โศกเศร้า เสียใจ อารมณ์โกรธแค้น อารมณ์ประชดประชัน เยาะเย้ย อารมณ์สนุกสนาน ฯลฯ ซึ่ง พิทยา ลิ้มมณี (2537:25) ได้จัดกลุ่มอารมณ์ไว้ 9 ด้าน ดังนี้

1.1 น้ำเสียงแสดงอารมณ์ขัน ล้อเลียน เป็นน้ำเสียงที่สะท้อนตัวผู้เขียนว่า เป็นคนมีอารมณ์ขันมองโลกในแง่ดี ช่างสังเกตและมีมุมมองที่น่าสนใจ การสร้างอารมณ์ขันในงานเขียนกระทำได้หลายวิธี ที่สำคัญผู้เขียนต้องมี “กลวิธี” ที่เหมาะสมกับเรื่องซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับตัวละคร โครงเรื่อง เนื้อเรื่อง และการใช้ภาษาอย่างมีศิลปะเรื่องขบขันมักสัมพันธ์กับเพศ วัย และสติปัญญาของผู้ฟัง อารมณ์ขันเป็นวิธีหนึ่งในหลายวิธีที่นักเขียนผู้มีความรับผิดชอบต่อสังคม ใช้เพื่อช่วยสถานการณ์ในสังคมให้ดีขึ้น

1.2 น้ำเสียงอ่อนโยน นุ่มนวล น้ำเสียงเช่นนี้เกิดจากการที่ผู้เขียนเลือกใช้คำที่มีเสียงนุ่มนวลราบรื่นเพื่อแสดงอารมณ์ที่เหมาะสมกับเรื่อง ในวรรณกรรมกวีมักใช้น้ำเสียงนี้กับบทนารี

ปราโมทย์ อันเป็นบทโนม้วนน้ำใจ ซึ่งเป็นลักษณะอันเป็นสากลของมนุษย์ในการแสดงความรักความใคร่ต่อกัน

1.3 น้ำเสียงแสดงอารมณ์ประชดประชัน เสียดสี เยาะเย้ย การใช้น้ำเสียงประชดประชัน เสียดสี เยาะเย้ย เป็นวิธีหนึ่งที่นักประพันธ์ใช้เสนอความคิดเห็นในกรณีที่ไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์สิ่งหนึ่งสิ่งใดได้โดยตรง ผู้อ่านจึงควรพิจารณาว่าผู้เขียนเขียนถึงสิ่งใด มีจุดมุ่งหมายอย่างไร

1.4 น้ำเสียงแสดงอารมณ์โกรธเกรี้ยว แสดงอารมณ์ร้อนแรง วรรณกรรมที่ใช้น้ำเสียงโกรธเกรี้ยวนี้ นอกจากจะมีผลกระทบต่อใจผู้อ่านให้ใคร่ครวญถึงความรู้สึกของผู้เขียนแล้วยังแสดงให้เห็นอารมณ์รุนแรงจริงจังของผู้ประพันธ์อีกด้วย การใช้น้ำเสียงโกรธเกรี้ยวช่วยให้บรรยากาศของเรื่องเกิดความจริงจัง ดังนั้น กวีจึงใช้ในโอกาสตัวละครมีความขัดแย้งกัน การใช้น้ำเสียงโกรธเกรี้ยวจึงช่วยให้วรรณกรรมมีความเข้มข้นกระทบใจผู้อ่านทั้งยังเผยทัศนคติการเขียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งด้วย

1.5 น้ำเสียงแสดงอารมณ์โศกเศร้า สลดหดหู่ ว่าเหว เป็นน้ำเสียงที่สร้างบรรยากาศเศร้า สลดของเรื่อง ให้ความสะเทือนใจแก่ผู้อ่านจนทำให้เกิดความรู้สึกเห็นใจชะตากรรมของตัวละคร

1.6 น้ำเสียงแสดงอารมณ์ปลุกเร้าใจ วรรณกรรมที่มีน้ำเสียงปลุกเร้าใจ มักเป็นวรรณกรรมที่มีจุดมุ่งหมายชวนเชิญและโน้มน้าวใจผู้อ่านเปลี่ยนแปลงความคิดและการกระทำไปในทางสร้างสรรค์อย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งขึ้นอยู่กับจุดประสงค์เฉพาะกิจว่าผู้เขียนต้องการอะไร

1.7 น้ำเสียงแสดงอารมณ์เสียดาย อาลัยอาวรณ์ น้ำเสียงเสียดายอาลัยอาวรณ์สะท้อนความรู้สึกผูกพันของผู้เขียนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผู้อ่านควรสังเกตลีลาและการใช้ถ้อยคำของผู้เขียนที่อาจจะใช้การเปรียบเทียบ การบรรยาย หรือการพรรณนาความ

1.8 น้ำเสียงชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ น้ำเสียงชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญเป็นน้ำเสียงที่สะท้อนความรัก ชอบ ศรัทธาของผู้เขียนที่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ลักษณะการแสดงออกอาจเสนออย่างตรงไปตรงมา

1.9 น้ำเสียงแสดงอารมณ์จริงจัง เครื่องขрім น้ำเสียงจริงจังนี้ปรากฏในงานเขียนประเภท บทความหรือสารคดีบางประเภท ที่มุ่งแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ หรือเสนอแนะ ผู้เขียนใช้น้ำเสียงจริงจัง เครื่องขрім เพราะต้องการให้เกิดความน่าเชื่อถือ และสะท้อนความตั้งใจจริงของผู้เขียนด้วย

สรุป การใช้คำสื่ออารมณ์ต่างๆ ในบทเพลงนั้นจะช่วยสร้างอารมณ์และความรู้สึกให้กับผู้ฟัง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพในการฟังเพลงอีกด้วย

2. คำสัมผัส การเล่นคำที่มีเสียงสัมผัสนั้นจะช่วยสร้างความไพเราะด้านเสียงให้กับงานประพันธ์ ไม่ว่าจะเป็นกาพย์ กลอน ร่าย หรือแม้กระทั่งการประพันธ์เพลง ดังที่มีผู้ให้ความหมายของ คำสัมผัส ไว้ดังนี้

กาญจนา วิชญูปกรณ์ (2542: 80) กล่าวไว้ว่า คำประพันธ์ร้อยกรองของไทยทุกชนิด ทั้งโคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน ร่าย ต่างมีลักษณะบังคับร่วมกัน คือ สัมผัส ซึ่งเป็นกลวิธีที่วรรณคดีไทยนิยมใช้กันมาตั้งแต่สมัยโบราณ สืบเนื่องจากศิลปศาสตร์หลักที่ 1 ซึ่งถึงแม้จะเป็นร้อยแก้ว แต่ก็มีการใช้คำคล้องจอง เช่น ในนามีปลา ในนามีข้าว เป็นต้น

วิโรจน์ มังคละมณี (2550: 76) กล่าวว่า คำสัมผัสคล้องจอง คือ การนำคำที่มีเสียงสระและตัวสะกดมาตราเดียวกันมาเรียงกันเป็นกลุ่ม จะทำให้เกิดเสียงที่สอดคล้องต่อเนื่องกัน เช่น ตั่งมัน-หมั่นเพียร

กำชัย ทองหล่อ (2543: 393) กล่าวว่า สัมผัส คือ ลักษณะที่บังคับให้คำคล้องจองกัน คำที่คล้องจองกันหมายถึง คำที่ใช้สระและมาตราสะกดอย่างเดียวกันแต่ต้องไม่ซ้ำอักษรหรือซ้ำเสียงกัน

วัชรภรณ์ อัจฉาญา (2535: 103) สรุปได้ว่า คำสัมผัส หมายถึง การเล่นคำที่มีเสียงสัมผัสเป็นกลวิธีสร้างความไพเราะทางด้านเสียงโดยตรง ซึ่งการเล่นคำที่มีเสียงสัมผัสนี้ มีทั้งสัมผัสพยัญชนะ และสัมผัสสระ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สัมผัสพยัญชนะ คือ การแต่งที่มีคำคล้องจอง ที่เกิดจากเสียงพยัญชนะตัวเดียวกัน โดยมีลักษณะของการสัมผัสที่มีชื่อเรียกต่างกัน ดังนี้

1.1 คำคู่ คือ คำสัมผัสพยัญชนะซิดกันสองคำ เช่น เบบาง แมกไม้ ช่มขึ้น ร้าวราน เป็นต้น

1.2 คำเทียบคู่ คือ คำสัมผัสพยัญชนะสามคำซิดกัน เช่น แสนสงสาร ที่ห้องทุ่ง สาดส่อง แสง เป็นต้น

1.3 คำเทียบรอด คือ คำสัมผัสพยัญชนะสี่คำซิดกัน เช่น สุดแสนสงสาร พึ่งพาพึ่งพิง เป็นต้น

1.4 คำทบทวน คือ คำสัมผัสพยัญชนะสองคู่ซิดกัน เช่น จิตใจน้องนาง เปล่าเปลี่ยวเดียวดาย เทียงแท้แน่นอน เป็นต้น

1.5 คำแทรกคู่ คือ คำสัมผัสพยัญชนะ โดยมีคำคั่นหนึ่งคำ เช่น เคยฟังใคร อยู่รอด อย่างไร เป็นต้น

1.6 คำแทรกรอด คือ คำสัมผัสพยัญชนะ โดยมีคำหรือพยางค์อื่นคั่นกลางสองคำ เช่น ให้กลับมาหา ลองสักครั้งไม่เสียหาย เป็นต้น

2. สัมผัสสระ คือ คำคล้องจองที่เกิดจากที่เกิดจากการใช้คำที่มีเสียงสระเดียวกันแต่มีพยัญชนะต้นหรือตัวสะกดต่างกัน ซึ่งมีลักษณะของการสัมผัสที่ต่างกัน ดังนี้

2.1 คำเคียง คือ คำที่สัมผัสสระซิดกันสองคำ เช่น หนาดา คนจน ไม้โน เป็นต้น

2.2 คำเทียบเคียง คือ คำที่มีสัมผัสสระซิดกันสามคำ เช่น มีทีวี ไปไม่ไหว เป็นต้น

2.3 คำทบทวนเคียง คือ คำที่สัมผัสสระซิดกันสองคู่ เช่น ลองกองปี่นี้ ในใจเศร้าหงา เป็นต้น

2.4 คำแทรกเคียง คือ คำที่สัมผัสสระ โดยมีคำอื่นแทรกกลางหนึ่งคำ เช่น ไว้แนบใจ ฝ้า รุมเร้าให้เขาไป เป็นต้น

2.5 คำแทรกแอก คือ คำที่สัมผัสสระ โดยมีคำอื่นคั่นกลางสองคำ เช่น ร้างเพื่อแยกทาง
ในความจริงใจ เป็นต้น

จากความหมายข้างต้น พอสรุปได้ว่า คำสัมผัส เป็นกลวิธีอย่างหนึ่งในการเล่นเสียงของคำ
ทั้งเสียงพยัญชนะต้น พยัญชนะตัวสะกด และเสียงสระ เพื่อให้เกิดความงดงาม และเกิดไพเราะใน
งานประพันธ์นั้นๆ

3. คำซ้ำ

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทย ได้ให้ความหมายของ “คำซ้ำ” ไว้หลายลักษณะ
ดังนี้

ไสว เรื่องวิเศษณ์ (ม.ป.ป.: 12) ให้ความหมายของ การซ้ำคำ ไว้ว่า เป็นการเอาคำมูลมา
ออกเสียงซ้ำกันหลายๆ ครั้ง ทำให้ความหมายเปลี่ยนไป ซึ่งอาจทำให้ความหมายหนักขึ้นกว่าเดิม
เบาลงกว่าเดิม หรือเปลี่ยนเป็นความหมายอื่นก็ได้

วัชรภรณ์ อัจฉาภรณ์ (2535:115) กล่าวถึง คำซ้ำ ว่า เป็นการนำคำหรือวลีที่มีตัวสะกด และ
มีความหมายเหมือนกัน เขียนเหมือนกันมาเรียงชิดกันหรือมีคำอื่นคั่น อาจซ้ำในวรรคเดียวกัน หรือ
ต่างวรรคก็ได้

บรรจบ พันธุเมธา (2544: 70) กล่าวว่า คำซ้ำ คือ คำคำเดียวกันนำมากล่าวสองครั้ง มี
ความหมายเน้นหนัก หรือบางที่ต่างกันไปเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นคำสร้างใหม่ มีความหมายใหม่
ทำนองเดียวกับคำซ้อนต่างกันก็แต่เพียงคำซ้ำใช้คำคำเดียวกันซ้อนกันเท่านั้น และเพื่อให้รู้ว่าคำ
กล่าวสองครั้งนั้นเป็นคำซ้ำนั้น ไม่ใช่คำเดี่ยวๆ เรียงกัน จึงต้องคิดเครื่องหมายกำกับไว้ในภาษาไทย
ใช้ไม้ยมกแทนคำท้ายที่ซ้ำกับคำต้น

ชวัช ปุณ โณทก (2545: 38) ให้ความหมาย คำซ้ำ ไว้ว่า คำซ้ำ คือ การออกเสียงคำมูลซ้ำกัน
สองครั้งขึ้นไป เพื่อเน้นความหมายของคำ หรือทำให้ความหมายต่างไปจากคำมูลด้วย

สุนันท์ อัญชลีนิภูต (2546: 28) กล่าวถึง คำซ้ำ ไว้ว่า เกิดจากการนำคำที่มีรูปเดียวกันมาซ้ำกันอาจทำให้เกิดความหมายต่างกัน ดังนี้

1. การซ้ำคำที่แสดงความหมายทางไวยากรณ์เป็นพหูพจน์ เช่น
 สวัสดิ์น้องๆ ที่รักยิ่ง
 เต็มๆ น่ารัก
2. การซ้ำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำ เช่น
 หนังสือเล่มหนาๆ
 หนังสือเล่มน้ำ-หนา
3. การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม เช่น
 สมุดเล่มบางๆ
 สมุดเล่มบั้ง-บาง
4. การซ้ำเพื่อแยกความหมายเป็นส่วนๆ เช่น
 คุณครูตรวจข้อสอบเป็นข้อๆ
5. การซ้ำคำอาจทำให้เกิดความหมายไม่จำกัดแน่นอน เช่น
 เขาชอบนั่งแถวกลางๆ
6. การซ้ำคำเป็นสำนวน มีความหมายไม่ตรงตามตัวอักษร เช่น
 ของกลัวๆ

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า การซ้ำคำเกิดจากการซ้ำรูปของคำที่มีอยู่แล้ว หรือการที่นำเอาคำๆเดียวกันมาซ้ำกัน โดยที่ส่วนซ้ำนั้นอาจจะคงรูปเดิมพยางค์เดิมของคำ หรือเปลี่ยนรูปพยางค์ไปบ้าง เพื่อเน้น หรือลดความหมายของคำ

2. คำซ้อน

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของ “คำซ้อน” ไว้ดังนี้

บรรจบ พันธุมธา (2544: 65) กล่าวว่า คำซ้อน หมายถึง คำสองคำที่มีความหมายหรือเสียงคล้ายคลึงกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วมีความหมายใหม่เกิดขึ้น แม้ว่าบางคำจะมีความหมายไม่ต่างไปจากเดิมมากนัก แต่ก็ต้องมีความหมายและที่ใช้ต่างออกไปบ้าง

ศรีสุดา จริยากุล (2544: 20) กล่าวว่า คำซ้อน คือ คำที่มีคำเดียว 2 คำ อันมีความหมายหรือเสียงคล้ายกัน หรือเป็นไปในทำนองเดียวกัน ซ้อนเข้าคู่กัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่หรือความหมายที่ใช้ต่างกันออกไปบ้าง คำซ้อนแบ่งออกเป็น คำซ้อนเพื่อความหมาย และคำซ้อนเพื่อเสียง

สุนันท์ อัญชลินกุล (2546: 32) ได้ให้ความหมาย คำซ้อน ไว้ว่า คำซ้อนคือการนำคำสองคำที่อาจใช้ในภาษาถิ่นคนละถิ่น หรือใช้ต่างเวลากัน แต่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน หรือมีความหมายตรงกันข้ามกันมาซ้อนกัน เพื่อให้กลายเป็นอีกคำหนึ่งที่มีความหมายกว้างขึ้น

จากนิยามข้างต้น สรุป ได้ว่า คำซ้อน เกิดจากการนำคำ 2 คำมาซ้อนกัน คำที่นำมาซ้อนกันนั้นมักเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน

3. คำภาษาถิ่น

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของ “ภาษาถิ่น” และจำแนกภาษาถิ่นไว้ดังนี้

ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522: 74) กล่าวว่า ภาษาถิ่น หมายถึง คำที่ใช้กันตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน

เสาวนีย์ สิกขาบัณฑิต (2534: 96) กล่าวถึง การใช้ภาษาถิ่นในงานเขียน หรือคำประพันธ์ ต่างๆ ว่า ภาษาถิ่นที่ใช้ในงานประพันธ์จะช่วยให้เรื่องราวสมจริง แต่ควรใช้ภาษาถิ่นที่เข้าใจ ความหมายได้ง่ายสำหรับบุคคลทั่วไป

วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2544:1) กล่าวถึง ภาษาถิ่น ไว้ว่า เป็นภาษาที่ใช้ติดต่อสื่อสารตามท้องถิ่น ต่างๆ สื่อความหมายเข้าใจกันเฉพาะท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นอาจใช้คำแตกต่างกันไปจาก ภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งในด้านเสียง คำ แต่ความหมายคงเดิม ซึ่งสามารถจำแนกภาษาถิ่นที่ใช้พูดใน ท้องถิ่นต่างๆ ของประเทศไทยไว้เป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. ภาษาไทยถิ่นกลาง เป็นภาษาที่ใช้พูดกันในเมืองหลวงของประเทศไทยและจังหวัด ครอบๆ
2. ภาษาไทยถิ่นใต้ เป็นภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคใต้ของประเทศไทย เช่น ภูเก็ต สงขลา พังงา สุราษฎร์ สตูล เป็นต้น
3. ภาษาไทยถิ่นอีสาน เป็นภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของ ประเทศไทย เช่น ชัยภูมิ อุดรธานี ร้อยเอ็ด เป็นต้น
4. ภาษาไทยถิ่นเหนือ เป็นภาษาที่ใช้พูดกันในจังหวัดทางภาคเหนือของประเทศไทย เช่น แม่ฮ่องสอน ลำพูน ลำปาง เชียงใหม่ เชียงราย เป็นต้น

ส่วนสิทธา พินิจภูวดล (2537: 123) อธิบายเกี่ยวกับภาษาถิ่นกล่าว โดยสรุปได้ว่า นักภาษาศาสตร์อธิบายความหมายของภาษาถิ่น (dialect) ว่า “ภาษาถิ่น” คือ ภาษาที่อยู่ในที่ ใดที่หนึ่งซึ่งมีลักษณะทางภาษา – เสียง คำ ประโยค แตกต่างไปจากภาษามาตรฐาน แต่ความ แตกต่างนี้ไม่มากพอที่จะทำให้กลายเป็นอีกภาษาหนึ่งได้ นอกจากนี้ได้แบ่งประเภทของ ภาษาไทยถิ่นออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ภาษาไทยถิ่นนอกประเทศไทย

มีผู้ศึกษาภาษาไทยของคนไทยนอกประเทศไทยอย่างละเอียด โดยใช้หลักการจากวิชาภาษาศาสตร์ ได้พบภาษาถิ่นของไทยในสถานที่ต่างๆ ดังนี้

- แคว้นอัสสัม อยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดีย และทิศเหนือของพม่า เรียกว่า ไทใหญ่ หรือ ไทยอาหม

- แคว้นเชียงตุง อยู่ติดแดนทางเหนือของประเทศไทย

2. ภาษาไทยถิ่นในประเทศไทย

ภาษาไทยในประเทศตั้งแต่ภาคเหนือจนถึงภาคใต้ มีลักษณะที่คล้ายกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง นับว่าเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติของการใช้ภาษาในทุกประเทศ ซึ่งต่างก็มีภาษาถิ่นที่แตกต่างกัน ภาษาถิ่นของไทยซึ่งมีจำนวนมากแพร่กระจายทั่วทุกภาคของประเทศไทยดังนี้

- ภาษาถิ่นเหนือ มีใช้พูดกันทางภาคเหนือ เช่น แถบจังหวัดเชียงราย แพร่ น่าน ลำปาง เชียงใหม่ เป็นต้น

- ภาษาลาวพวน มีผู้พูดประเทศไทย เช่น ในอำเภอบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี และบางส่วนของจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี เป็นต้น

- ภาษาไทยกลาง หรือภาษาอยุธยา – กรุงเทพฯ พูดกันแถบจังหวัดต่างๆ เช่น กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ราชบุรี อ่างทอง นครปฐม จนถึงนครสวรรค์ พิษณุโลก

- ภาษาผู้ไทย มีผู้พูด เช่น จังหวัดสกลนคร นครพนม

- ภาษาอีสาน มีลักษณะคล้ายภาษาลาวเวียงจันทน์และลาวหลวงพระบาง ใช้พูดกันในบางส่วนของภาคเหนือ และภาคอีสานของไทย

- ภาคใต้ หรือภาษาปักษ์ใต้ ใช้พูดกันในภาคใต้ของไทย นับตั้งแต่จังหวัดชุมพรลงไปจนสุดเขตแดนไทย

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า ภาษาถิ่น คือ ภาษาที่ใช้พูดสื่อสารกันในท้องถิ่นต่าง ๆ เข้าใจกันเฉพาะถิ่นนั้นๆ

4. คำตำหรือคำหยาบ

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของ “คำตำและคำหยาบ” ไว้ดังนี้

เปลื้อง ณ นคร(2542: 50) ได้อธิบายคำตำและคำหยาบไว้ว่า เป็นคำที่สุภาพชนไม่ใช้พูดจากัน เป็นคำที่ไม่ใช้ในหนังสือธุรกิจ หนังสือราชการ หรือตำราภาษาไทย มีลักษณะพิเศษอยู่ประการหนึ่ง คือ เมื่อพูดออกไปจะรู้ว่าผู้พูดหรือผู้ฟังอยู่ในฐานะอย่างไร เช่น คำสรรพนาม ข้า กู ฉัน ผม เอ็ง มึง ท่าน เป็นต้น

ดวงใจ ไทยอุบล (2549: 109) ให้ความหมายของคำหยาบ ไว้ว่า เป็นคำที่ไม่เหมาะสมที่จะมาพูด หรือ เขียน ส่วนมากมักเป็นคำตำ คำสบถต่างๆ

คณาจารย์สาขาวิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (2538: 48) กล่าวว่า คำหยาบ ได้แก่ คำตำท้อ คำสบถสาบาน คำเสียดสีที่สื่อไปในทางหยาบคาย คำประเภทนี้ไม่เหมาะจะนำมาใช้ไม่ว่าจะเป็นการพูดหรือการเขียน เช่น กู มึง เป็นต้น

จากนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า คำตำหรือคำหยาบ หมายถึง คำที่ไม่สุภาพ ไม่สามารถใช้ในหนังสือธุรกิจ หนังสือราชการหรือตำราภาษาไทยได้

5. คำภาษาต่างประเทศ

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของ “คำภาษาต่างประเทศ” ไว้ดังนี้

วิจิตรา แสงพลสิทธิ์ (2524: 18) กล่าวถึง การใช้คำภาษาต่างประเทศ หมายถึง การถ่ายทอดภาษาหนึ่งที่ไม่ใช่ภาษาไทยมาใช้ โดยคำที่ถูกนำมาใช้นั้นมักถูกเปลี่ยนแปลงรูปคำ เสียง และความหมาย เพื่อสะดวกในการออกเสียง ซึ่งการถ่ายทอดภาษา หรือการหยิบยืมภาษาต่างประเทศนั้น มีอยู่ 3 ลักษณะ คือ การทับศัพท์ การบัญญัติศัพท์ และการแปลข้อความ

สมบูรณ์ ศุภจริยาวัตร (2546: 40) กล่าวไว้ว่า การนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทยนั้น มีหลายลักษณะด้วยกัน บางครั้งอาจมีการเปลี่ยนแปลงเสียงบ้างเพื่อให้เหมาะกับระบบเสียง หรือระบบตัวอักษร

สรุปได้ว่า การใช้คำภาษาต่างประเทศ คือ การนำคำของภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทยมาใช้ โดยวิธีการถ่ายเสียง

วิธีการนำคำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย

ปัจจุบันการนำภาษาต่างประเทศมาใช้ในงานประพันธ์ของไทยนั้นมีความนิยมมากขึ้น ซึ่งส่วนใหญ่จะใช้คำง่าย ๆ เพื่อช่วยให้ข้อความกระชับขึ้น หรือช่วยในเรื่องการสัมผัสคำ ฟังแล้วรื่นหู แต่ก็มีวิธีการนำมาใช้ที่แตกต่างกัน ดังที่มีผู้กล่าวถึงวิธีการนำภาษาต่างประเทศมาใช้ในภาษาไทย ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

สมบูรณ์ ศุภจริยาวัตร (2546: 40) กล่าวไว้ว่า การรับภาษาอื่นมาใช้ในภาษาไทยมีหลายลักษณะ ดังนี้

1. การทับศัพท์ หมายถึง การออกเสียงที่ยึดมาตรงตามคำในภาษาเดิม หรือคล้ายคำเดิมมากที่สุด การทับศัพท์เป็นวิธีที่เก่าแก่และใช้มากที่สุด เพราะเป็นวิธีที่สะดวกที่สุด และการใช้วิธีทับศัพท์นี้อาจเป็นเพราะยังไม่มีคำไทยที่เหมาะสมไว้ใช้ จึงจำเป็นต้องใช้ไปพลางๆ ก่อน เช่น

Station	ทับศัพท์เป็น	สเตรชั่น	ภายหลังใช้เป็น	สถานี
Uniform	ทับศัพท์เป็น	ยูนิฟอร์ม	ภายหลังใช้เป็น	เครื่องแบบ

2. การทับศัพท์แต่เปลี่ยนแปลงเสียงไปจากเดิม ลักษณะนี้มักเกิดจากระบบเสียงที่แตกต่างกัน กล่าวคือ บางภาษามีหน่วยเสียงและลักษณะการออกเสียงที่แตกต่างจากภาษาของผู้ยืม และผู้ยืมไม่สามารถออกเสียงในภาษานั้นๆ ได้ เช่น

Bradley	ออกเสียงว่า	ปลัดเล
Commercial	ออกเสียงว่า	กัมมาจล

3. การแปลคำภาษาต่างประเทศมาเป็นภาษาไทย ลักษณะนี้เป็นวิธีใหม่ ส่วนใหญ่จะใช้กับภาษาอังกฤษ และเป็นคำประสมที่มีคำมูลในภาษาไทยอยู่แล้ว ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

Table spoon	แปลว่า	ช้อนโต๊ะ
Dry clean	แปลว่า	ซักแห้ง

4. การบัญญัติศัพท์ ศัพท์บัญญัติขึ้นแต่ก่อนคงจะมีไม่มากนักและไม่ปรากฏชัดเจนจนกระทั่งในสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การบัญญัติศัพท์เริ่มมีเป็นทางการขึ้น ดังจะเห็นได้จากศัพท์บัญญัติต่างๆ ทางการเมืองในรัฐธรรมนูญฉบับแรก หรือศัพท์ที่เกี่ยวข้องกัน เช่น

รัฐธรรมนูญ	บัญญัติจากคำ	Constitution
คะแนนเสียง	บัญญัติจากคำ	Votes

6. คำเลียนเสียงต่างๆ

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของ “คำเลียนเสียง” ไว้ดังนี้

วิโรจน์ มังคะลมนธิ (2544:26) กล่าวว่า เนื่องจากภาษาไทยมีรูปและเสียงพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์มาก นำมาเขียนแทนเสียงต่างๆ ได้ อย่างไม่ใกล้เคียง ดังนี้

1. ใช้แทนเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ เช่น เสียงร้องของแมว
2. ใช้แทนเสียงของวัตถุ เช่น เสียงแตรรถ

3. ใช้แทนเสียงดังจากธรรมชาติ เช่น เสียงฟ้าร้อง

4. ใช้แทนเสียงอุทานของคน เช่น อู๊ย! ว้าย!

เมทินี รัชฎาภิรักษ์ (2546:44) กล่าวว่า ภาษาไทยมีคำเลียนเสียงธรรมชาติที่เป็นสื่อให้เกิดภาพและความรู้สึก

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2531: 165) กล่าวถึงการใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ ไว้ว่า เป็นการสร้างเสียงที่ทำให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพตามการพรรณนาของบทร้อยกรอง

จากคำนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า การใช้คำเลียนเสียงต่างๆ นั้นจะช่วยให้ผู้ที่ได้อ่าน หรือผู้ที่ได้ฟังบทประพันธ์ ได้ความรู้สึกที่สมจริง และช่วยกระตุ้นให้เกิดจินตภาพตามอีกด้วย

7. คำตัดและคำย่อ

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของ “คำตัดและคำย่อ” ไว้ดังนี้

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525: 188-189) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า คำย่อ คือ การลดรูปของคำให้คำนั้นสั้นลง โดยทั่วไปการย่อคำจะปรากฏในรูปของพยัญชนะหนึ่งตัวตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) ส่วนคำตัด คือ การตัดหรือลดรูปของคำให้เหลือน้อยกว่าเดิม เพื่อให้พยางค์สั้นเข้า

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2529: 38) กล่าวว่า การใช้คำตัดและการย่อคำ เป็นการใช้ภาษาพูดในภาษาเขียนที่เป็นบทสนทนาของตัวละคร หรือบทสัมภาษณ์

กำชัย ทองหล่อ (2543: 158) กล่าวถึง คำตัด และคำย่อ ไว้ว่า การตัดคำเป็นการตัดหรือลดรูปของคำให้เหลือน้อยกว่าเดิม แต่ยังคงความหมายเท่าเดิม การตัดคำมีอยู่ 3 วิธี คือ

1. ตัดข้างหน้า ได้แก่ การตัดพยางค์ข้างหน้าของคำ จะตัดพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ แต่ต้องเหลือพยางค์ไว้พอเป็นเครื่องสังเกตรู้ถึงคำเดิม เช่น อภิปราช เป็น ภิปราช, อุโบสถ เป็น โบสถ์ เป็นต้น

2. ตัดข้างหลัง ได้แก่ การตัดพยางค์ข้างหลังของคำ จะตัดพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ก็ได้ เช่นเดียวกับวิธีที่ 1 ต่างกันที่ตัดข้างหลัง เช่น พาราณสี เป็น พารา, อชฌาสัย เป็น อชฌา เป็นต้น

3. ตัดตอนกลาง ได้แก่การตัดพยางค์ในระหว่างกลางของคำ ซึ่งส่วนมากเป็นคำประสม แต่ต้องการจะลดพยางค์ให้สั้น จึงตัดส่วนท้ายของคำหน้า หรือตัดส่วนหน้าของคำหลังออก เมื่อตัดออกแล้วบางทีก็แผลงสระหรือพยัญชนะต่อไปอีก ตัวอย่างเช่น เดียง+ภาสา เป็น เดียงสา, ชันม+พรรษา เป็น ชันษา เป็นต้น

ส่วนการย่อคำ คือ การลดรูปของคำเหลือไว้แต่ส่วนหน้า ส่วนหน้าที่เหลือนั้นอาจจะเป็นคำหรืออักษรก็ได้ ถ้าเป็นคำเรียกว่า ย่อคำ ถ้าเป็นอักษรเรียกว่า ย่ออักษร แบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ

1. ย่อคำหลังเหลือไว้แต่คำหน้า วิธีนี้มักใช้กับคำสนธิที่ต่อกันด้วยสระ อะ อา และต้องมีเครื่องหมายหัพภาคข้างหลัง เพื่อเป็นเครื่องสังเกตว่าเป็นคำย่อ เช่น เมษายน เป็น เมษา. มีนาคม เป็นมีน. เป็นต้น

2. ย่อทั้งคำหน้าและคำหลัง เหลือไว้แต่พยัญชนะตัวหน้าของแต่ละคำโดยไม่ลดรูปสระสำหรับคำหลังให้ถือพยัญชนะตัวแรกของคำเป็นตัวย่อ เพราะวิธีนี้มักใช้กับคำสนธิ เพื่อเป็นเช่นนี้ สระหน้าของคำหลังจึงไปประสมอยู่กับพยัญชนะตัวสุดท้ายของคำหน้า เพราะฉะนั้นจึงต้องใช้พยัญชนะตัวแรกของคำเป็นตัวย่อ และต้องมีหัพภาคข้างหลังตัวย่อของแต่ละคำ เช่น เมษายน เป็น เม.ย. ,มีนาคม เป็น มี.ค. เป็นต้น

3. ย่อทั้งคำหน้าและคำหลัง เหลือไว้แต่พยัญชนะตัวหน้าของแต่ละคำ แต่ต้องลดรูปสระหมด และต้องมีหัพภาคข้างหลังตัวย่อของแต่ละคำ วิธีนี้สำหรับใช้กับคำทั่วไปไม่ว่าจะเป็นคำโดด คำสนธิหรือคำสมาส และเป็นวิธีที่นิยมใ้ช้อยู่โดยมาก เช่น มกราคม เป็น ม.ค. , กุมภพันธ์ เป็น ก.พ. ส่วนการย่อคำ หมายถึง การลดรูปของคำโดยใช้พยัญชนะต้นของพยางค์แรกของคำเป็นตัวย่อ โดยตัวย่อต้องมีจุดกำกับเสมอ เช่น ป.4 เป็นต้น

จากคำนิยามข้างต้น สรุปได้ว่า การตัดคำเป็นการลดคำให้เหลือน้อยลง แต่ยังคงความหมายเดิมไว้ ส่วนการย่อคำ เป็นการลดรูปของคำหรือย่อคำให้สั้นลง ส่วนใหญ่จะนิยมใช้พยัญชนะตัวแรกและตามด้วยเครื่องหมายหัพภาค

4. ความรู้เกี่ยวกับประโยค

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของ “ประโยค” และจำแนกประโยค ออกเป็นประเภทต่างๆ ไว้ดังนี้

ประโยค หมายถึง กลุ่มคำที่นำมาเรียบเรียงกันให้ได้ใจความสมบูรณ์ ประโยคแบบง่าย ประกอบด้วย ประธาน และกริยาเรียงกันตามลำดับ เช่น นื่องเดิน พี่ทำงาน และประโยคบาง ประโยคอาจมีส่วนที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคด้วย เช่น นื่องกินขนม แต่การติดต่อสื่อสารกัน ในชีวิตประจำวัน ประโยคต่างๆที่ใช้จะมีรายละเอียดมากกว่า ประโยคที่ประกอบด้วยประธาน กริยา และกรรม นั่นคือ ต้องมีส่วนขยายต่างๆมากขึ้น อาจเป็นส่วนขยายประธาน ส่วนขยายกริยา และ ส่วนขยายกรรม

วิจินต์ ภาณุพงศ์ (2522: 192) อธิบายความหมายของประโยค ไว้ว่า ประโยคเป็นหน่วยที่ เราอาจวิเคราะห์ลักษณะทางไวยากรณ์ได้ครบถ้วนสมบูรณ์ ประโยคอาจนำหน้าและตามหลังด้วยการหยุด และในเวลาพูดจะมีลักษณะเฉพาะทางเสียง คือ มีทำนองเสียง บ่งบอกให้รู้ก่อนจะหยุด นอกจากนี้ประโยคอาจมีความหมายบริบูรณ์ในตัวเอง หรือต้องอาศัยบริบทช่วยจึงมีความหมาย บริบูรณ์ได้

นววรรณ พันธุมธา (2527: 193) ได้แบ่งประโยคตามเจตนาของผู้พูดไว้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ประโยคแจ้งให้ทราบ ได้แก่ประโยคบอกเล่า ประโยคอธิบาย ประโยคเตือน ประโยคชี้แนะ
2. ประโยคถามให้ตอบ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด คือ ประโยคถามเพื่อความ ประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ และประโยคถามให้เลือกเอา
3. ประโยคบอกให้ทำ แบ่งออกเป็น 5 ชนิด ได้แก่
 - ประโยคสั่ง ใช้บังคับให้ผู้ฟังทำตาม
 - ประโยคขอร้อง ใช้ขอร้องให้ผู้ฟังทำตาม

ประโยคชักชวน ใช้ชักชวนให้ผู้ฟังทำตาม
 ประโยคอนุญาต ใช้นุญาตให้ผู้ฟังได้ทำ
 ประโยคเสนอแนะ ใช้นแนะให้ผู้ฟังปฏิบัติ

บรรจบ พันธุมเมธา (2544: 135) กล่าวถึงลักษณะประโยคในภาษาไทยไว้ว่า ประโยคในภาษาไทย ประกอบด้วยคำที่คำก็ได้ แต่ต้องให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ตามที่ผู้พูดต้องการ ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. ประโยคคำสั่ง ไม่ต้องมีผู้ทำกริยา ถ้าหากจะมีก็เพื่อเน้นความหมาย หรือเพื่อบอกให้รู้
2. ประโยคขอร้องหรือชักชวน ไม่ต้องมีผู้ทำกริยาแต่จะมีคำลงท้ายประโยค เช่น ซิ, ซี้, เอะ, เอะน่า, เป็นต้น
3. ประโยคคำถาม มักมีคำวิเศษณ์แสดงคำถามประกอบอยู่ในประโยคด้วย เช่น ใคร, อะไร, ที่ไหน, เมื่อไร, อย่างไร, หรือ, หรือไม่ เป็นต้น

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า ประโยค หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกนึกคิด เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน ประกอบด้วยคำที่คำก็ได้ แต่ต้องให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ตามที่ผู้พูดต้องการ

5. ความรู้เกี่ยวกับสำนวน

ความหมายของสำนวน

ผู้รู้และผู้เชี่ยวชาญทางด้านภาษาไทยได้ให้ความหมายของ “สำนวน” ไว้ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2546: 1187) ได้ให้ความหมายของคำว่า สำนวน ไว้ว่า หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียง, โวหาร บางทีก็ใช้ว่า สำนวนโวหาร หรือหมายถึงถ้อยคำหรือข้อความที่กล่าวสืบต่อกันมาช้านานแล้ว มีความหมายไม่ตรงตามตัวหรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่ เช่น สอนจะเข้ ให้อ่านน้ำ

ประเทือง คล้ายสุบรรณ (2519: 1) กล่าวถึงสำนวนว่า หมายถึง โวหาร ทำนองพูด ถ้อยคำที่เรียบเรียง ถ้อยคำที่ไม่ถูกไวยากรณ์ เป็นการแสดงถ้อยคำออกมาเป็นข้อความพิเศษ

ไซสิริ ปราโมช ณ อยุธยา (2540: 4) กล่าวว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่มีได้มีความหมายตรงไปตรงมาตามตัวอักษรหรือแปลตามรากศัพท์ แต่เป็นถ้อยคำที่มีความหมายเป็นอย่างอื่น คือ เป็นชั้นเชิง ชวนให้คิด ซึ่งอาจเป็นเชิงเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย

จากข้อความข้างต้น สรุปได้ว่า สำนวนหมายถึง ถ้อยคำลีหรือประโยคที่มีความหมายไม่ตรงตัว มีความหมายเป็นเชิงเปรียบเทียบกับธรรมชาติ การกระทำ สิ่งแวดล้อม อุบัติเหตุ แบบแผนประเพณี ลัทธิศาสนา นิทานตำนาน

ส่วน วาสนา เกตุภาค (2530 : 19-20) กล่าวว่า ความหมายของสำนวนพอสรุปได้ว่า สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงเป็นข้อความ หรือคำพูดที่เป็นชั้นเชิง ไม่ตรงตามรูปภาษา แต่มีความหมายเป็นอย่างอื่นที่ต้องอาศัยการตีความ โดยจำแนกสำนวนออกเป็น 2 ประเภทได้แก่

1. การใช้สำนวนเก่าที่ใช้กันมานานแล้ว โดยถือเป็นคำรวมที่ใช้เรียกคำประเภทสุภาษิต คำพังเพย คำคม ตลอดจนวลีสำเร็จรูปต่างๆ ที่ใช้กันแพร่หลายแล้ว เช่น รักดีห้ามจ้าว รักชั่วห้ามเสา, นายว่าจิ้งเข้าพลอย, เรือล่มเมื่อจอด ตาบอดเมื่อแก่

2. การใช้สำนวนใหม่ที่ผู้พูดหรือผู้เขียนแต่ละคนคิดเรียบเรียงขึ้นใหม่ ซึ่งบางสำนวนก็ใช้ภาษาผิดไวยากรณ์ บางท่านเรียกสำนวนประเภทนี้ว่า ภาษาแหวกแนว และเป็นที่น่าสังเกตว่า สำนวนภาษาเหล่านี้ มักมีพลังดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้เป็นที่รู้จักและแพร่หลายอย่างรวดเร็ว

จารุณี กองพลพรม (2546: 42) กล่าวถึงการใช้สำนวนไทย ไว้ว่า

1. ใช้ให้ตรงความหมาย
2. ใช้ให้เข้ากับเรื่อง
3. ไม่ใช้สำนวนที่ไม่มีภาษาหรือสำนวนที่ตนเอง
4. ใช้ให้เหมาะกับกาลเทศะหรือโอกาส

สรุปได้ว่า ใ้สำนวน คือ ถ้อยคำ หรือคำพูดที่เป็นชั้นเชิง มีความหมายไม่ตรงตามตัว หรือมีความหมายอื่นแฝงอยู่

6. ความรู้เกี่ยวกับโวหารภาพพจน์

โวหารภาพพจน์ เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้งานประพันธ์มีคุณค่ามากขึ้น เพราะนอกจากจะช่วยให้เกิดความไพเราะในงานประพันธ์นั้น ๆ แล้ว ยังช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งมากขึ้นด้วย ดังที่ผู้ได้ให้ความหมายของ “ภาพพจน์” ไว้ต่างกัน ดังนี้

กาญจนา วิชญาปกรณ (2542: 102) ได้กล่าวว่า ภาพพจน์ (Figure of Speech) เป็นศิลปะแห่งกลวิธีการใช้ภาษา โดยอาศัยกลวิธีการเปรียบเทียบต่างๆ เพื่อให้พลังของถ้อยคำและความหมายนั้นๆ กระทบใจผู้อ่านหรือผู้ฟัง เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจ เกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์ตามความคิด ตามอารมณ์ที่ผู้ประพันธ์ต้องการ

นภลัย สุวรรณธาดา (2537: 294) ได้ให้ความหมายของภาพพจน์ไว้ว่า ภาพพจน์ คือ พจน์ที่ทำให้เกิดภาพ หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพในใจ การใช้ภาพพจน์เป็นผลของการใช้คำหรือกลุ่มคำอย่างมีศิลปะ โดยกลวิธีการเปรียบเทียบเพื่อให้เกิดภาพที่แจ่มชัด

ดวงใจ ไทยอุบล (2543: 73) ได้ให้ความหมายของภาพพจน์ไว้ว่า ภาพพจน์ (Figure of Speech) หมายถึง ถ้อยคำที่ทำให้เกิดภาพพจน์ หรือการใช้ถ้อยคำที่ให้อ่านเกิดจินตนาการ เกิดอารมณ์ความรู้สึกต่อข้อความที่ได้อ่านได้ฟังอย่างกระจ่างชัด

จากมีผู้ทีกล่าวข้างต้นสรุปได้ “ภาพพจน์” หมายถึง ถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกนึกคิดเพื่อให้อ่านหรือผู้ฟังมีอรรถรส โดยผู้เขียนใช้กลวิธีในการเลือกสรรถ้อยคำอย่างมีศิลปะเพื่อให้เกิดความงามและจินตภาพในการเขียนที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจซาบซึ้งมากกว่าการกล่าวโดยใช้ถ้อยคำอย่างตรงไปตรงมา

ประเภทของโวหารภาพพจน์

การใช้ภาษาที่ก่อให้เกิดจินตภาพในงานประพันธ์นั้นทำได้โดยการใช้โวหารภาพพจน์ ซึ่งการใช้โวหารภาพพจน์นั้น แบ่งออกเป็นหลายประเภท ดังที่มีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

สุจจริต เพียรชอบ (2539: 88-91) กล่าวว่าโวหารภาพพจน์ที่ใช้กันอยู่มีหลายประเภท คือ

1. อุปมา (Simile) คือการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งว่าเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง คำที่ใช้เชื่อมสิ่งที่เปรียบเทียบกันได้แก่ เหมือน เปรียบ ประดุจ ราว ราวกับ ประหนึ่ง ละม้าย เสมอเหมือน ปานเพียง เทียบเพียง

2. อุปลักษณะ (Metaphor) เป็นการกล่าวเปรียบเทียบอีกวิธีหนึ่ง ต่างกับอุปมาตรงที่อุปลักษณะจะไม่กล่าวโดยตรง ใช้วิธีกล่าวเป็นนัยให้เข้าใจ

3. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ ภาพพจน์ที่กล่าวถึงสิ่งที่ไม่มีชีวิต ไม่มีวิญญาณ เสมือนเป็นสิ่งที่มีชีวิตมีวิญญาณ

4. นามนัย (Metonymy) เป็นภาพพจน์ที่เรียกชื่อสิ่งหนึ่งโดยใช้คำอื่นแทนไม่เรียกตรงๆ ส่วนใหญ่จะเป็นคำที่รู้จักกันทั่วไป และเมื่อกล่าวแล้วผู้คนก็จะเข้าใจได้โดยง่าย

5. อนุนามนัย (Synecdoch) ภาพพจน์แบบอนุนามนัย หมายถึง การนำส่วนน้อยหรือส่วนย่อย หรือส่วนเด่นชัดมากล่าวให้หมายถึงส่วนทั้งหมด

6. อธิพจน์ (Hyperbole) คือการกล่าวเกินจริง การกล่าวเกินจริงในคำประพันธ์ร้อยกรองทำให้ผู้อ่านเกิดความซาบซึ้ง เกิดความรู้สึก เกิดอารมณ์คล้อยตามไปด้วย

7. ปฏิพจน์ (Paradox) คือการใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงกันข้ามหรือขัดแย้งกัน นำมากล่าวกลมกลืน คล่องจอง ทำให้ได้ความหมายกินใจลึกซึ้ง

8. สัทพจน์ (Onomatopoeia) เป็นภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ ผู้ฟังหรือผู้อ่านจะรู้สึกเหมือนได้ยินเสียงเหล่านั้นด้วย

9. การลดความหมายของคำ (Euphonism) คือการใช้ถ้อยคำอื่นแทนคำที่มีความหมายรุนแรง หรืออาจกระทบกระเทือนใจได้ เป็นการเลี่ยนน้ำใจผู้ฟังให้มีความสุขสดชื่นบาน ถือเป็นความสุภาพโดยใช้ภาษาเป็นสื่อก็ได้

10. การใช้ประโยคคำถาม (Interrogation) คือการใช้ข้อความที่มีลักษณะเป็นคำถาม

ส่วนวิภา กงกะนันทน์ (2533: 39-53) ได้แบ่งประเภทโวหารของกวีหรือนักเขียนไว้ดังนี้

1. อุปลักษณ์ (Metaphor) เป็นโวหารเปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกันว่าเป็นสิ่งเดียวหรือเท่ากับทุกประการโดยใช้คำ เป็น เท่า คือ ฯลฯ ในการเปรียบเทียบ
2. อุปมา (Simile) เป็นโวหารที่เปรียบเทียบของสองสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องนำมาเปรียบเทียบกันว่าเหมือนกัน คำที่ผู้ใช้โวหารประเภทนี้ใช้ในการเปรียบเทียบคือคำว่า เหมือน คล้าย ดุจ ดูราว กลหนึ่ง เพียง ดัง ราว ราวกับ เฉก ฯลฯ
3. สมพจน์ (Synecdoche) การกล่าวถึงส่วนใดส่วนหนึ่งของทั้งหมดเพียงบางส่วน แต่ให้ความหมายครอบคลุมหมดทุกส่วน
4. นามนัย (Metonymy) เป็นโวหารที่เอ่ยถึงสิ่งหนึ่งแต่ให้ความหมายเป็นอีกอย่างหนึ่ง เช่น เอ่ยถึงคนแต่หมายถึงผลงานของเขา
5. ปฏิภาวะ (Oxymoron) คือการนำคำที่มีความหมายตรงกันข้าม หรือค้านกันมารวมกัน เพื่อให้เกิดคำที่มีความหมายใหม่
6. ปฏิภาคพจน์ (Paradox) คือข้อความที่มีความหมายขัดกัน ไม่ว่าผู้ใช้จะจงใจหรือไม่ก็ตาม เป็นข้อความที่กล่าวถึงสิ่งที่แปลกแต่จริง หรือไม่น่าเป็นไปได้แต่เป็นไปได้แล้ว
7. อาวัตพากย์ (Synesthesia) คือการใช้คำแทนผลของสัมผัสที่ผิดไปจากธรรมชาติ
8. อติพจน์ (Hyperbole) คือการพูดเกินความจริงเพื่อเน้นความรู้สึก มิใช่เพื่อหลอกลวง
9. อธิพจน์ (Overstatement) เป็นการใช้โวหารในการพูดหรือเขียนประหนึ่งโอ้อวด โดยมีเจตนาให้ผู้อ่าน ผู้ฟังรู้สึกขุ่น

10. ปฏิรูปพจน์ (Allusion) เป็นการใช้ข้อความที่ดัดแปลงมาจากข้อความอันเป็นที่รู้จักกัน ดิอยู่แล้ว เช่น วาตะของนักปราชญ์ กวี หรือสุภายิต คำพังเพย

11. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นการใช้ภาษาในลักษณะที่ทำให้ดูเหมือนว่าสรรพ สิ่งทั้งหลายที่ไม่ใช่คนแต่เสมือนคน

12. อุทาหรณ์ (Analogy) เป็นวิธีการเปรียบเทียบเรื่องราว เหตุการณ์หรือความคิดสอง อย่างที่ไม่จำเป็นต้องเปรียบเทียบว่าคล้ายกัน โดยยกข้อความที่เชื่อว่าง่ายแก่การเข้าใจเปรียบเทียบกับ สิ่งที่ผู้เขียนหรือกวีต้องการจะพูด

13. ปฏิปจฉา (Rhetorical Question) เป็นศิลปะของการใช้คำถาม คือเป็นคำถามที่มีได้ หวังคำตอบ ผู้ถามหรือกวีมีเจตนาจะเรียกร้องความสนใจมากกว่าคำตอบ

จากการรวบรวมการแบ่งประเภทของโวหารภาพพจน์ในข้างต้นพบว่า มีการแบ่งโวหาร ภาพพจน์ไว้เป็นหลายรูปแบบแตกต่างกันบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคิดของแต่ละบุคคล

เอกสารเกี่ยวกับวรรณกรรมเพลงและเพลงเพื่อชีวิต

1. ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมเพลง

1.1 ประวัติความเป็นมาของเพลงไทย

ประวัติความเป็นมาของเพลงไทยนั้นเริ่มตั้งแต่ก่อนสมัยรัชกาลที่ 4 เพลงดนตรีในสยาม ประเภทมีปีพาทย์ เครื่องสาย และมโหรี เป็นพื้น เรียกรวมๆ ในสมัยต่อมาว่า ดนตรีไทย ครั้นต้น แผ่นดินรัชกาลที่ 4 โปรดให้ตั้งกองทหารเกณฑ์ฝึกหัดแบบฝรั่งเศส สมัยนั้นกรุงสยามยังไม่มีเพลง คำนับแบบฝรั่ง ครูฝึกชาวอังกฤษจึงเป่าแตรฝรั่งสำหรับนำทหารเดิน เมื่อตั้งแถวคำนับก็เป่าเพลง God Save the Queen ตามแบบอังกฤษ

การที่กรุงสยามไม่มีเพลงคำนับเป็นของตน แต่ใช้เพลงของอังกฤษแทน เป็นเหตุให้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงมีพระราชดำริให้แต่งเพลงคำนับประจำ กรุงสยามบ้าง ในที่สุดนักประพันธ์ชาวรัสเซียชื่อ ปโยตร์ สชูโรฟสกี (Pyotr Shchurovsky) ได้แต่ง ทำนองขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เมื่อ พ.ศ. 2431 และเพลงนี้ก็คือ เพลงสรรเสริญพระบารมี

จะนำความเคลื่อนไหวจากเพลง God Save the Queen ถึงเพลงสรรเสริญพระขอมเป็น กระแสหลักครั้งแรกที่ทำให้เกิดพัฒนาการเป็นเพลงไทยสากล ซึ่งในยุคต้น ๆ นั้น สังคมไทยกำหนด มาตรฐานให้เพลงไทยสากล มีอย่างน้อย 2 ระดับ คือ เพลงตลาด คือกลุ่มเพลงที่มีบรรยากาศ “ชนบท” และรวมไปถึงเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเมืองด้วย บางทีก็เรียกว่า “เพลงชีวิต” เพราะมี เนื้อหาสะท้อนชีวิตสามัญชน และ เพลงผู้ดี คือ กลุ่มเพลงที่มีบรรยากาศ “เมือง” หรือบรรยากาศทาง เศรษฐกิจในเมืองหลวง ในระยะหลังจาก พ.ศ. 2507 เรียกเพลงประเภทนี้ว่า เพลงลูกกรุง (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532: 3)

1.2 ความรู้เกี่ยวกับเนื้อหาของเพลง

เนื้อหาในวรรณกรรมเพลงทุกประเภท ไม่ว่าจะเป็น เพลงลูกทุ่ง ลูกกรุง และเพลงเพื่อ ชีวิตนั้นผู้ประพันธ์จะได้แรงบันดาลใจในการประพันธ์มาจากความรู้สึกนึกคิดและประสบการณ์ที่ เคยได้สัมผัสในแต่ละช่วงชีวิตมาถ่ายทอดโดยการประยุกต์ภาษาที่ใช้ในการประพันธ์ให้มีความ ทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์และโอกาสที่ใช้ร้อง

จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเนื้อหาของเพลงทำให้ทราบว่า วรรณกรรมเพลงมี เนื้อหาที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งด้านศาสนา การเมือง การปกครอง การดำเนินชีวิต และธรรมชาติ เป็นต้น โดยมีผู้ได้ให้ความหมายและจำแนกเนื้อหาของเพลงไว้ดังนี้

นิโลบล โควาพิทักษ์เทศ (2535:9) กล่าวไว้ว่า เนื้อหาของเพลงหมายถึง เรื่องราวที่ ผู้ประพันธ์เพลงได้สร้างสรรค์และเรียบเรียงขึ้นมาจากจินตนาการหรือประสบการณ์แล้วต้องการ ถ่ายทอดให้ผู้ฟังรับทราบ เนื้อหาอาจเกี่ยวข้องกับความรัก ธรรมชาติ สภาพการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม

นิตาชล สาดตรา (2542:1) กล่าวว่าเนื้อหาของบทร้อยกรองได้สะท้อนภาพทางสังคม ทั้งด้าน เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และสิ่งแวดล้อม โดยที่เนื้อหาของวรรณกรรมจะแสดงถึง ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมรอบตัว

ปราณี วงษ์เทศ (2525: 72) กล่าวว่า เพลงเป็นวรรณกรรมร้อยกรองรูปแบบหนึ่ง ใน การศึกษาด้านเนื้อหานี้จะต้องทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดทั้งแนวคิดและ

จินตนาการอันลึกซึ้งของผู้ประพันธ์ ทั้งนี้เพราะในเนื้อเพลงได้ถ่ายทอดเนื้อหาหรือถ้อยคำที่แสดง ถึง ค่านิยมในด้านต่างๆ ซึ่งคนไม่สามารถแสดงออกในชีวิตประจำวันได้

สมเช่น เชี่ยวกุล (2537: 161) ได้ศึกษาเนื้อหาในเพลงของ ชงไชย แมคอินไตย์ ได้จำแนก เนื้อหาของเพลง ไว้ดังนี้

1. เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้ในการประกอบการแสดง ต่างๆ ประกอบด้วย

1.1 เพลงที่เกี่ยวกับความรัก และความผิดหวัง เป็นเพลงที่มีลักษณะเนื้อหาที่กล่าวถึง ความรักระหว่างหญิงชายหนุ่มสาว ทั้งที่สมหวังและไม่สมหวัง

1.2 เพลงที่เกี่ยวกับคติธรรม-ภายิตสอนใจ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาให้คติสอนใจ หรือให้ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์

1.3 เพลงที่เกี่ยวกับความรัก ความหลง และการรอคอย เป็นเพลงที่มีเนื้อหากล่าวถึง เรื่องราว หรือเหตุการณ์ในอดีต ที่น่าจดจำ หรืออาลัยอาวรณ์กับความหลัง

2. เพลงที่ใช้ขับกล่อม เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้ในการขับกล่อม เพื่อจรรโลงใจ ใช้ใน การขับกล่อมเด็ก ประกอบด้วย

2.1 เพลงเกี่ยวกับความรัก เป็นเพลงที่มีลักษณะเนื้อหาที่กล่าวถึงความรักความห่วงใย พ่อแม่ที่มี

2.2 เพลงที่เกี่ยวกับคติธรรม-ภายิตสอนใจ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาให้คติสอนใจ หรือให้ ข้อคิดที่เป็นประโยชน์

2.3 เพลงประเภทเสียดสี-สร้างสรรค์สังคม เป็นเพลงที่มีเนื้อหากล่าวถึง วิถีชีวิตและการ ดำเนินชีวิตของคนในสังคม ความเปลี่ยนแปลงของสังคม การเมือง เศรษฐกิจ รวมทั้งปัญหาต่างๆ ของสังคม

ส่งสุข ภาแก้ว (2546: 38-39) ได้ศึกษาเนื้อหาในการประพันธ์ ในวรรณกรรมเพลงของ ชินกร ไกรลาศ ได้จำแนกเนื้อหาของเพลงออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. กลุ่มเนื้อหาด้านจารีตประเพณี
2. กลุ่มเนื้อหาด้านตำนานและเกร็ดประวัติศาสตร์
3. กลุ่มเนื้อหาด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง
4. กลุ่มเนื้อหาด้านค่านิยมและความเชื่อ
5. กลุ่มด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เด่นศิริ สีนีผล (2542: 233) ได้ศึกษาเนื้อหาในบทเพลงของสุนทราภรณ์ และจำแนกเนื้อหาของเพลงออกเป็น 6 ประเภท ดังนี้

1. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกความเป็นไทย
2. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถานที่
3. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคตินิยมและปรัชญาชีวิต
4. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวรรณกรรมไทย
5. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ
6. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก

สรุปได้ว่า เนื้อหาเพลงอาจแบ่งประเภทได้หลายประเภท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนะของผู้ประพันธ์ ว่าต้องการสะท้อนออกมาทางด้านใด แล้วถ่ายทอดออกมาเป็นถ้อยคำง่ายๆ เพื่อสื่อความหมาย และอารมณ์ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึก และเพลิดเพลินไปกับบทเพลง

1.3 ความรู้เกี่ยวกับแนวคิดในวรรณกรรมเพลง

กลวิธีในการประพันธ์ เป็นลักษณะเฉพาะตัวของนักประพันธ์แต่ละคน การพิจารณา กลวิธีในการประพันธ์ ส่วนมากจะเน้นในด้านการใช้ถ้อยคำ สำนวน โวหาร ซึ่งจะช่วยให้บทประพันธ์มีคุณค่า มีความไพเราะประทับใจ นอกจากนี้ควรพิจารณาถึงการสร้างความแปลกใหม่ในด้านการใช้ถ้อยคำ การสร้างจินตนาการ และภาพพจน์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเข้าถึงเนื้อหาของเพลงและตัวของนักประพันธ์เพลงได้ดียิ่งขึ้น

นักภาษาได้ให้ความหมายของคำว่า “แนวคิด” ไว้ต่าง ๆ กันดังนี้

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2520: 83) สรุปไว้ว่า แนวคิด คือ สารัตถะของเรื่องแสดงลักษณะอันเป็นวิสัยธรรมดา ธรรมชาติของมนุษย์ที่ผู้แต่งมองเห็น สารัตถะของเรื่องจึงเป็นสารที่ผู้แต่งสื่อมายังผู้อ่าน ในขณะที่เรื่องดำเนินไปนั้นสารัตถะของเรื่องก็ปรากฏขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อยืนยันว่า นั่นคือความมุ่งหมายที่ผู้แต่งมีเจตนาจะเปิดเผย

บุญยงค์ เกศเทศ (2536 :42-43) สรุปความหมายของแนวคิดไว้ว่า แนวคิดหมายถึง ความคิดสำคัญที่สุดของเรื่อง แนวคิดเป็นเสมือนแนวทางในการดำเนินเรื่องนั้นๆ ของนักประพันธ์

ยุพร แสงทักษิณ (2524: 24) ให้ความหมายแนวคิด ไว้ว่า แนวคิดคือ ความคิดความสำคัญของเรื่อง เป็นสิ่งเชื่อมโยงเรื่องทั้งหมดเข้าด้วยกัน ส่วนประกอบต่างๆ เช่น โครงเรื่อง ตัวละคร บทสนทนา ต่างก็ถูกสร้างขึ้นเพื่อเสนอแนวคิดที่ผู้ประพันธ์ต้องการทั้งสิ้น ซึ่งผู้ประพันธ์จะกำหนดแนวคิดไว้ก่อน เพื่อคุมเรื่องให้มีเอกภาพ

ยุรฉัตร บุญสนิท (2538:735) กล่าวถึงแนวคิดของนักเขียนว่า ทักษะของนักเขียนจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับ ภูมิหลัง ประสบการณ์ การศึกษา และการดำเนินชีวิตของนักเขียน ซึ่งล้วนแต่เป็นสิ่งที่สำคัญที่จะผลักดันให้ทักษะของนักเขียนเป็นไปในเชิงบวกหรือลบ ก็ได้

ราเพย ไชยสินธุ์ (2543: 149-150) ได้สรุปความหมายแนวคิดของผู้ประพันธ์ ไว้ว่า กวีผู้ประพันธ์ ย่อมมีความรู้สึกนึกคิด มีประสบการณ์สอดคล้องกับความเป็นไปในสังคมนั้นและนำมาเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์วรรณกรรม การใช้ถ้อยคำภาษา เพื่อแนะหรือสร้างจินตภาพเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมในสังคม และความรู้สึกนึกคิดของกวีที่ถ่ายทอดออกมา ก็คือ การแสดงทักษะของกวีนั่นเอง

ชญญา สังขพันธ์านนท์ (2538: 156) กล่าวถึงแนวคิดในบทร้อยกรองไว้ว่า เป็นเช่นเดียวกับแนวคิดในนวนิยายและเรื่องสั้น คือ ความคิดอันเป็นศูนย์กลางในงานเขียน ที่แสดงให้เห็นความเป็นจริงเกี่ยวกับประสบการณ์ของมนุษย์

สังสุข ภาแก้ว (2546: 11) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์แนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรม ในวรรณกรรมเพลงของ ชินกร ไกรลาศ” ได้แบ่งแนวคิด ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. แนวคิดด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมจารีตประเพณี ตำนานและเกร็ดประวัติศาสตร์
2. แนวคิดด้านค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิตและสภาพการปัจจุบัน
3. แนวคิดด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง
4. แนวคิดด้านการอนุรักษ์ศาสนา ศิลธรรม และคำสอน
5. แนวคิดด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อวยพร พานิช และคณะ (2537: 311) ได้แบ่งแนวคิดในบันเทิงคดีออกเป็น 4 ชนิด สรุปได้ดังนี้

1. แนวคิดแสดงทัศนะ ผู้เขียนมุ่งที่จะแสดงทัศนะความเห็นต่อค่านิยมของสังคม คุณธรรม ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือสิ่งที่ตรงกันข้ามกับคุณธรรม ผู้เขียนจะแสดงทัศนะโดยตรงให้ผ่านตัวละคร หรือเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละคร

- 1.1 แนวคิดแสดงทัศนะต่อค่านิยมของสังคม เสนอทัศนะในการยกย่องผู้มีเกียรติ ผู้มีฐานะร่ำรวยมั่งคั่ง ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงหรือมีปัญญาสูง

- 1.2 แนวคิดแสดงทัศนะต่อคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ต่อชาติบ้านเมือง ความกตัญญู ความเมตตาปรานี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมโลก

- 1.3 แนวคิดแสดงทัศนะต่อความเลวร้าย ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เขียนมักจะเสนอให้เห็นผลของการเลวร้ายต่อเพื่อนมนุษย์ว่าไม่ดี พยายามยกเหตุการณ์ความซอกซำของมนุษย์ที่ได้รับ เพื่อเสนอให้ผู้อ่านรู้สึกเห็นใจ สงสาร

2. แนวคิดแสดงอารมณ์ ผู้เขียนมุ่งที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครในอาการต่าง ๆ เช่น ว้าเหว่ น้อยใจในโชคชะตาชีวิต ความอิจฉาริษยา ความรัก ความหึงหวง ความเกลียด และความกลัว ผู้เขียนมีความมุ่งหมายให้ผู้อ่านรู้ รับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้น โดยผ่านตัวละคร

3. แนวคิดแสดงพฤติกรรม ผู้เขียนมุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละครเพื่อเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมของมนุษย์ที่จะพึงประพฤติปฏิบัติตาม ผู้เขียนจะสร้างบุคลิกของตัวละครให้เด่นชัด และให้แสดงพฤติกรรมที่ควรที่ เหมาะแก่ค่านิยมของสังคมปัจจุบัน

4. แนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในอดีตและปัจจุบัน มุ่งแสดงให้เห็นสภาพชีวิตและสังคมส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือในช่วงหนึ่งของชีวิตตัวละคร เช่น สภาพเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สภาพชีวิตของชาวชนบทที่ยากไร้ สภาพชีวิตในโรงงาน ชีวิตชาวประมง ชีวิตของสังคมที่อยู่ห่างไกลความเจริญ

กล่าวโดยสรุป แนวคิดก็คือ สารสำคัญของเรื่องและผู้แต่งต้องการสื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกหรือเกิดอารมณ์ร่วมไปกับบทเพลงนั้นๆ

2. ความรู้เกี่ยวกับเพลงเพื่อชีวิต

2.1 ความหมายของเพลงเพื่อชีวิต

มีผู้ให้ความหมาย “เพลงเพื่อชีวิต” ไว้ต่างกันดังนี้

บุญยงค์ สุทธิวิโรจน์ (2530: 62) นักวิชาการทางด้านดนตรีให้ความหมายของเพลงเพื่อชีวิตว่า หมายถึง บทเพลงที่สร้างขึ้นเพื่อระบายความรู้สึกของชีวิต หรือสร้างมโนภาพที่ตนต้องการออกมาเพื่อบรรเทาความทุกข์และคูดัดความทุกข์ในเวลาเดียวกัน

สุกรี เจริญสุข (2538: 29) ได้ให้ความหมายเพลงเพื่อชีวิตไว้ว่า เพลงเพื่อชีวิตนั้นขึ้นอยู่กับใครตีความหมาย แต่การที่ยุคสมัยหนึ่งบอกว่า เพลงเพื่อชีวิตเป็นเพลงที่เกิดจากความขัดแย้งทางความคิดของชีวิต เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงขึ้นในสังคม การปกครอง วรรณคดี ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม การศึกษาและความไม่เท่าเทียมกันในสังคม จึงได้มีการเรียกร้องที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม ถ้ามว่าเพลงเพื่อชีวิตในยุคปัจจุบันก็เป็นเพลงเพื่อชีวิตเหมือนกันแต่ชีวิตพวกนั้นได้กลายเป็นธุรกิจ หรืออาจเป็นนโยบายของนายทุน คำตอบก็กลับไปทีเดิมว่าเพลงเพื่อชีวิต อยู่ที่ว่าชีวิตใคร เพลงเพื่อชีวิตก็คือเพลงทุกชนิดที่เป็นการบรรยายชีวิต รวมไปถึงจนถึงเพลงที่กล่าวถึงอารมณ์ รัก โกรธ โลก หลง ซึ่งเป็นอารมณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตของมนุษย์ด้วย

เกริกคำพล ประถมปีทมะ (อ้อด คาราบาว) (2552) ได้ให้สัมภาษณ์กับผู้วิจัยว่า “เพลงเพื่อชีวิต” เป็นเพลงที่กล่าวถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม การเมือง การปกครอง กล่าวถึงความจริง ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ส่วนใหญ่เนื้อหาของเพลงจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่สำคัญๆ ในช่วงเวลานั้นๆ (สัมภาษณ์ 13 มี.ค. 2552)

จากข้อความข้างต้นพอสรุปได้ว่าเพลงเพื่อชีวิต คือ เพลงที่หยิบยกเอารายละเอียดชีวิตของคนในอาชีพต่างๆ มาพรรณนาด้วยคำร้องที่เรียบง่าย มุ่งสะท้อนสภาพทางสังคมและเสียดสีการเมือง การเมือง การปกครองและชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมในช่วงเวลาต่างๆ ได้เป็น อย่างดี เนื้อหาของเพลงจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ที่สำคัญในช่วงเวลานั้นๆ รวมไปถึงจนถึงเพลงที่กล่าวถึงอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ของมนุษย์ด้วย

2.2 ประวัติความเป็นมาของเพลงเพื่อชีวิต

ดนตรีเป็นงานศิลปะอย่างหนึ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยอาศัยเสียงเป็นสื่อถ่ายทอดความรู้สึกของศิลปิน เสียงดนตรีเป็นเสียงที่มีความงามนำมาเรียบเรียงอย่างมีศิลปะขึ้นเป็นบทเพลงสำหรับเพลงไทยนั้น ได้แบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ตามยุคสมัยได้ดังนี้

ประเภทของ เพลงไทยในประวัติศาสตร์ แนวเนื้อหาเพลงไทยสากลในยุคแรก ช่วงทศวรรษ 2480 ถึงทศวรรษ 2490 ครูনারด ถาวรบุตร บรมครูนักแต่งเพลงแบ่งออกเป็น

1. กลุ่มเพลงปลุกใจ ให้รักชาติ รักความเป็นไทย
2. กลุ่มเพลงรัก ครูনারดเรียก “เพลงประโลมโลกย์”

3. กลุ่มเพลงชีวิต ยุคนั้นยังไม่เรียก “เพลงเพื่อชีวิต” คือเพลงที่หยิบยกเอารายละเอียดชีวิตของคนในอาชีพต่างๆ มาพรรณนาด้วยคำร้องที่เรียบง่ายแต่กินใจ มุ่งสะท้อนสภาพสังคมและเสียดสีการเมืองบ้างพอสมควร อันถือได้ว่าเพลงชีวิตคือ “รากฐาน” ของเพลงลูกทุ่งและเพลงเพื่อชีวิตในเวลาต่อมา หลังจากปี พ.ศ.2500 มาแล้ว จึงมีการแบ่งเพลงไทยสากลออกเป็น

1) เพลงลูกกรุง เช่นเพลงของ สุนทราภรณ์, สุเทพ วงศ์กำแหง, ชรินทร์
นันทนาคร ฯลฯ

2). เพลงลูกทุ่ง เช่นเพลงของ สุรพล สมบัติเจริญ ฯลฯ โดยคำว่า “เพลงลูกทุ่ง” ถือกำเนิด
อย่างเป็นทางการในปี 2507 เมื่อมีรายการโทรทัศน์ทางช่อง 4 บางขุนพรหม รายการหนึ่งตั้งชื่อ
รายการว่า “เพลงลูกทุ่ง” และจนกระทั่งเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เมื่อประชาธิปไตยเบงบานจึงเริ่ม
มีเพลงประเภทที่ 3 เรียกว่า “เพลงเพื่อชีวิต” เกิดขึ้นจากแนวคิดศิลปะต้องรับใช้ประชาชน ซึ่ง
ปรากฏในหนังสือ “ศิลปะเพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน” ของจิตร ภูมิศักดิ์ นักคิดนักเขียนฝ่าย
ก้าวหน้า ซึ่งขบวนการนักศึกษาให้ความยอมรับนับถือ

การแบ่งประเภทของ “เพลงไทยสากล” ออกเป็น 3 ประเภทกว้างๆ คือ ลูกทุ่ง ลูกกรุง และ
เพื่อชีวิต ยังคงใช้มาถึงปัจจุบันนี้แม้ว่าเนื้อหาของเพลงลูกทุ่งจะพัฒนาไปอย่างหลากหลาย ทั้งตก
ขบขัน รักหวานชื่น หัวอกชื่นชม สองแง่สามง่าม เสียดสีสังคม ฯลฯ ขณะที่เพลงเพื่อชีวิตก็แตก
แขนงทางเนื้อหาสาระและแนวคิดหรือออกไปมากเช่นกัน แต่มีอาจปฏิเสธได้ว่า ทั้งเพลงลูกทุ่งและ
เพลงเพื่อชีวิตในปัจจุบันล้วนมีรากฐานมาจาก “เพลงชีวิต” ที่ศิลปินชั้นครูอย่าง แสงนภา บุญ
ราศรี เสน่ห์ โกมารชุน, ไพบุลย์ บุตรขัน, คำรณ สัมบุณณานนท์ ได้บุกเบิกรังสรรค์ไว้ตั้งแต่ช่วง
ทศวรรษที่ 2480-2490 นั่นเอง

“เพลงเพื่อชีวิต” เกิดขึ้นจากแนวคิดศิลปะต้องรับใช้ประชาชน ซึ่งปรากฏใน
หนังสือ “ศิลปะเพื่อชีวิต ศิลปะเพื่อประชาชน” ของจิตร ภูมิศักดิ์ นักคิดนักเขียนฝ่ายก้าวหน้า
ซึ่งเพลงเพื่อชีวิตนี้ ถือว่าเป็นงานวรรณกรรมประเภทหนึ่งที่ผู้ประพันธ์สรรค์สร้างขึ้นมาจาก
มุ่งที่จะสะท้อนสภาพชีวิตและสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งในเนื้อหาของเพลงนั้นจะให้ทั้ง
แง่คิดและกำลังใจกับคนในสังคม เพื่อให้ผู้ฟังมีกำลังใจหรือช่วยเป็นแรงผลักดันให้สู้กับปัญหา
ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตต่อไป นอกจากนี้บางเพลงยังมีเนื้อหาที่ช่วยสะท้อนให้เรามองเห็นสภาพหรือ
สถานการณ์ต่างๆ ของบ้านเมือง ไม่ว่าจะเป็น การเมืองการปกครอง หรือเศรษฐกิจอีกด้วย ข้อมูล
จากเว็บไซต์ www.sirinindex.com

2.3 ลักษณะเพลงเพื่อชีวิต

มีผู้กล่าวถึงลักษณะของเพลงเพื่อชีวิต ไว้ดังนี้

มนต์สววรรค์ จินดาแสง (2537:102) ได้กล่าวถึงลักษณะของเพลงเพื่อชีวิต ได้ดังนี้

- 1) การสะท้อนปัญหาของชาติ ได้แก่ ปัญหาเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา เอกราช อธิปไตย ความเดือดร้อน ความทุกข์ยากอันเกิดจากการเอารัดเอาเปรียบ ภัยธรรมชาติ เป็นต้น
- 2) สะท้อนความคิดและอุดมการณ์ ได้แก่ การสร้างเป้าหมายในการดำเนินการไปสู่ ความหวังใหม่ ค่านิยมใหม่ อันได้แก่เสรีภาพทางการเมือง ความใฝ่ฝันในสันติภาพ เป็นต้น
- 3) แสดงถึงวิถีทางการต่อสู้ที่สอดคล้องกับอุดมการณ์อย่างมีเป้าหมาย ได้แก่ การ เรียกร้องให้ผู้ฟังสนใจในปัญหาต่าง ๆ ที่เป็นจริงในสังคม ให้เกิดความสามัคคีในกลุ่มคนโดยไม่ จำกัชนชั้น
- 4) การขำหรือการแสดงเจตนาอารมณ์อันมีจุดยืนร่วมกัน
5. การกล่าวยกย่องกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เช่น ผู้ที่เสียชีวิตทางการเมือง ปัญญาชน สตรี เยาวชน เป็นต้น

นอกจากนี้ในเอกสารประกอบการเสวนา “เส้นทางเพลงเพื่อชีวิต” (2544: 5) ได้กล่าวถึง ลักษณะของเพลงเพื่อชีวิต ไว้ว่า

เพลงเพื่อชีวิตของไทยได้มีการพัฒนาทั้งเนื้อหา รูปแบบ ทำนอง ตามสภาพของสังคม และผู้ประพันธ์ โดยเริ่มจากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (พ.ศ.2488) มีวงดนตรีสากลเกิดขึ้นมากมาย ทั้งที่เป็นของหน่วยงานราชการ กึ่งราชการ และเอกชน ได้เปลี่ยนมาประพันธ์เพลงประเภทเสียดสี สังคมไทย ได้นำชีวิตชาวบ้าน ชวนา กรรมกรผู้ใช้แรงงาน มาบรรจุในเพลงที่ประพันธ์ขึ้นมาใหม่ บทเพลงจะเป็นการบรรยายความทุกข์ยากของประชาชน นักร้องที่มีชื่อเสียงในยุคนี้ ได้แก่ เสน่ห์

โกมารชุน เบญจมินทร์ (ดุ่มทอง ไชยชนะ) สมยศ ทศนพันธุ์ ชลอ ไตรตรงสอน คำธณ สัมปณณนัท เพลงที่ได้รับความนิยม ได้แก่ เพลงสามล้อเกวียน เพลงกลิ้งโคลนสาปควาย ปี พ.ศ. 2503 – 2505 เพลงเพื่อชีวิตเปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม ได้นำเพลงแหล่งของเก่ามาบันทึกใหม่โดยใช้ดนตรีสากลหรือผสมปี่พาทย์ และเร่งจังหวะให้เร็วขึ้น เป็นอีกแนวหนึ่งของเพลงชาวบ้านที่ได้รับความนิยมมาก มีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่ เพลงพื้นบ้าน เพลงไทยแท้ (หรือเพลงไทยเดิม) เพลงร่ำวง เพลงชีวิต และเพลงลูกทุ่ง (Country Music)

ดังนั้นวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตจึงเป็นเรื่องราวของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคมก็ได้แต่จุดสำคัญที่นักเขียนหรือศิลปินเพื่อชีวิตแขนงอื่นๆ ต้องการถ่ายทอดไปสู่ผู้อ่านได้แก่ การชี้ให้เห็นถึงส่วนที่อัปยศณ์ของสังคมว่าเป็นสภาพการณ์ที่มนุษย์อาจแก้ไขได้

2.4 ลักษณะเนื้อหาของเพลงและเพลงเพื่อชีวิต

มีผู้ได้กล่าวถึงลักษณะเนื้อหาของเพลงและเพลงเพื่อชีวิต ไว้ดังนี้

เอกฉัตร ประวงษ์ (2545: 44) ได้แบ่งประเภทของเพลงตามลักษณะเนื้อหา ที่มุ่งรับใช้สังคม ดังนี้

1. เพลงสดุดี
2. เพลงปลุกใจ
3. เพลงที่เกี่ยวกับสถาบันการศึกษา
4. เพลงที่เกี่ยวกับวรรณกรรม
5. เพลงที่เกี่ยวกับประเพณีและการละเล่นท้องถิ่น
6. เพลงที่เกี่ยวกับเยาวชนและเพลงสร้างสรรค์สังคม
7. เพลงที่เกี่ยวกับการสอนใจและคติธรรม
8. เพลงเกี่ยวกับความมั่งคั่งของธรรมชาติ
9. เพลงเกี่ยวกับความรัก
10. เพลงเกี่ยวกับการสะท้อนเสียดสีสังคม
11. เพลงเกี่ยวกับละครหรือเรื่องสั้น

12. เพลงเกี่ยวกับโฆษณา

13. เพลงเกี่ยวกับความสนุกสนาน

นอกจากนี้ จรูญรัตน์ สุวรรณภูษิต (2519: 97) ได้กล่าวถึงลักษณะเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตไว้ดังนี้

1. ใช้คำหรือภาษาง่ายๆ ให้ความหมายชัดเจน ผู้ฟังสามารถจดจำได้ทันทีที่ได้ยิน มีความหมายกินใจ ตรงกับความรู้สึกส่วนใหญ่ของคนในขณะนั้น
2. เนื้อเพลงที่ดีจะต้องสะท้อนอารมณ์ ที่มาจากเหตุการณ์จริงๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมขณะนั้น
3. เนื้อเพลงควรจะเหมาะกับจังหวะและท่วงทำนองเพื่อเรียกร้องอารมณ์ของผู้ฟังให้คล้อยตาม
4. เนื้อเพลงควรมีโครงเรื่อง หรือสาระในเพลงตรงกับชื่อเรื่อง และเรื่องเล่าที่กล่าวถึงในเพลง ควรเป็นเรื่องที่ผู้ฟังเข้าใจดีอยู่แล้ว

จากการแบ่งลักษณะเนื้อหาของเพลงข้างต้น จะเห็นได้ว่า เพลงเป็นงานประพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เนื้อหาของเพลงและภาษาที่ใช้ในการประพันธ์ก็จะแตกต่างกันไปตามยุคสมัย และลักษณะของวัฒนธรรม การดำรงชีวิต และความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้น ๆ

2.5 วิวัฒนาการเพลงเพื่อชีวิต

เพลงเพื่อชีวิตในความหมายของคนส่วนใหญ่เข้าใจว่าเป็นเพลงที่บอกเล่าเรื่องราวของชีวิตผู้คนในสังคม โดยภาพรวมเพลงเพื่อชีวิตทำหน้าที่เป็นเพลงที่คอยรายงานและช่วยกระจายประเด็นที่น่าสนใจทางการเมือง โดยเนื้อหาหมักจะนำปัญหาทางสังคมมากล่าวถึง มีการเสนอปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อช่วยหาหนทางแก้ไข แต่เมื่อเวลาผ่านไปสถานการณ์ต่างๆ ก็เปลี่ยนแปลงไป เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตก็ย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัย หรือตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคและช่วงเวลา

เพลงเพื่อชีวิตในยุคแรก คือช่วงเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ. 2516 เป็นเพลงที่เกิดขึ้นมาเพื่อประท้วง และต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิอันพึงมีของคนในสังคม เนื้อหาของเพลงสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาของสังคมไทยที่สั่งสมมายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของสังคมชั้นแรงงาน ปัญหาความทุกข์ยาก และการถูกเอารัดเอาเปรียบทางสังคม ดังเช่น เพลง “เปิบข้าว” ของวง คาราอวน ที่บรรยายถึงความทุกข์ยากของชาวนาไทยในสมัยนั้น

เปิบข้าวทุกคราวคำ	สูงจําเป็นอาจिन
เหงื่อที่สูกิน	จึงก่อเกิดมาเป็นคน
ข้าวนี้ะมิรส	ให้ชนชิมทุกชั้นชน
เบื้องหลังสิทุกข์ทน	และชมชื่นจนเขียวขาว
จากแรงมาเป็นรวง	ระยะทางนั้นเหยียดยาว
จากรวงเป็นเม็ดพราว	ล้วนทุกข์ยากลำบากเข็ญ
เหงื่อหยดสักทีหยด	ทุกหยาดหยดล้วนยากเข็ญ
ปูนโปนสักทีเส้นเอ็น	จึงแปรรวง มาเป็นกิน
น้ำเหงื่อที่เรือแดง	และน้ำแรงอันหลังริน
สายเลือดกูทั้งสิ้น	ที่สูชด กำซาบฟัน

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2518-2519 เพลงเพื่อชีวิตเริ่มมีเนื้อหาที่รุนแรงมากขึ้น มีการนำเสนอทางเลือกที่เกี่ยวเนื่องกับการใช้ความรุนแรง เช่น การจับปืนขึ้นสู้กับรัฐบาล การชักจูงใจให้ประชาชนก้าวเข้ามามีส่วนร่วมในการ โค่นล้มทำลายพวกศักดินาและจักรวรรดินิยม เช่น เพลง “เลือดต้องล้างด้วยเลือด” ของวง กรรมมาชน ซึ่งแต่งโดยจิตร ภูมิศักดิ์

ต้นเกิดประชา	ลุกขึ้นมาเพื่อกอบกู้ชีวิน
อำนาจมิพิ	เหยียบแผ่นดินเลือดอาบคราบน้ำตา
หนี่เลือดทารุณของเผด็จการ	หลายปีที่ผ่านมาทับถมตลอดมา
มันปล้นชาติ ประชา	คุกคาม เช่นฆ่า ผู้รักชาติไทย
เลือดต้องล้างด้วยเลือด	มาเลือดต้องล้างด้วยเลือด
เอาเลือดมันมาล้างแค้นเลือดไทย	

ต่อมาเมื่อเหตุการณ์บ้านเมืองคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้น กลุ่มคนที่อพยพเข้าสู่ป่าเริ่มกลับเข้ามายังถิ่นที่อยู่เดิมของตน เพลงเพื่อชีวิตก็ได้เปลี่ยนรูปแบบไปจากเดิม ซึ่งในราวปี พ.ศ. 2523 เพลงเพื่อชีวิตที่น่าเสนอมักจะเป็นการสะท้อนปัญหาความเป็นจริงของสังคมไทย เนื้อหาจะเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนในสังคมมากกว่าประเด็นทางการเมือง ดังตัวอย่าง เพลง “ห้าเทียม” ของวงคาราบาวที่เนื้อหาสะท้อนปัญหาความยากจน และยังส่งผลกระทบต่อเรื่องอื่นๆ ของชีวิตอีกด้วย

ความจนเป็นอุปสรรค	กีดขวางทางรักของชายโสดหญิงสาว
รักกันชอบกันต้องกินข้าว	แต่งกันตัวเปล่าจะเอาอะไรทำกิน
ที่คืนยังต้องเช่า	ห้าบอกจะเอาอะไรต่อรอง
น้องนางคงไม่เห็นใจแน่	ปีนี้ทำนาแยะ ห้าคงต้องแก้ไปตามลำพัง

จากวิวัฒนาการดังกล่าวทำให้เห็นว่าเนื้อหาและแนวคิดที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิตในแต่ละยุคสมัยนั้นย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพเหตุการณ์ หรือสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมไปถึงจนถึงอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดของผู้ประพันธ์ด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดที่ปรากฏในเพลง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ภาษา และเนื้อหา

การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ภาษา และเนื้อหา ดังต่อไปนี้

วีรวรรณ คลังกรณ์ (2540) ศึกษาเรื่อง “บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์” มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาวิเคราะห์บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์ ในด้านภาษารูปแบบ และเนื้อหาปละทัศนะของผู้ประพันธ์ โดยวิเคราะห์บทเพลงที่แต่งโดยสมเกียรติ พานทอง (ชาย เมืองสิงห์) จำนวน 200 เพลง ผลการศึกษาพบว่า การใช้ภาษาผู้ประพันธ์นิยมใช้ภาษาปากมากที่สุด โดยมีการใช้คำอุทาน คำสแลง คำซ้ำ คำซ้อน คำภาษาถิ่น คำภาษาต่างประเทศ และคำแสดงความรู้สึก ด้านการใช้โวหารภาพพจน์ มีการใช้โวหารปฏิรูปพจน์ ปฏิปุจฉา อติพจน์ นามนัย อุปมา อุปลักษณ์ สัญลักษณ์ สมพจน์ บุคลาธิษฐาน และอริพจน์ ด้านรูปแบบพบว่า นิยมใช้การประพันธ์ที่มีลักษณะเป็นกลอนเพลงชาวบ้าน กลอนสุภาพ และกลอนโต้ตอบ ด้านทัศนะของผู้ประพันธ์ เป็น

ทักษะเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวัง เกี่ยวกับคุณสมบัติของกุลสตรี เกี่ยวกับคู่ครอง เกี่ยวกับความเชื่อทางศาสนา และสังขรณ์ของชีวิต

สมชื่น เชี่ยวกุล (2537) ได้ศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์หลักวิธีในการใช้ภาษาและเนื้อหาของเพลงของ รงไซย แมคอินไตย์” เพื่อมุ่งหาเหตุผลที่ทำให้เพลงของรงไซย แมคอินไตย์ เป็นที่นิยมในกลุ่มคนทุกชั้นทุกเพศ ทุกวัย และเป็นที่ยอมรับติดต่อกันเป็นเวลานาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า เพลงของรงไซย แมคอินไตย์ มีลักษณะพิเศษทางภาษา คือ มีการใช้ถ้อยคำในลักษณะต่างๆ ได้แก่ การใช้คำง่ายๆ เข้าใจทันที การเล่นคำทั้งสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ การใช้คำเลียนเสียงธรรมชาติ คำซ้ำ คำที่มีจังหวะลีลา คำที่มีความหมายซ้ำ การใช้ภาษาพูดปนภาษาต่างประเทศ การใช้คำกลอน และมีการใช้สำนวนประเภทต่างๆ ทั้งบรรยายโวหาร เทศนาโวหาร พรรณนาโวหาร และมีโวหารภาพพจน์ 2 ลักษณะ คือ อุปมาโวหาร บุคลาธิษฐาน และมีการใช้สำนวนไทย ส่วนเนื้อหาในเพลงจะมีการนำไปใช้ใน 2 ลักษณะ คือ เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงและเพลงที่ใช้ขับกล่อม ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความรักในแง่มุมต่างๆ และเป็นคติสอนใจ

อลิสา เลียงรินทร์ (2549) ศึกษาเรื่อง “ลีลาภาษาในเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลีลาภาษา ทั้งในด้านลักษณะการใช้ภาษาซึ่งประกอบด้วย การใช้คำ การใช้ประโยค การใช้โวหาร และการใช้สำนวน และการศึกษาด้านเนื้อหาในเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ ผลการศึกษาพบว่า เพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิมีลักษณะการใช้คำดังนี้ คือ มีการใช้คำที่สื่ออารมณ์ของมนุษย์ทุกด้าน ใช้คำสัมผัสทั้งพยัญชนะและสระ ใช้คำซ้ำ คำซ้อน คำหลากหลายเพื่อสื่อความหมาย มีการใช้คำภาษาถิ่น และภาษาต่างประเทศ มีการเขียนคำเลียนเสียงพูด ส่วนลักษณะประโยค พบว่า มีการใช้ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง และประโยคขอร้องชักชวน ส่วนลักษณะโวหาร พบว่า มีการใช้โวหารเปรียบเทียบ เช่น อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย บุคลาธิษฐาน เป็นต้น ส่วนลักษณะการใช้สำนวน พบว่า มีการใช้สำนวนทั้งเก่าและใหม่ และจากการศึกษาลักษณะเนื้อหานั้น พบว่า มีลักษณะเนื้อหา 4 ลักษณะ คือ เนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักและความผิดหวัง เนื้อหาที่เกี่ยวกับความหลังและการรอคอย เนื้อหาที่เกี่ยวกับคตินิยม ภาษิตสอนใจ และเนื้อหาที่สะท้อนสังคม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด

การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ดังต่อไปนี้

มัยลา ศรีโมรา (2538) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์บทเพลง สง่า อาร์มกริร” โดยมุ่งศึกษาศิลปะการ ประพันธ์และแนวคิดที่ปรากฏในบทเพลง ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบคำประพันธ์เพลงของ สง่า อาร์มกริร มีลักษณะเป็นร้อยกรองประเภทกลอนและกาพย์ มีการเลือกใช้คำที่หลากหลาย ทั้งการ ใช้ภาษาพูด การใช้คำธรรมดา การใช้คำราชาศัพท์ คำอุทาน คำซ้ำ และการหลกคำ นอกจากนี้ยังม ีการใช้โวหารภาพพจน์เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ และความรู้สึกนึกคิดที่มีในบทเพลง โดยการใช้คำอุปมา อุปลักษ์ณ์ บุคลาธิษฐาน อติพจน์ ปฏิพจน์ และสัทพจน์ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ ความรู้สึก และ จินตภาพได้ดียิ่งขึ้น ในด้านแนวคิดที่ปรากฏในบทเพลงที่พบมากที่สุด คือ แนวคิดเกี่ยวกับความรัก แนวคิดเกี่ยวกับศาสนา แนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง และแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจศักดิ์ ตามลำดับ และถึงแม้ เนื้อหาในบทเพลงส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความรักก็ตาม แต่สง่า อาร์มกริร ก็ได้แนะแนวทางและเสนอ แง่มุมต่างๆ ในการประพฤติปฏิบัติที่ดี เพื่อให้ผู้ฟังได้นำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ได้อีกด้วย

ส่งสุข ภาแก้ว (2546) ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์ทางสังคมและวัฒนธรรม ในวรรณกรรมเพลง ของ ชินกร ไกรลาส” จากผลงานเพลงทั้งหมด 133 เพลง ที่ประพันธ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 ถึง พ.ศ. 2543 โดยวิเคราะห์ใน 3 ประเด็นหลัก คือ ด้านเนื้อหา แนวคิด และกลวิธีในการนำเสนอ ซึ่งผล การศึกษาพบว่า แนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรมในวรรณกรรมเพลงของ ชินกร ไกรลาส ปรากฏ แนวคิด 5 ประการ คือ แนวคิดด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม จารีตประเพณี ตำนานและเกร็ด ประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ยังปรากฏแนวคิดด้านค่านิยม วิธีการดำเนินชีวิต และสภาพการปัจจุบัน คิดแนวด้านการเมืองและการปกครอง แนวคิดด้านการอนุรักษ์ศาสนา ศิลธรรมและคำสอน ที่พบ น้อยที่สุดคือแนวคิดด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำหรับด้านเนื้อหา พบว่า มีความ สอดคล้องลงตัวกับแนวคิด โดยเฉพาะเนื้อหาด้านความแตกต่างระหว่างคนในสังคมที่ยึดวัตถุนิยม และการประพฤติปฏิบัติตามแบบอย่างของคนในสังคมยุคใหม่ การปฏิบัติตัวไม่เหมาะสมของ นักการเมืองบางกลุ่ม และการแสดงความต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรม จารีตประเพณี โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ซึ่งเป็นมรดกของชาติ ด้านกลวิธีกรนำเสนอ พบว่า มีการใช้กลวิธีกรนำเสนอ 3 ลักษณะ คือ กลวิธีกรนำเสนอ โดยใช้ทำนองเพลงที่หลากหลาย ทั้งการแต่งแบบทำนองการแห่

การแต่งแบบทำนองเพลงไทยสากล การแต่งทำนองพื้นบ้าน และแต่งทำนองร่าย นอกจากนี้ยังมี กลวิธีการนำเสนอด้วยการใช้ภาษาต่างรูปแบบ และกลวิธีการกล่าวอ้างเรื่องราวในอดีตมาเป็นคติ สอนใจเพื่อ ซึ่งผู้ฟังสามารถนำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงเพื่อชีวิต

การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงเพื่อชีวิต ดังต่อไปนี้

ธีระวัฒน์ บุญประกอบ (2546) ศึกษาเรื่อง “เพลงเพื่อชีวิตกับภาพสะท้อนทางสังคมไทย : วิเคราะห์เนื้อหาเพลงเพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ. 2535-2540” ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อ ทราบเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตที่สะท้อนสภาพสังคมในช่วงปี พ.ศ. 2535 และเพื่อวิเคราะห์สภาพ สังคมที่สะท้อนผ่านเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตในช่วงปี พ.ศ. 2535-2540 โดยเก็บข้อมูลจากเทปเพลง ของศิลปินเพื่อชีวิต 3 ท่าน คือ พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ ยืนยง โอภากุล และพงษ์สิทธิ์ คัมภีร์ ที่มี ออกวางจำหน่ายในช่วงปีดังกล่าว จำนวน 309 เพลง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้พบว่า เนื้อเพลง เพื่อชีวิตนี้สะท้อนสภาพสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองจำนวน 43 เพลง คิดเป็นร้อยละ 13.92 ที่ เกี่ยวข้องกับสังคมจำนวน 85 เพลง คิดเป็นร้อยละ 27.50 ที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจจำนวน 10 เพลง คิดเป็นร้อยละ 3.24 จากจำนวนเพลงทั้งหมด

วรุณ ฮอลดิงก้า (2536) ทำการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์เพลงเพื่อชีวิตระหว่าง พ.ศ. 2516- 2534” จากการศึกษาพบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2516 เนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตจะมีลักษณะชี้แนะทางการ เมือง มีการปลุกจิตสำนึกให้คนมีความรักความสามัคคี ความเสียสละเพื่อสังคม มีการสะท้อนปัญหา ต่าง ๆ ด้านการเมือง ปัญหาความยากจน ส่วนเพลงในช่วงปี พ.ศ. 2534 จะสะท้อนสภาพความเป็น จริงของปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนนอกจากนี้ยังมีเนื้อหาเกี่ยวกับการทำงาน และการปลุกจิตสำนึก ในด้านต่างๆ ด้วย

ศรัณยา ขวัญทอง (2545) ศึกษาเรื่อง “กลวิธีการใช้ภาษาในเพลงชุดพักกายพักใจของ พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการประพันธ์เพลงและการใช้ภาษาในเพลง ผล การศึกษาพบว่า รูปแบบการประพันธ์เพลงชุดพักกายพักใจมีลักษณะเด่น คือ ใช้รูปแบบการ ประพันธ์เพลงคล้ายบทกลอน โดยเน้นสัมผัสสระและสัมผัสอักษร เพื่อให้เกิดความไพเราะ มีการ

ใช้คำทับศัพท์เพื่อแสดงถึงความทันสมัย และเพื่อความเป็นกันเองกับผู้ฟัง ส่วนด้านประโยคที่พบในบทเพลงนั้นมีหลายลักษณะทั้ง ประโยคบอกเล่า ประโยคคำสั่งแบบแฝงความรู้สึกต่าง ๆ ประโยคคำถามที่คล้ายกับการสนทนา และประโยคขอร้อง นอกจากนี้ยังมีการใช้โวหารภาพพจน์เพื่อช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพในบทเพลง อลิสา เลียงรื่นรมย์ (2549) ศึกษางานวิจัยเรื่อง “ลีลาภาษาในเพลงลูกทุ่ง ของสลา คุณวุฒิ” ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัยคือ เพื่อศึกษาลักษณะการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้สำนวน และเพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาในเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ โดยเก็บข้อมูลเพลงดังขอมติขนิมจากการจัดอันดับเพลงฮิตประจำสัปดาห์ ของสื่อรายการ วิทยุและโทรทัศน์ปี พ.ศ. 2543-2548 ทุกเพลง ซึ่งผลการวิจัยสรุปได้ว่า มีการใช้คำตามเกณฑ์การวิเคราะห์การใช้คำในเพลงลูกทุ่งของสลา คุณวุฒิ ที่กำหนดไว้ คือ มีการใช้คำที่สื่ออารมณ์ ใช้คำสัมผัส ใช้คำซ้ำ ใช้คำซ้อน ใช้คำหลาก ใช้คำภาษาถิ่น ใช้คำภาษาต่างประเทศ มีการสร้างคำใหม่ มีการใช้คำย่อและตัดคำ ด้านการใช้ประโยคพบว่า มีการใช้ประโยคบอกเล่า ประโยคคำถาม ประโยคคำสั่ง และประโยคขอร้องหรือชักชวน ด้านการใช้โวหารภาพพจน์ พบว่า มีการใช้ อุปมาอุปไมย นามนัย อติพจน์ และบุคลาธิษฐาน ด้านการใช้สำนวนพบว่า มีการใช้สำนวนเก่า และสำนวนใหม่ ด้านลักษณะเนื้อหา พบว่ามีลักษณะเนื้อหา 4 ลักษณะ ได้แก่ เกี่ยวกับความรักและความผิดหวัง เกี่ยวกับความหลังและการรอคอย เกี่ยวกับคติธรรมภายิตสอนใจ และเพลงสร้างสรรค์สะท้อนสังคม

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิตพบว่า มีลักษณะการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้สำนวน ตลอดจนลักษณะคำประพันธ์ที่แสดงถึงความไพเราะและความงดงามทางภาษา ลักษณะเนื้อหาสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยม ความเชื่อ และวิถีชีวิตของคนในสังคม ส่วนด้านลักษณะแนวคิดนั้นแสดงให้เห็นถึงทัศนะของผู้ประพันธ์ที่มีต่อค่านิยมของสังคม ที่มีต่อคุณธรรม ที่มีต่อความเลวร้ายในสังคม แนวคิดด้านอารมณ์ แนวคิดด้านพฤติกรรมและแนวคิดด้านสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหาและแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต” เป็นงานวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งใช้รูปแบบการวิเคราะห์ ทั้งในด้านการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิด จากบทเพลงเพื่อชีวิต โดยมีรายละเอียดการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นบทเพลงเพื่อชีวิตที่ได้รับความนิยมจากผู้เข้าฟังเพลง ในเว็บไซต์ที่กล่าวไว้ข้างต้น โดยสุ่มตัวอย่างจากจำนวนผู้เข้าฟังตั้งแต่ 2,000 คนขึ้นไป ระหว่างปี พ.ศ. 2548– พ.ศ. 2549 เว็บไซต์ละ 100 เพลง รวมทั้งหมด 200 เพลง

การคัดเลือกข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีแบบไม่เฉพาะเจาะจง คือ ศึกษาเพลงเพื่อชีวิตของผู้ประพันธ์เพลงคนใดก็ได้ ที่ได้รับการจัดอันดับเพลงยอดนิยม ประจำสัปดาห์ หรือประจำเดือน จากสื่อมวลชนต่างๆ โดยผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างบทเพลงเพื่อชีวิตจากการจัดอันดับเพลงยอดฮิตใน www.musicza.com และ www.tidtam.com ประจำปี 2548-2549 จำนวน 200 เพลง

การเก็บและรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพลงเพื่อชีวิต ที่ได้รับความนิยมจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่มีจำนวนผู้เข้าฟังตั้งแต่ 2,000 คนขึ้นไป ประจำปี 2548-2549 (ดังตารางที่ 2 หน้า 67) เป็นจำนวน 200 เพลง ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงรายชื่อเพลงเพื่อชีวิตยอดนิยม

ที่	ชื่อเพลง	ชื่อนักร้อง	ที่มา
1.	กระท่อมกัญชา	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
2.	กว่าจะรู้	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	www.musicatm.com
3.	ก่อนจาก	คนด่านเกวียน	www.musicatm.com
4.	กัญชา	คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
5.	กูเป็นนักศึกษา	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
6.	ใกล้ตาไกลตีน	คาราวาน	www.musicatm.com
7.	ไก่อตาฟาง	ฉันทนา ราชาธิราช	หนังสือรวมสุดยอดเพลง
8.	ขนม	แอ๊ด คาราบาว	www.musicatm.com
9.	ขวัญใจพื้หลวง	หลวงไก่	เพลงเพื่อชีวิต
10.	ขวานไทยใจหนึ่งเดียว	คาราบาว	www.musicATM.com
11.	ขอบคุณสวรรค์	แจ๊ก มงคล ธรรมดี	www.musicatm.com
12.	ข้างหลังภาพ	หนู มิเตอร์	www.musicATM.com
13.	ขายจิวส่งควายเรียน	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
14.	จิงแก่(ผู้บ่าวเฒ่า)	อินโดจีน	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
15.	คนเก็บฟืน	คาราบาว	www.musicatm.com
16.	คนขายแรง	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
17.	คนขี้อาย	หนู มิเตอร์	www.musicatm.com
18.	คนจนรุ่นใหม่	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
19.	คนโซ	มาลีฮวนน่า	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
20.	คนดีของฉัน	หนู มิเตอร์	www.musicatm.com
21.	คนดีบุญฟ้าป่า	อินโดจีน	www.musicatm.com
22.	คนไม่สาไร	หลวงไก่	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
23.	คนล่าฝัน	คาราบาว	www.musicatm.com
24.	คนเศร้า	สมชาย	www.musicatm.com
25.	คนสุดท้าย	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
26.	ครูป่า	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อเพลง	ชื่อนักร้อง	ที่มา
27.	ความฝันของเด็ก ข้างถนน	หนูมิเตอร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
28.	ความหวัง	รวมศิลปิน:ประวัติศาสตร์	www.musicatm.com
29.	คำสัญญาที่ว่างเปล่า	โอบ	www.musicatm.com
30.	คิดถึง	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
31.	คืนจันทร์ส่องหล้า	พยับ ภูวิชัย	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
32.	คืนใจ	บ่าววี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
33.	คืนรัง	คนด่านเกวียน	www.musicatm.com
34.	คู่กัน	อันดา	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
35.	เคียงข้างสร้างฝัน	หนู มิเตอร์	www.musicatm.com
36.	โคบาลเมืองไทย	คาราบาว	www.musicatm.com
37.	จดหมายขอเปลี่ยนใจ	แซม แซ่มรัมย์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
38.	จริงใจ...ไม่ลอกอก	บ่าววี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
39.	จริงหรือหลอก	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
40.	จะรักซะให้บ้า	บ่าววี	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
41.	จับกัง	คาราบาว : วนิพก	www.musicatm.com
42.	จันทร์เจ้าขา	โอบ	หนังสือสุดยอดเพลงฮิต
43.	เจ้าตาก	คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
44.	เจ้านกน้อย	หลวงไก่	www.musicatm.com
45.	ใจจะขาด	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
46.	ใจเป็นกลาง	หนุ่ม สก	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
47.	ใจร้าย	ศุ ไทรงาม	www.musicatm.com
48.	ใจเลง เลง	บ่าววี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
49.	ใจอยู่ที่กระบี่	แอ๊ด คาราบาว	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
50.	ฉันเป็นห่วง	ศุ ไทรงาม	www.musicATM.com
51.	ข้างไม่มีป่า	คาราบาว	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อเพลง	ชื่อนักร้อง	ที่มา
52.	ชวานาอาลัย	คนด่านเกวียน	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
53.	ชาวประมง	แซมเมอร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
54.	ชีวิตฮ้างๆ	หนุ่มสกล	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
55.	ซู้	หลง ลงลาย	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
56.	เซย	ฉามา	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
57.	ซบ้ำน้ำตาอันดามัน	คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
58.	ด้วยแรงแห่งรัก	อนิรุทธ์	www.musicatm.com
59.	ดอกไผ่บาน	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
60.	ดอกไม้ให้คุณ	คาราวาน	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
61.	เด็กน้อย	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
62.	เดือนหงายกลางป่า	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
63.	ตลอดเวลา	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
64.	ดั่งเก	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
65.	ตุ๊กตา	คาราบาว	www.musicatm.com
66.	เต็มใจรัก	ศุภ ไทรงาม	www.musicatm.com
67.	ถนนคนโสด	ศุภ ไทรงาม	www.musicatm.com
68.	ถนนชีวิต	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
69.	ถอดหัวโขน	เล็ก คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
70.	ถึงเพื่อน	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
71.	ไถ่เธอคืนมา	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
72.	ทนเหงาทำไม	เดวิด อินธี	www.musicatm.com
73.	ทะเลใจ	คาราบาว	www.musicatm.com
74.	ทีวีกับชีเม่า	ฮีนง โอภากุล	www.musicatm.com
75.	ทุกลมหายใจ	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
76.	เธออยู่ที่ไหนหนอ	แซม แซ่มรัมย์ย์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
77.	นกน้อย	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อเพลง	ชื่อนักร้อง	ที่มา
78.	น้องสาว	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
79.	น้ำวิน	ต้น ฌรา	หนังสือรวมสุดยอดเพลงเพื่อชีวิต
80.	นางเงา	มาลีฮวนน่า	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
81.	นางฟ้าเปื้อนฝุ่น	แจ่ม แจ่มรัมย์	www.musicatm.com
82.	นางลม นางรอ	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
83.	นานเหลือเกิน	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
84.	น้ำตาตังเก	เอราวัณ	www.musicatm.com
85.	น้ำท่วม 48	ฉา-มา	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
86.	น้ำเปลี่ยนนิสัย	เล็ก การาบาว	www.musicatm.com
87.	น้ำใส น้ำใจ	เล็ก การาบาว	www.musicatm.com
88.	นิยามแห่งรัก	รัชชชัย ชูเหมือน	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
89.	นิ้วก้อย..อยู่ไหน	เดวิด อินธี	www.musicatm.com
90.	ในฝัน	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
91.	บอกเบอร์บอกใจ	เดวิด อินธี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
92.	บันทึกคนบนถนน 1	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
93.	บันทึกคนบนถนน 3	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
94.	บัวผัน	ชนพร-การาบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
95.	บาปใจ	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	หนังสือรวมเพลงเพื่อชีวิต
96.	บ้านเพ...รำพึง	อินโดจีน	www.musicatm.com
97.	ปฏิวัติชะที่	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	หนังสือรวมเพลงเพื่อชีวิต
98.	ปริญญาใบน้อย	สันติภาพ	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
99.	ปริญญาเพื่อแม่	เสตมปี	www.musicatm.com
100.	ปรารถนา	หลวงไก่	www.musicatm.com
101.	ปักยไ้บ้านเรา	แฮมเมอร์	www.musicatm.com
102.	เป็นแค่ตัวช่วย	อันดา	www.musicatm.com

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อเพลง	ชื่อนักร้อง	ที่มา
103.	โปรดทิ้งฉันไว้ ที่ปลายขอบฟ้า	มาลีฮวนน่า	หนังสือรวมเพลงเพื่อชีวิต
104.	ไปก่อนตาย	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
105.	ไปไกล	มาลีฮวนน่า	หนังสือรวมเพลงเพื่อชีวิต
106.	ผิดตรงไหน	หลวงไก่	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
107.	ผู้แพ้	ต้น ฌรา	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
108.	แผ่นดินแม่	สันติภาพ	www.musicatm.com
109.	ฝากใจกับจันทร์	เดวิด อินธี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
110.	ฝากฟ้า	บ่าววี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
111.	พลังเทียน	แอ๊ด คาราบาว	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
112.	พริ้ว	มาลีฮวนน่า	หนังสือรวมเพลงเพื่อชีวิต
113.	พี่บ่าวรออยู่	บ่าววี	www.musicatm.com
114.	พูดแทนราษฎร	คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
115.	เพียงลมพัดผ่าน	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
116.	เพื่อรัก	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
117.	ฟ้าหลังฝน	เทียรี่ เมฆวัฒนา	หนังสือรวมเพลงเพื่อชีวิต
118.	แฟนเขานี้หว่า	เข้ม เข้มรัมย์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
119.	แฟนหาย	หนุ่มสกล	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
120.	มนต์รักผีเสื้อ	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
121.	มวกเหล็กเมืองงาม	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
122.	มองเดือนเดือนใจ	อันดา	www.musicatm.com
123.	มองอย่างนก	มาลีฮวนน่า	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
124.	เมดอินไทยแลนด์	คาราบาว	www.musicatm.com
125.	เมื่อไหร่จะได้เป็นแฟน	บ่าววี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
126.	แม่	แซมเมอร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
127.	แม่สาย	คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลง

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อเพลง	ชื่อนักร้อง	ที่มา
128.	โมรา	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
129.	ไม่ขอเป็นที่หนึ่ง	หนุ่มสกล	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
130.	ไม่ลืมดวงดาว	ยิว คนเขียนเพลง	www.musicatm.com
131.	ไม้กลองเก่า	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
132.	ยังไม่สาย	คาราบาว	www.musicatm.com
133.	ขาดอง	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
134.	ยาวิ	ทอม คันดี	www.musicatm.com
135.	ยิ้ม	ยิว คนเขียนเพลง	www.musicatm.com
136.	ยิ้มกลางสายฝน	คาราวาน	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
137.	ยิ้มเขามา	แซม แซ่มรัมย์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
138.	ยุควิบัตติ	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
139.	รวมใจไทยเป็นหนึ่ง	ฉา-มา	www.musicatm.com
140.	รอ	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
141.	รอเธอ	บ่าววี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
142.	รองทำใจ	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	www.musicatm.com
143.	รอยจูบบนฝ่าเท้า	หลง ลงลาย	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
144.	รักต้องสู้	แอ๊ด คาราบาว	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
145.	รักทรหด	คาราบาว	หนังสือรวมเพลงเพื่อชีวิต
146.	รางวัลแด่คนช่างฝัน	ศุ บุญเลี้ยง	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
147.	รุ่นใหญ่	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
148.	แรงใจแรงงาน	หนู มิเตอร์	หนังสือรวมเพลงเพื่อชีวิต
149.	เรื่อรักกระดาศ	มาลีฮวนน่า	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
150.	โรงเรียนของหนู	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	www.musicatm.com
151.	ลองกอง	ทอม คันดี	www.musicatm.com
152.	ลั้ง	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
153.	ลืมแล้วกา	เดวิด อินธี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อเพลง	ชื่อนักร้อง	ที่มา
154.	เล่ห์หลมหลวง	สมชาย	www.musicatm.com
155.	วอนฟ้าห่มดาว วอนสาวห่มใจ	หนู มิเตอร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
156.	ลูกสาวพ่อขุน	อันดา	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
157.	ว่าที่ดารา	แซม แซ่มรัมย์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
158.	ว่างเปล่า	พิทักษ์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
159.	วิญญูณไม่ขาย	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
160.	วีรชนคนใต้	แสง ธรรมดา	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
161.	เว็นวรรค	คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
162.	สยามเมืองยิ้ม	คนด่านเกวียน	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
163.	สวรรค์บ้านนอก	โฮป	www.musicatm.com
164.	สงสารชานา	คาราบาว	หนังสือเพลงอินไซด์มิวสิก
165.	ส่งข่าวถึงฟ้า	แซม แซ่มรัมย์	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
166.	สัญญาบนทางเดิน	ยิว คนเขียนเพลง	www.musicatm.com
167.	สัญญาหน้าฝน	คาราบาว	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
168.	สามัคคีประเทศไทย	คาราบาว	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
169.	สาวโคราช	ประทีป จักรพาล	www.musicatm.com
170.	สาวสะตอ ม.ราม	หลวงไก่	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
171.	สาวสะพานควาย	หลวงไก่	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
172.	สุ่มไฟรัก	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
173.	เสพตาย ขายคุก	คาราบาว	www.musicatm.com
174.	เสียค่าโง่	ต้น ณา	www.musicatm.com
175.	เสียตัว...อย่าเสียใจ	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
176.	เสียแล้วเสียไป	หลวงไก่	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
177.	เสียปืนไว้	เดวิด อินธี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
178.	เสียร้องไห้	เทียร์ เมฆวัฒนา	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ที่	ชื่อเพลง	ชื่อนักร้อง	ที่มา
179.	หนาวเล	มาลีฮวนน่า	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
180.	หม้ายอินเตอร์	ทอม ดันดี	www.musicatm.com
181.	หยิกแกมหยอก	หลง ลงลาย	www.musicatm.com
182.	หนุ่มคอนวอนสาว	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
183.	หนุ่มบาว-สาวป่าน	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
184.	หัวใจกำพร้าว้า	ลีเฟือก คนด่านเกวียน	www.musicatm.com
185.	หัวใจบ้าบิ่น	คาราบาว	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
186.	เหงา	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	www.musicatm.com
187.	เหงา...ไม่เข้าใจ	ชนพร-คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
188.	ห้าเทียม	คาราบาว	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
189.	ແຫລງຊັດຄຳເດີຍາ	หลวงไก่	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
190.	อย่าจากฉันไป	สันติภาพ	www.musicatm.com
191.	ออกเล	มาลีฮวนน่า	www.musicatm.com
192.	อ้อลา	หนูมิเตอร์	www.musicatm.com
193.	อีสาน	ทอม ดันดี	www.musicatm.com
194.	เอ็งเพื่อนซี้	หนุ่มสกล	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
195.	เอาคืนมา	แซมเมอร์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
196.	เอาให้สาใจ	เดวิด อินธี	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
197.	แอบรักอย่างแรง	หลวงไก่	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต
198.	โอไมโอگیโทรมานะ	แซม แซ่มรัมย์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต
199.	โอม...เพียง	แอ๊ด คาราบาว	www.musicatm.com
200.	ไอ้ไป๋	มาลีฮวนน่า	หนังสือเพลงเพื่อชีวิต

ตารางที่ 2 แสดงรายการสื่อมวลชนที่เกี่ยวข้องกับเพลงเพื่อชีวิต

ประเภทของสื่อมวลชน	แหล่งข้อมูล
สิ่งพิมพ์	หนังสือรวมสุดยอดเพลงฮิต ประจำปี 48 หนังสือเพลงเพื่อชีวิต ประจำปี 48-49 หนังสือเพลงอินไซด์มิวสิก
Internet	www.musicATM.com www.musicza.com www.tidtam.com

ข้อมูล ณ วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2550

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เกณฑ์การวิเคราะห์การใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิด ในเพลงเพื่อชีวิต ที่ผู้วิจัยกำหนด ดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในวรรณกรรมเพลง

1. ลักษณะการใช้คำ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการใช้คำ โดยอาศัยแนวของ พิทยา ลีम्मณี (2527), กุหลาบ มลลิกะมาส (2531) และชำนานูญ รอดเหตุภัย (2522) ซึ่งสรุปเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ได้ดังนี้

การใช้คำที่สื่ออารมณ์ 9 ด้าน ได้แก่

1. คำที่สื่ออารมณ์ โศกเศร้า เสียใจ หมายถึง การใช้คำที่แสดงถึงความโศกเศร้าเสียใจ เหงา เป็นอารมณ์ที่เกิดจากความผิดหวังในเรื่องความรักเป็นหลัก
2. คำที่สื่ออารมณ์ โกรธแค้น ขุ่นเคือง หมายถึงการใช้คำที่แสดงถึงความรู้สึกโกรธ ไม่พอใจ หรือการตัดพ้อต่อว่า
3. คำที่สื่ออารมณ์ ประชดประชัน เสียคดี หมายถึง การใช้คำที่แสดงอารมณ์ สิ้นเนื้อมาจากความโกรธ อาจใช้น้ำเสียงแสดงถึงความรู้สึกประชดประชัน
4. คำที่สื่ออารมณ์ สุข สดชื่น หมายถึง เป็นการ ใช้คำที่แสดงถึงความห่วงใยให้กำลังใจ ซึ่งกันและกัน หรือให้ความรู้สึกอึดใจเป็นต้น
5. คำที่สื่ออารมณ์ ขบขัน สนุกสนาน การใช้คำในลักษณะนี้จะช่วยให้ผู้ฟังรู้สึก สนุกไปกับเพลง และไม่เกิดความเครียดเวลาฟังเพลง
6. คำที่สื่ออารมณ์ และความรู้สึกที่จริงจัง เป็นการ ใช้คำปลุกเร้าจิตใจให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่น ศรัทธา กระตุ้นเตือนให้กระทำความคิด และรู้สึกถึงความรักและความจริงใจที่มีให้ต่อกัน

7. คำที่สื่ออารมณ์ เสียหาย อาลัยอาวรณ์ เป็นการใช้คำที่แสดงถึงความอาลัยอาวรณ์ต่อคนรัก หรือครอบครัว ที่ต้องจากกันไปไกล แต่ยังมีความห่วงใยอาลัยอาวรณ์อยู่

8. คำที่สื่ออารมณ์ ยกย่อง สรรเสริญ เป็นการกล่าวชื่นชม ยกย่อง บุคคลที่ตนรัก หรือเคารพบูชา หรือผู้ที่ทำประโยชน์ให้กับสังคม

9. คำที่สื่ออารมณ์ สงสาร เห็นใจ เป็นการใช้คำที่อ่อนตนาให้ดูน่าสงสาร น่าเห็นใจ เป็นการขอความเห็นใจจากคนรัก

1.2 คำสัมผัส จำแนกเป็นสัมผัสพยางค์ และสัมผัสสระ โดยอาศัยแนวของ
วัชรภรณ์ อัจฉา (2535: 103)

สัมผัสพยางค์ คือ การแต่งที่มีคำคล้องจอง ที่เกิดจากเสียงพยางค์ตัวเดียวกัน และทำให้เกิดความคล้องจอง มีลักษณะของการสัมผัสซึ่งมีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ดังนี้

คำคู่	คือ	คำสัมผัสพยางค์ชนิดกันสองคำ
คำเทียบคู่	คือ	คำสัมผัสพยางค์ชนิดกันสามคำ
คำเทียบรด	คือ	คำสัมผัสพยางค์ชนิดกันสี่คำ
คำทบคู่	คือ	คำสัมผัสพยางค์ชนิดกันสองคู่
คำแทรกคู่	คือ	คำสัมผัสพยางค์ โดยมิคำคั่นหนึ่งคำ
คำแทรกรด	คือ	คำสัมผัสพยางค์ โดยมิคำคั่นหนึ่งคำ

สัมผัสสระ คือ คำคล้องจองที่เกิดจากการใช้คำที่มีเสียงสระเดียวกันแต่พยางค์ต้นและตัวสะกดต่างกัน มีชื่อเรียกต่าง ๆ กัน ดังนี้

คำเคียง	คือ	คำที่สัมผัสสระชนิดกันสองคำ
คำเทียบเคียง	คือ	คำที่สัมผัสสระชนิดกันสามคำ
คำทบเคียง	คือ	คำที่สัมผัสสระชนิดกันสองคู่
คำแทรกเคียง	คือ	คำที่สัมผัสสระ โดยมีคำอื่นแทรกกลางหนึ่งคำ
คำแทรกแอก	คือ	คำที่สัมผัสสระ โดยมีคำอื่นคั่นกลางสอง

1.3 คำซ้ำ หมายถึง การซ้ำคำเพื่อให้ความหมายหนักแน่นมากขึ้นกว่าเดิม บางครั้งอาจซ้ำคำเพื่อเล่นคำ และบางครั้งอาจซ้ำทั้งคำและความ คือ ไม่ซ้ำแค่คำหรือสองคำ แต่ซ้ำข้อความซึ่งไม่ยาวเกินไปนัก ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวของ สุนันท์ อัญชลินุกูล (2546: 28) โดยสรุปเป็นเกณฑ์การวิเคราะห์ ดังนี้

1. การซ้ำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำ
2. การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม
3. การซ้ำเพื่อแยกความหมายออกเป็นส่วนๆ
4. การซ้ำคำอาจทำให้เกิดความหมายไม่จำกัดแน่นอน

1.4 คำซ้อน คือ การนำคำสองคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกัน หรือมีความหมายตรงข้ามกันมาซ้อนกัน เมื่อซ้อนแล้วจะมีความหมายใหม่หรือความหมายที่ใช้ต่างกันออกไปบ้าง ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ตามแนวของ ศรีสุดา จริยากุล (2544: 20) โดยสรุปได้ดังนี้

1. คำซ้อนเพื่อความหมาย ทำให้ได้คำใหม่หรือคำที่มีความหมายใหม่ขึ้นในภาษา
การใช้คำจึงต้องเลือกใช้ให้ถูก เช่น จัดเจน พร้องเพรียง เป็นต้น

2. คำซ้อนเพื่อเสียง จะมุ่งที่เสียงกว่าความหมาย คำที่ซ้อนกันจึงอาจไม่มีความหมายเลย เช่น คำว่า มอม กับ แมม มอม มีความหมาย แต่ แมม ไม่มี และบางทีแต่ละคำมีความหมายแต่ความหมายไม่ต่อเนื่องกับความหมายใหม่ เช่น จอแจ จอ แปลว่า ฟ้าที่ชิงไว้สำหรับฉายหนัง แจ แปลว่า กระชั้น ไม่ห่าง แต่เมื่อนำมาซ้อนกัน จอแจ แปลว่า ที่ที่มีคนพลุกพล่าน เป็นต้น

1.5 คำภาษาถิ่น หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดติดต่อสื่อสาร ตามท้องถิ่นต่างๆ สื่อความหมายเข้าใจกันในท้องถิ่นนั้น ๆ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิจัย โดยอาศัยเกณฑ์การแบ่งกลุ่มของ วิไลศักดิ์ กิ่งคำ (2544: 1) สรุปได้ดังนี้

1. ภาษาไทยถิ่นกลาง ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันทางภาคกลางของประเทศไทย
2. ภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันทางภาคใต้ของประเทศไทย

3. ภาษาถิ่นเหนือ ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันทางภาคเหนือของประเทศไทย
4. ภาษาถิ่นอีสาน ได้แก่ ภาษาที่ใช้พูดกันทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

1.6 คำตำหรือคำหยาบ เปลื้อง ณ นคร (2542: 50) เป็นคำที่สุภาพชนไม่ใช้พูดจากัน เป็นคำที่ไม่ใช้ในหนังสือธุรกิจ หนังสือราชการ หรือตำราภาษาไทย มีลักษณะพิเศษอยู่ประการหนึ่ง คือ เมื่อพูดออกไปจะรู้ว่าผู้พูดหรือผู้ฟังอยู่ในฐานะอย่างไร เช่น คำสรรพนาม ข้า กู ฉันทัน ผม เอ็ง มึง ท่าน เป็นต้น

1.7 คำภาษาต่างประเทศและคำทับศัพท์ ปรีชา ช้างขวัญยืน (2525:189) คำภาษาต่างประเทศ คือ คำที่เป็นภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาไทย เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาญี่ปุ่น เป็นต้น (ในที่นี้ไม่รวมภาษาบาลี สันสกฤต เนื่องจาก คำเหล่านี้เป็นรากศัพท์ของภาษาไทย) ส่วนคำทับศัพท์ วิโรจน์ มังคละมณี (2544: 26) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการรับเอาคำจากภาษาอื่นมาใช้ โดยการถ่ายเสียงและอักษร โดยให้ใกล้เคียงกับภาษาเดิมมากที่สุด เช่น กอล์ฟ (golf) เป็นต้น

1.8 คำเลียนเสียงต่าง ๆ วิโรจน์ มังคละมณี (2544:26-26) เนื่องจากภาษาไทยมีรูปและเสียงพยัญชนะ สระและวรรณยุกต์มาก สามารถนำมาเขียนแทนเสียงต่าง ๆ ได้อย่างใกล้เคียง ดังนี้

1. ใช้แทนเสียงร้องของสัตว์ต่างๆ เช่น เสียงร้องของแมว
2. ใช้แทนเสียงของวัตถุ เช่น เสียงเตรรถ
3. ใช้แทนเสียงดังจากธรรมชาติ เช่น เสียงฟ้าร้อง
4. ใช้แทนเสียงอุทานของคน เช่น อู๊ย! ว้าย!

1.9 คำตัดและคำย่อ ปรีชา ช้างขวัญยืน (2525: 188-189) กล่าวไว้พอสรุปได้ว่า คำย่อ คือ การลดรูปของคำหรือการทำให้คำนั้นสั้นลง โดยทั่วไปการย่อคำจะปรากฏในรูปของพยัญชนะหนึ่งตัวตามด้วยเครื่องหมายหัพภาค (.) ส่วนคำตัด คือ การตัดหรือลดรูปของคำให้เหลือน้อยกว่าเดิม เพื่อให้พยางค์สั้นเข้า

2. ลักษณะการใช้ประโยค ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ประโยคตามแนวของ บรรจบ พันธเมธา (2544: 135-139) ดังนี้

2.1 ประโยคแจ้งให้ทราบ มีหลายชนิด คือ

ประโยคบอกเล่า คือ เล่าถึงเรื่องที่ผู้ฟังยังไม่รู้มาก่อน

ประโยคอธิบาย ใช้อธิบายความจริงให้ผู้ฟังเข้าใจ

ประโยคเตือน ใช้เมื่อต้องการย้ำให้ผู้ฟังลืม อาจลงท้ายด้วยคำว่า นะ

ประโยคชี้แนะ ใช้เมื่อต้องการให้ผู้ฟังสนใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อาจมีคำว่า แนะนำ

ประโยค

2.2 ประโยคถามให้ตอบ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

ประโยคถามเพื่อความ ใช้ถามเรื่องราวบางประการจากผู้ฟัง จะมีคำไม่ชี้เฉพาะ ได้แก่ ใคร อะไร ไหน เท่าไร ทำไม เหตุใด เมื่อไร ที่ อยู่ในตำแหน่งคำ หรือกลุ่มคำ เช่น คุณมาจากไหน ใคร อะไรตก เป็นต้น

ประโยคถามให้ตอบรับหรือปฏิเสธ จะมีคำบอกการถาม หรือ กับ ไหม อยู่ท้ายประโยค เช่น คุณรู้จักกวนิดาไหม

ประโยคถามให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง ใช้ถามผู้ฟังเพื่อให้เลือกตอบรับอย่างใดอย่างหนึ่ง จะมีคำเชื่อม หรือ อยู่ระหว่างหน่วยกริยา 2 หน่วย เช่น เขาจะไป หรือ ไม่ไป เป็นต้น

2.3 ประโยคบอกให้ทำ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

ประโยคสั่งให้ทำ ใช้บังคับให้ผู้ฟังทำตาม

ประโยคขอร้อง ใช้ขอร้องให้ผู้ฟังทำตาม

ประโยคชักชวน ให้ชักชวนให้ผู้ฟังทำตาม

3. ลักษณะการใช้สำนวน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการใช้สำนวนในเพลง เพื่อชีวิต ตามแนวของ วาสนา เกตุภาค (2530: 19-20) จำแนกการใช้สำนวนออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 **สำนวนเก่า** เป็นสำนวนที่ใช้กันมานานแล้ว รวมไปถึง คำประเภท สุภาษิต คำพังเพย คำคม และวลีสำเร็จรูปต่างๆ

3.2 **สำนวนใหม่** เป็นสำนวนที่ผู้พูดหรือผู้เขียนแต่ละคนคิดเรียบเรียง ซึ่งบางสำนวนก็ใช้ภาษาผิดไวยากรณ์ บางท่านเรียกสำนวนประเภทนี้ว่า ภาษาแหวกแนว ซึ่งเป็นภาษาที่ดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้เป็นที่รู้จักได้อย่างรวดเร็ว

4. ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ โดยอาศัยแนวของ สุจริต เพียรชอบ (2539) และ วิภา กงกะนันท์ (2533) ซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต 6 ชนิด คือ

1. อุปมา (Simile) คือ การกล่าวเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำแสดงความเปรียบเทียบต่าง ๆ เช่น เหมือน คล้าย ดุจ ประหนึ่ง ราว พ่าง เพียง เทียม

2. อุปลักษณะ (Metaphor) เป็นการเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่ง “เป็น” อีกสิ่งหนึ่ง คำที่ใช้แสดงความเปรียบเทียบ ได้แก่ เป็น เท่า คือ

3. นามนัย (Metonymy) เป็นโวหารกล่าวถึงสิ่งหนึ่งแต่ให้ความหมายเป็นอย่างอื่น

4. บุคลาธิษฐาน (Personification) คือ การสมมุติให้สิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์แสดงความรู้สึกนึกคิดหรือกริยาอาการได้อย่างมนุษย์

5. อติพจน์ (Hyperbole) คือ การกล่าวเกินจริง เพื่อเน้นอารมณ์ ความรู้สึก

6. ปฏิพจน์ (Rhetorical-question) คือ การใช้คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ

การวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหา

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาในเพลงเพื่อชีวิต จากการประมวลแนวทางของ นิโบล โควาพิทักษ์เทศ (2535: 9) ประกอบการพิจารณาลักษณะเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิต โดยจำแนกประเภทลักษณะเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิต ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความผิดหวังเป็นเพลงที่มีลักษณะเนื้อหาที่กล่าวถึงความรักระหว่างหญิงชาย ทั้งที่สมหวังและไม่สมหวัง
2. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคตินิยม ทัศนคติ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาที่ให้คตินิยม หรือให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต
3. เพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนสังคม เป็นเพลงที่มีเนื้อหาพูดถึง วิถีชีวิต และการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม
4. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนเหตุการณ์หรือภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ

การวิเคราะห์แนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ด้านแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต จากการประมวลแนวทาง อวยพร พาณิช และคณะ (2537: 311) ประกอบการพิจารณาลักษณะแนวคิดที่มีในเพลงเพื่อชีวิต โดยจำแนกออกเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดแสดงทัศนะ ผู้เขียนมุ่งที่จะแสดงทัศนะความเห็นต่อค่านิยมของสังคม คุณธรรม ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ หรือสิ่งที่ตรงกันข้ามกับคุณธรรม ผู้เขียนจะแสดงทัศนะโดยตรงให้ผ่านตัวละคร หรือเสนอผ่านพฤติกรรมของตัวละคร

1.1 แนวคิดแสดงทัศนคติต่อค่านิยมของสังคม เสนอทัศนคติในการยกย่องผู้มีเกียรติ ผู้มีฐานะร่ำรวยมั่งคั่ง ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงหรือมีปัญญาสูง

1.2 แนวคิดแสดงทัศนคติต่อคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพ ต่อชาติบ้านเมือง ความกตัญญู ความเมตตาปรานี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนร่วมโลก

1.3 แนวคิดแสดงทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่ผู้เขียนมักจะเสนอให้เห็นผลของการเลวร้ายต่อเพื่อนมนุษย์ว่าไม่ดี พยายามยกเหตุการณ์ความซอกซำของมนุษย์ที่ได้รับ เพื่อเสนอให้ผู้อ่านรู้สึกเห็นใจ สงสาร

2. แนวคิดแสดงอารมณ์ ผู้เขียนมุ่งที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครในอาการต่าง ๆ เช่น ไร้ไหว้ น้อยใจในโชคชะตาชีวิต ความอิจฉาริษยา ความรัก ความหึงหวง ความเกลียดและความกลัว ผู้เขียนมีความมุ่งหมายให้ผู้อ่านรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกเหล่านั้น โดยผ่านตัวละคร

3. แนวคิดแสดงพฤติกรรม ผู้เขียนมุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละครเพื่อเป็นแบบอย่างในพฤติกรรมของมนุษย์ที่จะพึงประพฤติปฏิบัติตาม ผู้เขียนจะสร้างบุคลิกของตัวละครให้เด่นชัดและให้แสดงพฤติกรรมที่ควรที่เหมาะแก่ค่านิยมของสังคมปัจจุบัน

4. แนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ มุ่งแสดงให้เห็นสภาพชีวิตและสังคมส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือในช่วงหนึ่งของชีวิตตัวละคร เช่น ชีวิตของชาวชนบทที่ยากไร้ ชีวิตในโรงงาน ชีวิตชาวประมง ชีวิตของสังคมที่อยู่ห่างไกลความเจริญ

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลตามเกณฑ์การวิเคราะห์เพลงเพื่อชีวิต ในด้านลักษณะการใช้ภาษา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ลักษณะการใช้คำ ลักษณะการใช้ประโยค และลักษณะการใช้สำนวน ในด้านลักษณะเนื้อหา ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาเพลงเพื่อชีวิต โดยประมวลแนวคิดของ สมชื่น เชี่ยวกุล (2537: 16) และนวพร คำนสกุล (มปป.) ส่วนด้านแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิตผู้วิจัยประมวลแนวคิดของอวยพร พานิช และคณะ (2537: 311) โดยแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ แนวคิดแสดงทัศนคติ ประกอบด้วย แนวคิดแสดงทัศนคติต่อค่านิยมของสังคม และแนวคิดแสดงทัศนคติต่อคุณธรรม แนวคิดแสดงอารมณ์ แนวคิดแสดงพฤติกรรม และแนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำเพลงเพื่อชีวิตยอดนิยมที่เก็บข้อมูลมาได้ มาวิเคราะห์ตามเกณฑ์การวิเคราะห์การใช้ภาษา ในเพลงเพื่อชีวิต ในด้านลักษณะ การใช้ภาษา ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค และ การใช้สำนวน
2. นำเพลงเพื่อชีวิตยอดนิยมที่เก็บได้ มาวิเคราะห์ตามเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหา ในเพลงเพื่อชีวิต
3. นำเพลงเพื่อชีวิตยอดนิยมที่รวบรวมได้ มาวิเคราะห์ลักษณะแนวคิดที่มีใน เพลงเพื่อชีวิต
4. สรุปผล และเสนอการวิเคราะห์แบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิด ในเพลงเพื่อชีวิต” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะ การใช้ภาษาทั้งด้านการใช้คำ การใช้ประโยค การใช้สำนวนและการใช้โวหารภาพพจน์ ลักษณะการใช้เนื้อหา และลักษณะแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต โดยนำเสนอผลการศึกษาวเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ผลการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา ผลการวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหา และผลการวิเคราะห์ในด้านแนวคิด

ผลการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา

การประพันธ์เพลงของผู้ประพันธ์แต่ละคนจะมีแนวทาง หรือมีลักษณะเฉพาะในการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไป ซึ่งภาษาที่ใช้จะช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจและรับรู้ถึงวัตถุประสงค์ที่แท้จริงของผู้ประพันธ์ที่ต้องการจะสื่อถึงผู้ฟัง และในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต 4 ลักษณะ ตามเกณฑ์การวิเคราะห์การศึกษาการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ดังต่อไปนี้

1. ลักษณะการใช้คำ
2. ลักษณะการใช้ประโยค
3. ลักษณะการใช้สำนวน
4. ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต ตามลักษณะการใช้ภาษาข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ลักษณะการใช้คำ

ลักษณะการใช้คำ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่องการใช้คำที่สื่ออารมณ์ การใช้คำสัมผัส การใช้คำซ้ำ การใช้คำซ้อน การใช้คำภาษาถิ่น การใช้คำหายาบ การใช้คำภาษาต่างประเทศ การใช้คำเลียนเสียงพูด และการใช้คำตัดและคำย่อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การใช้คำที่สื่ออารมณ์

ในบทเพลงเพื่อชีวิตนั้นผู้ประพันธ์มักจะเรียบเรียงและเรียงร้อยคำที่สื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ของมนุษย์ได้อย่างชัดเจน การใช้คำอย่างเหมาะสมประกอบกับน้ำเสียงที่เปล่งออกมาของผู้ร้องจะทำให้เกิดสุนทรียรสทางด้านภาษาและความคิดก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ แก่ผู้ฟัง เช่น อารมณ์โศกเศร้า เสียใจ อารมณ์โกรธแค้น อารมณ์ประชดประชัน เยาะเย้ย อารมณ์สนุกสนาน ซึ่ง พิทยา ลีम्मณี ได้จัดกลุ่มอารมณ์ไว้ 9 ด้าน (พิทยา ลีम्मณี,2537:25)

- 1) คำที่สื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ
- 2) คำที่สื่ออารมณ์โกรธแค้น
- 3) คำที่สื่ออารมณ์ ประชดประชัน เสียคดี เยาะเย้ย
- 4) คำที่สื่ออารมณ์ สุข สดชื่น
- 5) คำที่สื่ออารมณ์ ขบขัน สนุกสนาน
- 6) คำที่สื่ออารมณ์ปลุกเร้า และความรู้สึกที่จริงใจ
- 7) คำที่สื่ออารมณ์ เสียดาย อาลัยอาวรณ์
- 8) คำที่สื่ออารมณ์ ชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ
- 9) คำที่สื่ออารมณ์ สงสาร เห็นใจ

1) คำที่สื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ การใช้คำที่แสดงถึงอารมณ์โศกเศร้า เสียใจ ในบทเพลงเพื่อชีวิตจะเกิดจากความผิดหวังในเรื่องความรักและการพลัดพรากจากคนรัก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ท่ามกลาง แสงไฟ กับใบหน้าผู้ชายและค้นหา **ฉีกยิ้มทั้งน้ำตา** อยู่ข้างใน
 ทูกราวลูกปลา คุงความฝันงมงายถูกทำร้าย **บาดแผลท่วมหัวใจ** เมื่อคำคืนผ่าน...
 (เพลงวิญญาณไม่ขาย ร้องโดย ปาน-ชนพร / คาราบาว)

ข้อความว่า **ฉีกยิ้มทั้งน้ำตา** มีคำว่า **น้ำตา** เป็นคำที่สื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ เพราะ **น้ำตา** หมายถึง น้ำที่ไหลออกมาจากนัยน์ตาเวลาที่เรารู้สึกเสียใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 581)

ส่วนคำว่า **ฉีกยิ้ม** หมายถึง การยิ้มแบบเต็มที่ มุมปากแยกออกจากกันมากกว่าปกติ

ส่วนข้อความว่า **บาดแผลท่วมหัวใจ** มีคำว่า **บาดแผล** เป็นคำที่สื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ เพราะคำว่า **บาดแผล** หมายถึง แผลที่ถูกของมีคม หรือถูกตี ฟัน ทิ่มแทง ทำให้รู้สึกเจ็บปวด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 621)

จากบทเพลงนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความโศกเศร้าของผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องฝืนใจทำหน้าตา ยิ้มแย้มแจ่มใสขายบริการทางเพศต่างๆ ที่ตัวเองไม่ต้องการจะทำ แต่ทำไปเพราะเพื่อความอยู่รอด

ตัวอย่างที่ 2

...ฉันคิดได้ ฉันคิดผิด ผิดตรงที่ไม่เคยคำนวณ **ความรักหรือความฝัน**
 บทเรียนยิ่งใหญ่**อกตรมขมขื่น** **ด้วยรักหญิงชายไม่อาจฝืนหัวใจให้กัน**
 สิ่งที่เราคิดว่าเป็นรัก แท้จริงเป็นไฟ
 (เพลงสุมไฟรัก ร้องโดย ปาน-ชนพร / คาราบาว)

ข้อความว่า **อกตรมขมขื่น** ด้วยรักหญิงชายไม่อาจฝืนหัวใจให้กัน เป็นคำที่สื่ออารมณ์โศกเศร้าเสียใจที่ไม่สมหวังในความรัก เป็นความรู้สึกของคนที่มีความทุกข์แต่ต้องฝืนทนเก็บเอาไว้ เพราะคำว่า **อกตรม** หมายถึง ระทมใจ, ทุกข์ใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,319)

ส่วนคำว่า **ขมขื่น** หมายถึง รู้สึกขำใจแต่ฝืนไว้ไม่แสดงออก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 163)

จากบทเพลงนี้ กล่าวถึงความรักของหญิงชายคู่หนึ่ง ที่คิดว่าความรักเป็นสิ่งที่เที่ยงแท้ และสวยงาม และคาดหวังว่าความรักที่มีให้จะทำให้อีกฝ่ายรักตนด้วยความจริงใจ แต่สุดท้ายความรักก็ไม่เป็นอย่างที่คิดหรือคาดหวังไว้

ตัวอย่างที่ 3

...ถึงไผ่ไหวเอนพัดเบนตามกระแสลม ในราตรีที่ซิ่นขมได้สายลมเพียงลำพัง
 คล้ายหยิ่งรู้ความอ้างว้าง ของราตรีที่เปราะบาง หยาดน้ำค้างต่างน้ำตา
 (เพลงดอกไผ่บาน ร้องโดย ปาน-ธนพร/ การาวาว)

คำว่า ซิ่นขม เป็นคำที่สื่อถึงอารมณ์โศกเศร้าเสียใจ เพราะคำว่า ซิ่นขม หมายถึง รู้สึกเข้าใจ แต่ฝืนไว้ไม่แสดงออก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 194)

ข้อความว่า หยาดน้ำค้างต่างน้ำตา มีคำว่า น้ำตา เป็นคำที่สื่อถึงอารมณ์โศกเศร้าเสียใจ เพราะ น้ำตา หมายถึง น้ำที่ไหลออกมาจากนัยน์ตาเวลาที่เรารู้สึกเสียใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 581)

ส่วนคำว่า หยาดน้ำค้าง ให้ความรู้สึกว่า เป็นความเศร้าที่เกาะกินหัวใจนานพอสมควร เหมือนกับ หยดน้ำที่ค้างอยู่บนใบไม้

จากบทเพลงนี้สื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกเสียใจของคนที่ไม่สมหวังในความรักหรือวันที่ไม่มีคนรักอยู่เคียงข้าง

ตัวอย่างที่ 4

...สายลมผ่านพัดพาหัวใจเห็บหนาว ทำฉันเศร้า เหงาเพราะไม่มีเธอ
 ผ่านมานาน ก็อยู่อย่างนี้เสมอ ไม่เคยได้เจอ สิ่งหวังค้างคาในใจ
 ร้องเพลงรอ เรื่อยไปไม่มีจุดหมาย ในหัวใจ เธอไม่เคยมีฉัน
 ใจจริงหนอ ที่รอความหวังอย่างนั้น ทั้งคืนและวัน ได้เจอแค่ความว่างเปล่า
 (เพลงว่างเปล่า ร้องโดย พิทักษ์)

คำว่า เห็บหนาว หมายถึง เย็นจนมือชา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,250)

คำว่า เศร้า หมายถึง สลด ระทด หมอง เหี่ยวแห้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,106)

ส่วนคำว่า เหงา หมายถึง เปลี่ยวใจ,ไม่กระปรี้กระเปร่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,238)

จากคำข้างต้น เป็นคำที่สื่อถึงอารมณ์โศกเศร้าเสียใจ และรู้สึกเหงาของคนที่ไม่สมหวังในความรัก

คำว่า **ไม่มีจุดหมาย** หมายถึง ไม่มีจุดที่ตั้งใจจะให้บรรลุถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 317)
 ส่วนคำว่า **ว่างเปล่า** หมายถึง ไม่มีอะไร ไม่มีสิ่งใด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,066)
 จากคำข้างต้นนี้คือ เป็นคำที่สื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกของคนที่ไม่รู้ว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะประสบความสำเร็จหรือไม่ หรือผลตอบแทนที่ได้จะมีจริงอย่างที่คาดหวังไว้หรือไม่

ตัวอย่างที่ 5

ไอ้เธอหนอช่างใจร้าย	ทอดทิ้งฉันไปมีคนใหม่ชื่นชม
ฉันมันคนเก่าเบื่อแล้ว ไร้อารมณ์	จึงปล่อยทิ้งฉันให้จม ไม่เหลือเยื่อใย
ในตอนนี่เธอคงมีความสุขกับเขา	ยิ่งคิดยิ่ง ปวดร้าว ช้ำในหัวใจ
ข่มตาหลับนอนภาพเก่ายังย้อนทำลาย	เธอหนอช่างใจร้ายกับฉันเหลือเกิน

(เพลงใจร้าย ร้องโดย สุโฑรงาม)

คำว่า **ปวดร้าว** เป็นคำสื่ออารมณ์ โศกเศร้า เสียใจ เพราะ **ปวดร้าว** หมายถึง เจ็บปวดไปทั่ว, เจ็บซ้ำในใจ (ราชบัณฑิตยสถาน 2546: 680)

จากข้อเพลงนี้ แสดงถึงอารมณ์ โศกเศร้าเสียใจที่เห็นคนรักที่ตนไปมีคนอื่น โดยไม่สนใจความรักที่เคยมีให้กัน เมื่อนึกถึงก็ยิ่งรู้สึกเจ็บปวด เป็นความเจ็บปวดที่แสนจะทรมาน

ตัวอย่างที่ 6

เธอมาจากไปไกล เจ้านกหลงไพร	มีแผลตรงไหน บาดเจ็บที่ใด
จึงร้อง จากไป ชานชม ปีกคง ชำระบม	จิตใจตรอมตรม เพราะมารักคนใจดำ ทำร้ายให้เธอเจ็บ

(เพลงกว่าจะรู้ ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำว่า **ชำระ** หมายถึง น่วมระบมเพราะถูกกระทบกระเทือน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 362)

คำว่า **ระบม** หมายถึง เมื่อยขัด หรือบอบช้ำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 933)

คำว่า **ชำระบม** สื่อถึงอารมณ์ความ โศกเศร้า เสียใจที่ต้องใช้ระยะเวลาในการเยียวยา เพราะอาการของแผลที่ชำระบมใช้เวลานานพอสมควรกว่าจะหาย

ส่วนคำว่า **ตรอมตรม** หมายถึง ระทมใจจนเหี่ยวแห้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 426)

คำเหล่านี้แสดงถึงความรู้สึกและสื่ออารมณ์ โศกเศร้าเสียใจที่ต้องมารักคนที่เขาไม่รักเรา มีแต่จะทำให้เราเสียใจและเสียความรู้สึกเท่านั้น

2) คำที่สื่ออารมณ์โกรธแค้น การใช้คำที่แสดงถึงความรู้โกรธนั้น มีหลายระดับและมีลักษณะที่ต่างกันซึ่งในแต่ละระดับนั้นยอมให้อารมณ์ที่ต่างกันด้วย ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำที่บ่งบอกว่าโกรธ ไม่พอใจ หรือการตัดพ้อต่อว่า รวมทั้งคำที่แสดงให้รู้ว่าโกรธแต่พยายามระงับอารมณ์ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

ไปอยู่ที่ไหนขวัญใจพี่หลวง โอ้แม่พุ่มพวงเธอลืมพี่หลวงแล้วไหม
ที่เธอยืนยันเป็นหนักเป็นหนาว่าสี่ปีจะหวนมาไหม แล้วนี่อะไร ใยเธอลืมสัญญา
(เพลงขวัญใจพี่หลวง ร้องโดย หลวงไก่)

คำว่า แล้วนี่อะไร เป็นคำที่สื่อถึงอารมณ์ไม่พอใจ
จากเพลงนี้ เป็นกล่าวถึงคำมั่นสัญญาของคนรักที่มีให้ต่อกันว่าอีก 4 ปี ข้างหน้าจะกลับมาอยู่ด้วยกัน แต่สุดท้ายเมื่อครบ 4 ปีแล้ว หญิงที่ตนรักก็ไม่กลับมา จึงตัดพ้อต่อว่าคนรักที่ลืมคำสัญญาที่เคยให้ไว้

ตัวอย่างที่ 2

สาวจันทร์น้องนางจากบ้านนา	มาเลี้ยงดวงชะตาเพื่อจะเจอ โชคดี
จบ ม.3 ยังไม่ข้าม ม.4	เลือกอาชีพสตรีขายบริการ
เป็นบ้านเล็กของไอ้เสียใหญ่	เสียไม่เข้าใจทำไมถึงชอบเพลงปาน
มัน <u>ค่า</u> ผู้ชายหลายใจทั้งวัน	เสีย <u>ชักรำคาญ</u> เลิกกันดีกว่า

(เพลงหนุ่มบ่าว-สาวปาน ร้องโดย ปาน ธนพร- คาราบาว)

คำว่า ค่า เป็นกริยา เป็นคำว่าคนอื่นด้วยคำหยาบ เมื่อเวลาไม่พอใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 402)

สื่อถึงอารมณ์โกรธ ไม่พอใจ จนไม่สามารถเก็บอารมณ์ไว้ได้จึงระบายออกมา ทางวาจา
ส่วนคำว่า รำคาญ หมายถึง ระคายเคือง เบื่อหน่าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 956)
เป็นคำที่สื่อถึงอารมณ์ไม่พอใจ โดยการแสดงอาการอย่างหนึ่งอาจจะแสดงออกโดยสีหน้าหรือพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อรู้ว่าไม่พอใจ

จากเพลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงชีวิตของการตัดสินใจสาววัยรุ่น ที่ไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา และเลือกที่จะหางานทำโดยการขายบริการ เพราะคิดว่าเป็นงานที่ง่ายและรายได้ดี และในที่สุดก็ตัดสินใจที่จะเป็นภรรยาของใครบางคนเพื่อความสบาย

ตัวอย่างที่ 3

ถึงรักครั้งนี้จะถูกประณาม

จากคนทั้งโลกก็ตามแต่คงจะห้าม

ไม่ไหว

ถึงแม้จะรู้เป็นได้แก่ชู้ทางใจ

ก็ช่างหวัมนปะไรในเมื่อหัวใจต้องการ

คงไม่มีใครเกิดมาแล้วอยากเป็นชู้

มันน่าอดสูยยิ่งคิดยิ่งน่าสงสาร

อยากให้โลกรู้รักคนมีคู่มันธรรมดา

แต่มันก็สุดท้าวทาน ถึงใครจะว่าฉันแล้ว

(เพลงชู้ ร้องโดย หลง ลงลาย)

คำว่า **ประณาม** เป็นคำที่สื่อถึงอารมณ์ไม่พอใจ **ประณาม** หมายถึง กล่าวให้ร้าย, ขับไล่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 657)

ส่วนคำว่า **ช่างหวัมน** เป็นคำที่สื่ออารมณ์ของคนที่ไม่พอใจและไม่สนใจความคิดหรือคำพูดของใครอีกแล้ว

ซึ่งจากเนื้อหาในบทเพลงนี้ผู้ที่ถูกประณามก็คือตัวเอกของเรื่อง ซึ่งไปแอบรักหรือเป็นชู้กับแฟนคนอื่น ซึ่งถึงแม้ใครจะห้ามหรือว่าอย่างไรก็ไม่ฟัง และไม่สนใจคำพูดของใครทั้งนั้น

3) **คำที่สื่ออารมณ์ประชดประชัน เสียดสี** เป็นการใช้คำที่แสดงอารมณ์ สืบเนื่องมาจากอารมณ์โกรธ คำที่ใช้ อาจจะเป็นคำพูดตรงๆ หรือใช้คำที่แสดงให้เห็นถึงกิริยาอาการเท่านั้น ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

...มีคนอยู่ก็มากน้อยที่รวยเสียนงานกร่อย ปล่อยปลละละเลย บ้านเกิดเมืองนอนสังคมสังคัง ได้ยินได้ฟังแล้วนึกหวาดเสียว คนจนไม่ต้องมาเอี่ยว เป็นได้อย่างเดียว จี๋ ขำรับใช้มนุษย์ทุกวัน แข่งขันเอาเป็นเอาตายมีโลกทำวุ่นวาย ยังรีบไปตาย ในอวกาศ...

(เพลงขนม ร้องโดย แอ๊ด คาราบาว)

ข้อความที่ว่า เป็นได้อย่างเดียว **จีจ้า รับใช้** สื่อนำให้เห็นถึงอารมณ์ประชดประชัน โดยใช้คำว่า **จีจ้า** เป็นคำเน้นอารมณ์ ว่าคนจนหรือคนระดับรากหญ้าไม่มีสิทธิ์หรือมีโอกาสเทียบเท่ากับคนรวย เพราะคำว่า **จีจ้า** หมายถึง ทาส, ไพร่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 190)

เพลงนี้กล่าวถึง ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองที่มัวแต่แย่งชิงอำนาจกันและใช้อำนาจที่มีทำ เพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินเงินทอง โดยไม่สนใจว่าบ้านเมืองจะเป็นอย่างไร

ตัวอย่างที่ 2

จีเมาประท้วงขอทวงสิทธิ์ ใครถูกใครผิดอย่าโทษเหล่า **เมาเสียภาษีรับท่านเปา** ให้ความเป็นธรรมกันเหล่าที่ เมาเพราะอยากเมา อย่าเอาไปปนคนจนคนรวย เครียดแค้น เสงช่วยคนละเรื่องกับจีเมา **มัวเมาอำนาจ มั่นอุบาทว์กว่าเมาเหล่า...**

(เพลงที่วิกับจีเมา ร้องโดย ยืนยง โอภากุล)

ข้อความว่า **เมาเสียภาษีรับท่านเปา** มีการใช้คำในทำนองประชดประชัน เสียดสี คือคำว่า **ท่านเปา** เพราะ **ท่านเปา** หมายถึงที่ผู้ดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม และความ โปร่งใส ซึ่งถ้าเทียบกับผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองส่วนใหญ่ในสังคมไทยยังขาดความโปร่งใส และความยุติธรรมอยู่มาก

ข้อความว่า **มัวเมาอำนาจ มั่นอุบาทว์กว่าเมาเหล่า** เป็นการใช้คำในทำนองประชดประชัน เสียดสีว่าคนที่มัวเมาหรือหลงในอำนาจมีพฤติกรรมที่เลวทรามกว่าคนที่เมาเหล่า

ตัวอย่างที่ 3

ไอ้เธอหนอช่าง **ใจร้าย**

ทอดทิ้งฉัน ไปมีคนใหม่ชื่นชม

ฉันมันคนเก่า เบื่อแล้วไร้อารมณ์

จึงปล่อยทิ้งฉันให้จมไม่เหลือเยื่อใย...

(เพลงใจร้าย ร้องโดย ศุภ ไพฑูริย์)

ข้อความที่ว่า ไอ้เธอหนอช่าง **ใจร้าย** มีคำว่า **ใจร้าย** เป็นคำสื่อถึงอารมณ์ประชดประชัน ซึ่งหมายถึง ไม่ปราณี, คุร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 330)

ส่วนข้อความที่ว่า **ฉันมันคนเก่า** เบื่อแล้วไร้อารมณ์ มีคำว่า **คนเก่า** เป็นคำสื่อถึงอารมณ์ประชดประชัน ซึ่งเป็นคำพูดประชดประชันคนที่ทิ้งเราไปมีคนรักใหม่

เพลงนี้กล่าวถึง คู่รักที่ต้องเลิกกันไปเพียงเพราะผู้หญิงไปมีใจรักคนอื่น และทิ้งให้คนรักเก่าต้องอยู่เพียงลำพังท่ามกลางความเจ็บปวดและความเสียใจ

ตัวอย่างที่ 4

ทำเพลงออกมายังไม่ทันถึงไหน โคนไอ้พวกจ้งไรมันเอาไปปลอมขายกิน
 ร้องบอกใครๆ เหมือนเขาไม่ได้ยิน หรือเป็นเพียงทรัพย์สินของศิลปินจนๆ
 หรือรัฐบาลเขามีนโยบาย ส่งเสริมคนจ้งไรให้รังแกประชาชน
 หรือเป็นโคตรเง้าของใครบางคน ที่ยิ่งใหญ่ล้นพ้นคับพื้นแผ่นดินนี้

(เพลงหยิกเกมหยอก ร้องโดย หลง ลงลาย)

ข้อความที่ว่า ไอ้พวกจ้งไร, ส่งเสริมคนจ้งไร, โคตรเง้าของใคร สื่อถึงความไม่พอใจจึงใช้
 คำพูดหรือประชดประชันด้วยการคำทอ หรือใช้คำที่ไม่สุภาพ

ส่วนข้อความว่า ยิ่งใหญ่ล้นพ้น คับแผ่นดินนี้ คำว่า ยิ่งใหญ่ล้นพ้น สื่อถึงความไม่พอใจ เป็น
 การใช้คำพูดประชดประชัน

เพลงนี้กล่าวถึง การทำธุรกิจประเภทหนึ่งซึ่งผลกระทบต่อให้นักธุรกิจศิลปินตลอดจนบริษัท
 เพลงต่างๆ ได้รับความเสียหาย นั่นคือ การทำแผ่นผีซีดีเถื่อน ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถช่วยเหลือหรือ
 แก้ปัญหาได้ หรืออาจเป็นเพราะมีผู้มีอิทธิพลอยู่เบื้องหลังการทำธุรกิจประเภทประเภทนี้

4) คำที่สื่ออารมณ์ สุข สดชื่น การใช้คำลักษณะนี้แสดงถึงอารมณ์รัก ที่มีความห่วงใย ให้
 คำดังใจซึ่งกันและกัน ให้ความรู้สึกที่อímเอิบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ที่แอบรักน้องไม่รู้ว่าน้องจะรู้หม้าย แรกเห็นนิคเดียวก็ถูกใจ
หัวใจเฝ้ายังสั่นตามตาม พี่หนุ่มลูกตอรักสาวสตอเบอริ์คนงาม
 หวังว่าน้องไม่ใจคำ และรับฟังคำรักจากใจ

(เพลงแอบรักอย่างแรง ร้องโดย หลวงไก่)

คำว่า แอบรัก, รักจากใจ สื่อถึงอารมณ์สุข สดชื่น เมื่อเวลาที่ได้เห็นหน้าคนที่เรารักด้วย
 ความจริงใจ ถึงแม้จะเป็นเพียงการแอบรักก็ตาม ก็จะทำให้เรารู้สึกชื่นใจและมีความสุข เพราะคำว่า
รัก หมายถึง ชอบอย่างรู้สึกผูกพัน ฟังใจชื่นชมและยินดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938)

คำว่า ถูกใจ สื่อถึงอารมณ์สุข สดชื่นเมื่อได้พบกับคนที่เราชอบ เพราะคำว่า ถูกใจ หมายถึง
 ชอบ ต้องใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 494)

คำว่า หัวใจสั่น สื่อถึงอารมณ์สุข สดชื่น เป็นอาการของคนารู้สึกตื่นเต้นเมื่อได้เห็นคนที่ตน
 รักหรือคนที่ตนมีใจให้

เพลงนี้กล่าวถึง ความรักของหนุ่มเมืองใต้ที่มีต่อสาวเมืองเหนือตั้งแต่แรกเห็น จึงก็อยากจะบอกให้เธอรู้ถึงความรักที่ตนมีให้ และหวังว่าเธอจะรับรัก

ตัวอย่างที่ 2

คนเดินถนนจน จน คนธรรมดา สวรรค์บนฟ้าส่งเธอมาเป็นผู้ชิววัน
 ร่วมสุขร่วมทุกข์ใด ไใด ไม่เคยห่างกัน ก่อร่างสร้างฝันวันนั้นให้เป็นของเรา
 ตั้งใจทั้งกายเธอให้ไว้เพียงพอ **สุขใจจริง**หนอเคียงคลอเป็นเพื่อร่วมทาง
ถักทอใยฝันด้วยกันมิเคยเห็นห่าง ให้คนริมทางอย่างฉัน **มีหลักปักใจ**
 (เพลงเคียงข้างสร้างฝัน ร้องโดย หนูมิเตอร์)

คำว่า **สุขใจจริง**หนอ เป็นคำที่ก่อให้เกิดอารมณ์สุข สดชื่น เพราะคำว่า **สุข** หมายถึง ความสบาย ความสำราญ ความปราศจากโรค (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,201)

ข้อความว่า **ถักทอใยฝันด้วยกัน** เป็นคำที่ก่อให้เกิดอารมณ์สุข สดชื่น เพราะทำให้รู้สึกว่ามีคนคอยอยู่เคียงข้าง และร่วมกันทำความฝันให้เป็นจริง

ข้อความว่า **มีหลักปักใจ** เป็นคำที่ก่อให้เกิดอารมณ์สุข สดชื่น เพราะทำให้รู้สึกว่า ไม่ว่าจะเหน็ดเหนื่อยแค่ไหนก็ยังมีคนที่ยึดเป็นกำลังใจ และคอยปกป้องเรา เมื่อเราท้อใจ

เพลงนี้กล่าวถึง ความสุข สดชื่นของคนที่มีหวังในความรักถึงจะมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ไม่สู้ดีนักแต่ก็ไม่เคยย่อท้อ ไม่ว่าจะทุกข์หรือสุขก็ยังมีคนรักอยู่เคียงข้างและพร้อมที่จะฝ่าฝันไปด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 3

เธอเท่านั้น เพียงเธอเท่านั้น ผูกใจฉันมานานเพียงผู้เดียว
ไม่มีทางเปลี่ยนใจไปให้ใคร **ไม่มีทางเปลี่ยนใจไปรักใคร**
 เธอคนนี้ **เธอที่แสนดีคนเดียวที่รู้ใจ** ไม่มีใครเข้าใจได้ลึกซึ้ง เธอคือหนึ่ง
 หนึ่งเดียวที่ฉันมี
 (เพลงคนดีของฉัน ร้องโดย หนูมิเตอร์)

จากข้อความที่ว่า **ไม่มีทางเปลี่ยนใจไปให้ใคร, ไม่มีทางเปลี่ยนใจไปรักใคร** เป็นข้อความที่ผู้แต่งสื่อถึงอารมณ์ สุข สดชื่น ของผู้ที่มีความรักคงมั่น และมั่นใจในคนที่ตนรัก

ส่วนข้อความว่า **เธอที่แสนดีคนเดียวที่รู้ใจ** สื่ออารมณ์สุข สดชื่น และดีใจที่มีคนรักที่ดีพร้อม เข้าใจและรู้ใจ และไม่มีใครมาเทียบเท่าเธอได้

เพลงนี้กล่าวถึงความรักของชายหญิงคู่หนึ่งที่มีความมั่นคงต่อกัน มีความเข้าใจและรู้จักกัน และจะไม่มีใครมาแทนที่ใครได้

ตัวอย่างที่ 4

ความเหงาเป็นข้าวบวักข้าวลอบ	หนุ่มสาวได้มาพบกันในคืนริ้วราน
คนเหงาย่อมเข้าใจคนเหงา	เมื่อสายตาเศร้าๆ ส่งไปทักทายกัน
หนุ่มขอเพลงบาว สาวก็ขอเพลงปาน	ดอกรักผลิบาน ฦ ตะวันแดง

(เพลงหนุ่มบาว-สาวปาน ร้องโดย ปาน ธนพร / คาราวาน)

ข้อความที่ว่า **เมื่อสายตาเศร้าๆ ส่งไปทักทายกัน** สื่อให้เห็นถึงอารมณ์ สุข สดชื่น ของคนที่กำลังจะมีใจให้กันหรือเริ่มมีความรู้สึกดีๆ ให้กัน

ส่วนคำว่า **ดอกรักผลิบาน** สื่อให้เห็นถึงอารมณ์ สุข สดชื่น เพราะคำว่า **รัก** ซึ่งหมายถึง ชอบอย่างผูกพัน, พึงใจและชื่นชมยินดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938)

และคำว่า **ผลิบาน** หมายถึง เริ่มงอกปริมาณออกมา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 727)

จากเนื้อเพลงข้างต้น กล่าวถึงความรู้สึกของหญิงชายคู่หนึ่ง que เริ่มจากความเข้าใจ และมีความรู้สึกดีๆ ให้กันมาตลอดจนในที่สุดก็เกิดเป็นความรัก

ตัวอย่างที่ 5

...พี่บ่าวอยากบอกว่า**รักน้อง** จะขอจองห้องใจได้หรือเปล่า เพียงเจอเธอก็**คลายเหงา**
โลกของเราใน**รามข้างงมตา**

(เพลงสาวสะตอ ม.ราม ร้องโดย หลวงไก่)

คำว่า **รักน้อง** **รัก** หมายถึง ชอบอย่างผูกพัน, พึงใจและชื่นชมยินดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 938)

คำว่า **คลายเหงา** หมายถึง ลดความเหงาความเปล่าเปลี่ยวลง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 228)

ส่วนคำว่า **งมตา** หมายถึง สว่ขงมหากมองผิวเผิน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 278)

คำข้างต้นนี้สื่อให้เห็นถึงอารมณ์ สุข สดชื่น ของคนที่กำลังมีความรัก และแม่แท้ได้เห็นหน้าคนที่ตนรักก็รู้สึกดีมีชีวิตชีวาขึ้น

คำว่า ส่งยิ้ม สื่ออารมณ์ความสุขชื่น เพราะคำว่า ยิ้ม หมายถึง แสดงให้ปรากฏว่าชอบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 906)

จากเนื้อเพลงข้างต้นกล่าวถึงอารมณ์และความรู้สึกของผู้ที่ได้รับกำลังใจจากคนที่ตนรัก เพื่อที่จะก้าวไปข้าง ซึ่งหมายถึงความมั่นคงในอนาคต

5) คำที่สื่ออารมณ์ขบขัน สนุกสนาน การใช้คำด้านนี้จะช่วยให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกสนุกสนานผ่อนคลายความตึงเครียดในบทเพลง

ตัวอย่างที่ 1

...สุขเล สุขเลี ละวา เชิญมาทั้งหญิงทั้งชายมาร้องเพลงบรรเลงกล่อมควายเป็น โคบาลเมืองไทย

ขี้ควายร้องเพลงเลี้ยงควายเอาไว้ใช้ไถนา มันกินแต่หญ้าไม่ต้องเปลืองสตางค์
ขี้รถยนต์ต้องเติมน้ำมัน ขี้ควายอย่างฉันน้ำมันไม่ต้องเติม จะขนของยังได้มากมาย
เอาเกวียนเทียมควายไล่ไถไถยุมันเดิน เอ้าเดินเข้า ไถไถยุรีบเดิน...

(เพลง โคบาลเมืองไทย ร้องโดย คาราบาว)

คำว่า สุขเล สุขเลี ละวา มาจากคำว่า สุขเลสุข หมายถึง เสียงร้องบอกจังหวะ ให้ออกแรงพร้อมกันในเวลาสามเกลอขึ้นกระทกบนหัวเสาเข็มหรือลากของหนัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,406)

ส่วนคำว่า ขี้ควายร้องเพลง สื่ออารมณ์ของคนที่กำลังมีความสุขสนุกสนานหรือสื่อว่าบุคคลนั้นกำลังอารมณ์ดี

จากเพลงข้างต้นสื่อให้เห็นถึงความสุขและประโยชน์ของการเลี้ยงกระบือ เพราะนอกจากจะเลี้ยงไว้เพื่อทำไร่ไถนาแล้วยังสามารถใช้บรรทุกสิ่งของได้มากมาย อีกทั้งไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเติมน้ำมัน

ตัวอย่างที่ 2

อันขาดองสุราพินบ้าน

เป็นตำนานเหล่าทองของไทย

ภูมิปัญญาประชายิ่งใหญ่

สนุกสุขใจ ได้ดื่มขาดอง

(เพลงขาดอง ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

ตัวอย่างที่ 2

กลับคืนรัง กลับมาบ้านเก่า มีคนเฝ้าห่วงใยคะนึง ฝากลมโบยโบกไปแทนความคิดถึง หอบเจ้านกน้อยกลับคืนรัง

(เพลงเจ้านกน้อย ร้องโดย หลวงไก่)

คำว่า ห่วงใย สื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกเป็นห่วงด้วยใจจริง เพราะคำว่า ห่วงใย หมายถึง มีใจพะวงอยู่(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,275)

ในบริบทนี้ หมายถึง มีคนคนคิดถึง และเป็นห่วงอยากให้กลับมาอยู่ที่บ้านเกิดของเรา

ตัวอย่างที่ 3

ตั้งใจทั้งกายมีไว้เพื่อเธอ หนึ่งเดียวเสมอคือเธอผู้สร้างแรงใจ
เหน็ดเหนื่อยไม่ท้อ ไม่เคยพอเติมรักให้ เพิ่มกำลังใจอยู่ใกล้ ใกล้ พร้อมจะก้าวเดิน
(เพลงเคียงข้างสร้างฝัน ร้องโดย หนู มิเตอร์)

ข้อความที่ว่า ทั้งกายทั้งใจมีไว้เพื่อเธอ, ผู้สร้างแรงใจ สื่อให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกของคนที่มีความรักที่คงมั่น และมีความจริงใจต่อคนรัก

คำว่า หนึ่งเดียวเสมอคือเธอ หมายถึง ให้ความสำคัญเธอมากที่สุด

คำว่า กำลังใจ สื่อถึงอารมณ์และความรู้สึกที่จริงใจเพิ่มความเชื่อมั่นพร้อมที่จะทำสิ่งต่างๆต่อไปอย่างไม่ย่อท้อ เพราะกำลังใจ หมายถึง สภาพจิตใจที่มีความเชื่อมั่นพร้อมจะเผชิญเหตุการณ์ทุกอย่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 124)

ในบริบทนี้หมายถึง ไม่ว่าจะเหน็ดเหนื่อยเพียงใดก็ไม่เคยย่อท้อ เพราะอย่างน้อยก็มีเธอผู้เป็นที่รักคอยให้ความรักและกำลังใจ อยู่ตลอดเวลา

ตัวอย่างที่ 4

ถ้าเธอเหนื่อยนักหยุดพักเสียก่อน ล้มตัวลงนอนแนบตักฉันนี่
จะหนาวจะร้อน จะคอนพิศวี หลับฝันสิ่งดีหลีกหนีสิ่งเลว
แม้เธอปวดร้าวก็ขอเพียงสู้ ฉันยังยืนอยู่คู่เธอมิแห่งหน่าย
หากเธออยากถามว่าฉันคือใคร ฉันคือหัวใจศรัทธาของนาง
(เพลงถึงเพื่อน ร้องโดย พงษ์สิทธิ์)

ข้อความที่ว่า ถ้าเธอเหน้อยนักหยุดพักเสียก่อน , แม่เธอปวดร้าวก็ขอเพียงสู้ สื่ออารมณ์ปลุกเร้าไม่ให้ย่อท้อต่อปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ

ข้อความว่า นอนแทบตักฉัน, ฉันยังยืนอยู่คู่เธอมีแขนงนาย สื่อถึงอารมณ์ความจริงใจและความห่วงใยของคน คนหนึ่ง ที่ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็จะไม่ทิ้งกันไปไหน

ส่วนข้อความที่ว่า ฉันคือหัวใจศรัทธาของพองชน สื่อถึงอารมณ์ปลุกเร้าให้เกิดความรู้สึกเชื่อมั่น

ในบริบทนี้ เป็นการให้กำลังใจคนที่ผิดหวัง หรือรู้สึกท้อกับชีวิตให้ลุกขึ้นสู้ต่อไป เพราะอย่างน้อยก็ยังมีฉันที่คอยเป็นกำลังใจและอยู่เคียงข้างเธอ

ตัวอย่างที่ 5

เขาเอาไปเพียงความสาว หัวใจเรายังคงอยู่	กัดฟันเรียนรู้ด้วยหยดน้ำตา
กอดตัวเองไว้เพราะไม่มีใครรักเราจริงยิ่งกว่า	ลุกขึ้นมา เช็ดหน้าเข้าไว้

(เสียดัวอย่าเสียใจ ร้องโดย ปาน ธนพร/คาราบาว)

ข้อความว่า **ลุกขึ้นมา** สื่ออารมณ์ปลุกเร้า กระตุ้นเตือนให้เข้มแข็งยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นและสู้ต่อไป

ในบริบทนี้ เป็นการให้กำลังใจคนที่พลาดพลั้งและผิดหวังในความรัก ให้ยืนหยัดขึ้นมาสู้และรักตัวเองให้มาก เพราะคงไม่มีใครรักเราเท่ากับตัวเราเอง

ตัวอย่างที่ 6

<u>ฟังคำสั่งสอนของพระธรรมน้อมนำใจ</u>	พระที่สวมใส่ไว้กับคอ
<u>ขอยึดมั่นมุ่งทำความดีก่อน</u> กรรมดีย่อมคุ้มกัน	ทำชั่วทั้งวันพระพวงนั้นไม่กันเหนียว

(โอม...เพียง ร้องโดย แอ๊ด คาราบาว)

ข้อความว่า ฟังคำสั่งสอนของพระธรรมน้อมนำใจ, ขอยึดมั่นมุ่งทำความดี สื่อถึงอารมณ์ปลุกเร้าใจให้รู้สึกเชื่อมั่น และศรัทธาในคำสอนของพระพุทธศาสนา

ตัวอย่างที่ 7

เหน้อยเพียงไหน หัวใจยังสู้ทน	เพื่อใครหลายคนทีรออยู่ข้างหลัง
พ่อแม่พี่น้องคล้องใจฝากความหวัง	นกลน้อยไกลรังอย่างเราไม่เคยหยุดฝัน

(เพลงไกลจากกรุง ร้องโดย ศุภ ไทรงาม)

คำว่า **หัวใจยังสู้ทน** สื่ออารมณ์ปลุกเร้า กระตุ้นเตือนให้อดทนในการทำงาน เพราะคำว่า **สู้ทน** หมายถึง เอาชนะความยากลำบาก

ในบริบทนี้ กล่าวถึง คนที่เป็นเสาหลักให้กับครอบครัวซึ่งถึงแม้ว่าจะเหน็ดเหนื่อยเพียงใดก็ต้องอดทนต่อความยากลำบากเพื่อให้พ่อแม่และพี่น้องจะมีกินมีใช้ เพราะตนคือความหวังของครอบครัว

7) คำที่สื่ออารมณ์เสียดย อาลัยอาวรณ์ เป็นการ ใช้คำที่แสดงถึงความอาลัย อาวรณ์ ต่อคนที่เรารักที่ต้องจากกันไปไกล หรือการที่ถูกคนรักหมองเมิน แต่ยังคงมีความหวังหา หรือรู้สึกเสียดย เมื่อคิดถึงเรื่องราวในอดีต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

คงเป็นเพราะฉันรักเธอมากไป
เธอจะรู้ไหมว่าฉันยังหัดยีน

ทำให้หัวใจฉันยังไม่ลืม

ไม่เคยคิดฝันหัวใจยังต้องการ

(เพลงฉันเป็นห่วง ร้องโดย ศุภพร งาม)

คำว่า **ยังไม่ลืม, ยังต้องการ** สื่ออารมณ์อาลัย อาวรณ์และยังคงมีความรักให้กับคนรัก ถึงแม้เลิกรากันไปแล้วก็ตาม ส่วนคำว่า **ต้องการ** หมายถึง อยากรู้ได้, ใครก็ได้, ประสงค์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 396)

ในบริบทนี้หมายถึง ยังคงมีความรักให้เธอไม่เคยเปลี่ยน และใจยังประสงค์ที่จะได้เธอมาครอบครองอยู่

ตัวอย่างที่ 2

ไอ้เธอหนอช่างใจร้าย
ฉันมันคนเก่าเบื่อแล้ว ไร้อารมณ์
ในตอนนี่เธอคงมีความสุขกับเขา
ข่มตาหลับนอน **ภาพเก่า** ยังย้อนทำลาย

ทอดทิ้งฉันไปมีคนใหม่ชื่นชม
จึงปล่อยทิ้งฉันให้จม ไม่เหลือเชื่อใย
ยิ่งคิดยิ่งปวดร้าว ข้างในหัวใจ
เธอหนอช่างใจร้ายกับฉันเหลือเกิน

(เพลงใจร้าย ร้องโดย ศุภพร งาม)

คำว่า **ภาพเก่า** สื่ออารมณ์ว่ายังนึกถึงหรือยังระลึกถึงเหตุการณ์ในอดีตของตนกับคนรักอยู่ ซึ่งปัจจุบันเป็นแฟนของคนอื่น เพราะคำว่า **ภาพ** หมายถึง รูปที่ปรากฏ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 820) ฉะนั้น **ภาพเก่า** น่าจะหมายถึง รูปหรือเรื่องราวที่ผ่านมาปรากฏให้เห็น

ตัวอย่างที่ 3

ปานนี้เธออยู่ดีหรือไม่ **ยังคิดถึงและห่วงใย** ยังมีใจให้กันหรือเปล่า
อยู่ห่างกันไม่กี่วันยังเหงา **ไม่ได้เห็นแม้เพียงรูปเงา** อดทนเฝ้ารอคอย
(เพลงฝากเพลงหอมแก้ม ร้องโดย หลวงไก่)

คำว่า **คิดถึง, ห่วงใย** เป็นคำที่สื่ออารมณ์อาลัยอาวรณ์ คิดถึงคนรัก ยามที่อยู่ไกลกัน เพราะคำว่า **คิดถึง** หมายถึง นึกถึง, นึกถึงด้วยใจผูกพัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 251) ส่วนคำว่า **ห่วงใย** หมายถึง มีใจพะวงอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,275)

ตัวอย่างที่ 4

ผลัดเปลี่ยนหลายฝนอดทนเฝ้ารอ **ไม่เคยหยุดท้อด้วยรักล้นเปี่ยม**
อยู่ดีอย่างไรบอกให้รู้ที่ **ใจที่ดวงนี้เฝ้าคอยแสนห่วงหา**
(เพลงแฟนหาย ร้องโดย หนุ่มสกล)

คำว่า **เฝ้าคอย, ห่วงหา** สื่อถึงอารมณ์อาลัยอาวรณ์คิดถึงคนรักที่หนีหายไปโดยไม่รับรู้ข่าวคราว เพราะคำว่า **เฝ้าคอย** ซึ่งหมายถึง รอคอย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 751) ส่วนคำว่า **ห่วงหา** หมายถึง มีใจผูกพันห่วงใย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,275)

ตัวอย่างที่ 5

จำเอยคำลาแม้ว่ายัง**อาลัย** **ถึงเวลาต้องไปทิ้งที่ใจห่วงหา**
ภาระหนักที่นั่นยิ่งใหญ่หนักหนา **เพื่อวันข้างหน้าเพื่ออนาคตสดใส**
(เพลงอำลา ร้องโดย หนู มิเตอร์)

คำว่า **อาลัย, ห่วงหา** สื่ออารมณ์อาลัยอาวรณ์ไม่อยากจากคนที่ตนรัก เพราะมีคำว่า **อาลัย** ซึ่งหมายถึง ห่วงใย, พัวพัน, ระลึกถึงด้วยความเสียดาย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,368) ส่วนคำว่า **ห่วงหา** หมายถึง มีใจผูกพันห่วงใย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,275) เป็นคำสื่ออารมณ์

ซึ่งจากบริบทนี้กล่าวถึงการลาจากกันของเพื่อนที่ต่างคนต่างเรียนจบและต้องแยกย้ายกัน
เพื่อไปทำหน้าที่ของตนเอง

ตัวอย่างที่ 6

...ไม่ต้องกล่าวคำลา อาลัย ให้ใจหมองหม่น ไม่ต้องคิดกังวลอารมณ์เมื่อตอนจากลา
ไม่ต้องโบกมือลา น้ำตา ไม่ต้องไหลหลั่ง เสียงกระซิบยังคง ซึ้งใจ ไม่เคยลืมเดือน
(เพลงก่อนจาก ร้องโดย คนด่านเกวียน)

คำว่า อารมณ์เมื่อตอนจากลา สื่อถึงอารมณ์อาลัยอาวรณ์ที่จะต้องจากคนที่เรารัก เพราะมีคำ
ว่า อารมณ์ ซึ่งหมายถึง ห่วงใย, อาลัย, คิดกังวลถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1369) เป็นคำสื่อ
อารมณ์

ในบริบทนี้หมายถึง ไม่ต้องห่วงหรือคิดกังวลกับการจากลา เพราะถึงอย่างไรเราก็จะไม่มี
ทางลืมกัน

ตัวอย่างที่ 7

มองภาพถ่ายแล้วใจคิดถึง เฝ้ารำพึงคิดถึงแต่เธอ มั่นในรักสม่ำเสมอ ยังรักเธอ
มีมีเสื่อมกลาย ไกลแสนไกลสุดโค้งขอบฟ้า ไกลสุดตาฟ้ามีจากกันใจ หวงสุดห่วงใจนั้น
แสนห่วงใย...
(เพลงข้างหลังภาพ ร้องโดย หนู มิเตอร์)

ข้อความว่า “มองภาพถ่ายแล้วใจคิดถึง เฝ้ารำพึงคิดถึงแต่เธอ” สื่อถึงอารมณ์ อาลัยอาวรณ์
คิดถึงหญิงอันเป็นที่รัก ที่อยู่ห่างกันแสนไกล เพราะมีคำว่า รำพึง ซึ่งหมายถึง คำนิ่งถึง, ไคร่ครวญ
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 956) และคำว่า คิดถึง ซึ่งหมายถึง นึกถึง, นึกถึงด้วยใจผูกพัน
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 251) เป็นคำสื่ออารมณ์

ในบริบทนี้กล่าวถึง ความรักที่มั่นคงของคนคู่หนึ่งซึ่งถึงแม้ว่าระยะทางจะทำให้ห่างไกลกัน
เพียงใดก็ไม่อาจขวางกั้นความรักและความคิดถึงระหว่างเขาและเธอได้

8) คำที่สื่ออารมณ์ชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ เป็นการกล่าวชื่นชม ยกย่อง คนรักหรือบุคคล
อันเป็นที่เคารพและรัก รวมทั้งสิ่งที่เคารพบูชา ตัวอย่างเช่น

ตัวอย่างที่ 1

เธอคนนี้ เพียงเธอคนนี้
ไม่มีใครเข้าใจได้ลึกซึ้ง

เธอที่แสนดีคนเดียวที่รู้ใจ
เธอคือหนึ่ง หนึ่งเดียวที่ฉันมี

(เพลงคนดีของฉัน ร้องโดย หนู มิเตอร์)

ข้อความว่า เธอที่แสนดี สื่ออารมณ์ชื่นชม และยกย่องคนรักว่าเป็นคนดี เพราะคำว่า แสนดี หมายถึง ดีมากยิ่งขึ้น, ดีเหลือเกิน

เธอคือหนึ่ง หนึ่งเดียวที่ฉันมี สื่ออารมณ์ชื่นชม และยกย่องคนรักว่าเป็นว่าเป็นคนที่สำคัญ หรือยอดเยี่ยมที่สุด

ในบริบทนี้เป็นการกล่าวยกย่องคนรักว่าเป็นคนที่ดีเหลือเกิน และเป็นคนที่สำคัญที่สุดที่ตนมี

ตัวอย่างที่ 2

...สะกิดตาเข้าเต็ม ๆ สะกิดใจเข้าจัง ๆ

เมื่อได้พบกับสาวสะตอ ม.ราม

เธอดูสวยสไตล์เธอและจิตใจงดงาม

หลงรักสาวสะตอ ม.ราม...

(เพลงสาวสะตอ ม.ราม ร้องโดย หลวงไก่)

ข้อความ เธอดูสวย, สื่อถึงอารมณ์ชื่นชมในรูปร่างหน้าตาของผู้หญิงที่ตนหมายปอง เพราะมีคำว่า สวย หมายถึง งามน่าพึงพอใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,143) เป็นคำชื่นชม

ส่วนข้อความ จิตใจงดงาม สื่ออารมณ์ชื่นชม ยกย่อง ในอุปนิสัยใจคอ ว่าเป็นคนที่มีจิตใจดี เพราะมีคำว่า งดงาม ซึ่งหมายถึง สวย,ดีงาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 274)

ในบริบทนี้ เป็นการกล่าวชื่นชม ด้วยความรู้สึกหลงใหลนักศึกษาสาว มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพราะเธอเป็นคนที่ดีพร้อมทั้งรูปลักษณ์ภายนอกและจิตใจ

ตัวอย่างที่ 3

เหนือพื้นดินยังมีท้องนภา

เหนือแผ่นดินฟ้ามีประวัติศาสตร์ไทย

เขียนตำนานด้วยนกยักษ์ลำใหญ่

คนไทยทำได้...คนไทยใจมีปีก

(เพลงคนไทยหัวใจมีปีก ร้องโดย แอ๊ด คาราบาว)

ข้อความว่า **คนไทยทำได้** สื่ออารมณ์ชื่นชม ยกย่องคนไทยว่าเก่งไม่แพ้ชาติใด เพราะมีคำว่า **ทำได้** เป็นคำสื่ออารมณ์ ซึ่งหมายถึง สำเร็จลุล่วงไปได้

ตัวอย่างที่ 4

นักรบคือนักรบนักสู้แห่งกรุงศรี ดีฝ่าทับตองอุตายหรืออยู่ไม่สำคัญ
 คีนี่จันท์หลับไหลแหวกในวงล้อม อ้อมออกจากกรุงศรีไปเข้าตีเมืองจันท์
 (เพลงเจ้าตาก ร้องโดย คาราบาว)

ข้อความว่า **นักรบคือนักรบนักสู้แห่งกรุงศรี** สื่ออารมณ์ยกย่อง ชื่นชมในความกล้าหาญของนักรบไทย ที่ยอมเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องแผ่นดิน เพราะมีคำว่า **นักรบ** หมายถึง ผู้ชำนาญการรบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 568) ส่วนคำว่า **นักสู้แห่งกรุงศรี** ยกย่องให้เป็นผู้กล้าแห่งกรุงศรีอยุธยา

ตัวอย่างที่ 5

กราบสุนทรภู่ คุกรลอนรักผู้ยิ่งใหญ่
 กราบวอนพระอภัยฯช่วยเป่าปี่ไปบอกเขาคณนั้น
 บอกให้เขารู้มีคนคอยอยู่ที่หาดแสงจันทร์
 ก่อปราสาททรายในฝัน ทุกคืนทุกวันฉันยังเฝ้ารอ
 (เพลงบ้านเพ...รำพึง ร้องโดย อิน โฉมใจ)

ข้อความว่า **กราบสุนทรภู่ คุกรลอนรักผู้ยิ่งใหญ่** สื่ออารมณ์ยกย่องเทิดทูน คุกรวักผู้ยิ่งใหญ่ เพราะมีคำว่า **คุกร** หมายถึง ผู้สั่งสอนศิษย์, ผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 225) ส่วนคำว่า **ผู้ยิ่งใหญ่** หมายถึง ผู้ที่มีสำคัญยิ่ง, ผู้ที่สำคัญมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 906) ในบริบทนี้เป็นการกล่าวถึงผู้ชายคนหนึ่งทีรอคอยคนรักอยู่ที่หาดแสงจันทร์ แต่ยังไม่เห็นแว้วว่าเธอจะมาจึงวอนขอให้พระอภัยมณีช่วยเป่าปี่บอกเธอให้ทีว่าเขารอเธออยู่

9) คำที่สื่ออารมณ์สงสาร เห็นใจ ให้อภัย ส่วนใหญ่จะใช้คำถ่อมตน หรือขอความเห็นใจ เพื่อให้ดูน่าสงสาร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

โอ้วจ้าใจเจ้าเอยมันจึกล้าก็เลยไม่ซัวร์ ไม่ยอมเอ่ยปากฝากรักออกไป

เธอเอ๋ยเห็นใจคนขี้อาย

ฉันคงแก่ตายถ้าไม่ได้เธอเป็นแฟน

(เพลงคนขี้อาย ร้องโดย หนู มิเตอร์)

ข้อความว่า เธอเอ๋ยเห็นใจคนขี้อาย สื่ออารมณ์สงสาร เห็นใจ ให้อภัย เพราะคำว่า เห็นใจ หมายถึง ร่วมรู้สึกในใจ, เห็นน้ำใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,301)

ในบริบทนี้เป็นการขอความเห็นใจจากหญิงที่ตนหลงรักซึ่งตนเองไม่กล้าที่จะบอกรักกับเจ้าตัวตรงๆ

ตัวอย่างที่ 2

อยากจะรู้ใจเธออยากจะเจอใครแน่นอน

จะขออ้อนวอนสักที

ก็เป็นคนตัวดำ ๆ แต่ก็ทำแต่ความดี

ใจอยากจะเจอแต่ตามผมขยา

(เพลงจะรักซะให้บ้า ร้องโดย บ่าววี)

คำว่า อ้อนวอน เป็นคำที่สื่ออารมณ์ขอความเห็นใจ เพราะคำว่า อ้อนวอน หมายถึง พยายามพูดขอร้อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,344)

จากบริบทนี้ เป็นการขอความเห็นใจ และขอความรักจากหญิงที่ตนหมายปอง

ตัวอย่างที่ 3

เด็กน้อยนั่งเหม่อรอคอย

นัยน์ตาเลื่อนลอยดูสิ้นความหวัง

โรงเรียนที่เคยสอนสั่ง

หายไปกับไฟสงคราม

คุณครูไม่ทำงาน

เจ็บงันทุกอย่างต่างคนต่างเหงา

(เพลงเด็กน้อย ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

ข้อความว่า นัยน์ตาเลื่อนลอยดูสิ้นความหวัง สื่ออารมณ์น่าสงสาร น่าเห็นใจ เพราะมีคำว่า สิ้นความหวัง ซึ่งหมายถึง ไม่เหลือสิ่งที่คิดหรือสิ่งหมายปองไว้

ซึ่งจากบริบทนี้กล่าวถึงเด็กๆ ที่น่าสงสาร ไม่มีที่เรียน เนื่องจากโรงเรียนถูกเผาเพราะสงคราม

ตัวอย่างที่ 4

เพราะรักหมดใจ
กลับมาช่วยกันทำงาน

อภัยให้น้องทุกอย่าง
มองผ่านแล้วลืมเรื่องเดิม

(เพลงใจจะขาด ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คำภีร์)

คำว่า **อภัย**, **กลับมา** สื่ออารมณ์เห็นใจ และให้อภัย เพราะคำว่า **อภัย** หมายถึง ยกโทษ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,331) ส่วนคำว่า **กลับมา** หมายถึง คืนมา

ในบริบทนี้กล่าวถึงความรักที่มีให้จึงพร้อมที่จะให้อภัยคนรัก แม้ว่าคนรักจะทำให้คนเสียใจก็ตาม และขอให้เธอได้มาอยู่ด้วยกันเหมือนเดิม

ตัวอย่างที่ 5

ข้าวราคาถูกเลี้ยงหลานลูกให้อ้อมหมี สำราญสุขทุกนาที่เดิมอย่างนี้ชีวิตไทย มาวันนี้ ชีวิตแร้น แสนยากแค้นน้ำตาไหล นึกอยู่เสมอไป หาที่ไหนให้ลูกกิน หัวใจเหนื่อยหนัก เจ็บปวดนักแทบขาดใจเดินไปก็คิดไปว่าไฉนถึงเกิดมาจน ถึงบ้านลูกต้องถาม ข้าวในยามที่ สัญญาไว้ แม่บอกว่าจะหามาให้แล้วทำไมถึงไม่มี

(เพลงคำสัญญาที่ว่างเปล่า ร้องโดย โฮป)

จากข้อความที่ว่า “ชีวิตแร้น แสนยากแค้นน้ำตาไหล นึกอยู่เสมอไป หาที่ไหนให้ลูกกิน หัวใจเหนื่อยหนัก เจ็บปวดนักแทบขาดใจเดินไปก็คิดไปว่าไฉนถึงเกิดมาจน ถึงบ้านลูกต้องถาม ข้าวในยามที่สัญญาไว้ แม่บอกว่าจะหามาให้แล้วทำไมถึงไม่มี” สื่อให้ผู้ฟังรู้สึกสงสาร และเห็นใจในความยากลำบาก อดทนทำงานหาเช่ากินค่า เพื่อหาอาหารมาจุนเจือครอบครัว

จากการวิเคราะห์การใช้คำที่สื่ออารมณ์ในเพลงเพื่อชีวิต จะเห็นว่ามีการใช้คำที่สื่ออารมณ์ของมนุษย์ทุกด้านอย่างชัดเจน พบมากที่สุด คือ คำที่สื่ออารมณ์ปลุกเร้า และความรู้สึกที่จริงใจ ร่องลงมา คือ คำที่สื่ออารมณ์สุขสดชื่น คำที่สื่ออารมณ์โศกเศร้า เสียใจ ซึ่งเกิดจากความผิดหวังในความรัก หรือห่างไกลจากคนรัก คำที่สื่ออารมณ์ขบขันสนุกสนาน คำที่สื่ออารมณ์ประชดประชัน เสียดสี คำที่สื่ออารมณ์โกรธแค้น ขุ่นเคือง คำที่สื่ออารมณ์เสียคาชอาลัยอาวรณ์ คำที่สื่ออารมณ์ชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ และคำที่สื่ออารมณ์สงสารเห็นใจให้อภัย ตามลำดับ

การใช้คำสัมผัส

การเล่นคำที่มีเสียงสัมผัสนั้นจะช่วยสร้างความไพเราะด้านเสียงให้กับงานที่ผู้ประพันธ์ได้สรรสร้างขึ้นได้เป็นอย่างดี การใช้คำสัมผัสที่พบในเพลงเพื่อชีวิต มีทั้งการสัมผัสพยัญชนะและสัมผัสสระ ซึ่งส่วนใหญ่ผู้แต่งหรือผู้ประพันธ์นิยมใช้สัมผัสในวรรคเดียวกันเพื่อให้เกิดความไพเราะและยังช่วยสร้างอารมณ์และความรู้สึกให้กับผู้ฟังได้อย่างชัดเจน โดยผู้วิจัยได้แบ่งลักษณะการสัมผัส ดังนี้

1. **สัมผัสพยัญชนะ** คือ คำคล้องจองที่เกิดจากพยัญชนะตัวเดียวกัน มีลักษณะการสัมผัสกัน เพื่อให้เกิด ความไพเราะ สละสลวยซึ่งเป็นความงามทางภาษาอย่างหนึ่ง เป็นการสัมผัสมีชื่อเรียกดังนี้

1.1 คำคู่ คือ คำสัมผัสพยัญชนะสองคำชิดกัน ซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ในคืนที่เผลอเพื่อนเธอว่าไม่เสียหาย	ซักครั้งเดียวยังไม่ทันจะเหนื่อย
เพียงแต่ใช้กายที่ <u>เปล่าเปลี่ยว</u>	<u>จิตใจ</u> ของเธอก็ยังเหมือนเดิม

(เพลงน้องสาว ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำคู่ ได้แก่ เปล่าเปลี่ยว, จิตใจ

สัมผัสพยัญชนะ ปล ในคำว่า เปล่า และ ปล ใน คำว่า เปลี่ยว

และสัมผัสพยัญชนะ จ ในคำว่า จิต และ จ ในคำว่า ใจ

ตัวอย่างที่ 2

...ท่ามกลางแสงไฟกับใบหน้าผู้ชายและต้นหา	ถึกยืมทั้งน้ำตาหลังอยู่ข้างใน
ทุกคราวลูปคลำดูความฝัน <u>ดงาม</u> ถูกทำร้าย	บาดแผลท่วมหัวใจเมื่อ <u>คำ</u> คืนผ่าน

(เพลงวิญญาณไม่ขาย ร้องโดย ธนพร- คาราบาว)

คำคู่ ได้แก่ งดงาม, คำคืน

สัมผัสพยัญชนะ ง ในคำว่า งด และ ง ในคำว่า งาม

และสัมผัสพยัญชนะ ค ในคำว่า คำ และ ค ในคำว่า คืน

ตัวอย่างที่ 3

...ในสังคมฟุ้งเฟ้อเธอจึงหลง

ไม่มั่นคงปล่อยให้ไปตามใจตัว

พอเสพสุขหนักเข้าก็เมามัว

การพัวพันเหล่านี้ไม่ขาดมือ...

(เพลงขายบัวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำคู่ ได้แก่ ฟุ้งเฟ้อ, ไม่มั่นคง, เสพสุข, เมามัว

สัมผัสพยัญชนะ ฟ ในคำว่า ฟุ้ง และ ฟ ในคำว่า เฟ้อ

สัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า ไม่ และ ม ในคำว่า มั่น

สัมผัสพยัญชนะ ส ในคำว่า เสพ และ ส ในคำว่า สุข

และสัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า เมา และ ม ในคำว่า มัว

ตัวอย่างที่ 4

...โลกหมุนเวียนไปไม่มีสิ่งใดเที่ยงแท้

แม้รักหญิงชายแน่วแน่แท้จริงยังไม่มั่นคง

เมื่อลืมตาได้ และยังหายใจได้ลง

ชีวิตนี้ไปประสงค์ สิ่งใดได้มากกว่ากัน

(เพลงมนต์รักผีเสื้อ ร้องโดย ชนพร-คาราบาว)

คำคู่ ได้แก่ ไม่มี, เที่ยงแท้, แน่วแน่, ไม่มั่นคง, ใดได้

สัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า ไม่ และ ม ในคำว่า มี

สัมผัสพยัญชนะ ท ในคำว่า เที่ยง และ ท ในคำว่า แท้

สัมผัสพยัญชนะ น ในคำว่า แน่ว และ น ในคำว่า แน่

สัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า ไม่ และ ม ในคำว่า มั่น

และสัมผัสพยัญชนะ ด ในคำว่า ใด และ ด ในคำว่า ได้

ตัวอย่างที่ 5

มองฟ้าว่างเปล่า	หัวใจข้าเศร้าเฝ้าคิดถึงจันทร์
<u>สิ้นแสง</u> ตะวัน	แล้วจันทร์ยังกลับมา <u>ลับเลื่อน</u> ไป
<u>เจ็บใจ</u> เหลือทน	แล้วจะทน <u>อยู่อย่างไร</u>
ใครรู้ตัวว่าเอาจันทร์ไป	รีบกลับใจให้เอาคืนมา

(เพลงคืนจันทร์ส่องหล้า ร้องโดย พยัค ภูวิชัย)

คำคู่ได้แก่ สิ้นแสง, ลับเลื่อน, เจ็บใจ, อยู่อย่างไร

สัมผัสพยัญชนะ ส ในคำว่า สิ้น และ ส ในคำว่า แสง

สัมผัสพยัญชนะ ล ในคำว่า ลับ และ ล ในคำว่า เลื่อน

สัมผัสพยัญชนะ จ ในคำว่า เจ็บ และ จ ในคำว่า ใจ

และสัมผัสพยัญชนะ อย ในคำว่า อยู่ และ อย ในคำว่า อย่างไร

ตัวอย่างที่ 6

มีอำนาจอยู่ในมือถือเอาไว้ให้เป็น	<u>มันไม่</u> ใช่ของเล่น <u>กระเด็นกระดอน</u> มา
มองอะไรให้สูงๆ อย่าเป็นอย่าง <u>งูกริดกราย</u>	<u>มันไม่</u> ใช่ของง่ายความเป็นความตาย
	ของผู้คน

(เพลงมองอย่างนก ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำคู่ได้แก่ มันไม่, กระเด็นกระดอน, กริดกราย

สัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า มัน และ ม ในคำว่า ไม่

สัมผัสพยัญชนะ กร - ด ในคำว่า กระเด็น และ กร - ด ในคำว่า กระดอน

และสัมผัสพยัญชนะ กร ในคำว่า กริด และ กร ในคำว่า กราย

ตัวอย่างที่ 7

ฟ้า ฟ้า ที่เคย <u>พร่างพราย</u>	ฝัน ฝัน ที่ <u>แสนเสียดาย</u>
สวรรค์ในวันนี้นั้นสลาย	<u>สูญเสียด</u> เธอไป <u>สูญเสียด</u> หัวใจดวงเดิม

(เพลงโปรดทิ้งฉันไว้ที่ปลายขอบฟ้า ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำคู่ได้แก่ พร่างพราย, แสนเสียดาย, สูญเสียดาย, ดวงเดิม
 สัมผัสพยัญชนะ พร ในคำว่า พร่าง และ พร ในคำว่า พราย
 สัมผัสพยัญชนะ ส ในคำว่า แสน และ ส ในคำว่า เสียดาย
 สัมผัสพยัญชนะ ส ในคำว่า สูญ และ ส ในคำว่า เสียด
 และสัมผัสพยัญชนะ ด ในคำว่า ดวง และ ด ในคำว่า เดิม

ตัวอย่างที่ 8

เพราะความหวั่นไหวจะฝืนหัวใจก็ยาก ต้องตกที่นั่งลำบากไม่ยอมให้เธอ
 เสียใจ
 อยากบอกให้รู้ว่าฉันมีคู่เคียงกาย รักนี้เป็นไปไม่ได้แม้ใจจะไม่คอยฟัง
 คบกันต่อไปคงเหมือนดั่งไฟที่ไหม้ลามทุ่ง เรื่องราวก็คงจะยุ่งถ้ามุ่งแต่สร้างบาปใจ
 หากชาวบ้านรู้เธอเองจะอยู่อย่างไร คนโสดยังมีมากมายตัดสินใจเสียเถิด
 คนดี
 (เพลงบาปใจ ร้องโดย พิทักษ์ ริมราษฎร์)

คำคู่ได้แก่ หวั่นไหว, ต้องตก, คู่เคียง, เป็นไป, ใจจะ, เรื่องราว, อยู่อย่างไร
 สัมผัสพยัญชนะ หว ในคำว่า หวั่น และ หว ในคำว่า ไหว
 สัมผัสพยัญชนะ ต ในคำว่า ต้อง และ ต ในคำว่า ตก
 สัมผัสพยัญชนะ ค ในคำว่า คู่ และ ค ในคำว่า เคียง
 สัมผัสพยัญชนะ ป ในคำว่า เป็น และ ป ในคำว่า ไป
 สัมผัสพยัญชนะ จ ในคำว่า ใจ และ จ ในคำว่า จะ
 สัมผัสพยัญชนะ ร ในคำว่า เรื่อง และ ร ในคำว่า ราว
 และสัมผัสพยัญชนะ อย ในคำว่า อยู่ และ อย ในคำว่า อย่างไร

ตัวอย่างที่ 9

ทะเลมันถมไม่เต็มเหมือนคนใจแค้นที่คอยยื้อแย่งคน
จนก็ถมไม่เต็มแต่ใจไม่เต็มทำงานเข้มแข็ง
อยากมีเรือสักลำที่พาคนงามที่คิดจะแต่ง
ลอยล่องลำนาวาให้ปลาอิจฉาเวลาคลื่นแรง

(เพลงตังเก ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำคู่ ได้แก่ ยื้อแย่ง, เข้มแข็ง
สัมผัสพยัญชนะ ย ในคำว่า ยื้อ และ ย ในคำว่า แย่ง
และสัมผัสพยัญชนะ ในคำว่า เข้ม และ ข ในคำว่า แข็ง

ตัวอย่างที่ 10

โปรดเห็นใจพี่บ้างคนดี ก็รู้มันเสียศักดิ์ศรีของสตรีพินี้เข้าใจ
ให้พี่ทิ้งเขา แล้วเขาจะอยู่อย่างไร หรือหากถ้าเจ้าทิ้งไป พี่คงต้องตายเช่นกัน

(เพลงใจเป็นกลาง ร้องโดย หนู่ม สกกล)

คำคู่ ได้แก่ ศักดิ์ศรี, อยู่อย่างไร, ต้องตาย
สัมผัสพยัญชนะ ศ ในคำว่า ศักดิ์ และ ศ ในคำว่า ศรี
สัมผัสพยัญชนะ อย ในคำว่า อยู่ และ อย ในคำว่า อย่างไร
และสัมผัสพยัญชนะ ต ในคำว่า ต้อง และ ต ในคำว่า ตาย

ตัวอย่างที่ 11

คำคืบนี้ยังมีดวงดาวเจดจ้า คราบท้องฟ้ายังดูสดใส สูดส่วนของขอบฟ้ากว้างไกล
ไม่มีวันใดมิดมิดสนิทสนาน คราบรอยยิ้มยังแถมเติมใบหน้า กลิ่นกัญชาโชนมาแต่ไกล ชั่ว
ชีวิตคิดสั้นทำไม เสพจงใจ...ให้ร้ายแก่ตัวเราเอง

(เพลงกัญชา ร้องโดย คาราบาว)

ตัวอย่างที่ 2

ทะเลมันถมไม่เต็มเหมือนคนใจเต็มที่คอยชื้อแข่งคน
จนก็ถมไม่เต็มแต่ใจไม่เต็มทำงานเข้มแข็ง
อยากมีเรือสักลำที่พาคนงามที่คิดจะแต่ง
ลอยล่องลำนาวาให้ปลาอิจฉาเวลาคลื่นแรง

(เพลงตังเก ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำเทียบคู่ ได้แก่ ลอยล่องลำนาวา

สัมผัสพยัญชนะ ล ในคำว่า ลอย, ล ในคำว่า ล่อง และ ล ในคำว่า ลำนาวา

ตัวอย่างที่ 3

...ยังคงมีหวัง

และมีพลังเส้นทางอีกไกล

ล้มแล้วลุกขึ้นยืนใหม่

รักษาหัวใจกันซะดีกว่า

(เพลงเสียแล้วเสียไป ร้องโดย หลวงไก่)

คำเทียบคู่ ได้แก่ ล้มแล้วลุก

สัมผัสพยัญชนะ ล ในคำว่า ล้ม, ล ในคำว่า แล้ว และ ล ในคำว่า ลุก

ตัวอย่างที่ 4

จะโงกกินกันถึงไหน

หวังทำไมอำนาจบาตรใหญ่

ไม่อึดกันบ้างหรือไง

ระวังจะไปไม่เป็น

(เพลงเอาคืนมา ร้องโดย แสมเมอร์)

คำเทียบคู่ ได้แก่ โงกกินกัน

สัมผัสพยัญชนะ ก ในคำว่า โงก, ก ในคำว่า กิน และ ก ในคำว่า กัน

ตัวอย่างที่ 5

ในเวลาปุดร้าวเรื่องราวหมอง

ใจมันอยากรำร้องทำนองเศร้าตรม

บางเวลาอ่อนไหวใจระบม

กลืนกินความชื่นชมระทมข้างใน

(เพลงนางเงา ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำเทียบคู่ ได้แก่ ปวดร้าวเรื่องราว

สัมผัสพยัญชนะ ร ในคำว่า ร้าว, ร ในคำว่า เรื่อง และ ร ในคำว่า ราว

ตัวอย่างที่ 6

ตะวันลับตาเมื่อใดก็พาใจเศร้า คิดถึงแก้มสาวที่ห้องทุ่งนาป่าไร่
 ป่านนี้เนื้อเย็นไม่รู้ว่าเป็นเช่นไร คืนนี้จันทร์เพ็ญแสงจันทร์งามเด่นเห็นไกล
 (เพลงฝากใจกับจันทร์ ร้องโดย เดวิด อินธิ)

คำเทียบคู่ ได้แก่ ที่ห้องทุ่ง

สัมผัสพยัญชนะ ท ในคำว่า ที่, ท ในคำว่า ห้อง และ ท ในคำว่า ทุ่ง

ตัวอย่างที่ 7

ความรักคืออะไร ใครตอบได้ช่วยตอบที รักจนหลังอาบดอกเบ็ญบานเบอะ
 ฟ่อนทั้งบ้านทั้งรถยนต์ กว่าจะได้แต่งงาน หนึ่งแทบยานเนื้อแทบย่น
 เธอจึงเห็นใจ รักบริสุทธิ์ ให้บวชก่อนแล้วค่อยเบียด
 (เพลงรักทรหด ร้องโดย คาราบาว)

คำเทียบคู่ ได้แก่ ดอกเบ็ญบานเบอะ

สัมผัสพยัญชนะ บ ในคำว่า เบ็ญ, บ ในคำว่า บาน และ บ ในคำว่า เบอะ

ตัวอย่างที่ 8

แค่อยากให้เธอเห็นใจนานแค่ไหนที่รอ ลำบากไม่ท้อทนทรमानเพราะรักเธอ
 หัวใจที่เขร่า กำลังวังชาพลิกกลับคืน ชีวิตที่เคยกล้าก่อกวนคนกลับสติไส
 (เพลงนานเหลือเกิน ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำเทียบคู่ ได้แก่ ท้อทนทรमान

สัมผัสพยัญชนะ ท ในคำว่า ท้อ, ท ในคำว่า ทน และ ท ในคำว่า ทรमान

ตัวอย่างที่ 9

ไอ้เดือนหงายกลางป่า
ส่งาอยู่เหนือพงไพร

สาดส่องแสงมาอาบเงื่อมผาเด่น ไกล
มันคงแกร่งไกรท่ายทำทะนง

(เพลงเดือนหงายกลางป่า ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำเทียบคู่ ได้แก่ สาดส่องแสง

สัมผัสพยัญชนะ ส ในคำว่า สาด, ส ในคำว่า ส่อง และ ส ในคำว่า แสง

ตัวอย่างที่ 10

มานหมอกแม่มีดมีว
แสงศรัทธาตระการ

มิเคยหวั่นกลัวยี้ดยี้ยยาวนาน
โลมใจขึ้นเหมือนเดือนหงายกลางป่า

(เพลงเดือนหงายกลางป่า ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำเทียบคู่ ได้แก่ แม่มีดมีว, ยี้ดยี้ยยาว

สัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า แม่, ม ในคำว่า มีด และ ม ในคำว่า มีว

และสัมผัสพยัญชนะ ย ในคำว่า ยี้ด, ย ในคำว่า ยี้ย และ ย ในคำว่า ยาว

1.1 คำเทียบรุด คือ คำสัมผัสพยัญชนะที่คำชิดกัน ซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ยอมรับจิตใจที่เธอจะไปแต่งงาน พีนั่นสุดแสนสงสารเธอรอพีนานเกินไป
ที่มันไม่พร้อมถึงอดถึงออมแคไหน ก็ยังไม่ไปเธอไปมีครอบครัว

(เพลงเสียดายเมื่อไป ร้องโดย เดวิด อินธิ)

คำเทียบรุด ได้แก่ สุดแสนสงสาร

สัมผัสพยัญชนะ ส ในคำว่า สุด, ส ในคำว่า แสน, ส ในคำว่า สง และ ส ในคำว่า สาร

1.2 คำทบทวน คือ คำสัมผัสพยัญชนะสองคู่ชิดกัน ซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ฝนเจ้าจงไหลกลับ โปรศรีคนผิวดำ
ฝนคอยสมน้ำหน้า อย่าเพิ่งตกลงมาข้างแสงใจ
(เพลงสัญญาหน้าฝน ร้องโดยคาราบาว)

คำทบทวนได้แก่ เจ้าจงไหลกลับ
สัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ จ ในคำว่า เจ้า และ จ ในคำว่า จง พยัญชนะคู่สองคือ หล ในคำว่า ไหล และ หล ในคำว่า หลับ

ตัวอย่างที่ 2

ไม่ใช่คนแรกก็ขอเป็นคนสุดท้าย ไม่ขอเข้าใจแต่ขอเข้าไปในเสร้าน...ของเธอ
เพื่อไปเจ็จางเบาบางความเหงา แม่ไปเพื่อไล่คว่าเอา ยิ่งเหงา ยิ่งเข้าไปหา
(เพลงคนสุดท้าย ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำเทียบคู่ได้แก่ เจ็จางเบาบาง
สัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ จ ในคำว่า เจ็ และ จ ในคำว่า จาง พยัญชนะคู่สองคือ บ ในคำว่า เบา และ บ ในคำว่า บาง

ตัวอย่างที่ 3

จริงหรือหลอกที่บอกว่าเรารักกัน แค่ความห่างไกลขวางกั้นรำพันถึงวันเวลา
อยากให้เธอรู้ก็ดูเกินใจไขว่คว้า คำคืนเหน็บหนาวน้ำตาที่มากัดถึงจingle
(เพลงจริงหรือหลอก ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำเทียบคู่ได้แก่ คำคืนเหน็บหนาว
สัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ ค ในคำว่า คำ และ ค ในคำว่า คืน พยัญชนะคู่สองคือ หน ในคำว่า เหน็บ และ หน ในคำว่า หนาว

ตัวอย่างที่ 4

ผู้คนมากมายหลากหลายบนท้องถนน
มาทำอะไรหนอคุณได้ยินเสียงบอก
ออกไปเป็นทุกข์ทางใจเขามาขับไล่ไม่เอาผู้นำ
ว่าสิ้นไร้จริยธรรมขาดความชอบธรรมจะนำบ้านเมือง

(เพลงบันทึกคนบนถนน 3 ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำเทียบคู่ ได้แก่ **มากมายหลากหลาย**

สัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ **ม** ในคำว่า **มาก** และ **ม** ในคำว่า **มาย** พยัญชนะคู่สองคือ **หล** ใน
คำว่า **หลาก** และ **หล** ในคำว่า **หลาย**

ตัวอย่างที่ 5

จันทร์เจ้าเอ๋ยไม่เคยแบ่งหัวแบ่งฟ้าบ้านใคร
ส่องแสงของใย ทุกนามทุกผู้อยู่ทุกคำกิน
เห็นบ้างหรือเปล่าบ้านเมือง**โศกเศร้าจันทร์เจ้า**ถูกกลืน
ข้าวแกงแหวนทองไม่ขอทวงคืน ขอคืนแก่จันทร์ส่องหล้า

(เพลงคืนจันทร์ส่องหล้า ร้องโดย พยัต ภูวิชัย)

คำเทียบคู่ ได้แก่ **ส่องแสงของใย, โศกเศร้าจันทร์เจ้า**

สัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ **ส** ในคำว่า **ส่อง** และ **ส** ในคำว่า **แสง** พยัญชนะคู่สองคือ **ย** ในคำ
ว่า **ของ** และ **ย** ในคำว่า **ใย**

และสัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ **ศ** ในคำว่า **โศก** และ **ศ** ในคำว่า **เศร้า** พยัญชนะคู่สองคือ **จ**
ในคำว่า **จันทร์** และ **จ** ในคำว่า **เจ้า**

ตัวอย่างที่ 6

คำคี่นี้ยังมี**ดวงดาวเจิดจ้า** คราบท้องฟ้ายังคุศดใส สุดส่วนของขอบฟ้ากว้างไกล
ไม่มีวันใด**มืดมิดสนิทสนาน** คราบรอย**ยิ้มยังเต็มเต็ม** ใบหน้า กลิ่นกัญชาโชนมาแต่ไกล ชั่ว
ชีวิตคิดสั้นทำไม **เสพจูงใจ...ให้ร้ายแก่ตัวเราเอง**

(เพลงกัญชา ร้องโดย คาราวาว)

คำที่ขยู่ได้แก่ ดวงดาวเจ็ดจ้า, มีดมีดสนิทสนาน, ยิ้มยังแค้นเต็ม

สัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ ด ในคำว่า ดวง และ ด ในคำว่า ดาว พยัญชนะคู่สองคือ จ ในคำว่า เจ็ด และ จ ในคำว่า จ้า

สัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ ม ในคำว่า มีด และ ม ในคำว่า มีด พยัญชนะคู่สองคือ ส-น ในคำว่า สนิท และ ส-น ในคำว่า สนม

และสัมผัสพยัญชนะคู่แรกคือ ย ในคำว่า ยิ้ม และ ย ในคำว่า ยัง พยัญชนะคู่สองคือ ต ในคำว่า แค้น และ ต ในคำว่า เต็ม

1.3 คำแทรกคู่ คือ คำสัมผัสพยัญชนะ โดยมีคำหรือพยางค์อื่นคั่นหนึ่งคำในเพลงเพื่อชีวิตปรากฏดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

คิดตามไม่ทันเขาหรอก เขาพูดกลับพูดกลอกเปลี่ยนคำพูดทุกวัน
 ประเทศชาติจะอยู่รอดอย่างไร ประเทศชาติจะอยู่รอดอย่างไร
 ท่านไม่เคยฟังใคร ฟังแต่พวกเดียวกัน

(เพลงพูดแทนราษฎร ร้องโดย คาราบาว)

คำแทรกคู่ ได้แก่ กลับ-กลอก, อยู่-อย่างไร, เคย-ใคร

สัมผัสพยัญชนะ กล ในคำว่า กลับ และ กล ในคำว่า กลอก

สัมผัสพยัญชนะ อยู่ ในคำว่า อยู่ และ อยู่ ในคำว่า อย่าง

และสัมผัสพยัญชนะ ค ในคำว่า เคย และ ค ในคำว่า ไค

ตัวอย่างที่ 2

โกรธเคืองด้วยเรื่องใด จึงทำกันแรงหนักหนา
 พวกเขานั้นเข้ามาปล่อยฉัน ให้จมความเหงา
 แล้วบอกเลิกรักเลิกรักเก่า ไม่เหลือรักของเราให้เขาเป็นคนสำคัญ

(เพลงผิดตรงไหน ร้องโดย หลวงไก่)

คำแทรกคู่ ได้แก่ ด้วย-ใด, เขา-เข้า, รัก-เรา, คน-สำคัญ

สัมผัสพยัญชนะ ด ในคำว่า ด้วย และ ด ในคำว่า ไค

สัมผัสพยัญชนะ **ข** ในคำว่า **เขา** และ **ข** ในคำว่า **เข้า**
 สัมผัสพยัญชนะ **ร** ในคำว่า **รา** และ **ร** ในคำว่า **รัก**
 สัมผัสพยัญชนะ **ร** ในคำว่า **รัก** และ **ร** ในคำว่า **เรา**
 และสัมผัสพยัญชนะ **ค** ในคำว่า **คน** และ **ค** ในคำว่า **สำคัญ**

ตัวอย่างที่ 3

คำประณามแฝงเหยียดหยามที่ได้ยิน เหมือนโดนทุ้มด้วยก้อนหินจนล้ม
 ลงทั้งยืน
 อยากถอดใจรักต่อไปก็สุดฝืน เพราะใจเธอมีชายอื่นเข้ามาขึ้นแล้วปีก
 ธงไชย
 (เพลงผู้แพ้ ร้องโดย ดัน ณา)

คำแทรกคู่ได้แก่ โดน-ด้วย, ล้ม-ลง
 สัมผัสพยัญชนะ **ด** ในคำว่า **โดน** และ **ด** ในคำว่า **ด้วย**
 และสัมผัสพยัญชนะ **ล** ในคำว่า **ล้ม** และ **ล** ในคำว่า **ล้ม ลง**

ตัวอย่างที่ 4

อยู่เป็นเช่นไรยังงช่วยส่งข่าวเจ้า จะร้อนจะหนาวบ้านเราขังฝ้าห้วงหา
 ก็ปีก็เดือนพี่ยัง ไม่เลื่อนขวัญตา คินใดที่เหงาสาวเจ้าโปรดจ้องมองฟ้า
 หากเจอแสงจันทร์คาราให้รู้พี่ยาเฝ้ารอ
 (เพลงฝากใจกับจันทร์ ร้องโดย เดวิด อินธี)

คำแทรกคู่ได้แก่ เจ้า-จ้อง, เจอ-จันทร์, คารา-รู้
 สัมผัสพยัญชนะ **จ** ในคำว่า **เจ้า** และ **จ** ในคำว่า **จ้อง**
 สัมผัสพยัญชนะ **จ** ในคำว่า **เจอ** และ **จ** ในคำว่า **จันทร์**
 และสัมผัสพยัญชนะ **ร** ในคำว่า **คารา** และ **ร** ในคำว่า **รู้**

ตัวอย่างที่ 5

หยิบปากกาขึ้นมาเขียนความจากใจ ขึ้นต้นว่าทนมไม่ไหวหัวใจคิดถึงเธอจัง
 จากมาเมืองกรุงมુંเรียนให้รู้งดั่งหวัง แต่ยังคิดถึงความหลังเมื่อครั้งเราอยู่
 ม.ปลาย

(เพลงจดหมายขอเปลี่ยนใจ ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำแทรกคู่ได้แก่ ขึ้น-เขียน, เมือง-มું, เรียน-รู้
 สัมผัสพยัญชนะ ข ในคำว่า ขึ้น และ ข ในคำว่า เขียน
 สัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า เมือง และ ม ในคำว่า มું
 และสัมผัสพยัญชนะ ร ในคำว่า เรียน และ ร ในคำว่า รู้

1.4 คำแทรกกรด คือ คำสัมผัสพยัญชนะ โดยมีคำหรือพยางค์อื่นคั่นกลางสองคำ ซึ่งมีปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

เป็นลูกผู้ขายทำเพื่อชาติไทย อยู่ไกล ๆ จนลับตา
 ได้แค่หยอดเหรียญโทรศัพท์มาหา ขึ้นใจไปทุกที่

(เพลงแรงใจพี่หลวง ร้องโดย หลวงไก่-เจี๊ยบ เบญจพร)

คำแทรกกรด ได้แก่ คำว่า ขาย-ชาติ
 สัมผัสพยัญชนะ ช ในคำว่า ขาย และ ช ในคำว่า ชาติ

ตัวอย่างที่ 2

ใครก็ห้าม แต่ไม่ฟัง ขอลองสักครั้งไม่เสียหาย
 เกิดเป็นชายไม่เสียตาย ยังงี้ก็ไม่ถึงตายหรอก

(เพลง เพลงใจรัก ร้องโดย หลวงไก่)

คำแทรกกรด ได้แก่ คำว่า สัก-เสีย
 สัมผัสพยัญชนะ ส ในคำว่า สัก และ ส ในคำว่า เสีย

ตัวอย่างที่ 3

เวลาจะไปหาแฟน เวลาจะไปทำงาน เวลาจะไปไหน ๆ ก็ต้องอาศัยน้ำวิน
เราไม่มีรถยนต์เพราะเราเป็นคนเดินดิน แต่เราก็ยังมีวินวินมอเตอร์ไซค์
 (เพลงน้ำวิน ร้องโดย ต้น ณา)

คำแทรกกรด ได้แก่ คำว่า เรา-รถ, มี-มอเตอร์
 สัมผัสพยัญชนะ ร ในคำว่า เรา และ ร ในคำว่า รถ
 และสัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า มี และ ม ในคำว่า มอเตอร์

ตัวอย่างที่ 4

มองฟ้าคำคีนนี้ ฟ้าไม่เปลี่ยนสีมีแสงจันทร์
 มองดาวที่เกลื่อนฟากฟ้า นักร้อยสายตาพาใจไหวหวั่น
 (เพลงฟากฟ้า ร้องโดย บ่าววี)

คำแทรกกรด ได้แก่ คำว่า ไม่-มี
 สัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า ไม่ และ ม ในคำว่า มี

ตัวอย่างที่ 5

เมื่อครั้งเขาวัวยไครนั้นกล่อมเจ้า บรรจง จูบ เบา ๆ ตรงฝ่าเท้าน้อย ๆ
 ฝ่าเลี้ยง ดู แล ตั้ง แต่ ดิน เท ฝ้า หอย เท ใจ ฝ้า คอย วัน ที่ เจ้า จะ เติบโต
 (เพลงรอยจูบบนฝ่าเท้า ร้องโดย หลง ลงลาย)

คำแทรกกรด ได้แก่ คำว่า บรรจง-เบา, เท้า-เท
 สัมผัสพยัญชนะ บ ในคำว่า บรรจง และ บ ในคำว่า เบา
 และสัมผัสพยัญชนะ ท ในคำว่า เท้า และ ท ในคำว่า เท

ตัวอย่างที่ 6

ดอกฟ้าราตรีคีนนี้ดาว คง ลอย เด่น ลอยอยู่สูงทาบดวงจันทร์เพ็ญ
 แม่สาวเจ้าลอยเหนือไคร ดอกหญ้า ปานนี้กลาย เป็น ดอก ฟ้า เมือง ไกล
 (เพลงคีนใจ ร้องโดย บ่าววี)

คำแทรกกรอ ได้แก่ คำว่า **คืน-คง, ดาว-เด่น, ปาน-เป็น**
 สัมผัสพยัญชนะ **ค** ในคำว่า **คืน** และ **ค** ในคำว่า **คง**
 สัมผัสพยัญชนะ **ด** ในคำว่า **ดาว** และ **ด** ในคำว่า **เด่น**
 และสัมผัสพยัญชนะ **ป** ในคำว่า **ปาน** และ **ป** ในคำว่า **เป็น**

2. สัมผัสสระ คือ คำคล้องจองที่เกิดจากการใช้คำที่มีเสียงสระเดียวกันแต่พยัญชนะต้น และตัวสะกดต่างกัน ซึ่งมีลักษณะของการสัมผัสสระที่มีชื่อเรียกต่างๆ กัน ดังนี้

2.1 คำเคียง คือ คำที่สัมผัสสระชิดกันสองคำ ซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดัง ตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ฉันเหมือนนกกบาคเจ็บ ที่บินหลงฟากฟ้า **เมฆคำมิด**หนาทามองหาหนทางไม่มี
คนจนก็คือคนจนขัดสนชั่วนาตาปี **ความรู้พื้นฐาน**ไม่คืออาหารจะกินไม่มี...
 (เพลงจันทร์เจ้าขา ร้องโดย โสป)

คำเคียง ได้แก่ **หนاتا, คนจน**
 สัมผัสสระ **อา** ในคำว่า **หนาท** และสระ **อา** ในคำว่า **ตา**
 และสัมผัสสระ **โอะ** ในคำว่า **คน** และสระ **โอะ** ในคำว่า **จน**

ตัวอย่างที่ 2

ขอมอบดอกไม้ในสวนนี้เพื่อมวลประชา
 จะอยู่แห่งไหนจะใกล้จะไกลจนสุดขอบฟ้า
 มอบความ**หวังดัง**ดอกไม้ผลิ สดใส**อาณา**
 เป็นกำลัง**ใจให้**คุณ เป็นกำลังใจให้คุณ เป็นสิ่งเสนอให้คุณ
 (เพลงดอกไม้ให้คุณ ร้องโดย คาราวาน)

คำเคียง ได้แก่ **ไม้ใน, หวังดัง, อาณา, ใจให้**
 สัมผัสสระ **ไ** ในคำว่า **ไม้** และสระ **ไ** ในคำว่า **ไม้**
 และสัมผัสสระ **อะ** ในคำว่า **หวัง** และสระ **อะ** ในคำว่า **ดัง**

ตัวอย่างที่ 3

สยามนะหรือ เกษระบือลือเลื่อง สมเป็นคั้งเมือง เฟื่องฟูใจ
 ยุคสมัยเร่งการเปลี่ยนแปลง ค่าเงินลดแบ่ง ประชาเนาแห้งตาย
 (เพลงสยามเมืองยิ้ม ร้องโดย คนด่านเกวียน)

คำเคียงได้แก่ ระบือรือ, เฟื่องฟู
 สัมผัสสระ อือ ในคำว่า ระบือ และสระ อือ ในคำว่า รือ
 และสัมผัสสระ อุ ในคำว่า เฟื่องฟู และสระ อุ ในคำว่า ฟู

ตัวอย่างที่ 4

สองมือถือดาบอย่างมั่นใจ นักรบไทยของพระเจ้าตาก
 ฝากฝังกรงอุชชา วันข้างหน้าข้าจะมาทางคีน
 (เพลงเจ้าตาก ร้องโดย คาราวา)

คำเคียงได้แก่ มือถือ, หน้าข้า
 สัมผัสสระ อือ ในคำว่า มือ และสระ อือ ในคำว่า ถือ
 และสัมผัสสระ อา ในคำว่า หน้า และสระ อา ในคำว่า ข้า

ตัวอย่างที่ 5

พักสายตาเอะนะคนดีหลับลงตรงนี้ ที่มีแต่เราสองคนผ่านเรื่องราวผ่าน
งานผ่านคน
 สับสนหลายความบางเวลาต้องการสักคน ไว้คอยปลอบใจ เข้าใจพูดคุย
 (เพลงตลอดเวลา ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำเคียงได้แก่ ลงตรง, ที่มี, ผ่านงาน
 สัมผัสสระ โอะ ในคำว่า ลง และสระ โอะ ในคำว่า ตรง
 และสัมผัสสระ อา ในคำว่า ผ่าน และสระ อา ในคำว่า งาน

ตัวอย่างที่ 6

เรื่อรักกระดาศ คลึ่นสาคในธารมายา โลกียับังตา บังใจอ่อนไหว ไหวเอน
นาวาสุขสม ไม่นานก็ลุ่มสลาย อยากจวบรูปกาย ไขว้คว้าได้เพียงรูปเงา
 (เพลงเรื่อรักกระดาศ ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำเคียง ได้แก่ มายา, นาวา, จวบรูป

สัมผัสสระ อา ในคำว่า มา และสระ อา ในคำว่า ยา

สัมผัสสระ อา ในคำว่า นา และสระ อา ในคำว่า วา

และสัมผัสสระ อู ในคำว่า จวบ และสระ อู ในคำว่า รูป

ตัวอย่างที่ 7

ฝนเจ้าจงไหลกลับ ไปรอรับคนผิดสัญญา ฝนคอยสมน้ำหน้า อย่าเพิ่งตกลงมาซ้ำ
 แสดงใจเดือนเป็นปีล่วงผ่านไปแล้ว
แก้วตาเจ้าแหกตาไซ้ไหม รู้ยั้งงี้ไม่คิดรักใคร กัดจิ้งหรือดมันกว่า
 (เพลงสัญญาหน้าฝน ร้องโดย คาราวา)

คำเคียง ได้แก่ หน้าอย่า, มาซ้ำ, แล้วแก้ว, ไซ้ไหม

สัมผัสสระ อา ในคำว่า หน้า และสระ อา ในคำว่า อย่า

สัมผัสสระ อา ในคำว่า มา และสระ อา ในคำว่า ซ้ำ

สัมผัสสระ แ ในคำว่า แล้ว และสระ แ ในคำว่า แก้ว

และสัมผัสสระ ไ ไม่มัน ในคำว่า ไซ้ และสระ ไ ไม่มลาย ในคำว่า ไหม

ตัวอย่างที่ 8

แถบตรงแดง ขาว นำเงิน จงโบกนำความเจริญสู่พี่น้องของไทย ให้โลกรับรู้ว่าเราคือ
 ใคร ขวานเอช ขวานไทยดวงใจเป็นหนึ่งเดียว ฟ่านี้อยังมีโอกาศเป็นหนึ่ง เมื่อคนค่านึงถึงการ
 เสียดละ...

(เพลงขวานไทยใจหนึ่งเดียว ร้องโดย คาราวา)

คำเทียบเคียง ได้แก่ **น้อง**พองไทย, **คำนึงถึง**

สัมผัสสระ **ออ** ในคำว่า **น้อง** และสระ **ออ** ในคำว่า **พองไทย**

และสัมผัสสระ **อือ** ในคำว่า **คำนึง** และสระ **อือ** ในคำว่า **ถึง**

2.1 คำเทียบเคียง คือ คำที่สัมผัสสระชิดกันสามคำ ซึ่งมีปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

พี่ตั้งตารอ ให้เธอกลับมา **ถึงไม่มีทีวี**ดูเ็นก็ไม่เห็นเป็นไร
ทั้งความเชื่อ ค่านิยม ของคนเก่าล้ำสมัย ช่วยกันทำนาปลูกข้าวก็ยังพออยู่ได้
(เพลงไถ่เธอคนมา ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำเทียบเคียง ได้แก่ **มีทีวี**

สัมผัสสระ **อิ** ในคำว่า **มี** สระ **อิ** ในคำว่า **ทีวี** และสระ **อิ** ในคำว่า **วิ**

ตัวอย่างที่ 2

อยู่ทางนี้พี่ทำงาน ทำนาทำสวนทำไร่ จะเก็บเงินไว้ไถ่เธอกลับมา
อยู่ทางนี้พี่ทำงาน ทำนาทำสวนทำไร่ จะเก็บเงินไว้**ไปไถ่**เธอกลับมา
(เพลงไถ่เธอคนมา ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำเทียบเคียง ได้แก่ **ไว้ไปไถ่**

สัมผัสสระ **ไ** ในคำว่า **ไว้** สระ **ไ** ในคำว่า **ไป** และสระ **ไ** ในคำว่า **ไถ่**

ตัวอย่างที่ 3

...ฉันเสียใจด้วย ช่วย**อะไรไม่ได้** ฉันเสียใจด้วยช่วยยังไงไม่พ้น
ความจนก็คือจนคนจนก็คือคน มันมีเหตุผลให้เป็นคนจนรุ่นใหม่
(เพลงคนจนรุ่นใหม่ ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำเทียบเคียง ได้แก่ **อะไรไม่ได้**

สัมผัสสระ **ไ** ในคำว่า **อะไร** สระ **ไ** ในคำว่า **ไม่** และสระ **ไ** ในคำว่า **ได้**

ตัวอย่างที่ 4

ผู้แต่่าล้มป่วยคนช่วยไปบอก	เธอจึงจากเมืองบางกอก
หวังไปให้ทันเวลาเอาเข้าไปฝาก	เอาหมากเอาพลูเสื่อผ้า
แม่สายที่เธอจากมา	เหมือน <u>วจาว่า</u> สายเกินไป

(เพลงแม่สาย ร้องโดย คาราบาว)

คำเทียบเคียง ได้แก่ วจาว่า

สัมผัสสระ อา ในคำว่า วา สระ อา ในคำว่า จา และสระ อา ในคำว่า ว่า

ตัวอย่างที่ 5

...หนึ่งต้องแอกคราวใดใครจะพัน คราดและไถหักลงสะบันไถไม่ไหว
 คันทาที่กิวใครเล่าจะชูดินใส่ คว้าย่น้อยเกิดใหม่ใครจะผูกสนตะพาย

(เพลงชวานาอาลัย ร้องโดย คนด่านเกวียน)

คำเทียบเคียง ได้แก่ ไถไม่ไหว

สัมผัสสระ ไอ ในคำว่า ไถ สระ ไอ ในคำว่า ไม่ และสระ ไอ ในคำว่า ไหว

ตัวอย่างที่ 6

ดั่งเดือนกับดาวขาวหาสวมฟ้าบาทลี	เสียงเพลง <u>ยาวีปีนึ่ง</u> ได้ราคา
ลองกองปีนี้ ผล <u>ดีพีนี้</u> คอยท่า	ทะเลอันดาบุหงาลันดาข้าครวญ

(เพลงลองกอง ร้องโดย ทอม ดันดี)

คำเทียบเคียง ได้แก่ ยาวีปีนึ่ง, ผลดีพีนี้

สัมผัสสระ อี ในคำว่า ยาวี สระ อี ในคำว่า ปี และสระ อี ในคำว่า นี้
และสัมผัสสระ อี ในคำว่า ดี สระ อี ในคำว่า พี และสระ อี ในคำว่า นี้

2.2 คำทบทวน คือ คำที่สัมผัสสระชนิดกันสองคู่ ซึ่งมีปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

จากบ้านนาทางานทำ ตากแดดหน้าด้ายไปในเมืองกรุง
สมัครเข้าโรงงานความรู้ได้สูง บ้านนอกเข้ากรุงอยากปรับปรุงชีวิตจน...
(เพลงแรงใจแรงงาน ร้องโดย หนู มิเตอร์)

คำทบทวน ได้แก่ ด้ายไปใน
สัมผัสสระคู่แรกคือสระ อ่า ในคำว่า ด้าย สระ อี ในคำว่า ไป และสระคู่ที่สองคือสระ ไ ไม
มลาย ในคำว่า ไป และ สระ ไ ไม ม้วน ในคำว่า ไม

ตัวอย่างที่ 2

มองเดือนที่บนฟ้า ส่องแสงนวลวนตาให้หวั่นไหว
คิดถึงบ้านจากมาแสนไกล มองเห็นเดือนครึ่งใจใจเศร้าเหงา
(เพลงมองเดือนเดือนใจ ร้องโดย อ้นดา)

คำทบทวน ได้แก่ ใจใจเศร้าเหงา
สัมผัสสระคู่แรกคือสระ ไ ในคำว่า ใจ สระ ไ ในคำว่า ใจ และสระคู่ที่สองคือสระ เอ ใน
คำว่า ไป และสระ เอ ในคำว่า เหงา

ตัวอย่างที่ 3

ตั้งเดือนกับดาวหาหาหา สวมผ้าบาหลี่ เสียงเพลงยาวี่ปีนังได้ราคา
ลองกองปีนี้ ผลดีที่นี้ค่อยท่า ทะเลอันดามันหงาลันตาข้าครวญ
(เพลงลองกอง ร้องโดย ทอม ดันดี)

คำทบทวน ได้แก่ ลองกองปีนี้
สัมผัสสระคู่แรกคือสระ อ ในคำว่า ลอง สระ อ ในคำว่า กอง และสระคู่ที่สองคือสระ อ
ในคำว่า ปี และสระ อ ในคำว่า นี้

2.3 คำแทรกกรด คือ คำที่สัมผัสสระ โดยมีคำอื่นแทรกกลางหนึ่งคำ ซึ่งมีปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

เมืองไทยมียาวิโสภ อักษรภาษา ศาสนาแสนดี
 ไทยอิสลามน้ำใจมากมี ประเพณีงดงามงามคุณดียาวิชวัญเอย
(เพลงยาวิ ร้องโดย ทอม ดันดี)

คำแทรกกรด ได้แก่ มี-วิ, ตี-วี
 สัมผัสสระ อี ในคำว่า มี และสระ อี ในคำว่า วี
 และสัมผัสสระ อี ในคำว่า ตี และสระ อี ในคำว่า วี

ตัวอย่างที่ 2

...มึงเป็นใคร กูเป็นนักศึกษา นักล้าปริญญาใฝฝนจึนไปเป็นใหญ่
 แล้วยังใง กูจะรายนะติวะ ความรู้กุแกหนา กูจะมาเป็นนายมึง
(เพลงกูเป็นนักศึกษา ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คำภีร์)

คำแทรกกรด ได้แก่ ไป-ใหญ่, จะ-นะ, นะ-วะ
 สัมผัสสระ ไ ในคำว่า ไป และสระ ไ ในคำว่า ใหญ่
 สัมผัสสระ อะ ในคำว่า จะ และสระ อะ ในคำว่า นะ
 และสัมผัสสระ อะ ในคำว่า นะ สระ อะ ในคำว่า วะ

ตัวอย่างที่ 3

ถ้าบากถ่าบนอคทนหาเ้ากินถ่า อาบหงื่อเพื่อใ้ใ้ความฝน
 ใ้เรอคนนันมีวันดีๆ เ้ามหาลยกุมิใจเานเราใ้ดี...
(เพลงใจจะขาด ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คำภีร์)

คำแทรกกรด ได้แก่ บน-ทน, นั้น-วัน, มี-ดี
 สัมผัสสระ โอะ ในคำว่า บน และสระ โอะ ในคำว่า ทน

2.4 คำแทรกเอก คือ คำที่สัมผัสโดยมีคำอื่นคั่นกลางสองคำ ซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ต้องขายจ้าวตัวสุดท้ายไปประกัน ขึ้นโรงศาลรุ่นนายยายสาย
 บัวแกมิ่งนั่งเงียบไม่เหลือจ้าว เพิ่งรู้ตัวขายจ้าวส่งควายเรียน
 (เพลงขายจ้าวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำแทรกเอก ได้แก่ จ้าว-ตัว
 สัมผัสสระ อัว ในคำว่า จ้าว และสระ อัว ในคำว่า ตัว

ตัวอย่างที่ 2

เหมือนตัดรื่องทำให้ฉันสวมิไต้ โดยไม่สนใจขนาดเท่าฉัน
 รื่องเท่าเธอเล็กเกินไป ฉันต้องกัคพิน ปาดเนื้อเท่าฉันทิ้งไปเพื่อไต้รื่องเท่าเธอ
 (เพลงรื่องเท่าใจ ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำแทรกเอก ได้แก่ ให้-ไต้, ฉัน-พิน
 สัมผัสสระ ไอ ในคำว่า ให้ และสระ ไอ ในคำว่า ไต้
 และสัมผัสสระ อะ ในคำว่า ฉัน และสระ อะ ในคำว่า พิน

ตัวอย่างที่ 3

ยาคองต้องพัฒนา ให้ตัวยาละมันสม่าเสมอ
 ให้ถูกคอกคนอินเตอร์ ให้ชื่อเชอละวิทก็ไทยแลนด์
 (เพลงยาคอง ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำแทรกเอก ได้แก่ พัฒนา-ยา, อินเตอร์-เชอ
 สัมผัสสระ อา ในคำว่า นา และสระ อา ในคำว่า ยา
 และสัมผัสสระ เออ ในคำว่า อินเตอร์ และสระ เออ ในคำว่า เชอ

ตัวอย่างที่ 4

หนึ่งในใจฉันนั่นคือเธอคือทุกสิ่งทุกอย่าง
 อย่างห่างอย่างร้างเพื่อแยกทางจากฉันไป
 ผิดพลาดไปแล้วขอให้เธอมาเริ่มรักกันใหม่
 โปรดจงอภัยให้กันฉันได้เถิดหนา

(เพลงอย่าจากฉันไป ร้องโดย สันติภาพ)

คำแทรกแอก ได้แก่ ร้าง-ทาง, ให้-ได้
 สัมผัสสระ อา ในคำว่า ร้าง และสระ อา ในคำว่า ทาง
 และสัมผัสสระ ไ ไม้้วน ในคำว่า ให้ และสระ ไ ไม้มลาย ในคำว่า ได้

ตัวอย่างที่ 5

น้ำเปลี่ยนนิสัยมันเชื่อมใจฉันแหลกสลาย
 ให้คลายความเศร้าสักครั้งถึงไม่จริงก็ยังดี
 ไม่มีความสุขชั่วคืนถึงไม่ยืนยาวก็พอทน
 ให้พอลืมความสับสนให้พ้นความเศร้าสักครั้ง

(เพลงน้ำเปลี่ยนนิสัย ร้องโดย เล็ก คาราวาว)

คำแทรกแอก ได้แก่ นิตย-ใจ, คิ่น-ยื
 สัมผัสเสียงสระ อะ ในคำว่า นิตย และเสียงสระ ไ ในคำว่า ใจ
 และสัมผัสสระ อือ ในคำว่า คิ่น และสระ อือ ในคำว่า ยื

ตัวอย่างที่ 6

เทียนไขเล่มเดียวในความมีด
 ดินสอดด้ามเดียวในความกล้า
 กระดาบแผ่นเดียวในความจริงใจต่อบ้านเมือง
 บอกเล่าเรื่องราวของความทุกข์

(เพลงพลังเทียน ร้องโดย แอ๊ด คาราบาว)

คำแทรกแอก ได้แก่ **ใน-ใจ, เมือง-เรื่อง**

สัมผัสสระ **ไอ** ในคำว่า **ใน** และสระ **ไอ** ในคำว่า **ใจ**

และสัมผัสสระ **เอือ** ในคำว่า **เมือง** และสระ **เอือ** ในคำว่า **เรื่อง**

การใช้คำซ้ำ

การซ้ำคำ หรือ คำซ้ำ คือ คำคำเดียวกันนำมากล่าวซ้ำกันมากกว่าหนึ่งคำขึ้นไป อาจมีความหมายเน้นหนักหรือบางทีความหมายอาจต่างไปจากคำเดียวเพียงคำเดียว จึงถือว่าเป็นการสร้างคำใหม่ทำนองเดียวกับคำซ้อนต่างกันก็แต่ใช้คำคำเดียวมาเรียงต่อกัน และเพื่อให้เป็นที่เข้าใจตรงกันในการใช้คำซ้ำ จึงนิยมใช้เครื่องหมายกำกับไว้ ในทางภาษาไทยเรียกว่า ไม้ยมก (บรรจบ พันธุเมธา, 2544: 76)

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้คำซ้ำ ในบทเพลงที่มีลักษณะต่างกันไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

มาจากภาคไหนไหน เราคือคนไทยเหมือนเหมือนกัน
มาจากศาสนาใดนับถืออะไร คนไทยเหมือนกัน

(เพลงรวมใจไทยเป็นหนึ่ง ร้องโดย ฉามา)

คำว่า ภาคไหนไหน เป็นการซ้ำคำเดิม เพื่อบอกความไม่เฉพาะเจาะจง ในที่นี้หมายถึง ทุกภาคทั่วประเทศ

ส่วนคำว่า เหมือนเหมือนกัน เป็นการซ้ำคำเดิม เพื่อบอกความไม่เน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง ทุกคนเป็นคนไทยด้วยกันทั้งนั้น

ตัวอย่างที่ 2

หากมีสตรีเซยเซยมาเคียงข้างกันสักคนก็ดี
 อยากรู้คนใจดีดี ไม่รังเกียจคนดีเซยเซย
 จะพาเธอไปเดินควง ไม่มีอะไรที่มันเกินเลย
 ตามประสาคนเซยเซยละน้องสาว...

(เพลงเซย ร้องโดย ฉามา)

คำว่า เซยเซย เป็นการซ้ำคำเดิม เพื่อบอกความไม่แน่นอนหนัก ในที่นี้กล่าวถึง ตัวเองที่เป็นคน
 ไม่ทันสมัยจึงต้องการผู้หญิงที่ไม่ทันสมัยเหมือนกันมาเป็นคู่ครอง

ตัวอย่างที่ 3

...เมื่อคำหวานเสรยฐีพูดเรื่องความจน เมื่อคำคมขุนโจรพูดเรื่องความดี
 ยุคนขุนช้างสตรีนารีขุนแผน เลิกหวงแหนเชื่อพรหมจารี
 นิกขยี่ปาร์ตีในคืนลวงลวง...

(เพลงคนโซ ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำว่า ลวงลวง เป็นการซ้ำคำเดิม เพื่อบอกความไม่แน่นอนหนัก ในที่นี้กล่าวถึง คนที่ไม่มี
 ใจจริงมักจะพูดเรื่องที่ไม่เป็นความจริงเพื่อให้ตนเองดูดีและหวังที่จะได้ความบริสุทธิ์ของหญิงสาว

ตัวอย่างที่ 4

เสื่อลายที่น้องซื้อให้ไปยังจำได้ ไข่เก็บเอาไว้ไม่ได้ใช้สอย
 คิดถึงน้องอยู่บ่อยบ่อย สายลมหองหองดอกลอยไปตาม
 ล้าคลอง

(เพลงไอ้ไข่ ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำว่า บ่อยบ่อย เป็นการซ้ำคำเดิม เพื่อบอกเวลา ในที่นี้หมายถึง ต้องการจะบอกหญิงที่ตน
 รักว่าตนไม่เคยลืมเธอและคิดถึงเธออยู่เป็นประจำ

จากตัวอย่างข้างต้น ลักษณะการซ้ำคำที่พบในบทเพลงเพื่อชีวิต เป็นการซ้ำคำเดิม ไม่มีการใช้ไ้มยมก ซึ่งคำซ้ำที่พบเป็นการซ้ำเพื่อเน้นหนักและไม่เน้นหนักความหมาย ซ้ำเพื่อไม่เฉพาะเจาะจง และซ้ำเพื่อบอกเวลา การซ้ำด้วยวิธีดังกล่าวจะช่วยเน้นความรู้สึกทางความหมายได้มากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างที่ 6

คุณเฮงๆ วันนี้ไม่ยอมพูดจา บอกได้ใหม่เพื่อเข้าเฝ้าอย่าให้มันสุขใจ
(เพลงเอ็งเพื่อเข้า ร้องโดย หนุ่ม สกกล)

การซ้ำคำว่า เฮงๆ เป็นการซ้ำคำแบบใช้ไ้มยมก ซ้ำเพื่อบอกความไม่เน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง อารมณ์เปล่าเปลี่ยวของเพื่อนที่กำลังอกหัก

ตัวอย่างที่ 7

ไอ้เจ้าแดงลูกพ่อ เจ้าอย่ากวนให้แม่ตี
จงคอยดูแลน้องดี ไม่เที่ยวไปไกลนะแดงคนดี
(เพลงออกเล ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

การซ้ำคำว่า ดี เป็นการเน้นคำแบบใช้ไ้มยมก ซ้ำเพื่อบอกความเน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง ให้ดูแลน้องอย่าให้มีอันตรายหรือเกิดสิ่งผิดปกติกับน้อง

ตัวอย่างที่ 8

รถไม่มีคนจี้ น้ำไม่มีปลาเกิด
เหล่าไม่มีที่เปิดคิด คุณเอาเถิด มันเสียชาติเกิดแท้
(เพลงเหงาไม่เข้าใจ ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

คำว่า คิด ซ้ำคำแบบใช้ไ้มยมก เป็นการเน้นคำเพื่อบอกความเน้นหนัก ว่าให้ใคร่ตรงหรือพิจารณา

ส่วนคำว่า แท้ ซ้ำคำแบบใช้ไ้มยมก เป็นการเน้นคำเพื่อบอกความเน้นหนัก หมายถึง จริงเลยที่เดียว, แน่نون

ตัวอย่างที่ 9

...มีความทรงจำดีๆ มีความสุขที่**ใดๆ** จงบอก**ใครๆ** ว่านี่คือแผ่นดินนี้
แผ่นดินอันเป็นตำนาน ผู้คนมีอิมพิมพ์ใจ จงบอกเขาไปว่านี่คือแผ่นดินไทย
(เพลงสามัคคีประเทศไทย ร้องโดย ชนพร-คาราบาว)

คำว่า ความทรงจำ **ดีๆ** ซ้ำคำแบบใช้ไม่ยืมก เป็นการเน้นคำเพื่อบอกความเน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง ความทรงจำที่น่าพอใจหรือเป็นเรื่องที่น่าประทับใจ

คำว่า **ใดๆ** ซ้ำคำแบบใช้ไม่ยืมก เป็นการซ้ำคำเพื่อบอกความไม่เจาะจง ในที่นี้หมายถึง ไม่เจาะจงว่าเป็นที่ไหน

ส่วนคำว่า **ใครๆ** ซ้ำคำแบบใช้ไม่ยืมก เป็นการซ้ำคำเพื่อบอกความไม่เจาะจง ในที่นี้หมายถึง คนที่อยู่รอบตัวเรา ไม่ได้เจาะจงว่าเป็นคนใดคนหนึ่ง

ตัวอย่างที่ 10

แอบมองแฟนเขาก็รักนี้**หว่า** ชอบ**ซึ้งๆ** หน้า สบตา**เนิ่นๆ** **เนิ่นๆ**
ไม่เคยคิดแย่งแฟนใครมาเดินควงแขน แลใจฝันอยากมีแฟนแบบเธอ...
(เพลงแฟนเขานี้หว่า ร้อง แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า **ซึ้งๆ** หน้า **เนิ่นๆ** ซ้ำคำแบบใช้ไม่ยืมก เป็นการเน้นคำเพื่อบอกความเน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง ชอบขานแม้จะอยู่ต่อหน้าคนรักของเขาหรือแสดงออกว่าพอใจเขาโดยไม่เกรงใจคนรักของเขา

ส่วนคำว่า **เนิ่นๆ** ซ้ำคำแบบใช้ไม่ยืมก เป็นการเน้นคำเพื่อบอกความเน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง สบตาแบบเป็นจริงเป็นจัง

ตัวอย่างที่ 11

รู้ว่าโดนหลอก แต่เธอก็ยังชอบ คนมีใจรักจริงหมดความหมาย
แต่ใจก็ยังหวัง กลัวเสีย**ง่าย**ๆ ถูกทำลาย รู้ตัวเมื่อสายเกินไป
(เพลงเสียปืนไว ร้องโดย เดวิด อินธี)

คำว่า **ง่าย**ๆ ซ้ำคำแบบใช้ไม่ยืมก เป็นการเน้นคำเพื่อบอกความไม่เน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง คนที่มีใจรักจริงมักจะเสียรู้ถูกเขาหลอกได้ไม่ยาก

ตัวอย่างที่ 12

จะไปที่ไปไม่ต้องอาศัยนักรอก ชีวิตเก่าๆ มีแต่ความเก็บกด
 ยิงอยู่ยิงซ้ำ มีแต่ความรันทศ จะไปที่ไป แหกกว่ายเวียนวน
 (เพลงคิดถึง ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำว่า **เก่าๆ** ซ้ำคำแบบใช้ไม่ย้มก เป็นการเน้นคำเพื่อบอกความไม่เน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง
 ชีวิตที่เคยผ่านมา ไม่มีความสุขเลย

ตัวอย่างที่ 13

...หวนคิดคำนึงถึงตอนนี้นั้นไม่ใช่**เด็กๆ** ตึกตาที่ตัว**เล็กๆ** ก็เลยไม่มีความหมาย
 ผ่านทั้งรถทั้งเรือ เพื่อนฝูงบ้างล้มตาย คับสูญไปตามกาลเวลา
 (เพลงตึกตา ร้องโดย คาราบาว)

คำว่า **เด็กๆ** ซ้ำคำแบบใช้ไม่ย้มก เป็นการซ้ำเพื่อบอกความไม่เน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง
 ช่วงเวลานี้เติบโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว

ส่วนคำว่า **เล็กๆ** ซ้ำคำแบบใช้ไม่ย้มก เป็นการซ้ำเพื่อบอกความไม่เน้นหนัก ในที่นี้หมายถึง
 ตึกตาที่เคยเล่นเมื่อครั้งยังเยาว์วัย

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่า ในบทเพลงเพื่อชีวิตมีการซ้ำคำ โดยการใช้เครื่องหมายไม่ย้มก
 เป็นการซ้ำคำเพื่อเพิ่มน้ำหนักของความหมายของคำ การซ้ำคำเพื่อลดน้ำหนักความหมายของคำเดิม
 และ การซ้ำคำที่ทำให้เกิดความหมายไม่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้เกิดอรรถรสมากขึ้น

การใช้คำซ้อน

คำซ้อน คือ การนำคำที่มีความหมายเหมือนกัน หรือใกล้เคียงกันมาซ้อนกัน เพื่อเป็นการ
 เน้นความหมายของอีกคำหนึ่งให้ชัดเจน เข้าใจตรงกัน (ศรีจันทร์ วิชาตรง, 2542: 71)

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบ
 ลักษณะการใช้คำซ้อน เพื่อเน้นให้เกิดอารมณ์ความรู้สึก โดยจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้

1. การซ้อนคำเพื่อเสียง
2. การซ้อนคำเพื่อความหมาย

1. การซ้อนคำเพื่อเสียงคือการนำสองคำมารวมกันแต่จะต้องเป็นคำที่มีพยัญชนะต้นเหมือนกัน เมื่อนำคำมารวมกันเกิดคำใหม่โดยมุ่งเสียงของคำเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ใจคนทั้งคนสับสน วุ่นวาย จะหารักจริงจากไหนในทะเลกว้าง
 ทางของเรือดำน้อยลอยไร้ทิศทาง เคว้งคว้างกลางทะเลที่แสนเปลี่ยว
 (เพลงไม่ลืมดวงดาว ร้องโดย ยิว)

คำว่า สับสน เป็นคำซ้อนเพื่อเสียงคือ เล่นเสียงพยัญชนะ ส สับสน หมายถึง ปะปนกันยุ่งไม่เป็นระเบียบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,167)

ส่วนคำว่า วุ่นวาย เป็นคำซ้อนเพื่อเสียงคือ เล่นเสียงพยัญชนะ ว วุ่นวาย หมายถึง เกิดความไม่สงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,084)

ในที่นี้หมายถึง ความไม่สงบของจิตใจ ยังต้องการที่จะหาคนที่มีความรักและความจริงใจให้ แต่ก็ยังหาไม่เจอ

ตัวอย่างที่ 2

หอมเมื่อดเหงื่อ จากเสื้อที่เธอสวมใส่
 แม้บ่าบอบบางกว่าชาย แต่ใจของเธอแข็งแกร่ง
 (เพลงนางฟ้าเปื้อนฝุ่น ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า บอบบาง เป็นคำซ้อนเพื่อเสียง เล่นเสียงพยัญชนะ บ บอบบาง หมายถึง อ่อนแอ, อ่อนแอ, ไม่คงทน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 612) ในที่นี้หมายถึง ผู้หญิงคนหนึ่งที่มีความอดทนต่อการทำงานหนักและมีจิตใจที่เข้มแข็งไม่แพ้ชายชาติศรี

ตัวอย่างที่ 3

เหนือก็พักสมองคนไข้เครื่องจักร	มีความคิดวุ่นวายก็พักดีแทนชีวิต
เอาคำหวานเสวยจืด พุดเรื่องความจน	เบื่อคำคมขุนโจร พุดเรื่องความดี
ยุคขุนช้างสตรีนาวิบุณแผน	เลิกหวงแหนเยื่อพรหมจารี

(เพลงคนโซ ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำว่า วุ่นวาย เป็นคำซ้อนเพื่อเสียงคือ เล่นเสียงพยัญชนะ ว วุ่นวาย หมายถึง เกิดความไม่สงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,084) ในที่นี้หมายถึง ให้อัศจรรย์หยุดพักสมอง หยุดคิด ทำสมองให้สงบนิ่งลงบ้าง

ตัวอย่างที่ 4

...เรียนมหา'ลัย มหา'ลัยต้องตั้งใจเรียน	ไม่ตั้งใจเรียนก็เรียนไม่จบมหา'ลัย
ในเมืองหลวงสิ่งล่อลวงเลวร้ายมากมาย	ไม่จบอะคนเสียใจ...

(เพลงขายข้าวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำว่า มากมาย เป็นคำซ้อนเพื่อเสียงคือ เล่นเสียงพยัญชนะ ม มากมาย หมายถึง มากเกิน, ล้นหลาม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 885) ในที่นี้หมายถึง สิ่งล่อตาล่อใจในกรุงเทพฯ มีมากเกินกว่าที่จะยับยั้งชั่งใจได้

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เพลงเพื่อชีวิตนี้มีการใช้คำซ้อนเพื่อเสียง ซึ่งการใช้คำซ้อนชนิดนี้เป็นการซ้อนเพื่อเล่นเสียงพยัญชนะ ซึ่งจะช่วยให้เกิดความไพเราะในบทเพลงด้วย

1.2 การซ้อนคำเพื่อความหมาย คือการนำคำ 2 คำมารวมกัน จะเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกัน คล้ายกัน หรือใกล้เคียงกันมารวมกันเป็นคำใหม่ที่มีความหมายคล้ายคำเดิม เพื่อมุ่งความหมายของคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

...เรียนมหา'ลัย มหา'ลัยต้องตั้งใจเรียน	ไม่ตั้งใจเรียนก็เรียนไม่จบมหา'ลัย
ในเมืองหลวงสิ่งล่อลวงเลวร้ายมากมาย	ไม่จบอะคนเสียใจ...

(เพลงขายข้าวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำว่า **ล่อลวง** เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า **ล่อ** หมายถึง ใช้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นอุบายชักนำ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 992) ส่วนคำว่า **ลวง** หมายถึง ล่อให้หลงว่าเป็นจริง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 991) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น **ล่อลวง** ซึ่งหมายถึง ใช้อุบายทุจริตให้หลง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 992)

คำว่า **เลวร้าย** เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า **เลว** หมายถึง ต่ำ, ทราม, ชั่ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,033) ส่วนคำว่า **ร้าย** หมายถึง คุ, ชั่ว, ไม่ดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 945) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น **เลวร้าย** ซึ่งหมายถึง เลวลงไปมาก, แย่ลงไปมาก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,033)

ในบริบทนี้ หมายถึง ในกรุงเทพมหานครมีสิ่งต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะคนไม่ดีที่จะชักนำเราไปในทางที่เสื่อมได้

ตัวอย่างที่ 2

ใจคนทั้งคน <u>สับสนวุ่นวาย</u>	จะหารักจริงจากไหนในทะเลกว้าง
ทางของเรือดำน้ำลอยไร้ทิศทาง	เคว้งกว้างกลางทะเลที่แสนเปลี่ยว
	(เพลงไม่ลืมดวงดาว ร้องโดย ยิว)

คำว่า **สับสนวุ่นวาย** เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า **สับสน** หมายถึง ปะปนกันยุ่งไม่เป็นระเบียบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,167) ส่วนคำว่า **วุ่นวาย** หมายถึง เกิดความไม่สงบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,084)

ในบริบทนี้หมายถึง ในที่นี้หมายถึง ความไม่สงบของจิตใจ ยังต้องการที่จะหาคนที่มีความรักและความจริงใจให้ แต่ก็ยังหาไม่เจอ

ตัวอย่างที่ 3

เหน็ดเหนื่อยเพียงไหนเหนื่อยกายพอทน	ลูกเมีย <u>หมองหม่น</u> สู้น้ำตาคอย
น้ำค้างหนาวเย็นเห็น <u>ดาวเดือน</u> คอย	ชีวิต <u>เดือนลอย</u> หนอชาวประมง
	(เพลงชาวประมง ร้องโดย แซมเมอร์)

คำว่า **หมองหม่น** เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า **หมอง** หมายถึง ขุ่น, มัว, ไม่ส่องใส (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,255) ส่วนคำว่า **หม่น** หมายถึง สีมัวๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,253) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น **หมองหม่น** หมายถึง ความรู้สึกขุ่นมัว ไม่สดใส

คำว่า **ดาวเดือน** เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า **ดาว** หมายถึง สิ่งที่เห็นเป็นดวงบนท้องฟ้า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 404) ส่วนคำว่า **เดือน** หมายถึง ดวงจันทร์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 461) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น **ดาวเดือน** หมายถึง แสงสว่างที่อยู่บนฟ้า

คำว่า **เลื่อนลอย** เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า **เลื่อน** หมายถึง เคลื่อน, ย้าย, คลาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,039) ส่วนคำว่า **ลอย** หมายถึง ลอยอยู่บนอากาศ, ไม่มีตำแหน่งเป็นหลักแหล่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 995) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น **เลื่อนลอย** หมายถึง ไม่คงที่ไม่แน่นอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,039)

ในบริบทนี้กล่าวถึง ชีวิตของชาวประมง ที่ต้องทำงานเหน็ดเหนื่อย ถึงแม้จะเหนื่อยกายเพียงใดก็ยังทนไหว สงสารก็แต่เพียงภรรยาและลูกที่ต้องทนลำบาก

ตัวอย่างที่ 4

หอมเมื่อดเหงื่อ
แม่บ่าบอบบางกว่าชาย

จากเนื้อที่เธอ**สวมใส่**
แต่ใจของเธอ**แข็งแกร่ง**

(เพลงนางฟ้าเปื้อนฝุ่น ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า **สวมใส่** เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า **สวม** หมายถึง ครอบ, หุ้ม, คล้อง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,142) ส่วนคำว่า **ใส่** หมายถึง สวม, บรรจุ, บรรจุ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,243)

คำว่า **แข็งแกร่ง** เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า **แข็ง** หมายถึง ไม่อ่อน, ไม่นิ่ม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 206) ส่วนคำว่า **แกร่ง** หมายถึง แข็ง, แข็งกร้าว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 74) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น **แข็งแกร่ง** หมายถึง อดทนไม่ท้อถอย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 206)

ในบริบทนี้ หมายถึง ผู้หญิงคนหนึ่งที่มีความอดทนไม่ย่อท้อต่อการทำงานหนักและมีจิตใจที่เข้มแข็งไม่แพ้ชายชาติ

ตัวอย่างที่ 5

เด็กน้อยนั่งเหม่อรอกอย

โรงเรียนที่เคยสอนสั่ง

.....

ความกลัวลูกกลม

นัยน์ตาเลื่อนลอยคู่สิ้นความหวัง

หายไปกับไฟสงคราม

.....

คืบคลานดั่งเงา อยู่อย่างหวาดผวา

(เพลงเด็กน้อย ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำว่า รอกอย เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า รอ หมายถึง คอย, ยับยั้ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 927) ส่วนคำว่า คอย หมายถึง รออยู่, ฝ้า, รอ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 237) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น รอกอย หมายถึง คอย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 927)

คำว่า เลื่อนลอย เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า เลื่อน หมายถึง เคลื่อน, ย้าย, คลาด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,039) ส่วนคำว่า ลอย หมายถึง ลอยอยู่บนอากาศ, ไม่มีตำแหน่งเป็นหลักแหล่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 995) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น เลื่อนลอย หมายถึง ไม่คงที่ไม่แน่นอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,039)

คำว่า หวาดผวา เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า หวาด หมายถึง สะดุ้งกลัว, เสียว, หวั่น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,276) ส่วนคำว่า ผวา หมายถึง สะดุ้ง, ตกใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 728) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น หวาดผวา หมายถึง ตกใจกลัว, ฐึ่สึกหวั่นกลัว

ในบริบทนี้กล่าวถึง ความสูญเสียและความหวาดกลัวที่เกิดขึ้นจากภัยสงครามภายในชาติ โรงเรียนของเด็กๆ ถูกเผาทำลาย จนไม่เหลือซาก

ตัวอย่างที่ 6

จะอดและทนเพื่อคนที่อยู่ข้างหลัง

จะตั้งใจเพื่ออนาคตไม่คำด้อย

ทุ่มเทพลังให้สมดังที่รอกอย

ปริญญาใบน้อยต้องยิ่งใหญ่ใน

หัวใจของแม่

(เพลงปริญญาใบน้อย ร้องโดย สันติภาพ)

คำว่า ทุ่มเท เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย มาจากคำว่า ทุ่ม หมายถึง ทิ้งทับลง, ทิ้งถมลง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 535) ส่วนคำว่า เท หมายถึง ลาด, เอียง, ตะแคง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 538) นำคำสองคำมาซ้อนกันเป็น ทุ่มเท หมายถึง ขอมเสียดสละให้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 535)

การใช้คำภาษาถิ่น

คำภาษาถิ่น หมายถึง ภาษาที่พูดติดต่อกันสื่อสารตามท้องถิ่นต่าง ๆ สื่อความหมายเข้าใจกัน
ในท้องถิ่น ซึ่งแต่ละถิ่นอาจพูดแตกต่างกันไปจากภาษาไทยมาตรฐาน ทั้งในด้านเสียง คำ และการ
เรียงคำ แต่ความหมายยังคงเดิม (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, 2547: 1)

จากการศึกษาลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบลักษณะ
การใช้คำภาษาถิ่นต่างๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาษาถิ่นใต้

ตัวอย่างที่ 1

...ไม่อยากเข็น แคมป์กลับมาอิดเดียว ก็ภาษาใต้หลงให้ซัดว่ารักเพียวๆ
คำอื่นทองแดงอย่างเดียว แต่คำว่ารักหลงซัดอย่างแรง
(เพลงหลงซัดคำเดียว ร้องโดย หลวงไก่)

คำว่า อิดเดียว	หมายถึง	นิดเดียว
คำว่า หลง	หมายถึง	พูด

ตัวอย่างที่ 2

เจ็บทุกครั้งที่เห็นเธอคงกับเขา มันปวดร้าวเจ็บลึกลงไปทุกที
ในหัวใจมันแหลกไม่มีชิ้นดี น้องรู้หม้าย รู้มั่งหม้ายพี่เจ็บเหลือเกิน
(เพลงคนไม่สาไร ร้องโดย หลวงไก่)

คำว่า <u>รู้หม้าย</u>	หมายถึง	<u>รู้ไหม</u>
คำว่า <u>รู้มั่งหม้าย</u>	หมายถึง	<u>รู้บ้างไหม</u>

ตัวอย่างที่ 3

คำที่บ่าวหลงจริงนะน้อง ไม่ได้มาหลอกกัน
ใช้คำหวานหรือเพียงลมผ่าน มาจากใจนะเธอ
(เพลงจริงใจ...ไม่ลอก ร้องโดย บ่าววี)

คำว่า พี่บัว	หมายถึง	พี่ชาย
คำว่า แหล่ง	หมายถึง	พูด

ตัวอย่างที่ 4

น้องสาวทำไมไม่หลบเมืองใต้ น้องมาทำอะไรอยู่ในเมืองกรุง
มันขุ่นมันเหิงวุ่นวายไม่หรรอย...

(เพลงหนุ่มคอนวอนสาว ร้องโดย พัทธ์ชัย เสริมราษฎร์)

คำว่า ทำอะไร	หมายถึง	ทำอะไร
คำว่า ไม่หรรอย	หมายถึง	ไม่ร่อย,ไม่ดี

ตัวอย่างที่ 5

สาวได้สไตล์เซอร์ ถ้ามเธอรจริง ๆ **ขอหม้าย**
สวยไม่สวยพอแลได้ หากใครอยากได้ควงแขน

(เพลงสไตล์สะตอ ร้องโดย อ้นดา)

คำว่า ขอหม้าย	หมายถึง	ขอไปหม
คำว่า แล	หมายถึง	ดู

ตัวอย่างที่ 6

หัวใจพี่บัวปวดร้าวบาดสี โธ่เอ๊ยคนดีมาเป็นไปได้
ซี้หกทั้งเพโลเลน้อง ยกให้สี่ห้องทั้งหมคใจ

(เพลงหนาวเล ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำว่า ซี้หก	หมายถึง	โกหก
คำว่า โลเล	หมายถึง	ไม่แน่นอน

ภาษาถิ่นอีสาน

ตัวอย่างที่ 1

สนใจข้อยบข้อยเป็นผู้บ่าวเต่า มีลูกมีเต้าแต่ยังไม่เมีย
ถ้าเปรียบเป็นรถก็วิ่งได้ไม่กี่เกียร์ แต่ยังไม่เสียวิ่งได้ไปถึงจุดหมาย
(เพลงชิงแก่ (ผู้บ่าวเต่า) ร้องโดย อิน โฉจิน)

คำว่า ข้อย	หมายถึง	ฉัน
คำว่า บ่	หมายถึง	ไม่
คำว่า ผู้บ่าวเต่า	หมายถึง	ชายชรา, ผู้ชายที่มีอายุ

ตัวอย่างที่ 2

อ้ายเชื้อแท่นาง ชีวิตฮ้าง ๆ กะมีความหมาย
ไกล่เมฆฝนลีเลียนหาย ไฟาแดดสดใสกลับมาอีกที
(เพลงชีวิตฮ้าง ๆ ร้องโดย หนู่มสกล)

คำว่า อ้าย	หมายถึง	พี่
คำว่า เชื้อ	หมายถึง	เชื้อ
คำว่า นาง	เป็นภาษาถิ่นอีสานใช้เรียกผู้หญิง	
คำว่า ฮ้าง	หมายถึง	เก่า

ตัวอย่างที่ 3

ข้อยบ่เคยคิดฮักใครที่ไหนไม่มี ชีวิตไมตรีน้องพลีให้พี่เอาไว้
ผูกพันระหว่าใจไว้เพ็ญเดือนอ้าย ตอบใจน้องด้วย
(เพลงสวรรค์บ้านนอก ร้องโดย โฮป)

คำว่า ข้อย	หมายถึง	ฉัน
คำว่า บ่	หมายถึง	ไม่
คำว่า ฮัก	หมายถึง	รัก

ตัวอย่างที่ 4

...อีสานบ้านสาวแห่งเมืองหอมแคน

พี่ขอสมัครเป็นแฟนปลาแดก

แห่งแคนรศชาติตรึงใจ...

(เพลงอีสาน ร้องโดย ทอม ดันดี)

คำว่า ปลาแดก

หมายถึง

ปลาร้า

ตัวอย่างที่ 5

นาหำมีน้อยเหลือเพียงจ้อยร่อย ข้อยทำมาหลายปี

อย่าตัดรอนตอนข้าวไม่ดี

ช่วยหำสักทีอยากมีเมียสักคน

(เพลงหำเทียม ร้องโดย คาราบาว)

คำว่า หำ

เป็นภาษาถิ่นอีสานใช้เรียกผู้ชาย

คำว่า จ้อยร่อย

หมายถึง

เล็กน้อย, มีน้อย

คำว่า ข้อย

หมายถึง

ฉัน

ภาษาถิ่นเหนือ

ตัวอย่าง 1

กรุงเทพฯ กรุงเทพฯ กรุงเทพฯ กรุงเทพฯ เป็นจะไดม่วนก่อ.....
ปีกมาบ้านเฮา ปีกมาบ้านเฮา.....
เจ้าก็ยังเป็นหนึ่งอ้ายมันจนน้องว่าคนสิ่งตึงใจอ้ายยังเป็นหนึ่งคืออิน้องการดา

(เพลงลืมแล้วกา ร้องโดย เดวิด อินธี)

คำว่า เป็นจะไดม่วนก่อ หมายถึง

เป็นอย่างไรสนุกไหม

คำว่า ปีกมา

หมายถึง

กลับมา

คำว่า บ้านเฮา

หมายถึง

บ้านเรา

คำว่า เป็น

หมายถึง

เป็น

คำว่า อ้าย

หมายถึง

พี่

คำว่า สิ่งตึง	หมายถึง	ข้อบื้อ
คำว่า อิน้อง	หมายถึง	เป็นภาษาถิ่นเหนือใช้เรียกผู้หญิง,น้องสาว

ตัวอย่างที่ 2

ผู้เฒ่าล้มป่วยคนช่วยไปบอก เธอจึงจากเมืองบางกอก
 หวังไปให้ทันเวลา....
 ...สังคมเมืองไทยใครฟังเขาคงไม่เชื่อ **ชาย**กินหมดแล้ว**เอ็ง**เหนือ
 ให้กับ**ชายที่อุ้งจ้าง**...

(เพลงแม่สาย ร้องโดย คาราบาว)

คำว่า ผู้เฒ่า	หมายถึง	เป็นภาษาถิ่นเหนือที่ใช้เรียกชายชรา,ชายที่สูงวัย
คำว่า เอ็ง	หมายถึง	สาว,นาง
คำว่า อุ้งจ้าง	หมายถึง	พูดไม่เป็น

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ในบทเพลงเพื่อชีวิตนี้ผู้ประพันธ์มีการใช้ภาษาถิ่นปะปนอยู่ในเนื้อเพลงด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสมจริงและความเป็นธรรมชาติในบทเพลง และนอกจากนี้การที่ผู้ประพันธ์จะเลือกใช้ภาษาถิ่นใดในการประพันธ์เพลงนั้นต้องดูความเหมาะสมด้วยว่าศิลปินเป็นคนท้องถิ่นใด

การใช้คำหยาบ

คำต่ำหรือคำหยาบ(เปลื้อง ณ นคร,2542: 50) เป็นคำที่สุภาพชนไม่ใช่พูดจากันเป็นคำที่ไม่ใช้ในหนังสือธุรกิจ หนังสือราชการ หรือตำราภาษาไทย มีลักษณะพิเศษอยู่ประการหนึ่งคือ เมื่อพูดออกไปจะรู้ว่าผู้พูดหรือผู้ฟังอยู่ในฐานะอย่างไร เช่น คำสรรพนาม ข้า กู ฉัน ผม เก้ากระผม ข้าพเจ้า ข้าพระพุทธเจ้า เอ็ง มึง ท่าน คำว่า “กิน” เช่น ยัด แดก หม่ำสวาปาม ทาน รับประทาน ฉันสวย ซึ่งแต่ละคำแสดงความสูงต่ำในตัว

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้คำหยาบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

มิ่งเป็นใครถูกเป็นนักศึกษา นักล้าปริญญาไฟฝันขึ้นไปเป็นใหญ่
 แล้วยังไงถูกจะรายนะสิ ความรู้ถูกแน่นอนถูกจะมาเป็นนายมิ่ง
 (เพลงถูกเป็นนักศึกษา ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำว่า ถูก หมายถึง สรรพนามบุรุษที่ 1 ใช้แทนผู้พูด
 คำว่า มิ่ง หมายถึง สรรพนามบุรุษที่ 2 มักใช้พูดคนสนิท

ตัวอย่างที่ 2

...ถึงแม้จะรู้เป็นได้แค่ผู้ทางใจ ก็ช่างหัวมันประไร ในเมื่อหัวใจต้องการ
 (เพลงชู้ ร้องโดย หลง ลงลลาย)

คำว่า ช่างหัวมันประไร หมายถึง ไม่สนใจ

ตัวอย่างที่ 3

แกชื่อประธานละเป็นประเทืองด้วยสิ ถ้าอยากได้ต้องให้จูบสองที
 ถ้าให้สามทีแกแถมฟรีแวนดา...
 (เพลงยืมเขามา ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า แก หมายถึง สรรพนามบุรุษที่ 2 ใช้พูดกับคนสนิทหรือผู้น้อย

ตัวอย่างที่ 4

ค่าน้อยไม่เคยเอื้อนเอ่ย เพราะเธอไม่เคยมองเห็น
ช่างมัน ช่างมัน เราเตี้ยด้อยดำน้อยใจ...
 (เพลงนานเหลือเกิน ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำว่า ช่างมัน หมายถึง ไม่สนใจ

ตัวอย่างที่ 9

ต้องขายจ้าวตัวสุดท้ายไปประกัน ขึ้นโรงศาลรุ่นวายขายสายบัว
แกมิ่งงนึ่งเจียบไม่เหลือจ้าว ฟังรู้ตัวขายจ้าวส่งควายเรียน

(เพลงขายจ้าวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำว่า ควาย คำสุภาพคือ กระบือ (ชื่อสัตว์เคี้ยวเอื้องชนิดหนึ่ง รูปร่างใหญ่สีดำ หรือสีเทา มีสีเท้าลักษณะคล้ายวัวคนสมัยก่อนเลี้ยงไว้เพื่อใช้ไถนา) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 233)

ตัวอย่างที่ 10

เหนื่อยกับงานยังฝืนถึงไหน ใครให้ยืมชบอึง
เหมือนสุขหัวใจพร้อมไปทุกสิ่ง แต่ความจริงนะโคตรเหงา
(เพลงรุ่นใหญ่ ร้องโดย ชนพร-คาราบาว)

คำว่า โคตรเหงา หมายถึง เหงามาก

คำว่า โคตร ที่จริงแล้วหมายถึง ดันสกุล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 269) ในบริบทนี้น่าจะหมายถึง ความเหงาหรืออารมณ์เปล่าเปลี่ยวที่มีมากจนรู้สึกว่ามันฝังลึกเข้าไปถึงจิตใจ

จากตัวอย่างข้างต้นพบว่า ในบทเพลงเพื่อชีวิตนี้ผู้ประพันธ์มีการใช้คำหายาบในการประพันธ์เพลง ซึ่งการใช้คำหายาบนี้จะช่วยให้บทเพลงนั้นๆ เข้าถึงใจผู้ฟังในระดับรากหญ้าได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นกลุ่มเป้าหมายใหญ่ที่ฟังเพลงเพื่อชีวิต และนอกจากนี้การใช้คำหายาบในการประพันธ์เพลงนั้นจะช่วยให้เกิดความสมจริงและความเป็นธรรมชาติ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังเข้าใจถึงอารมณ์ในเพลงมากยิ่งขึ้นด้วย

การใช้คำภาษาต่างประเทศ

คำยืมจากภาษาต่างประเทศ (วิไลศักดิ์ กิ่งคำ, 2547: 3) คือ ภาษาหนึ่งนำเอาคำหรือลักษณะทางภาษาของอีกภาษาหนึ่งไปใช้ในภาษาของตน ซึ่งภาษาที่ถูกยืมมามักถูกเปลี่ยนแปลง รูปคำ เสียง และความหมายในภาษาใหม่เพื่อความสะดวกในการออกเสียง

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบ การ

ใช้คำภาษาต่างประเทศ ทั้งที่เป็น จีน ภาษาอังกฤษ โดยวิธีการเขียนทับศัพท์ คือ การนำภาษาอังกฤษมาใช้โดยการถ่ายเสียงและถอดเป็นภาษาไทย การใช้คำตัด และคำย่อ คือ คำที่ย่อมาจากคำภาษาอังกฤษหรือตัดส่วนของคำภาษาอังกฤษให้สั้นลง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใช้ภาษาต่างประเทศโดยวิธีเขียนทับศัพท์

ตัวอย่างที่ 1

อยากมีใครสักคนมากอยแคร์ดูแลหัวใจชรา
 รุ่นนี้...คงเหลือเวลาไม่มากมายเท่าใด
 อยากมีใครสักคนมาเคลียคลอ ริเดิมเชิ๊พินให้ไฟ
 ให้โลกรู้ว่ารุ่นใหญ่ ก็เปลี่ยวใจ...

(เพลงรุ่นใหญ่ ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

คำว่า แคร์ มาจาก **Care** หมายถึง เอาใจใส่, ดูแล

ตัวอย่างที่ 2

งานหลักเฝ้าอยู่หน้ากระจก	เหมือนนกหงส์หยก ส่องกระจกทั้งวัน
ยกมือยกไม้ส่ายหน้า	<u>โพสท์</u> ทง <u>โพสท์</u> ท่าอย่างดรามะกัน
.....

ตอนเช้าซ่อมบทางเอก

เอาให้เพอร์เฟคให้พระเอกประทับใจ

(เพลงว่าที่ตำรา ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า โพสท์ มาจาก **Post** หมายถึง ท่าทาง

คำว่า เพอร์เฟค มาจาก **Perfect** หมายถึง สมบูรณ์, ปรับปรุงให้ดีเลิศ

ตัวอย่างที่ 3

เธอเป็นไฮโซเธอจีรเบนซ์ เบียดฉันกระเด็นก็เรามันต่างกัน
 ไม่รู้จะทำอย่างไรเมื่อไหรมันจะโอเค...

(เพลงเมื่อไหรจะได้เป็นแฟน ร้องโดย บ่าววิ)

คำว่า **รถเบนซ์** เป็นการยืมคำด้วยวิธีทับศัพท์ **Benz**

คำว่า **โอเค** มาจาก **O.K.** หมายถึง ตกลง, อนุมัติ

ตัวอย่างที่ 4

เธอเขาควงคู่ๆ แล้วก็จู้จี้

ถ้าเปลี่ยนจากเขาเป็นฉัน คงจะเข้ากันกว่าเป็นไหนๆ

ลองฝันคร่าวๆ ถ้าแม้ว่าเราคู่กันวันใด

ฉันคงไม่ต้องเหงาใจ ส่วนเธอก็ได้เปลี่ยนสไตล์แฟน

(เพลงแฟนเขานี้หว่า ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า **สไตล์** มาจาก **Style** หมายถึง ท่า, แบบ, ทำนอง

ตัวอย่างที่ 5

คนนี้เสียงอีสานวงใหญ่

คาราบาวควงสาวป่านนำหน้า

ป้ายบอกบุญหลายกิโล

กราบพระเสียดึงเชียมชีปลอบใจ

ไชยมิตรชัยเถกไทยก็มา

ซูเปอร์สตาร์ทั่วฟ้าเมืองไทย

Message ก็โชว์ อีเมลล์ก็ให้

วันนี้ยังงังหวานใจต้องมา

(เพลงคนดีบุญฟ้าป่า ร้องโดย อิน โดจีน)

คำว่า **ซูเปอร์สตาร์** มาจาก **Super Star** หมายถึง ดารา, ศิลปินที่ดังมากๆ

คำว่า **Message** หมายถึง ข่าวคราว

คำว่า **โชว์** มาจาก **Show** หมายถึง แสดง

ตัวอย่างที่ 4

กริถยางอยู่ได้ไม่ปลอดภัย

ไ้ใจงุ่นงันถูกทักมิดรูปหล่อ

มาขับวินมอเตอร์ไซค์อยู่ในกทม.

ไม่ชอบเพลงฮาร์ดคอร์ ชอบเพลง

คาราบาว

(เพลงหนุ่มบาว-สาวป่าน ร้องโดย ชนพร-คาราบาว)

คำว่า **ฮาร์ดคอร์** ทับศัพท์มาจาก Hard-Core หมายถึง การแสดงแบบรุนแรง, เอาจริง
เอาจัง

การใช้ภาษาต่างประเทศโดยวิธีตัดคำ

ตัวอย่างที่ 1

เธอเป็นไอโซเธอขี้รถเบนซ์ เบียดันกระเด็นก็เรามันต่างกัน
ไม่รู้จะทำอย่างไรเมื่อไหร่มันจะโอเค...
(เพลงเมื่อไหร่จะได้เป็นแฟน ร้องโดย บ่าววี)

คำว่า **ไอโซ** ตัดคำมาจาก **High Society** หมายถึง สังคมชั้นสูง

ตัวอย่างที่ 2

เป็นหม้ายอินเทอร์เน็ต ใ่วว่าจะเปลอแต่อยากดมดม
กระด้างอ่อนซุ่มฝึ้ออยากบินตอม เสียจริงหญิงหม้าย
(เพลงหม้ายอินเทอร์เน็ต ร้องโดย ทอม คันติ)

คำว่า **อินเทอร์เน็ต** ตัดมาจาก **International** หมายถึง ระหว่างประเทศ, นานาชาติ, ทั่วโลก

ตัวอย่างที่ 3

คนนี้เสียงอีสานวงใหญ่ ไชยามิตรชัยลิเกไทยก็มา
การบาวควงสาวปานน้ำหน้า ชูปเปอร์สตาร์ทั่วฟ้าเมืองไทย
ป้ายบอกบุญหลายกิโล Message ก็โชว์ อีเมลก็ให้
กราบพระเสียงเซิมชิปลอบใจ วันนี้งงไหนใจต้องมา
(เพลงคนดีบุญฟ้าป่า ร้องโดย อิน โฉจิ้น)

คำว่า **กิโล** ตัดมาจาก **Kilogramme** เป็นหน่วยวัดน้ำหนัก

คำว่า **อีเมล** ตัดมาจาก **Electronic mail** หมายถึง ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นการส่ง
ข้อมูลผ่านเครือข่ายโดยใช้คอมพิวเตอร์

ตัวอย่างที่ 4

กริยาคงอยู่ได้ไม่ตลอดภัย
ไอ้ไข่น้อยลูกทักษิณรูปหล่อ

มาขับวินมอเตอร์ไซค์อยู่ในกทม.
ไม่ชอบเพลงฮาร์ดคอร์ ชอบเพลง
คาราบาว

(เพลงหนุ่มบ่าว-สาวปาน ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

คำว่า มอเตอร์ไซค์ ตัดมาจาก **Motorcycle** หมายถึง รถจักรยานยนต์

ตัวอย่างที่ 5

ไม่รู้เป็นไงเมื่อได้พบเธอ
ซื้อบัตรเติมเงินเพื่อเติมรักในใจแก้วตา

คิดถึงเสมออยากเจอเธอทุกเวลา
หากเธอมีเมตตาบอกหน่อยเถิดหนา
เบอร์โทรของเธอ

(เพลงบอกเบอร์บอกใจ ร้องโดย เดวิด อินธิ)

คำว่า เบอร์ ตัดมาจาก **Number** หมายถึง ตัวเลข, เลขที่ จำนวน

การใช้ภาษาต่างประเทศโดยวิธียืมคำ

ตัวอย่างที่ 1

คนนี้เสียงอีสานวงใหญ่
คาราบาวควงสาวปานนำหน้า
ป้ายบอกบุญหลายกิโล
กราบพระเสียงเซียมซีปลอบใจ

ไชยามิตรชัยลิเกไทยก็มา
ซูปเปอร์สตาร์ทั่วฟ้าเมืองไทย
Message ก็โชว์ อีเมลล์ก็ให้
วันนี้ยังเหงาหัวใจต้องมา

(เพลงคนตีบุญผ้าป่า ร้องโดย อินโดจีน)

คำว่า เซียมซี เป็นคำที่ยืมมาจากภาษาจีน หมายถึง ไบ่ทำนายโชคชะตาตามศาลเจ้า

หรือวัด

ตัวอย่างที่ 2

ข่าวสารก็ต้องไปแปะอีโป่ง

เจ้าแก้มยังบอกว่าคนกันเอง

(เพลงยืมเขามา ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า เจ้าแก้ม เรียกชาวจีนที่เป็นผู้ใหญ่และมีฐานะดี

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่ามีการใช้คำภาษาต่างประเทศในลักษณะต่างๆ ทั้งลักษณะการเขียนทับศัพท์ การตัดคำ และการยืมคำของภาษานั้น ๆ มาใช้ ซึ่งคำส่วนใหญ่ที่ผู้ประพันธ์นำมาใช้ในการประพันธ์เพลงนั้นจะเป็นคำที่ใช้กันโดยทั่วไปในชีวิตประจำวัน และเป็นคำที่คนทั่วไปเข้าใจความหมายอยู่แล้ว การใช้ภาษาต่างประเทศปะปนในเนื้อเพลงนั้นจะช่วยกระชับข้อความและทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้ทันที (เพราะบางครั้งการใช้ภาษาไทยเพียงอย่างเดียวอาจทำให้ข้อความยาวเกินไปทำให้ฟังแล้วไม่รื่นหูหรือไม่เกิดความไพเราะในบทเพลง)

การใช้คำเลียนเสียงพูด

การใช้คำเลียนเสียงพูด (ชานาญ รอดเหตุภัย, 2522: 9) เป็นการใช้คำที่เลียนแบบการออกเสียงในภาษาพูด ซึ่งจะมีการสะกดคำที่ต่างไปจากรูปแบบภาษาเขียน เช่น ไซมัย อย่างนี้ นะเนี้ย เป็นต้น จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต พบว่า มีการใช้คำเลียนเสียงพูด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

.....

แกชื่อประธานละเป็นประเทืองด้วยสิ

ถ้าอยากได้ต้องให้จ๊อบสองที

ถ้าให้สามทีแกแถมฟรีแวนดา

(เพลงยืมเขามา ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า จ๊อบ มาจากรูปเขียนว่า จอบ โดยเปลี่ยนจากเสียงสามัญเป็นเสียงตรี ซึ่งหมายถึง การเอาจุกสัมผัสดูดแสดงความรัก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 230)

ในบริบทนี้กล่าวถึง สาวประเภทสองคนหนึ่ง ที่ชอบแถมสิ่งของให้กับคนที่ตนถูกใจ เพียงแต่ต้องยอมให้เธอหอมตักสองครั้ง

ตัวอย่างที่ 2

ต้องขายวัวตัวสุดท้ายไปประกัน ขึ้นโรงศาลุ่นวายขายสายบัว

(เพลงขายวัวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำว่า วัว มาจากรูปเขียนว่า วัว โดยเปลี่ยนพยัญชนะต้นจาก ว เป็น ง ซึ่งหมายถึง สัตว์
เคี้ยวเอื้องชนิดหนึ่งเป็นสัตว์ เป็นสัตว์ก็บคุ่มีสิต่าง ๆ เช่น คำ น้ำตาล มีเหนียวห้อยอยู่ได้คอดึงออก
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,063)

ใบบริบทนี้กล่าวถึง ความรักของแม่ที่มีต่อลูก แม่เหลือเพียงแค่สมบัติชิ้นสุดท้ายแม่ก็ต้อง
ยอมขายเพื่อนำเงินมาช่วยลูก

ตัวอย่างที่ 3

เสื่อลายที่น้องซื้อให้ไบยังจำได้ ไบ้เก็บเอาไว้ไม่ได้ใช้สอย
คิดถึงน้องอยู่บ่อย ๆ สายลมหองย ๆ ล่องลอยไปตามลำคลอง
หยิบเสื่อที่น้องซื้อให้เอามาแนบกาย ไบ้ยื่นร้องให้ ฮือ...ฮือ

(เพลง ไอ้ไบ้ ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำว่า ฮือ...ฮือ เป็นการเขียนเลียนเสียงของคนที่ร้องไห้ ซึ่ง ฮือ หมายถึง เสียงร้องคราง
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,406)

บริบทนี้กล่าวถึงชายพิการคนหนึ่งที่เป็นไบ้แต่มีความรักที่มั่นคง กำลังเสว้า โศกเสียใจคิดถึง
หญิงที่ตนรัก จึงนำสิ่งที่ตนรักมอบไว้ให้มาดูแลและกอดไว้

ตัวอย่างที่ 4

อันดามันสวรรค์ไม่ทันเตรียมกาย ไหลไปเถาะธารน้ำใจจับน้ำตาอันดามัน
ไหลไปเถาะธารน้ำใจจับน้ำตาอันดามัน โอย...โอย ชุนามิ

(เพลงจับน้ำตาอันดามัน ร้องโดย คาราวา)

คำว่า โอย...โอย เป็นการเขียนคำเลียนเสียงร้อง โอดครวญ เพราะคำว่า โอย และ โอย
หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาแสดงถึงความเจ็บปวด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,402)

ในบริบทนี้กล่าวถึงการให้ความช่วยเหลือของคนในชาติ และประเทศต่างๆ ในการบรรเทาทุกข์ให้กับผู้ประสบภัยพิบัติทางธรรมชาติซึ่งทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินนั้นคือ ชุนามิ

ตัวอย่างที่ 5

<p><u>โอย้</u>...พ่อคุณแม่คุณเอ๋ย คุณร่ำรวยอยู่บนคราบน้ำตา</p>	<p>ไปแล้วไปเลยไปลับอย่ากลับมา หน้าหน้าอย่างหน้ารู้จักอย่าบังใหม่</p>
--	--

(เพลงบันทึกคนบนถนน 1 ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำว่า โอย้ เป็นการเขียนคำเลียนเสียงร้อง โอดครวญ เพราะ โอย้ หมายถึง เสียงที่เปล่งออกมาแสดงถึงความเจ็บปวด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,402)

ในบริบทนี้กล่าวถึงบุคคลที่มีอำนาจและใช้อำนาจในทางที่ผิดเพื่อความร่ำรวยของตนเอง โดยไม่นึกถึงความทุกข์ยากของคนอื่น

ตัวอย่างที่ 6

<p><u>ไม่รู้เป็นไง</u>เมื่อได้พบหน้า ซื้อบัตรเติมเงินเพื่อเติมรักในใจแก้วตา</p>	<p>คิดถึงเสมออยากเจอทุกเวลา หากเธอมีเมตตาบอกหน่อยเถิดหนา เบอร์โทรของเธอ</p>
---	---

(เพลงบอกเบอร์บอกใจ ร้องโดย เดวิด อินธี)

คำว่า เป็นไง เป็นการเขียนเลียนเสียงพูด มาจากรูปเขียนว่า เป็นอย่างไร หมายถึง ถามความเป็นอยู่ แสดงถึงความเป็นไป (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 708)

ในบริบทนี้กล่าวถึง ความรู้สึกของคนที่มีความหวังที่ตนหมายปองซึ่งไม่สามารถจะบรรยายออกมาได้

ตัวอย่างที่ 7

<p>ปีกมาบ้านเฮา ปีกมาบ้านเฮา อ้ายมันจนน้องว่าคนสิ่งตึง</p>	<p>เจ้าก็<u>ยัง</u>เป็นหนึ่ง <u>ใจ</u>อ้ายยัง<u>เป็น</u>หนึ่งคืออีน้องกานดา</p>
--	---

(เพลงลืมแล้วกา ร้องโดย เดวิด อินธี)

คำว่า **เป็น** มาจากรูปเขียนว่า **เป็น** โดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จากสามัญ เป็นเสียงจัตวา
 คำว่า **ใจ** มาจากรูปเขียนว่า **ใจ** โดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จากสามัญ เป็นเสียงจัตวา
 ในบริบทนี้ เป็นการใช้ภาษาเหนือ ซึ่งกล่าวถึงชายคนหนึ่งที่มีฐานะยากจนและคู่ค้าจะเป็นคนชื้อบื้อในสายตาของหญิงที่ตนรัก แต่ไม่ว่าเธอจะชอบหรือไม่เขาก็ยังคงรักเธอคนเดียว
 จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าการนำคำเลียนเสียงพูดมาใช้ในการประพันธ์เพลงนั้น และจะช่วยให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการและมองเห็นภาพตามเนื้อหาของเพลงมากขึ้น เพราะบ้างครั้งการใช้ภาษาเขียนเพียงอย่างเดียวอาจทำให้ฟังแล้วไม่รื่นหูหรือไม่เกิดความไพเราะในบทเพลงเท่าที่ควร

การใช้คำตัดและคำย่อ

ปรีชา ช่างขวัญยืน (2525: 188) คำตัด คือ การตัดหรือการลดรูปของคำให้เหลือน้อยกว่าคำเดิม ส่วนใหญ่จะใช้ในกรณีที่ต้องใช้คำเต็มบ่อยๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการพูดซ้ำคำเดิม จึงใช้การตัดคำเพื่อให้คำนั้นสั้นลง เช่น กรมฯ จุฬาฯ ส่วนการย่อคำ คือ การลดรูปของคำหรือการทำให้คำนั้นสั้นลงโดยทั่วไปการย่อคำจะปรากฏในรูปของพยัญชนะหนึ่งตามด้วยเครื่องหมายหัพภาค (.) เช่น พ.ศ. ย่อมาจาก พุทธศักราช เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้คำตัด และคำย่อ มีการใช้คำตัดเพื่อกระชับความ และเป็นลักษณะของการใช้ภาษาพูดและในภาษาถิ่น ส่วนลักษณะการใช้คำย่อนั้น มักใช้คำย่อในรูปของพยัญชนะหนึ่งตัวตามด้วยเครื่องหมายหัพภาค และคำที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นคำที่ใช้กันโดยทั่วไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

การใช้คำตัด

ตัวอย่างที่ 1

ยายสายบัวเลี้ยงงัวมานาน ดกลูกตกหลานหลายตัวเป็นงัวฝูง
 แบ่งงัวขายลูกชายได้เรียนสูง ส่งวิเชียรไปเรียน **มหา'ลัย**

(เพลงขายงัวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

คำว่า **มหา'ลัย** ตัดมาจากคำว่า **มหาวิทยาลัย** หมายถึง สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีคณะวิชาต่างๆ และมีอำนาจประสาทปริญญาสาขาวิชาต่างๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 840)

ตัวอย่างที่ 2

ไม่รู้เป็นไงเมื่อได้พบเธอ คิดถึงเสมออยากเจอเธอตลอดเวลา
 ซื้อบัตรเติมเงินเพื่อเติมรักในใจแก้วตา หากเธอมีเมตตาบอกหน่อยเถิดหนา
 เบอร์โทรของเธอ

(เพลงบอกเบอร์บอกใจ ร้องโดย เดวิด อินธี)

คำว่า โทร ตัดมาจากคำว่า โทรศัพท์ หมายถึง เครื่องมือสื่อสารให้ติดต่อพูดคุยถึงกันได้
 ระยะไกล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 547)

ตัวอย่างที่ 3

จันทร์เจ้าขาช่วยหันมองมาได้ไหม ข้ามีคำถามคาใจเหตุใดสาวไม่กลับมา
 ในคืนนั้นเอยคำมั่นลั่นวาจา สาบานหน้าดวงจันทร์ธาเดือนเมษากลับมา
 ชายเล

(เพลงพี่บ่าวรออยู่ ร้องโดย บ่าววี)

คำว่า ชายเล ตัดมาจากคำว่า ชายทะเล หมายถึง เขตระหว่างแนวน้ำทะเลลงต่ำสุดกับแนวน้ำ
 ทะเลสูงสุด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 360)

ตัวอย่างที่ 4

จนจบ ม.ปลายแยกย้ายมหาวิทยาลัยห่างหายกัน ได้ข่าวไม่นานเธอไปแต่งงาน
 สะท้านใจ
 เพียงพบสบตาหัวใจหล่นนี่คนที่ฉันฝันหา นั่งลงพูดจาเธอเล่าเรื่องมาเล็กกับ
 แฟนเก่า

(เพลงนานเหลือเกิน ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำว่า มหาวิทยาลัย ตัดมาจากคำว่า มหาวิทยาลัย หมายถึง สถานศึกษาระดับอุดมศึกษามีคณะ
 วิชาต่างๆ และมีอำนาจประสาทปริญญาสาขาวิชาต่างๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 840)

ตัวอย่างที่ 5

กรุงเทพฯ กรุงเทพฯ กรุงเทพฯ กรุงเทพฯ เป็นจะไควม่วนก่อ
ลีมพริกน้ำปู พริกป่าทุแกงหน่อ

(เพลงลีมแล้วกา ร้องโดย เดวิด อินธี)

คำว่า กรุงเทพฯ ตัดมาจากคำว่า กรุงเทพมหานคร หมายถึง เมืองหลวงของประเทศไทย
 ในปัจจุบัน

คำว่า แกงหน่อ ตัดมาจากคำว่า แกงหน่อไม้ หมายถึง แกงชนิดหนึ่งที่มีหน่อไม้เป็น
 ส่วนประกอบสำคัญ

ตัวอย่างที่ 6

ปีหนึ่งเข้ามาเรียนราม๑ ได้พบกับสาวงามหน้าตาใช้ได้
 พื่อยากจะถามว่าบ้านเธออยู่ไหน พื่อยากจะถามว่าเธอชื่ออะไร
 (เพลงสาวสะพานควาย ร้องโดย หลวงไก่)

คำว่า ราม๑ ตัดมาจากคำว่า มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ตัวอย่างที่ 7

หาดทรายขาว ๆ ต้นพรวัวที่ชายเล ที่เราเคยนอนไกวเปล ที่ริมเลนน้ำใส ๆ
 เสียงคลื่นซัดสาด ฟังแล้วขาดหวังเหวิดใจ นื่องทุ่มีไปเสียไกล คิดถึงมั่งม้ายละนื่อง.
 (เพลงพรวัว ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

คำว่า พรวัว ตัดมาจากคำว่า มะพรวัว หมายถึง ชื่อไม้ต้นชนิดหนึ่ง ผลใช้ทำน้ำมันและ
 ปรุงอาหารต่างๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 847)

คำว่า ชายเล ตัดมาจาก ชายทะเล หมายถึง เขตระหว่างแนวน้ำทะเลลงต่ำสุดกับแนวน้ำ
 ทะเลสูงสุด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 360)

คำว่า ริมเลน ตัดมาจากคำว่า ริมทะเล ชายทะเล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 958)

จากการตัวอย่างข้างต้นพบว่า มี ลักษณะการใช้คำตัด เพื่อกระชับความ และเป็นลักษณะ
 ของการใช้ภาษาพูด และการใช้ภาษาถิ่น ซึ่งการใช้คำตัดนี้นอกจากจะช่วยกระชับข้อความในบท

เพลงแล้ว ยังช่วยสร้างสัมผัสในการประพันธ์เพลงทำให้เพลงเกิดความไพเราะกว่าการใช้คำตามรูปเดิม

การใช้คำย่อ

ตัวอย่างที่ 1

จนจบ ม.ปลาย แยกย้ายมหาลัยห่างหายกัน ได้ข่าวไม่นานเธอไปแต่งงาน
สะท้านใจ

เพียงพบสบตาหัวใจหล่นนี่คนที่ฉันฝันหา นั่งลงพูดจาเธอเล่าเรื่องมาเล็กกับ
แฟนเก่า

(เพลงนานเหลือเกิน ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

คำว่า ม.ปลาย ย่อมาจาก มัธยมปลาย หมายถึง การศึกษาระหว่างประถมศึกษากับ
อุดมศึกษา ในช่วงชั้นที่ 4-6

ตัวอย่างที่ 2

กรีดยางอยู่ได้ไม่ตลอดภัย มาขับวินมอเตอร์ไซค์อยู่ในกทม.

ไอ้ไข่นุ้ยลูกทักกินรูปหล่อ ไม่ชอบเพลงฮาร์ทคอร์ ชอบเพลงคาราบาว

.....
.....

จบ ม.3 ยังไม่ทัน ม.4 เลือกออาชีพสตรีขายบริการ

(เพลงหนุ่มบาว-สาวปาน ร้องโดย ชนพร-คาราบาว)

คำว่า กทม. ย่อมาจากคำว่า กรุงเทพมหานคร หมายถึง เมืองหลวงของประเทศไทยใน
ปัจจุบัน

คำว่า ม.3, ม.4 ย่อมาจากคำว่า มัธยมศึกษาปีที่ 3, มัธยมศึกษาปีที่ 4 หมายถึง การศึกษา
ระหว่างประถมศึกษากับอุดมศึกษา ช่วงชั้นที่ 3, 4

ตัวอย่างที่ 3

นี่ถึงวันที่ฉันฆ่าเดิน จากบ้านเกิดมีลั้งใบหนึ่ง
ใส่ความหวังไว้เต็มลั้ง ย่ำเท้าถึงซานซลา ตีตัวรอดไฟจิ้น กทม.

(เพลงลั้ง ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

จากการตัวอย่างข้างต้นพบว่า มีลักษณะการใช้คำย่อ เพื่อกระชับความให้สั้นลง และเพื่อสร้างคำสัมผัสในวรรคเพลง เช่น มาขับวินมอเตอร์ไซค์อยู่ในกทม. ไอ้ไข่นุ้ยลูกทักกินรูปหล่อ สัมผัสคำว่า มอ กับ หล่อ ซึ่งจะทำให้บทเพลงเกิดความไพเราะและกระชับ ฟังแล้วรื่นหูกว่าการใช้คำตามรูปเดิม

ลักษณะการใช้ประโยค

การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ประโยค ในการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ประโยค จากแนวคิดของ บรรจบ พันธุเมธา (2544: 135-139) โดยแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

1. ประโยคบอกเล่า
2. ประโยคคำถาม
3. ประโยคคำสั่ง
4. ประโยคขอร้อง หรือชักชวน

1. ประโยคบอกเล่า คือ ประโยคที่ผู้พูดต้องการแจ้งข้อความ หรือเรื่องราวต่างๆ ให้ผู้ฟังทราบ อาจเป็นการบอกรับ หรือปฏิเสธก็ได้ มีเจตนาแจ้งให้ทราบซึ่งจากการวิเคราะห์ในบทเพลงเพื่อชีวิตนี้ พบประโยคบอกเล่าในลักษณะต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาแจ้งให้ทราบ เป็นประโยคบอกเล่าที่ต้องการแสดงความคิด ความเห็น ความรู้ และความรู้สึก ให้ผู้ฟังได้ทราบข้อความนั้นๆ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

พบครั้งแรกฉันใจเต้น เต้นรำความลุ่มหลงลำพังไม่สนใจคนตรี
 ฝันไปไกลโพ้นว้ายไปไกลฝั่ง มีแต่เธอวาดหวังแห่งดวงใจนี้

(เพลงสุมไพร์รัก ร้องโดย ชนพร-คาราบาว)

ประโยค “พบครั้งแรกฉันใจเต้น” เป็นประโยคบอกเล่ามีเจตนาแจ้งให้ทราบ ถึงความรู้สึกของตนในครั้งแรกที่ได้พบเธอว่าความรู้สึกรักและหลงใหลในตัวเธอทำให้หัวใจของฉันเต้นแรง ผิดปกติเมื่อเทียบกับจังหวะการเต้นของหัวใจคนเราโดยปกติ

บริบทนี้กล่าวถึงความรู้สึกของผู้ชายคนหนึ่งที่มีความรู้สึกรักและหลงใหลผู้หญิงที่ตนหมายปองอย่างมากมาย

ตัวอย่างที่ 2

แม้เธอปวดร้าวก็ขอเพียงผู้ ฉันยังยืนอยู่คู่เธอมีแขนงนาย

(เพลงถึงเพื่อน ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

ประโยค “ฉันยังยืนอยู่คู่เธอมีแขนงนาย” แจ้งให้ทราบว่า ยังมีฉันที่ยืนอยู่เคียงข้างเธอ และคอยให้กำลังใจเธอเสมอ

ตัวอย่างที่ 3

ทั้งกายทั้งใจมีไว้เพียงเธอ หนึ่งเดียวเสมอคือเธอผู้สร้างแรงใจ

(เพลงเคียงข้างสร้างฝัน ร้องโดย หนูมิเตอร์)

ประโยค “ทั้งกายทั้งใจมีไว้เพียงเธอ” บอกเล่าที่มีเจตนาแจ้งให้ทราบว่า ทั้งตัวและหัวใจของฉันมีไว้สำหรับเธอคนเดียวเท่านั้น

บริบทนี้กล่าวถึง ชายคนหนึ่งที่มีความรักมั่นคง และต้องการจะบอกให้เธอรู้ว่า เธอเป็นผู้หญิงเพียงคนเดียวที่ตนปรารถนาจะมอบความรักให้

ตัวอย่างที่ 4

กลางวันทำงาน กลางคืนนั่งทำใจ เวลาเจอใครมีแฟนก็อิจฉา

คนดีคนใดก็ไม่เห็นมีมา

ทำไมหาอยากเย็นเจี๊ยงใจ

(เพลงเหงา...ไม่เข้าใจ ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

ประโยค “กลางวันทำงาน กลางคืนนั่งทำใจ” เป็นประโยคบอกเล่ามีเจตนาแจ้งให้ทราบถึงความรู้สึกและอารมณ์เหงาของคนที่ไม่มีคู่รัก

ประโยค “เวลาเจอใครมีแฟนก็อิจฉา” เป็นประโยคบอกเล่ามีเจตนาแจ้งให้ทราบถึงความรู้สึกของตนเมื่อเวลาเห็นใครๆ ที่มีแฟน

บริบทนี้กล่าวถึง ความรู้สึกและอารมณ์เปล่าเปลี่ยวของผู้หญิงคนหนึ่งที่ต้องการจะมีใครสักคนมาอยู่เคียงข้างกัน

ตัวอย่างที่ 5

ยังรักไอ้ไบ้เหลยหม้ายเห็นน้องเจียบหาย ไอ้ไบ้มันยังเฝ้าคอย

(เพลง ไอ้ไบ้ ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

ประโยค “ไอ้ไบ้มันยังเฝ้าคอย” เป็นประโยคบอกเล่ามีเจตนาแจ้งให้ทราบว่า ตนยังรอคอยคนรักอยู่ตลอดเวลา

บริบทนี้กล่าวถึงชายคนหนึ่งที่ยังรอคอยและอยากรู้ข่าวคราวของหญิงที่ตนรัก และต้องการจะบอกให้เธอรู้ว่าตนยังรอวันที่กลับมา

ตัวอย่างที่ 6

กริถยางอยู่ที่ไต้ไม่ปลอดภัยมาขับวินมอเตอร์ไซค์อยู่ใน กทม.

ไอ้ไข่น้อยลูกทักษิณรูปหล่อ

ไม่ชอบเพลงฮาร์ดคอร์ ชอบเพลงคาราบาว

(เพลงหนุ่มบาว-สาวปาน ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

ประโยค “กริถยางอยู่ที่ไต้ไม่ปลอดภัย มาขับวินมอเตอร์ไซค์อยู่ใน กทม.” เป็นประโยคบอกเล่ามีเจตนาแจ้งให้ทราบว่า ตนมีอาชีพกริถยางอยู่ที่ภาคใต้ซึ่งภาคใต้ไม่ปลอดภัย จึงย้ายมาอยู่ที่กรุงเทพฯ โดยประกอบอาชีพขับมอเตอร์ไซค์รับจ้าง

ตัวอย่างที่ 7

พี่รอเธออยู่ที่ชายทะเล
เคยรักกันอยู่จู่ ๆ มาแปรผัน

ลูกหนุ่มตั้งเกรเราคนชาวเลเหมือนกัน
ทำให้ความฝันของฉันหลุดลอยไป

(เพลงรอเธอ ร้องโดย บ่าววี)

ประโยค “**พี่รอเธออยู่ที่ชายทะเล**” เป็นประโยคบอกเล่ามีเจตนาแจ้งคนรักทราบว่า ตนรอคนรักอยู่ที่ชายทะเล

บริบทนี้กล่าวถึง หนุ่มได้คนหนึ่งทีผิดหวังเรื่องรัก เพราะคนรักเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น

1.2 ประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาอื่น คือมีรูปประโยคที่ไม่ตรงกับเจตนา

1.2.1. ประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาสั่งให้ทำ มีเจตนาสั่งให้ทำ คือ “**ต้องการ**” “**หวัง**” และมักเป็นประโยคที่ตามหลังประโยคคำสั่งแบบสั่งห้าม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

เอานะทุนหัวช่วยส่งเสียงหน่อย
อย่าทำตัวหายจ้อย

ทางนี้พี่จะเปิดเครื่องคอย
ช่วยกริ่งมาหน่อยซิ

(เพลงโอไม้ออกีโทรมานะ ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

ประโยค “**อย่าทำตัวหายจ้อย**” เจตนาสั่งห้าม เพราะมีคำว่า **อย่า** ให้ส่งข่าวคราวมาบอกให้รู้บ้าง ไม่ควรเงียบหายไป

ประโยค “**ช่วยกริ่งมาหน่อยซิ**” มีเจตนาสั่งให้โทรมาหา เพราะมีคำว่า **ซิ** อยู่ท้ายประโยค บริบทนี้กล่าวถึง คนสองคนที่อีกฝ่ายหนึ่งเริ่มมีใจให้ และต้องการรู้ว่าอีกฝ่ายรู้สึกกับตนอย่างไร จึงบอกให้เธอส่งข่าวคราวมาบอกให้รู้บ้าง ไม่ควรเงียบหายไป

ตัวอย่างที่ 2

ลึนกับพินันธรรมดา
ที่แล้วมา ใหม้นแล้วไป

กลับมาร่วมทางกันใหม่
นิ้วก็้อยอยู่ใน..ส่งมา

(เพลงนิ้วก็้อยอยู่ใน..ส่งมา ร้องโดย เดวิด อินธิ)

ประโยค “นิ้วก้อยอยู่ไหน..ส่งมา” มีเจตนาสั่งให้ยื่นนิ้วก้อยมา
บริบทนี้กล่าวถึงกล่าวถึงคู่รักคู่หนึ่งที่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันบ้างแต่สุดท้ายฝ่ายชายก็
ต้องการจะกลับมาคืนดีกัน

ตัวอย่างที่ 3

อย่ามัวหลงหัวโขนที่ตนสวมใส ถอดมันออกไปเพื่อประเทศไทยของไทย
ทั้งหมด

(เพลงถอดหัวโขน ร้องโดย เล็ก คาราบาว)

ประโยค “ถอดมันออกไป” มีเจตนาสั่งหรือบอกให้ถอดยศ ตำแหน่ง ตลอดจนอำนาจที่มีอยู่
บริบทนี้หมายถึง ผู้ที่ยึดถืออำนาจที่ตนมี และใช้อำนาจนั้นในทางที่ผิดและไม่เป็นประโยชน์
ต่อประเทศชาติ

ตัวอย่างที่ 4

น้องสาว...คนเมืองครึ่ง อย่ามัวผัดหวังอยู่ในเมืองหลวง
เจ็บและซ้ำถูกเขาลวง สลัดเมืองหลวง หลบคืนปักขี้ไต้บ้านเรา

(เพลงหนุ่มคอนวอนสาว ร้องโดย พิทักษ์ เสริมราษฎร์)

ประโยค “สลัดเมืองหลวง หลบคืนปักขี้ไต้บ้านเรา” มีเจตนาสั่งหรือบอกให้กลับมาอยู่บ้าน
ที่ภาคใต้

บริบทนี้กล่าวถึงหญิงสาวคนหนึ่งที่ผัดหวังกับความรักและถูกคนกรุงเทพฯ หลอกหลวง

ตัวอย่างที่ 5

น้องนวลนางอย่าเพิ่งหมางเมิน มันเกินกำลังที่ใครจะรับไว้ได้
ก็รอหน่อยหนาอย่าเพิ่งเปลี่ยนใจ อดทนเอาไว้นี่พี่หมดตัว

(เพลงนางลม่นางรอ ร้องโดย พิทักษ์ เสริมราษฎร์)

ประโยค “อย่าเพิ่งเปลี่ยนใจ” มีเจตนาสั่งให้ รักตนคนเดียว

ประโยค “อดทนเอาไว้” มีเจตนาบอกให้ออดทนและให้รออย่าเพิ่งเปลี่ยนใจไปรักใคร

บริบทนี้ ต้องการจะบอกให้หญิงคนรักรักตนเองคนเดียว และขอเวลาเก็บเงินสร้างตัวเอง
ก่อน

ตัวอย่างที่ 6

น้ำตาหยคนั้นจำได้เสมอ คราที่เธอหลังรินเมื่อเธอเอ่ยลา
ไม่ต้องเสียใจ จากไป ใจจะลาจาก ยังมีคำสัญญาอยู่ในหัวใจ
(เพลงสัญญาบนทางเดิน ร้องโดย ชิว คนเขียนเพลง)

ประโยค “ไม่ต้องเสียใจ” มีเจตนาบอกว่าไม่ให้เสียใจ
บริบทนี้เป็นการกล่าวคำปลอบโยนไม่ให้เสียใจที่จะต้องจากกันไป เพราะถึงอย่างไรเราก็
ยังคงนึกถึงกันอยู่เสมอ

1.2.2. ประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาขอร้อง มีคำแสดงเจตนาขอร้อง เช่น อยาก ขอ
วอน เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ไม่รู้เป็นไงเมื่อได้พบเธอ คิดถึงเสมออยากเจอเธอทุกเวลา
ซื้อบัตรเติมเงินเพื่อเติมรักในใจแก้วตา หากเธอมีเมตตา บอกหน่อยเถิดหนา
เบอร์ของเธอ เบอร์ของเธอ
(เพลงบอกเบอร์บอกใจ ร้องโดย เดวิด อินธี)

ประโยค “บอกหน่อยเถิดหนา” มีเจตนาขอร้อง วิงวอน เพราะมีคำว่า เถิดหนา อยู่ท้าย
ประโยคหรือเป็นคำที่ต้องการเน้น

บริบทนี้เป็นการกล่าวขอร้องให้สาวเห็นใจยอมให้เบอร์โทรศัพท์กับตนเอง

ตัวอย่างที่ 2

...วันนี้รักเธอหลายเท่าเกินเพื่อนธรรมดา ขอเป็นแฟนแทนเพื่อนได้ไหมแก้วตา
(เพลงจดหมายขอเปลี่ยนใจ ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

ประโยค “ขอเป็นแฟน” มีเจตนาขอร้อง เพราะมีคำว่า **ขอ** อยู่ในประโยค เป็นคำที่
ต้องการเน้น

บริบทนี้เป็นการขอให้ผู้หญิงที่ตนหมายปองยอมคบหาดูใจกับผู้ในฐานะคนรัก

ตัวอย่างที่ 3

...แค่อยากให้เห็นใจ นานแค่ไหนที่รอ ถ้าปากไม่ท้อทนทรمانเพราะรักเธอ
(เพลงนานเหลือเกิน ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

ประโยค “อยากให้เห็นใจ” มีเจตนาขอร้องให้เห็นใจ ในความรักที่เขามี

ตัวอย่างที่ 4

...วอนท่านรัฐบาล ท่านผู้นำ ท่านผู้มีอำนาจ ขออย่าผูกขาดให้ฟังเสียง
ประชาชน
(เพลงเอาคืนมา...แหม่ม แหม่มรัมย์)

ประโยค “วอนท่านรัฐบาล ท่านผู้นำ ท่านผู้มีอำนาจ” มีเจตนาขอร้อง วอนขอ ให้ท่านผู้
มีอำนาจทั้งฟังเสียงประชาชนบ้าง

ตัวอย่างที่ 5

ทนจนทนเหงาบอกกับใครเขาไม่ได้
จึงต้องตะโกนระบายขอความเห็นใจท่านเทวดา
อยากมีใครสักคนที่เขามีใจเมตตา
ไม่รวยไม่สวยไม่ว่า อายุอย่าเกินหลักห้าแล้วกัน
(เพลงส่งข่าวถึงฟ้า ร้องโดย แหม่ม แหม่มรัมย์)

ประโยค “อยากมีใครสักคนที่เขามีใจเมตตา” มีเจตนาขอร้อง ขอความเห็นใจ อยากมีใคร
สักคนที่เขาใจ

2. ประโยคคำถาม หมายถึงประโยคที่ทำหน้าที่ในการถามคำถาม มักมีคำวิเศษณ์แสดง
คำถามประกอบอยู่ในประโยคด้วย เช่น ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร หรือ หรือไม่ เป็นต้น ซึ่งในบท

เพลงเพื่อชีวิต มีการใช้ประโยคคำถาม ที่ไม่ต้องการคำตอบแต่มีเจตนาอื่นแฝงอยู่ในรูปประโยคคำถาม 4 ลักษณะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 รูปประโยคคำถามแบบตอบรับ – ปฏิเสธ หมายถึงประโยคที่มีคำแสดง คำถาม ได้แก่ คำว่า “ไหม ใช่มั้ย หรือเปล่า เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่าง 1

...วันนี้รักเธอหลายเท่าเกินเพื่อนธรรมดาขอเป็นแฟนแทนเพื่อนได้ไหมแก้วตา

(เพลงจดหมายขอเปลี่ยนใจ ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

ประโยค “ขอเป็นแฟนแทนเพื่อนได้ไหมแก้วตา” เป็นประโยคคำถามที่มีเจตนาบอกถึงความต้องการว่าอยากเป็นแฟนมากกว่าเพื่อน เพราะมีคำว่า ได้ไหม เป็นคำชี้เฉพาะ

ตัวอย่างที่ 2

เธอไม่ต้องกลัวว่าจะแต่งตัวไปอวดใคร เสียดายกางเกงก็ใส่ได้

ชอบไหมสไตส์สาวรามฯ...

(เพลงลูกสาวพ่อบุณ ร้องโดย อ้นดา)

ประโยค “ชอบไหมสไตส์สาวรามฯ” เป็นประโยคคำถามที่มีเจตนาบอกให้ทราบว่าตนเป็นคนแต่งตัวแบบไหนเพราะมีคำว่า ชอบไหม เป็นคำชี้เฉพาะ

ตัวอย่างที่ 3

ทุกคนต่างหวังอยากหาแต่สิ่งดี ทำโน่นทำนี่เพื่อมันจะมีใช้

ไม่เคยยี่หระหนักเอาเบาสู

อยากให้โลกรู้ว่าเรานั้นสู้แค่ไหน

(เพลงคนขายแรง ร้องโดย พัทธ์ชัย เสริมราษฎร์)

ประโยค “อยากให้โลกรู้ว่าเรานั้นสู้แค่ไหน” เป็นประโยคคำถามที่มีเจตนาแจ้งให้ทราบถึงความอดทนที่ต้องทำงานหนัก เพราะมีคำว่า แค่ไหน เป็นคำชี้เฉพาะ

ตัวอย่างที่ 4

เมื่อแรกพบเธอ เหมือนเจอคำตอบในใจ
ไม่ว่าเหตุผลกลใด เธอรู้หรือไม่ว่าฉันรักเธอ

(เพลงบอกเบอร์บอกใจ ร้องโดย เดวิด อินธี)

ประโยค “เธอรู้หรือไม่ว่าฉันรักเธอ” เป็นประโยคคำถามที่มีเจตนาแจ้งให้ทราบถึงความรู้สึกที่มี เพราะมีคำว่า รู้หรือไม่ว่า เป็นคำชี้เฉพาะ

ตัวอย่างที่ 5

สาวน้อยเจ้าลอยเล่นน้ำ รู้ไหมเธอทำให้ใจฉันลอยน้ำมา
เพื่อรวมหัวใจ สองเราเป็นฝั่งเป็นฝา

(เพลงมวกเหล็กเมืองงาม ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

ประโยค “รู้ไหมเธอทำให้ใจฉันลอยน้ำมา” เป็นประโยคคำถามที่มีเจตนาแจ้งให้ทราบรู้สึกอย่างไรกับเธอ เพราะมีคำว่า รู้ไหม เป็นคำชี้เฉพาะ

2.2 รูปประโยคคำถามแบบให้ตอบเพื่อความ หมายถึง ประโยคที่มีคำไม่ชี้เฉพาะว่า ใคร อะไร ที่ไหน เมื่อไร ทำไร ก็ใด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

แม่ส่งเบี้ยมาให้ ให้เท่าใดก็จ่ายไม่พอ
ไม่ไปรถเตอร์ที่ขอมมา ราคาตั้งหมื่นห้า แล้วแม่ให้ไป

(เพลงสาวสะพานควาย ร้องโดย หลวงไก่)

ประโยค “ให้เท่าใดก็จ่ายไม่พอ” เป็นประโยคคำถามที่มีเจตนาบอกให้ทราบว่าแม่แม่จะส่งเงินมาเท่าไรก็ไม่พอใช้ เพราะมีคำว่า เท่าใด เป็นคำชี้เฉพาะ เพราะไม่สามารถบอกถึงจำนวนที่แท้จริงได้

ตัวอย่างที่ 2

ไอ้น้องลูกในท้องของใคร พี่ชายเต็มใจเลี้ยงดูหยอกล้อ
 ฝันร้ายเป็นคืนสุดท้ายก็พอ พี่รอคนดีน้องสาวคนเดิม
 (เพลงน้องสาว ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

ประโยค “ลูกในท้องของใคร” เป็นประโยคคำถามมีเจตนาแสดงความห่วงใย มีคำว่า ใคร เป็นคำชี้เฉพาะ เพราะไม่สามารถกำหนดบุคคลได้

ตัวอย่างที่ 3

ดอกไผ่งามเบิกบานในใจ ยังเฝ้าเก็บไว้เพื่อใครคนนั้น
นานเท่าใดก็ไม่สำคัญ จะคอยเติมฝันถึงวันที่ดอกไผ่บาน
 (เพลงดอกไผ่บาน ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

ประโยค “นานเท่าใดก็ไม่สำคัญ” เป็นประโยคคำถามแสดงเจตนาบอกให้รู้ว่าไม่ว่าเวลาจะนานแค่ไหนก็ไม่สำคัญ มีคำว่า เท่าใด เป็นคำชี้เฉพาะ เพราะไม่สามารถกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนได้

ตัวอย่างที่ 4

...เธออยู่ที่ไหนหนอ เธออยู่ที่ไหนหนอ ฉันเฝ้าแต่รอ แต่รอให้เธอมาดูใจหาก
 เธอไม่รักฉันสงสารหน่อยได้ไหม เพราะหัวใจมันใกล้จะหยุดเต้นแล้ว
 (เพลงเธออยู่ที่ไหนหนอ ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

ประโยค “เธออยู่ที่ไหนหนอ เธออยู่ที่ไหนหนอ” เป็นประโยคคำถามแสดงเจตนาห่วงใย มีคำว่า ที่ไหน เป็นคำชี้เฉพาะ เพราะไม่สามารถกำหนดสถานที่ที่แน่นอนได้

ตัวอย่างที่ 5

ตอนนี้เธอคิดยังไงกับฉัน ในแต่ละวันเธอนั้นมัวคิดถึงใคร
 ก็บอกฉันได้ตามตรง ว่าเธอปันใจให้เขาไป
 (เพลงเอาใจให้สาใจ ร้องโดย เดวิด อินธี)

ประโยค “ในแต่ละวันเรอนั้นมันคิดถึงใคร” เป็นประโยคคำถามมีเจตนาบอกให้ทราบถึงความกังวล มีคำว่า ใคร เป็นคำชี้เฉพาะ เพราะไม่สามารถกำหนดบุคคลที่แน่นอนได้

ตัวอย่างที่ 6

จะว่าไปตัวเราก็คงไม่ต่างเขา ทั้งมือและเท้าของเรา ก็อยู่ดี
หนักก็ทนไหว ใจก็ยังสู้ คิดดู คิดดู ว่าฉันจะขายอะไร
(เพลงคนขายแรง ร้องโดย พัทธ์ชัย เสริมราษฎร์)

ประโยค “ฉันจะขายอะไร” เป็นประโยคคำถามมีเจตนาแสดงความกังวลในการประกอบอาชีพ มีคำว่า อะไร เป็นคำชี้เฉพาะ เพราะไม่สามารถกำหนดสินค้าที่ตนจะขายได้

ตัวอย่างที่ 7

ในบางคืนสายลมเย็นพัดผ่าน มันหนาวสะท้านข้างไหนจิตใจ
เฝ้าคิดถึงลูกเมียที่อยู่แสนไกล จะทำอย่างไร เพราะมันยากจน
(เพลงเหงาใจไทยยาม ร้องโดย พัทธ์ชัย เสริมราษฎร์)

ประโยค “จะทำอย่างไรเพราะความยากจน” ประโยคคำถามมีเจตนาแสดงถึงกังวลในสถานะความเป็นอยู่ของครอบครัว มีคำว่า อย่างไร เป็นคำชี้เฉพาะ เพราะไม่สามารถรู้ถึงสิ่งที่ตนจะทำได้ชัดเจน

2.3 รูปประโยคคำถามแบบให้เลือกตอบ หมายถึง ประโยคที่มีคำเชื่อม “หรือ” ในประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

จริงหรือหลอกที่บอกว่าเรารักกัน แต่ความห่างไกลขวางกั้น
รำพันถึงวันเวลาอยากให้เธอรู้ ก็ดูเกินใจไขว่คว้า...
(เพลงจริงหรือหลอก ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

ประโยค “จริงหรือหลอกที่บอกว่ารักกัน” เป็นการถามให้เลือกว่า ความรักที่มีให้กัน เป็นรักที่จริงใจหรือมาหลอกกัน มีเจตนาแสดงความรู้สึกดีที่ได้ยินคำว่าแต่ต้องการความมั่นใจ เพราะมีคำว่า หรือ เป็นคำชี้เฉพาะ ต้องการจะรู้ว่าสิ่งที่เธอพูดกับฉันเป็นเรื่องโกหกหรือไม่

ตัวอย่างที่ 2

ฉันคิดได้ ฉันคิดผิด ผิดตรงที่ไม่เคยคำนวณ ความรักหรือความฝัน
 บทเรียนยิ่งใหญ่ ออกกรรมขมขื่น ด้วยรักหญิงชายไม่อาจฝัน หัวใจให้กัน
 (เพลงสุ่มไฟรัก ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

ประโยค “ผิดตรงที่ไม่เคยคำนวณความรักหรือความฝัน” เป็นการถามเพื่อให้เกิดความแน่ใจว่าที่จริงแล้วความรักที่เกิดขึ้นเป็นความจริงหรือความฝัน มีเจตนาบอกถึงความรู้สึกผิดหวัง มีคำว่า หรือ เป็นคำชี้เฉพาะ ว่าสิ่งที่ตนเคยคิดคือเรื่องใด

3. ประโยคคำสั่ง หมายถึง ประโยคที่ผู้พูดสั่งให้ผู้ฟังกระทำการที่ผู้พูดต้องการ มีเจตนาบอกให้ผู้ฟังทำอะไรสิ่งหนึ่ง ในการวิเคราะห์บทเพลงเพื่อชีวิต มีการใช้ประโยคคำสั่ง 2 ลักษณะ คือ สั่งให้ทำ และสั่งห้ามไม่ให้ทำ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประโยคสั่งให้ทำ มีการแสดงการสั่งให้ทำ หรือบอกให้ทำ อาจมีคำบอกเจตนาได้แก่ คำว่า ชะ ชี สิ นะ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

จักขอบพระคุณหากท่านการุญยอมถอยออกไป
 บุญคุณต่อประเทศไทย จดจารึกไว้ในแผ่นดิน
 รอบรู้ค่าธรรมเนียม รู้ปล่อย รู้วางได้ทำชะที
 บ้านเมืองหายวุ่นวายเข้าที่ ประเทศสุขจี ประชาชนสุขใจ
 (เพลงบันทึกคนบนถนน 3 ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

ประโยค “ทำชะที” เป็นประโยคที่สั่งให้ปล่อยวางในอำนาจ เพื่อความสงบของบ้านเมือง มีคำว่า ชะ เป็นคำที่ต้องการเน้น

ตัวอย่างที่ 2

เป็นผู้นำที่ทำแบบไหน บ้านเมืองลุกเป็นไฟลามไหม้ทุกวัน
รีบกลับใจไต่หาสันติ คิดถึงชาติบ้านเมืองอย่างตะบึงตะบัน

(เพลงพุดแทนราษฎร์ ร้องโดย คาราวาว)

ประโยค “คิดถึงชาติบ้านเมือง” เป็นประโยคที่สั่งให้คิดถึงชาติบ้านเมืองบ้าน มีคำว่า คิดถึง อยู่ท้ายประโยคเป็นคำที่ต้องการเน้น

3.2 ประโยคสั่งห้าม เป็นประโยคที่สั่งห้าม ไม้ให้ทำ อาจจะมีความที่แสดงสั่งห้าม คือ คำว่า “อย่า” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ในตอนนี้เธอคิดยังไงกับฉัน ในแต่ละวันเธอนั้นมัวคิดถึงใครก็บอกกันได้
ตามตรงว่าเธอปันใจให้เขาไป เราเคยรักกันมากมาย อย่าทำร้ายกัน
มากเกิน

(เพลงเอาให้สาใจ ร้องโดย เดวิด อินธี)

ประโยค “อย่าทำร้ายกัน” มีเจตนาสั่งห้ามไม่ให้ทำร้ายจิตใจกัน

ตัวอย่างที่ 2

แค่ความสาวที่เสียให้เขาไป เสียตัวอย่าเสียใจ ไม่นานก็หายดี
คุณค่าของเธออยู่ที่ใจ มากกว่าผู้ชายพรรคนี้...

(เพลงเสียตัว...อย่าเสียใจ ร้องโดย ธนพร-คาราวาว)

ประโยค “อย่าเสียใจ” มีเจตนาสั่งไม่ให้เสียใจกับสิ่งที่เสียไป เพราะมีคำว่า อย่า เป็นคำชี้เฉพาะ

ตัวอย่างที่ 3

พี่เมาไปหน่อย เลยเปลอปล่อยแม่ไม้มวยไทย

พี่ไม่ได้ตั้งใจ ที่ทำไปเพราะเมาจริงๆ

อย่าทิ้งกันเลยนะจ๊ะ พี่จะละเว่นของเมา

เลิกเหล้าเลิกยาสาโท มาเป็นคนธรรมดา ธรรมดาโม...

(เพลงไปก่อนตาย ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

ประโยค “อย่าทิ้งกัน” มีเจตนาสั่งหรือขอให้อย่าเลิกกัน หรือไม่ทิ้งกันไป

ตัวอย่างที่ 4

น้องนางเป็นเหมือนยาใจ

ให้พี่ได้สู้กับงาน

อย่าเปลี่ยนใจนะนงคราญ

อีกไม่นานพี่จะกลับไป

(เพลงแรงใจ แรงงาน ร้องโดย หนู มิเตอร์)

ประโยค “อย่าเปลี่ยนใจ” มีเจตนาสั่งห้ามไม่ให้เปลี่ยนไปรักคนอื่น ให้มั่นคงต่อกัน

ตัวอย่างที่ 5

โอ...โอ...ปักษ์ได้บ้านเรา

มีน้ำภูเขาทะเลกว้างไกล

อย่าไปไหน กลับได้บ้านเรา...

(เพลงปักษ์ได้บ้านเรา ร้องโดย แสมเมอร์)

ประโยค “อย่าไปไหนกลับได้บ้านเรา” มีเจตนาสั่งหรือขอไม่ให้ไปอยู่ที่อื่น ให้กลับมาอยู่บ้านของเราที่ภาคใต้

4. ประโยคขอร้อง หรือชักชวน หมายถึง ประโยคที่ผู้พูดใช้เพื่อให้ผู้ฟังกระทำสิ่งที่คุณต้องการ มีเจตนาบอกให้ทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างสุภาพ หรือกล่าวในลักษณะชักชวนให้กระทำในสิ่งที่ตนต้องการ โดยจะมี คำว่า โปรด เถอะ เกิด ช่วย ขอเพียง ปรากฏอยู่ เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ด้วยความมั่นคงและความซื่อตรงต่อกัน
รักเพิ่มทุกวันร่วมกันฝ่าฟันเรื่อยไป
หนักหน้อยเบาหนัก ถูกผิดก็ให้อภัย
เพียงยิ้มละไม ชื่นใจเมื่อยามอ่อนล้า

(เพลงร้องเท่าใจ ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

ประโยค “เพียงยิ้มละไม” มีเจตนาชักชวน หรือขอให้คนที่ตนรักยิ้มให้ เพราะแค่ได้เห็นรอยยิ้มก็ทำให้ชื่นใจแล้ว

เพราะคำว่า ยิ้ม หมายถึง แสดงให้ปรากฏว่าชอบ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 433)

ส่วนคำว่า ละไม หมายถึง น่ารักน่าเอ็นดู (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 466) เพราะฉะนั้น คำว่า ยิ้มละไม น่าจะหมายถึง รอยยิ้มที่ชวนให้มอง หรือยิ้มแล้วทำให้คนที่มองรู้สึกดี

บริบทนี้ หมายถึง แค่ได้เห็นรอยยิ้มของเธอกับคนที่ฉันรักก็ทำให้รู้สึกดีและสดชื่นหายเหนื่อยแล้ว

ตัวอย่างที่ 2

ฝากคำพูดจากใจนี้ไปกับสายลม ว่ามีใครคนหนึ่งห่วงหา
ช่วยกระซิบบอกเขา หากยังไม่ลืมสัญญา บอกเขาหน่อย ลมจ๋าว่าคิดถึง

(เพลงวอนลมบอกเธอ ร้องโดย อ้นดา)

ประโยค “ช่วยกระซิบบอกเขา” และ “บอกเขาหน่อย” มีเจตนาขอร้องให้สายลมไปบอกคนรักว่าตนคิดถึง

บริบทนี้หมายถึง ต้องการจะบอกให้คนรักของตนรู้ว่าเขาคิดถึงเธอมากแต่เธออาจจะอยู่ไกลเกินไปที่จะบอกด้วยตัวเองได้จึงต้องฝากสายลมไปบอก เพราะลมเป็นสิ่งที่อยู่โดยทั่วไป และแรงของลมก็สามารถพัดพาสิ่งต่างๆ จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งได้

ตัวอย่างที่ 3

วอนฟ้า...ที่ห่มดาว วอนสาวอย่าเพิ่งเปลี่ยนใจ
พินี้...ยังห่วงใย หวังใจชายใดเกี่ยวพัน

(เพลงวอนฟ้าห่มดาว วอนสาวห่มใจ ร้องโดย หนู มอเตอร์)

ประโยค “วอนสาวอย่าเพิ่งเปลี่ยนใจ” มีเจตนาขอร้องว่าอย่าเปลี่ยนใจไปรักคนอื่น
บริบทนี้เป็นการขอร้องแสดงความเป็นห่วงกลัวคนรักไปมีใจให้ชายคนอื่น

ตัวอย่างที่ 4

ฉันจะรัก จะคอยดูแล ขอเพียงแต่ให้เธอนั้นลืมใครๆ
เพียงเท่านั้น เธอทำให้ฉันได้ใหม่ ไม่หวังมากไป แค่คนสุดท้ายก็พอ
(เพลงไม่ขอเป็นที่หนึ่ง ร้องโดย หนู่มสกล)

ประโยค “ขอเพียงแต่ให้เธอนั้นลืมใครๆ” มีเจตนาขอร้องให้เธอลืมอดีตที่เคยผ่านมา ไม่ว่าจะ
เธอจะเคยรักใครก็ตาม

บริบทนี้กล่าวถึงชายคนหนึ่งที่มีความรักให้หญิงคนหนึ่งอย่างสุดซึ้ง เพราะถึงแม้ว่าเธอจะ
เคยมีใครมาแล้วก็ตามก็จะยังคงรักและอยู่เคียงข้างเธอขอแค่ให้เธอลืมเรื่องราวที่ผ่านมา

ตัวอย่างที่ 5

ส่งภาพความคิดถึงให้เธอไว้ดูเล่น ส่งความคิดเห็นทุกข์ใจงกลับมา
วันใดสับสน หัวใจอ่อนล้า ได้โปรดเถอะนะ ดูแลตัวเองให้ดี
(เพลงรอ ร้องโดย พัทธ์ชัยเสริมราษฎร์)

ประโยค “โปรดเถอะนะดูแลตัวเองให้ดี” มีเจตนาห่วงใยขอร้องให้ดูแลตัวเองให้ดี
บริบทนี้ เป็นการบอกถึงความรู้สึกเป็นห่วงคนที่ตนรัก ต้องการให้เขาดูแลตัวเองด้วย

ตัวอย่างที่ 6

ยิ้มหน่อยนะเธอ ยิ้มให้กัน ส่งยิ้มให้ฉัน ยิ้มนั้นทุกวันเรื่อยไป
ได้โปรดโปรดยิ้มด้วยใจ ไม่ขอมากไป ขอเพียงรอยยิ้มก็พอ
(เพลงยิ้ม ร้องโดย ยิว คนเขียนเพลง)

ประโยค “ยิ้มหน่อยนะเธอ” และ “ส่งยิ้มให้ฉัน” มีเจตนาชักชวนให้ผู้หญิงที่ตนชอบยิ้มให้
ประโยค “ได้โปรดโปรดยิ้มด้วยใจ” และ “ขอเพียงรอยยิ้มก็พอ” มีเจตนาขอร้อง หรือ
อ้อนวอนให้เธอซึ่งเป็นผู้หญิงที่ตนชอบยิ้มให้ด้วยความจริงใจ

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ประโยคในการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต พบว่า มีการใช้ประโยค 4 ประเภท ได้แก่ การใช้ประโยคบอกเล่า มี 2 ลักษณะ คือ ประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาแข็งให้ทราบ และประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาอื่น ได้แก่ เจตนาสั่งให้ทำ และเจตนาขอร้อง การใช้ประโยคคำถาม มีรูปประโยค 3 ลักษณะ ได้แก่ รูปประโยคคำถามแบบตอบรับ หรือ ปฏิเสธ รูปประโยคคำถามแบบเนื้อความ และรูปประโยคแบบเลือกตอบ การใช้ประโยคคำสั่ง มี 2 ลักษณะ คือ สั่งห้าม และสั่งให้ทำ และการใช้ประโยคขอร้องหรือชักชวน ซึ่งผู้ประพันธ์ใช้ในการถ่ายทอดถ้อยคำเนื้อหาเพื่อให้เกิดสุนทรียภาพในบทเพลง

ลักษณะการใช้สำนวน

สำนวน หมายถึง ถ้อยคำที่เรียบเรียงเป็นข้อความ หรือคำพูดที่เป็นชั้นเชิง ไม่ตรงตามรูปภาษาแต่มีความหมายเป็นอย่างอื่นที่ต้องอาศัยการตีความ ดังนั้น ผู้ใช้สำนวนจึงจำเป็นต้องรู้ความหมายของสำนวนที่ใช้อย่างถูกต้อง (วาสนา เกตุภาค, 2530: 19-20)

การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต นี้ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการใช้สำนวน จากแนวคิดของ วาสนา เกตุภาค, (2530: 19-20) ซึ่งได้จำแนกการใช้สำนวนออกเป็น 2 ประเภท คือ สำนวนเก่าที่ใช้กันมานานแล้ว และสำนวนใหม่

1. การใช้สำนวนเก่าที่ใช้กันมานานแล้ว ในที่นี้รวมไปถึงการใช้คำประเภท สุภาษิต คำพังเพย คำคม ตลอดจนวลีสำเนียงรูปต่างๆ สำนวนที่ปรากฏในบทเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

...ฉันและเธอต้องพรากจากกัน ทั้งญาติผู้ใหญ่และคนใกล้ชิดเขาคอยบงการ
ให้คนมาหมายหมั้น เขาว่าสมกันไบบหยกกิ่งทอง

(เพลงตัวสำรองข้างเธอ ร้องโดย เดวิด อินธี)

สำนวน “ไบบหยกกิ่งทอง” มาจาก “กิ่งทองไบบหยก” หมายถึง เหมาะสมกัน
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 55)

ในบริบทนี้กล่าวถึง ความรักของหญิงชายคู่หนึ่งที่ต้องเลิกรากันไป ด้วยเพราะครอบครัวของฝ่ายหญิง เตรียมคนที่เห็นว่าเหมาะสมกันไว้ให้แล้ว

ตัวอย่างที่ 2

ไม่กวน ไม่คนก็คงไม่ขุ่นไม่ขม ดินพอกหางหมูจนกลม
เปรียบความเศร้าตรม เกะกินหัวใจทั้งเพ

(เพลงสนิมอารมณ์ ร้องโดย ทอม ดันดี)

สำนวน “ดินพอกหางหมู” หมายถึง การงานที่คั่งค้างพอกพูนขึ้นเรื่อย ๆ
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 407)

ในบริบทนี้ หมายถึง ความ โศกเศร้าเสียที่ที่ยังคั่งค้างอยู่และดูเหมือนว่าจะเพิ่มมากขึ้น
เรื่อย ๆ

ตัวอย่างที่ 3

ซื่อและจริงใจแต่รักกินไม่ได้ ผู้ชายไม่หล่อไม่รวย เลยต้องถอย
การไม่เอาถ่าน เรื่องงานก็แย่น้อย เฝ้าแต่คอยราชรถมาเกย

(เพลงเสือปืนไว ร้องโดย เดวิด อินธี)

สำนวน “ไม่เอาถ่าน” หมายถึง ไม่เอาไหน, ไม่เอาการเอางาน (ราชบัณฑิตยสถาน,
2546: 884)

สำนวน “ราชรถมาเกย” หมายถึง โชค, ลาก, ที่มาถึงโดยไม่รู้ตัว (ราชบัณฑิตยสถาน,
2546: 950)

จากบริบทนี้ กล่าวถึง ผู้ชายที่คนหนึ่งที่น้อยใจโชคชะตา เกิดมาก็ไม่มีอะไรดี พูดยาก็ไม่เอา
ไหน หน้าตาและฐานะก็ไม่ดี มีให้ก็แต่ความจริงใจซึ่งไม่มีค่าอะไร หัวก็เพียงแต่ว่าสักวันจะมีใคร
สักคนที่เข้าใจและมาใช้ชีวิตด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 4

อย่ามัวหลงหัวโขนที่ตนสวมใส่ ถอดมันออกไปเพื่อประเทศไทยของ
ไทยทั้งมวล

(เพลงถอดหัวโขน ร้องโดย เล็ก คาราวา)

สำนวน “หัวโขน” หมายถึง รูปยักษ์ ลิง ฤาษี ที่ใช้สวมเวลาเล่นโขนหรือละคร
(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,282)

ในบริบทนี้ หมายถึง อย่างมีพลังตำแหน่งหน้าที่ หรือยศถาบรรดาศักดิ์ ที่มีอยู่ เพราะจะทำให้เกิดปัญหากับประเทศชาติได้

ตัวอย่างที่ 5

จับปลาสองมือ มันไม่ดีนะน้อง ไตร่ตรองพิจารณา

จะอยู่กับเขาทีก็จะไม่ว่า เลือกว่าจะเลือกใคร

(เพลงใจเลง เลง ร้องโดย บ่าววี)

สำนวน “จับปลาสองมือ” หมายถึง ชายหรือหญิงที่มีใจไม่แน่นอน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 325)

ในบริบทนี้หมายถึง ต้องการให้เธอเลือกและคิดให้ดีว่าจะรักใครเพราะเธอไม่สามารถคบทั้งสองคนพร้อมกันได้

ตัวอย่างที่ 6

เก็บไว้ที่ตรงนั้นแหละดี วางไว้ที่ตรงนั้น ในดวงใจของฉัน
ไม่เหลือเนื้อที่เชื่อคุณ คำที่คุณเอื้อนเอ่ยออกมา มันก็แค่ว่า
วจา บิดเบือน เหมือนโบราณย่าเตือน **ปากปราศรัย น้ำใจใจเชือดคอ**

(เพลงใจอยู่ที่กระบี่ ร้องโดย การาบาว)

สำนวน “ปากปราศรัย น้ำใจเชือดคอ” หมายถึง พูดดีแต่ใจคิดร้าย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 647)

บริบทนี้ กล่าวถึง คนคนหนึ่งที่ไม่มีความจริงใจ เป็นคนที่พูดดีแต่ในใจคิดกลับคิดร้าย

2. การใช้สำนวนใหม่ เป็นสำนวนที่ผู้ประพันธ์คิดขึ้นใช้ในบริบทนั้น สำนวนที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

แม้เลือกได้ฉันเลือกเจ็บ เจ็บลำพังในใจคนเดียว ดีกว่าเจ็บด้วยกัน
เพราะรักครั้งนี้ โทษใครไม่ได้ ถ้าต้องมีใคร **เดินเข้ากองไฟ** ก็ควรจะเป็นฉัน

.....
.....

ฉันคิดได้ ฉันคิดผิด ผิดตรงที่ไม่เคยคำนวณ ความรักหรือความฝัน
บทเรียนยิ่งใหญ่อกตรมขมขื่น ด้วยรักหญิงชายไม่อาจฝัน หัวใจให้กัน
 (เพลงสุมไฟรัก ร้องโดย ธนพร-คาราวา)

สำนวน “เดินเข้ากองไฟ” หมายถึง ความร้อนรน, ความทรمان, ความเจ็บปวด
 สำนวน “บทเรียน” หมายถึง คำสอน, เรื่องราวที่สอนให้เราได้เรียนรู้
 ในบริบทนี้ กล่าวถึง คนที่ผิดพลาดกับความรัก เคยคิดว่าความรักเป็นสิ่งสวยงามและเป็น
 สิ่งที่ทำให้เรามีความสุข แต่แท้จริงแล้วความรักกลับเป็นสิ่งที่ทำให้เราทุกข์มากที่สุด

ตัวอย่างที่ 2

มีอำนาจอยู่ในมือ ถือเอาไว้ให้เป็น
มันไม่ใช่ของเล่น กระเด็นกระดอนมาหลายราย
 (เพลงมองอย่างนง ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

สำนวน “ของเล่น” หมายถึง เป็นสิ่งของที่ไม่สำคัญ หรือใช้ทำประโยชน์อะไรไม่ได้
 บริบทนี้ กล่าวถึง คนที่ใช้อำนาจในทางที่ผิด หรือไม่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ก็อาจจะส่ง
 ผลร้ายให้กับตนเองในภายหลังได้

ตัวอย่างที่ 3

เป็นยังงี้ให้ทำยังไง เธอไม่ยอมใจอ่อน
เล่นปิดประตูหัวใจใส่กลอน ให้ร้องเพลงง้อทุกวัน
 (เพลงนี้วก้อยอยู่ไหน ร้องโดย เดวิด อินธิ)

สำนวน “ปิดประตูหัวใจใส่กลอน” หมายถึง ไม่เปิดใจรักใคร, ไม่เปิดใจให้ใคร
 บริบทนี้ กล่าวถึง ผู้ชายคนหนึ่งที่ไม่หลงรักผู้หญิงแต่เขากลับไม่สนใจ และไม่ยอมเปิดใจ
 รับรัก

ตัวอย่างที่ 4

แค่เธอต้องการมีฉันในยามที่เหงา คงคิดว่าเราเป็นเพียงแค่ที่ระบาย
เป็นแค่ทางผ่านให้เธอในยามกลุ้มใจ ไม่มีที่ไป มีฉันใช่ไหมคนดี

(เพลงเป็นแค่ตัวช่วย ร้องโดย อ้นดา)

สำนวน “ที่ระบาย” หมายถึง เป็นเพื่อนหรือเป็นบุคคลที่คอยรับฟังปัญหา หรือสิ่งที่อัดอั้น
 อยู่ในใจ

สำนวน “เป็นแค่ทางผ่าน” หมายถึง มาหาเพียงชั่วคราวชั่วคราว หรือมาหาเฉพาะเวลาที่ไม่มี
 ใคร

จากบริบทนี้ กล่าวถึง ผู้ชายคนหนึ่งรู้สึกน้อยใจที่ผู้หญิงที่ตนรักมองเห็นค่าเขาหรือมาหา
 เขาในเวลาที่เขาไม่เหลือใคร

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้สำนวนในบทเพลงเพื่อชีวิตนี้แสดงให้เห็นว่า แม้การเวลา
 จะเปลี่ยนแปลงไป ไม่ว่าจะยุคใดสมัยใด ก็ยังคงมีสำนวน คำคม หรือข้อคิด เพื่อสื่อความหมายในเชิง
 เปรียบเทียบได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้สำนวน หรือคำคมเหล่านี้ยังช่วยสร้างจินตนาการให้กับผู้ฟังได้
 เป็นอย่างดี

ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์

ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ในบทเพลงเพื่อชีวิต ซึ่งถือว่าเป็น
 ส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ฟังมีจินตนาการและมีเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของบทเพลงตามที่ผู้เขียน
 เพลงต้องการ โดยกำหนดเกณฑ์การใช้ภาษาด้านการใช้โวหารภาพพจน์ที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยได้
 สรุปเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์โดยอาศัยแนวคิดของ สุจริต เพียรชอบ
 (2539: 88-91) และวิภา กงกะนันท์ (2533) ซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต 6 ประเภท คือ

1. อุปมา (Simile)
2. อุปลักษณ์ (Metaphor)
3. บุคลาธิษฐาน (Personification)
4. นามนัย (Metonymy)

5. อติพจน์ (Hyperbole)

6. ปฏิพจน์ (Rhetorical Question)

1. **อุปมา (Simile)** คือ การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่โดยธรรมชาติแล้วมีสภาพที่แตกต่างกัน แต่มีลักษณะเด่นร่วมกันและใช้คำที่มีความหมายว่า **เหมือน คล้าย ดู ประหนึ่ง ราว กับดั่ง เพียง ฯลฯ** เป็นคำแสดงการเปรียบเทียบ เพื่อเน้นให้เห็นจริงว่า เหมือนอย่างไร ในลักษณะใด จากการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้อุปมาดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

กระท่อมฉันอยู่ ทัดตูไม่หวังสักคน มีกัญชาสุขกว่ามีคู่กมล ถึงหากฉันจนก็ยังสุขสันต์ไม่หวังใคร..ปองมองเห็นไฟไหม้ บ้องเป็นควัน ดั่งหนึ่งเมฆสวรรค์ มีตะเกียงดั่งเหมือนจันทร์ส่องยามจะนอนก่ายกอดประคอง มีคู่ สุครึ้งคือบ้อง ชวนให้ฉันปองคือบ้องกัญชา

(เพลงกระท่อมกัญชา ร้องโดย มาลีฮวนน่า)

ข้อความว่า “มองเห็นไฟไหม้ บ้องเป็นควัน ดั่งหนึ่งเมฆสวรรค์ มีตะเกียงดั่งเหมือนจันทร์ส่อง” เป็นอุปมา เพราะมีคำว่า **ดั่ง** เป็นคำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบไฟที่ออกมาจากบ้องกัญชา เป็นเหมือนก้อนเมฆบนท้องฟ้าและเปรียบดวงไฟของตะเกียงเหมือนกับแสงสว่างของดวงจันทร์

ในบริบทนี้กล่าวถึงชายคนหนึ่งที่กำลังอยู่ในห่วงารมณ์ของคนที่สูบกัญชา เพราะฤทธิ์ของกัญชาจะทำให้ผู้เสพเกิดจินตนาการหรือเกิดภาพหลอนต่างๆ ได้

ตัวอย่างที่ 2

ผ้าป่าพลังยิ่งใหญ่ คือความเป็นไทยสืบทอดนานมา จิตใจฟ่องใสโสภามีแสงธรรม เป็นแสงเทียนนำพา โบสถ์วัดศาลา คู่ฟ้าคู่แผ่นดิน โบสถ์วัดบ่งบอกความคิด ดำเนินชีวิต ต้องมีศาสตร์มีศิลป์ จิตใจฟ่องใสโสภินิ ความรักคุณน้ำทิพย์ชโลมดิน หล่อเลี้ยงชีวิต ให้มีพลังก้าวเดิน

(เพลงคนดีบุญผ้าป่า ร้องโดย อิน โฉมจิน)

ข้อความ “**ความรักคุณน้ำทิพย์ชโลมดิน หล่อเลี้ยงชีวิต ให้มีพลังก้าวเดิน**” เป็นอุปมา เพราะมีคำว่า **ดู** เป็นคำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบความรัก เป็นเหมือนน้ำวิเศษ ที่ให้ความชุ่มชื้นกับชีวิต

ในบริบทนี้กล่าวถึง การเข้าวัดทำบุญซึ่งจะช่วยให้คนเรามีจิตใจที่ผ่องใส เมื่อจิตใจของเรา รู้สึกผ่องใสก็จะส่งผลให้ความคิดและการดำเนินชีวิตของเราติดตามไปด้วย

ตัวอย่างที่ 3

ผู้คนวันนี้แข่งขัน หากแรงงานสุขสบาย แต่ในดวงใจดวงนี้ มีอักษรหนังสือ มุ่งหวังตั้งใจให้เด็ก ได้อ่านเขียนฝึกปรือ ว่าลูกเล็กคือประชาชน ผู้อ่านออกเขียนได้ เป็นเรื่องจางจน ๆ แต่เงิน แต่ใจเทียมฟ้า ตั้งนาวาชีวิตอุทิศเพื่อเด็กน้อย

ดูแสงเทียนส่องนำทางเสียดล ภาระในแดนกันดารมีความหมาย

ดอกไม้กำลังเจริญเติบโต กลางดวงใจครูเล ครูเล ครูเล

(เพลง ครูเล ร้องโดย คาราบาว)

ข้อความ “ใจเทียมฟ้า ตั้งนาวาชีวิตอุทิศเพื่อเด็กน้อย ดูแสงเทียนส่องนำทางเสียดล” เป็นอุปมา เพราะมีคำว่า ตั้ง และ คำว่า ดู เป็นคำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบครูเลเหมือนกับเรือชีวิตที่อุทิศตนเพื่อเด็ก และเปรียบเทียบครูเลเหมือนกับแสงเทียนที่ส่องนำทางความเสียดล

ในบริบทนี้กล่าวถึง อาชีพครูเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างยิ่ง หรืออาจจะเรียกได้ว่า ครูคือวิศวกรมนุษย์ คอยฝึกปรือให้เด็กอ่านออกเขียนได้ รวมถึงอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีของสังคม แม้อาชีพครูจะเป็นอาชีพที่ได้รับค่าตอบแทนน้อย แต่ก็ยังเป็นอาชีพที่ต้องอุทิศตน เสียดลตนเองให้แก่ลูกศิษย์

ตัวอย่างที่ 4

เสียงเพลงลอยล่องขับกล่อมแผ่วหวาน ตั้งนิทานที่กล่อมยามฉันเหงา เสียงก้องล่องลอยตามลม แผ่วเบา ขับเรื่องราวความเศร้าของคนรอคอย เสียงเพลงล่องลอยขับกล่อมยามเหงา มีเพียงเงาคนเศร้าได้แสงเดือน คำสัญญาที่ให้มีเคยลิ้มเดือน มันคอยย้ำเตือนรอเจ้าจะกลับมา

(เพลงคนเศร้า ร้องโดย สมชาย ใหญ่)

ข้อความ “เสียงเพลงลอยล่องขับกล่อมแผ่วหวาน ตั้งนิทานที่กล่อมยามฉันเหงา” เป็นอุปมา เพราะมีคำว่า ตั้ง เป็นคำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเสียงเพลงที่ได้ยินเหมือนกับได้ฟังนิทาน ช่วยให้คลายเหงาได้บ้าง

ในบริบทนี้กล่าวถึงอารมณ์คนที่โศกเศร้าและเปลี่ยวเหงา กับการรอคอยให้คนรักกลับมา

ตัวอย่างที่ 5

ผู้คนวันนี้แข่งขัน หากแรงงานสุขสบาย แต่ในดวงใจดวงนี้ มีอักษรหนังสือ
มุ่งหวังตั้งใจให้เด็ก ได้อ่านเขียนฝึกปรือ ว่าลูกเล็กคือประชาชน ผู้อ่านออกเขียนได้
เป็นเรื่องจ้าจันๆ แต่เงิน แต่ใจเทียมฟ้า ตั้งนาวาชีวิตอุทิศเพื่อเด็กน้อย

ดูแสงเทียนส่องนำทางเสียดลระ ภาระในแดนกันดารมีความหมาย

ดอกไม้กำลังเจริญเติบโตวัย กลางดวงใจครูเล ครูเล ครูเล

(เพลง ครูเล ร้องโดย คาราบาว)

ข้อความ ใจเทียมฟ้าตั้งนาวาชีวิตอุทิศเพื่อเด็กน้อย ดูแสงเทียนส่องนำทางเสียดลระ เป็น
อุปมา เพราะมีคำว่า ตั้ง และคำว่า ดู เป็นคำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบครูเลเหมือนกับเรื่อง
ชีวิตที่อุทิศตนเพื่อเด็ก และเปรียบเทียบครูเลเหมือนกับแสงเทียนที่ส่องนำทางความเสียดลระ

บริบทนี้กล่าวถึง อาชีพครูเป็นอาชีพที่สำคัญอย่างยิ่ง หรืออาจจะเรียกได้ว่า ครูคือวิศวกร
มนุษย์ คอยฝึกปรือให้เด็กอ่านออกเขียนได้ รวมถึงอบรมสั่งสอนให้เป็นคนดีของสังคม แม้อาชีพ
ครูจะเป็นอาชีพที่ได้รับค่าตอบแทนน้อย แต่ก็เป็นอาชีพที่ต้องอุทิศตน เสียดลระตนเองให้แก่ลูกศิษย์

ตัวอย่างที่ 6

“โอะ.... โอ้ย ทำไปเพราะความจำเป็น ลมร้อนโรยรา...ฝนฟ้ามาเยือน
ตั้งสัญญาณเดือนคืนถิ่นอีสานบ้านนา ผู้หนุ่มผู้สาวขอกล่าวคำอำลา

(เพลงสวรรค์บ้านนา ร้องโดย คาราบาว)

ข้อความว่า จำเป็น ลมร้อนโรยรา...ฝนฟ้ามาเยือน ตั้งสัญญาณเดือนคืนถิ่นอีสานบ้านนา
เป็นอุปมา เพราะมีคำว่า ตั้ง เป็นคำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบ ลมร้อนโรยรา...ฝนฟ้ามา
เยือนเหมือนกับสัญญาณเดือนให้คืนถิ่นอีสานเนื่องจากฝนเป็นสิ่งสำคัญสำหรับถิ่นอีสานที่เป็น
สัญญาณบอกถึงการได้เวลาทำนา อีกทั้งสะท้อนให้เห็นถึงการสำนึกรักบ้านเกิดของคนอีสาน และ
ความสุขของคนอีสานในช่วงฤดูการของการทำนา ที่เปรียบเหมือนเมืองสวรรค์ของคนอีสาน

ตัวอย่างที่ 7

“..... ลอยล่องในนาวาถึงคราไรแผ่นดิน
ดินถิ่นเดิมลูกร้อนตั้งไฟเผาเผา ฟืนสุมเตาเจ้าคงเจ้าเคยยึดใส่เตา”

(เพลง เรฟูจี ร้องโดย คาราบาว)

ข้อความ ดินถิ่นเดิมลูกร้อนดั่งไฟแผดเผา เป็นอุปมา เพราะมีคำว่า ดั่ง เป็นคำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบแผ่นดินที่ลูกร้อนเหมือนกับไฟแผดเผา

2. อุปลักษณ์ (Metaphor) คือ การเปรียบเทียบด้วยการกล่าวว่าสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยใช้คำแสดงการเปรียบเทียบว่า เป็น คือ เท่า แสดงการเปรียบเทียบ ความหมายจึงลึกซึ้งกว่าอุปมา จากการศึกษาวีเคราะหืบทเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้อุปลักษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ฉันเหนื่อย พี่จำ ต้องปาดน้ำตาตั้งวันละสี่ห้าครั้ง เมื่อคืนไปบ่นมันเปิดเพลงเสียงดัง เด็กเอ๋ย เด็กน้อย มือถือเข้ายังด้อยแรงไฟหา มีรถใช้เข้าจะได้มีภรรยา ปล่อยพ่อแม่ก้มหน้าเลี้ยงลูก โทนสุภามิตรร่วมสมัย เด็กไทยท่องจำไว้ทุกคน คอร์ปชั่น คือมายากล ตั้งคมสอนคนให้แก่งแย่งแข่งขัน

(เพลงบัวผัน ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

ข้อความ “คอร์ปชั่น คือมายากล” เป็นอุปลักษณ์ เพราะมีคำว่า คือ เป็นคำแสดงเปรียบเทียบว่า การคอร์ปชั่น ก็คือการใช้เล่ห์กล หรือใช้อุบายเพื่อไม่ให้อื่นจับได้ว่าตนกำลังทำอะไรที่ไม่ถูกต้อง เหมือนกับการเล่นมายากลที่คนดูไม่สามารถจับผิดได้ว่าผู้แสดงซ่อนอะไรไว้ที่ไหน

ในบริบทนี้กล่าวถึง สังคมไทยในปัจจุบันที่มีแต่การแก่งแย่งแข่งขัน เด็กๆ ฟุ้งเฟ้อโดยไม่สนใจว่าพ่อแม่จะเหน็ดเหนื่อยทำงานหนักแค่ไหน

ตัวอย่างที่ 2

แต่ฉันจะสู้ ทั้งที่รู้ว่าศึกษา มีไม่ตายคือความรัก อาวุธหนักคือความจริงใจ ไม่ถึงกับตาย หากต้องพ่ายแพ้ใคร ยึดไปเถอะสี่ห้องใจ ฉันขอไปอย่างเป็นผู้แพ้ ชายหลายคนต่างดิ้นรนมาสู้กัน ใช้ชีวิตเป็นเดิมพัน ได้รางวัลเป็นบาดแผล สมรมุมิรัก นักรบยังอ่อนแอ ยกชงขาวยอมแพ้ เพราะความฝันแปรของใจเธอ

ข้อความ “มีไม่ตายคือความรัก อาวุธหนักคือความจริงใจ” เป็นอุปลักษณ์ เพราะมีคำว่า คือ เป็นคำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบความรักที่ตนมี เหมือนกับ อาวุธ ที่จะใช้ในการต่อสู้กับศัตรู ในที่นี้หมายถึงชายอื่นที่มาชอบเธอ ส่วน “ได้รางวัลเป็นบาดแผล” เปรียบความผิดหวังและความเสียใจที่แสนจะเจ็บปวดคือสิ่งที่ตัวเองได้รับ

บริบทนี้กล่าวถึง ความรักของชายคนหนึ่งที่มีต่อหญิงสาวแม้รู้ว่าเธอมีคนมาชอบมากมาย แต่ก็ไม่เคยยอมแพ้ หวังว่าความรักที่มีจะชนะใจเธอได้

ตัวอย่างที่ 3

“ฟ้าไม่เป็นสีฟ้า น้ำไม่มีปลาว่าย มวลหมู่มิได้ล้มตาย สัตว์ทั้งหลายหายสิ้นไป
ฝนที่หล่นสลายมา เป็นน้ำตาบอกว่เสียใจ พรุ่งนี้จะเหลืออะไร หากไม่ใช่ดี”

(เพลงยังไม่สาย ชุด “ข้างให้”)

ข้อความว่า ฝนที่หล่นสลายมา เป็นน้ำตาบอกว่เสียใจ เป็นอุปลักษณ์เพราะมีคำว่า เป็น เป็น คำแสดงเปรียบเทียบ โดยเปรียบเทียบกับสายฝนที่หล่นลงมา เป็นน้ำตาแห่งความเสียใจที่เกิดขึ้น แต่ยังไม่สายเกินไปถ้าจะหันหน้ามาช่วยกันดูแลโลกใบนี้

บทเพลงข้างบน มุ่งสะท้อนให้คนช่วยกันดูแลโลก ให้มีความเขียวขจี เป็นที่อยู่ของสัตว์
ทั้งหลาย

ตัวอย่างที่ 4

ที่ร้อยก็พันทางให้ฉันเลือกเดิน สัญญาจะเดินตรงไปบนทางสายเก่า มีเธอคือจุดหมาย ชีวิต
นี้คงไม่เศร้าเราจะเดินเคียงข้างกันตลอดไป

(เพลงสัญญาบนทางเดิน ร้องโดย ยิว)

ข้อความ “มีเธอคือจุดหมาย” เป็นอุปลักษณ์ เพราะมีคำว่า คือ เป็นคำแสดงเปรียบเทียบโดยเปรียบว่า เธอหมายถึงผู้หญิงที่ตนรักคือปลายทางที่ตนจะต้องไปให้ถึง

3. บุคลาธิษฐาน (Personification) เป็นโวหารที่ใช้ภาษากับสิ่งต่างๆ ที่ไม่ใช่คนให้ดูคล้ายว่ามีตัวตน แสดงออกปฏิกิริยาต่าง ๆ เป็นคนบ้าง หรือกำหนดบทบาทและฐานะให้สรรพสิ่งเหล่านั้นทั้งรูปธรรมและนามธรรม จนดูประหนึ่งว่าเป็นคน จากการศึกษาวิเคราะห์บทเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบลักษณะการใช้สัญลักษณ์ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ขนมจีนเลิกลงน้ำยา ปลาร้าอภัยส้มตำ ไอติมยืมให้ต้มยำ สักหน่อยสักนิดนะ เป็นไร ลุ้นกับพินันธุ์ธรรมดา กลับมาร่วมทางกันใหม่ที่แล้วมา ให้มันไปแล้ว เกี่ยวก้อยกันได้ใหม่ ลุ้นกับพินันธุ์ธรรมดา กลับมาร่วมทางกันใหม่ ที่แล้วมา ให้มันแล้วไป นีวก้อยเธออยู่ไหน...ส่งมา

(เพลงนีวก้อยอยู่ไหน ร้องโดย เดวิด อินธิ)

ข้อความ “ขนมจีนเลิกลงน้ำยา ใช้โวหารบุคลาธิษฐาน กำหนดให้ ขนมจีน และน้ำยา แสดงอาการปฏิกิริยาอ่อน ซึ่งเป็นอาการน้อยใจ เหมือนกับคน

ส่วนข้อความ ปลาร้าอภัยส้มตำ ใช้โวหารบุคลาธิษฐาน กำหนดให้ ปลาร้า และส้มตำ แสดงอาการปฏิกิริยาให้อภัย คือ ไม่โกรธเคืองกันเหมือนกับคน

และข้อความว่า ไอติมยืมให้ต้มยำ ใช้โวหารบุคลาธิษฐาน กำหนดให้ ขนมจีน ปลาร้า และไอติม แสดงอาการปฏิกิริยายืมได้ เหมือนกับกิริยาของคน

ในบริบทนี้เป็นการร้องอนของฝ่ายชายที่ต้องการให้ฝ่ายหญิงหายโกรธและกลับมาคืนดีกัน

ตัวอย่างที่ 2

คิดถึงพ่อแม่ท่านแก่ชรา คงไม่นานนหรือหกหน้าได้กลับไป คิดถึงบ้านนาคิดถึงคนไกล เคยสัญญากันว่าไม่เคยลืม มองจันทร์จันต์ฟ้าเสียดงกร้องดังมาใจสะอื้น ไม่นานเท่าไร จะกลับไปชมชื่น คิดถึงทุกวันคืนบ้านของเรา

(เพลงมองเดือนเดือนใจ ร้องโดย อ้นดา)

ข้อความ “ใจสะอื้น” ใช้โวหารบุคลาธิษฐาน กำหนดให้ใจ แสดงอาการปฏิกิริยาร้องไห้ เหมือนกับกิริยาของคน

ตัวอย่างที่ 3

เห็นเธอเดินคางกับชายคนอื่น หัวใจสะอื้นแทบล้มทั้งยืนฝันทน
ทางรักสองเราถึงคราวมีคณ

(เพลงสาวโคราช ร้องโดย ประทีป ขจัดพาล)

คำว่า “หัวใจสะอื้น” ใช้โวหารบุคลาธิษฐาน กำหนดให้ใจ แสดงอาการปฏิกิริยาร้องไห้ เหมือนกับกิริยาของคน

4. **นามนัย (Metonymy)** คือ การใช้คำหรือวลีซึ่งบ่งลักษณะหรือคุณสมบัติของสิ่งหนึ่งสิ่งใดมาแสดงความหมายแทนสิ่งนั้นทั้งหมด เช่น “เวที” หมายถึง การแสดงละคร “มงกุฎ” หมายถึง กษัตริย์ “เสวตฉัตร” หมายถึง ราชสมบัติ หรือ “มือขวา” หมายถึง คนสนิทที่ไว้วางใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

เหงื่อ...ไหลอาบ อยากจับให้เธอด้วยมือ ถ้าหากว่าเธอไม่ถือ ว่ามือของลูกชวานา
อยากขอเดินเคียงใกล้ เป็นแรงใจในยามอ่อนล้า ด้วยรักบนความศรัทธา แม่นางฟ้าของคน
เดินดิน

(เพลงนางฟ้าเปื้อนฝุ่น ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า “นางฟ้า” หมายถึง ผู้หญิงที่ดี สวยสง่า ผู้หญิงที่สูงส่ง เนื่องจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่เชื่อว่า นางฟ้า ต้องมีรูปโฉมที่งดงาม

คำว่า “คนเดินดิน” หมายถึง คนธรรมดา ไม่ใช่คนร่ำรวย เพราะเชื่อว่าคนคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจดีจะต้องมีรถขับ

ตัวอย่างที่ 2

กราบขอโทษนางฟ้าโสด ๆ นะมีไหม หากไม่เลี้ยงน้ำใจส่งลงมาให้ผมสักคน

(เพลงส่งข่าวถึงฟ้า ร้องโดย แซ่ม แซ่มรัมย์)

คำว่า “นางฟ้า” หมายถึง ผู้หญิงดีพร้อม ทั้งทั้งนิสัย และหน้าตา เนื่องจากค่านิยมของคนส่วนใหญ่เชื่อว่า นางฟ้า ต้องมีรูปโฉมที่งดงาม

5. **อติพจน์ (Hyperbole)** เป็นโวหารที่กล่าวเกินจริง เพื่อเน้นความรู้สึก มิใช่เพื่อหลอกลวงซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

พบครั้งแลถนัดใจเต้น เต้นรำความลุ่มหลงลำพัง ไม่สนใจดนตรี ฝันไปไกล ฝัน
วายไป ไกลฝั่ง มีแต่เธอวาดหวัง แห่งดวงใจดวงนี้

(เพลงสุมไพร์รัก ร้องโดย ธนพร-คาราบาว)

ข้อความ “พบครั้งแรกฉันใจเต้น เต้นรำความลุ่มหลงลำพัง ไม่สนใจดนตรี” เป็นการกล่าวเกินความเป็นจริง ของความรู้สึกครั้งแรกที่ได้พบกับหญิงที่ตนรัก ว่าใจที่เต้นนั้นเปรียบเสมือนการเต้นรำที่ไม่สนใจจังหวะดนตรี หรือหัวใจของเขาเต้นเร็วจนไม่เป็นจังหวะ

ตัวอย่างที่ 2

อีสานบ้านสาวแห่งเมืองหอมแคนพี่ขอสมัครเป็นแฟน ปลาแดกแห่งแคนรชาติ
ตรึงใจ ให้พี่ดอมดม กล่อมเกลี้ยงเลี้ยงดูได้ไหม หลงนางปางตาย หาสิ่งใดเปรียบรักชะออน
(เพลงอีสาน ร้องโดย ทอม ดันดี)

ข้อความ “หลงนางปางตาย” เป็นการกล่าวเกินความจริงว่า ความหลงใหลที่มีต่อเธอนั้น จะทำให้พี่ทรมาณมากเหมือนคนที่จวนจะตาย

6. **ปฏิบัติ (Rhetorical Question)** เป็นโวหารที่เป็นคำถามโดยไม่หวังคำตอบ ผู้ถามมีเจตนาเรียกร้องความสนใจมากกว่าต้องการคำตอบ แต่หากจะมีคำตอบนั้น ก็มักจะเป็นคำตอบปฏิเสธ ซึ่งปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

มึงเป็นใคร กูเป็นนักศึกษา นักล่าปริญญา ใฝ่ฝันขึ้นไปเป็นใหญ่ แล้วยังไง
กูจะรวณะลิเวความรู้กูแน่นอนหนา กูจะมาเป็นนายมึง
(เพลงกูเป็นนักศึกษา ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

ข้อความที่เป็น ปฏิบัติ คือ “มึงเป็นใครกูเป็นนักศึกษา” เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่ต้องการจะบอกว่า ตนเป็นใคร

ตัวอย่างที่ 2

กว่าจะรู้ใจแทบสลาย รักเธอแทบตาย สุดท้ายเธอไปจากฉัน
เธอไปรักกันตอนไหนทำไมฉันไม่รู้ทัน คนโง่ก็คือตัวฉัน ที่มันไม่รู้เรื่องเลย
(เพลงไก่อ่าฟาง ร้องโดย ชันวรา ราศีธนู)

ข้อความที่เป็น ปฏิปฐา คือ “เธอไปรักกันตอนไหนทำไมฉันไม่รู้ทัน” เป็นคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่ต้องการจะบอกให้รู้ว่าคนไม่รู้เท่าทันผู้หญิง

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในเพลงเพื่อชีวิต พบว่า มีการใช้โวหารภาพพจน์หลายลักษณะ ทั้งการใช้อุปมา การใช้อุปลักษณ์ การใช้นามนัย การใช้บุคลาธิษฐาน การใช้อดีพจน์ และการใช้ปฏิปฐา ซึ่งจะช่วยให้เกิดจินตภาพและสื่อความหมายได้ชัดเจนขึ้นกว่าการใช้ภาษาที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา

ผลการวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหา

เพลงเป็นวรรณกรรมร้อยกรองรูปแบบหนึ่ง ในการศึกษาด้านเนื้อหานี้จะต้องทำความเข้าใจเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม ตลอดทั้งแนวคิดและจิตนาการอันลึกซึ้งของผู้ประพันธ์ ทั้งนี้เพราะในเนื้อเพลงได้ถ่ายทอดเนื้อหาหรือถ้อยคำที่แสดง ถึง ค่านิยมในด้านต่างๆ ซึ่งคนไม่สามารถแสดงออกในชีวิตประจำวันได้ (ปราณี วงษ์เทศ, 2525: 72)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาในเพลงเพื่อชีวิต จากการประมวลแนวทางของ สมชื่น เชี่ยวกุล (2537: 16) และส่งสุข ภาแก้ว (2546: 39-40) ประกอบกับการพิจารณาลักษณะเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิต แล้ว ผู้วิจัยจึงจำแนกประเภทลักษณะเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิต ออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความผิดหวัง
2. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับศีลธรรม ภาษิตสอนใจ
3. เพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนสังคม
4. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ

1. เพลงเกี่ยวกับความรักและความผิดหวัง เป็นเพลงที่มีลักษณะเนื้อหาที่กล่าวถึงความรักทั้งที่สมหวังและไม่สมหวัง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เพลงโปรดที่ฉันไว้ที่ปลายฟ้า มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวัง แม้จะเคยรักกัน มากมายเพียงใดแต่สุดท้ายก็ต้องเลิกรากันไป เมื่อความรักมาถึงสุดทางจึงไม่อาจประคองรักความรัก ไว้ได้

ตัวอย่างที่ 3

ใจดวงนี้มันบอบช้ำ	ถูกจองจำที่เธอในความเหงาที่เจอ
มันรุ่มร่ามทรมาณ	แต่ละคืนในแต่ละวัน เฝ้าฝันเพื่อเปล่า
มีข้างใหม่แค่เพียงนิดเดียว	เปลี่ยว
เพียงความหวังลมๆ แล้งๆ	เศษเสี้ยวแห่งความเห็นใจ
เชื่อว่าฉันไม่มีที่ไป	ก็ยังทำแก้งว่ามีชัย
หากเขาถามหมอนั้นเป็นใคร	จะไปเมื่อถึงเวลา
แต่มีรักสวยสดงดงาม	บอกไปบุคคลที่สาม
ไม่ยอมให้ใครสมน้ำหน้า	จดจำความฝันนิรันดร
ไม่ยอมให้ใครเขาดูถูก	ว่าเป็นคน ไม่มีน้ำยา
สิ่งที่ฉันควรจะบอก	เยี่ยงสุนัขเหงานมองเครื่องบิน
อยากให้เธอเพียงได้ยิน	ว่าไอ้คนหัวใจบ้าบิ่น
	ฉันรักเธอ ฉันรักเธอ...

(เพลงหัวใจบ้าบิ่น ร้องโดย คาราบาว)

เพลงหัวใจบ้าบิ่น มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวัง ความทรมาณใจของคนๆ หนึ่งที่ หลอกตัวเองว่ายังมีความรักที่งดงาม เพียงเพราะแค่ไม่ยอมให้ใครมาสมน้ำหน้า

ตัวอย่างที่ 4

ยามเย็นสนธยาพาใจให้เหงาหงอย	ดั่งหนึ่งใจลอยอยู่กลางทะเล
ยามราตรีนี้มีคสนิท	ให้หวนคิดถึงเธอเมื่อจากไกล
ให้อดสูหัวใจข้ามันไร้เงินทอง	เธอมีทางความคิดสนุกสุขสบาย
เธอมีรักเพียงชายในกองเงินกองทอง	ฉันคงมีรักเธอตลอด

รับรอยกอดของเธอตลอดกาล	ก็ล้าแก่แสนบาทแม่ฉันมี
แต่ฉันก็ร้างไกล หัวใจฉันอุทธรณ์	มีร้อยมันน้อยไปเธอไกลฉันอวรณ์
มีสองทางให้ฉันเผชิญ	หนึ่งหาเงินเพื่อเธอคนนั้น
สองรักเธอผู้มีรักมัน	บอกกับฉันชีวว่าหนทางใด

(เพลงหนทางใด ร้องโดย การาบาว)

เพลงหนทางใด มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ซึ่งเนื้อเพลงได้กล่าวถึงชายคนหนึ่งที่กำลังหวนคิดถึงหญิงที่ตนรัก แต่เนื่องจากไม่มีเงินทองทำให้ต้องร้างไกลจากหญิงที่ตนรัก เพราะเธอสนใจแต่คนที่มั่งมีเงินทองเท่านั้น

ตัวอย่างที่ 5

เธอจะมีใครสักทีคน	ฉันไม่สน ถึงเป็นคนที่ทำไหร
เพราะว่าฉันนั้นรักเธอมากกว่าใคร	จะแค้นทำไม ถ้าเราจริงใจต่อกัน
ใครจะคิดว่ายังไง	ก็ไม่เป็นไร ก็แล้วแต่ใครเขาพูดกัน
เชื่อคนอื่นมันทำให้ใจไหวหวั่น	สิ่งสำคัญให้เธอรักฉันก็พอ
ฉันขอเป็นคนสุดท้ายก็แล้วกัน	ไม่มากไปกว่านั้นที่ฉันขอ
ที่หนึ่งที่สองไม่สำคัญ	แค่คนสุดท้ายก็พอ
ฉันจะรอ	จะรอหากเธอแน่ใจ

(เพลงไม่ขอเป็นที่หนึ่ง ร้องโดย หนู่มสกล)

เพลงไม่ขอเป็นที่หนึ่ง มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรัก เป็นความรักที่จริงจัง ไม่ว่าหญิงที่ตนรักจะผ่านอะไรมาก็ตาม ก็ยอมรับสิ่งที่เธอเป็นได้ และไม่ว่าจะเป็นคนที่ทำไหรของเธอ ขอแค่ให้เธอรักตอบก็เพียงพอแล้ว

ตัวอย่างที่ 6

หากตะวัน เคียงคู่กับฟ้า	เดือนคู่ดวงดารารันใด
เธอก็คงคู่ฉันแม้จะห่างกันแสนไกล	นานแสนนานเท่าไร
ตราบดินฟ้าสลายฉันจะรักแต่เพียงเธอ	เพราะว่าฉันไม่เคยรักใคร
มีแต่เธอเท่านั้นที่เป็นทุกสิ่งทุกอย่าง	ไม่มีอะไรก็ทนกลาง
ขอให้เธอมั่นคง ฉันจะไม่ไหวหวั่น	กับเรื่องราวใด ๆ ที่พบเจอ

หากตะวันยังมีแสงทอง
ถึงจะนานแค่ไหนฉันรอได้เสมอ

ฉันจะรอเดินร่วมทางกับเธอ
เพียงสองราได้เคียงคู่กัน

(เพลงคู่กัน ร้องโดย อ้นดา)

เพลงคู่กัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก เป็นความรักของหนุ่มสาวคู่หนึ่งที่มีความมั่นคงต่อกัน
ถึงแม้จะอยู่ไกลกันเพียงใดความรักก็ยังคงมั่น

2. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคตินิยม ทัศนคติ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาให้คตินิยม หรือเป็น
ทัศนคติ หรือให้ข้อคิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

เมื่อครั้งเขาวิ้วัยใครซบกล่อมเจ้า	บรรจงจูบเบาๆ ตรงฝ่าเท้าหน่อยๆ
ฝ่าเท้าเคียงคู่แต่ตั้งแต่นั้นเท่าฝ่าหอย	เทาใจฝ่าคอย วันที่เจ้าเติบโต
จะเป็นอย่างไร เมื่อเจ้าเติบโตใหญ่ขึ้นมา	ดีซังก่งกล้ามีการศึกษาสวยโก้
ลืมนิ้ว โบบบินเมื่อมั่งมีใหญ่โต	โอหังยศ โส คุยโวโอ้อวดดี
จะเป็นอย่างไร	ใครก็ไม่อาจห้ามเจ้า
พอเพื่อนหนุ่มสาว	ผู้ได้ฟังเพลงนี้
ก้มลงมองฝ่าเท้าก่อนคิดจะทำชั่วดี	สองตีนของเจ้านี้แหละที่พ่อแม่เคย
	จูบมัน
ยังจำได้ไหมใครเคยพำร่าสอน	ยามเจ้าจะนอนใครกล่อมให้หลับฝัน
ใครคอยห่วงใยเจ้าได้ทุกวี่วัน	ใครคนร้าวรานเมื่อเจ้านั้นเสียน้ำตา
เจ้าเป็นเด็กดี พ่อแม่ก็ภูมิใจ	ถ้าเจ้าเป็นผู้ร้ายคงไม่มีใครปรารถนา
รอยจูบบนฝ่าเท้าเพราะรักเจ้าเกินกว่าฟ้า	แล้วสิ่งใดเหล่าหนาเจ้าจะหามา
	ตอบแทน

(เพลงรอยจูบบนฝ่าเท้า ร้องโดย หลง ลงลาย)

เพลงรอยจูบบนฝ่าเท้า มีเนื้อหาที่เป็นคติสอนใจลูกๆ ว่าเวลาจะทำอะไรให้นึกถึงพระคุณ
ของพ่อแม่ไว้ เพราะไม่มีใครรักเราและให้เราได้อย่างเหมือนกับพ่อแม่ ผู้ที่เฝ้ารักและเลี้ยงดู
เราตั้งแต่เยาว์วัย

ตัวอย่างที่ 2

ยายสายบัวเลี้ยงงังมานาน	ตกถูกตกหลานหลายตัวเป็นงังฝูง
แย่งจัวขายลูกชายได้เรียนสูง	ส่งวิเชียรไปเรียนมหา'ลัย
มหา'ลัย มหา'ลัยต้องตั้งใจเรียน	ไม่ตั้งใจเรียนก็ไม่จบมหา'ลัย
ในเมืองหลวงสิ่งล่อลวงเลวร้ายมากมาย	ไม่จบนะคนเสียใจไม่ใช่ใครคือคนเลี้ยงจัว
ในสังคมฟุ้งเพื่อเธอจึงหลง	ไม่มั่นคงปล่อยไปตามใจตัว
พอเสพสุขหนักหนาก็เมาแล้ว	การพนันเหล้ายาไม่ขาดมือ
ปีสุดท้าย ขอเงินเพิ่มมาทุกเดือน	เกี่ยวกับเพื่อนอยู่หอชายต้องใช้มือถือ
เอาห้องนอนเปิดบ่อนเป็นเจ้ามือ	ไม่เป็นอันเรียนวิเชียรเป็นเซียนพนัน
การพนันไม่เคยทำให้ใครร่ำรวย	ไฟเบอร์ หวย ถั่วโป ไฮโลน้ำเต้า
แทงบอล แทงม้า ผัน กัญชา ยาบ้า ยาเมา	สุดท้ายต้องใช้กรรมเก้านั่งเศร้าในมุ้งสายบัว
ต้องขายจัวตัวสุดท้ายไปประกัน	ขึ้นโรงศาลุ่นวายยายสายบัว
แกมีเงินนั่งเฉิบไม่เหลือจัว	พึ่งรู้ตัวขายจัวส่งควายเรียน

(เพลงขายจัวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

เพลงขายจัวส่งควายเรียน มีเนื้อหาที่เป็นคติสอนใจว่า สิ่งอบายมุขทั้งหลาย ไม่ว่าจะ เป็นเหล้ายา หรือการพนัน ไม่เคยทำให้ใครร่ำรวย นอกจากนี้ยังให้คติเตือนใจผู้ที่อยู่ในวัยเรียนว่าการเรียนการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญ การไม่รู้จักใฝ่เรียน และการไม่รู้จักพระคุณของบิดามารดาที่ส่งเสียให้เราเรียนด้วยความยากลำบาก สุดท้ายผลกรรมก็จะตามสนอง

3. เพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนสังคม เป็นเพลงที่มีเนื้อหากล่าวถึง วิถีชีวิต ความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ การเมือง อีกทั้งปัญหาต่างๆ ของสังคมเมืองและชนบท ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ที่เกิดในคลองเคยไปโตที่คลองตัน เกิดในครอบครัวไม่เคยสุขสันต์
ชีวิตชมชาน ร่อนเร่พเนจร ในใจก็ได้แต่ฝัน แค่ได้มีกินไปวันวันวัน ก็มากเกินพอ
ฝันได้เรียนจบสูงวันหนึ่งจะเป็นหมอ ก็ไม่ต้องรอชาตินี้หรือชาติไหน

อยากจะรวยกับเขาเสียที อยากจะมีวันสวยงาม
 เสียใจใจเฝ้าถามจะทำเช่นไร อยากมีใคร...สักคน
 ที่คอยนำทางเราก้าวไป แล้วมีใครหนไหน จะสนใจคนอย่างเรา...

(เพลงความฝันของเด็กข้างถนน ร้องโดย หนู มิเตอร์)

เพลงความฝันของเด็กข้างถนน มีเนื้อหาที่สะท้อนสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของเด็กกลุ่มหนึ่งที่ยังขาดทั้งความรักความอบอุ่น และ โอกาสทางด้านการศึกษา แต่เขาเหล่านั้นก็ยังคงมีความฝันอยากมีอนาคตที่สดใส ได้เรียนหนังสือ แต่จะมีใครสักคนที่จะหยิบยื่นโอกาสเหล่านั้นให้กับพวกเขา

ตัวอย่างที่ 2

สยามเมืองยิ้ม ยิ้มกันเข้าใจ	แต่ก่อนแต่ไรยิ้มได้เต็มที่
ลวงเลยมามากไม่ก็ปี	ผู้คนวันนี้ยิ้มแตกต่างกันไป
ยุคสมัยการเปลี่ยนแปลง	ค่าเงินลดแบ่ง ประชาณาแห่งตาย
เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง	ยิ้มแห้งๆ ยิ้มแห้งๆ
เมื่อก่อนแบงก์ร้อยมันของจ้อยเมื่อไร	ซื้อหาสิ่งใดได้มามากมาย
ทุกวันนี้ต่างจากก่อนกาล	ซื้อของกลับบ้านหนีบจ๊กกะแร้สบาย
เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง	ยิ้มจืดๆ ยิ้มจืดๆ
บ้างแข่งขันหาเงินจนทั่ว	เลี้ยงดูครอบครัวไม่เคยโกงใคร
ผลนะหรือ ถูก โจรปล้นชิง	ซุกซุ่มกันจริงใจผู้ร้ายเมืองไทย...

(เพลงสยามเมืองยิ้ม ร้องโดย คนด่านเกวียน)

เพลงสยามเมืองยิ้ม มีเนื้อหาที่สะท้อนสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ทั้งด้านเศรษฐกิจ และ ทางด้านจิตใจของคน ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้รอยยิ้มของคนไทยมีน้อยลงเนื่องจากสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ไม่ดีนัก

ตัวอย่างที่ 3

เด็กน้อยนั่งเหม่อลอย	นัยน์ตาเลื่อนลอยดูสิ้นความหวัง
โรงเรียนที่เคยสอนสั่ง	หายไปกับไฟสงคราม
คุณครูไม่มาทำงาน เจียบงันทุกอย่าง	ต่างคนต่างเหงา

ความลุกกลามคือปลานดั่งเงา	อยู่อย่างหวาดผวา
ดูมตามระเบิดคำราม	ลูกปืนวิ่งผ่านตกตายทุกวัน
ใครผิดต่อใคร ก่อไฟสงคราม	เด็กตั้งคำถามด้วยความเคียดสา
ว่าหนูผิดอะไร	โรงเรียนที่ร่วมรักร่วมมิตรภาพ
ประสาทวิชา ้วยเขาว์ทุกเวลาถูกเผา	ผู้ใหญ่ปล้นเอาไป
ฆ่ากันทำไม ใครรู้จักใคร	โกรธกันเรื่องใด
ไขความเป็นคนของเราจนหายไป	หายไปเมื่อใด
วัยงาม ้วยเด็กสวยใส	ทวงคืนที่ใคร เด็กตั้งคำถาม
ใครผิดต่อใคร ก่อไฟสงคราม	เด็กตั้งคำถามด้วยความเคียดสา...

(เพลงเด็กน้อย ร้องโดย พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์)

เพลงเด็กน้อย มีเนื้อหาที่สะท้อนปัญหาของสังคมที่มีเกิดขึ้นบ่อยครั้งทางภาคใต้ซึ่งเป็นการก่อความไม่สงบ มีการเผาโรงเรียน ฆ่าผู้บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะสนใจว่าใครจะเดือดร้อนแค่ไหนอนาคตของเด็กจะเป็นอย่างไร สร้างความสูญเสียให้กับประเทศชาติบ้านเมือง

ตัวอย่างที่ 4

คิด ไม่ทัน มันก็พูดไม่ออก	เลยต้อง โคนเขาหลอกหลอกกันอยู่ทุกวัน
บ้านเมืองยิ่งรุ่งจำเริญ	โกงกินกันเพลินกับ โครงการสารพัน
นโยบายแก้ไขความยากจน	อีกตั้งหลายล้านคนทนนับคืนนับวัน
ความจริงมันก็ยังเปิดเผย	พี่เขยน้องเขย เรา โคนหลอกทุกวัน
คิดก็ไว ทำไว ไม่ถูกต้อง	ก็พ่อแม่พี่น้องเค้าติดตามไม่ทัน
งบประมาณกองเล็กกองใหญ่	งานกันตามสบายจนอิมหิมิพิมัน
คิดตามไม่ทันเขาหรอก	เขาพูดกลับกลอกเปลี่ยนคำพูดทุกวัน
ประเทศชาติจะอยู่รอดอย่างไร	ท่านไม่เคย ฟังพวกเดียวกัน
รักไทยต้องรักกันให้จริงจัง	ประชาชนเขาผิดหวังอิตอนที่รู้ทัน
คนดีมีอำนาจน้อย เหยอปากนินดน้อย	คล้อยหลังก็ถูกฟัน
เป็นผู้นำที่ทำแบบไหน	บ้านเมืองลุกเป็นไฟลามไหม้ทุกวัน
รีบกลับใจใฝ่หาสันติ	คิดถึงชาติบ้างซิ อย่าตะบี้ตะบัน...

(เพลงพูดแทนราษฎร ร้องโดย คาราบาว)

เพลงพูดแทนราษฎร มีเนื้อหาสะท้อนสังคมทางการเมือง ซึ่งเนื้อเพลงได้กล่าวถึงผู้ที่ใช้อำนาจทางการเมืองหาผลประโยชน์ใส่ตนโดยไม่นึกถึงชีวิตชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน

ตัวอย่างที่ 5

จากบ้านนามาหางานทำ ตากแดดหน้าดำยาไปในเมืองกรุง
สมัครเข้าโรงงาน ความรู้ไม่ได้สูง บ้านนอกเข้ากรุงอยากปรับปรุงชีวิตจนๆ
จนได้ทำงานกินค่าแรงตามกฎหมาย ต้องใช้แรงกายสู้งานแม้มันลำบาก
ตอกบัตรเข้างาน ตั้งแต่เช้าจนค่ำเย็น ถึงเหนื่อยแสนเหนื่อยหนักแค้นไหนก็ทนเอา
เหน็ดเหนื่อยเพียงใด หยิบรูปน้องมาคู่ต่างหน้า
เห็นภาพแก้วตา เหนื่อยแค้นไหนก็คงบรรเทา
โอทงโอทีปีนี้จำต้องเอา ลีนปีนี้จะกลับบ้านเรา หอบเอาแหวน
ไปหมั้นกันดา...

(เพลงแรงใจแรงงาน ร้องโดย หนู มิเตอร์)

เพลงแรงใจแรงงาน มีเนื้อหาสะท้อนชีวิตของผู้ที่ใช้แรงงาน ซึ่งแม้ว่างานจะหนักแค้นไหนก็ต้องอดทนทำงานเพื่อคนที่ตนรัก

4. เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ เป็นเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ทั้งทางด้านการอนุรักษ์ การดูแลรักษาธรรมชาติให้สวยงาม และนำอยู่ตลอดจนความสูญเสียที่เกิดจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ไม่เคยคิด ไม่เคยฝัน ไม่ทันตั้งตัว	ท้องฟ้ามีดมัวแผ่นดินเลื่อนลั่นสั่นไหว
ไม่เคยพบ ไม่เคยเห็น ไม่เคยสนใจ	ขุนามิคืออะไร รู้จักแต่ซาซิมิ
มันมาดั่งมัจจุราช	ทুমโถมโถมใส่ชายหาด
มันกวาดทุกสิ่งพินาศ ขุนามิ	ไม่เคยคิด ไม่เคยนับ สรรพพมามากมาย
แผ่นดินร่ำไห้ แผ่นน้ำไยเลือดเย็น	ไม่ว่าใครไม่ว่าชาติไหน ไม่มีข้อยกเว้น
ธรรมชาติถือกฎเกณฑ์	มนุษย์เทียบเท่าเม็ดทราย
มันมาดั่งมัจจุราช	มันโถมทุมใส่ชายหาด
มันกวาดทุกสิ่งพินาศ	ขุนามิ

อันดามันสวรรค์บนโลกวิไล
อันดามันสวรรค์ไม่เคยเตรียมกาย

ต้องวิปโยคครั้งยิ่งใหญ่ก็คือชะตากรรม
ไหลไปเถอะธารน้ำใจจับน้ำตา

อันดามัน

(เพลงน้ำตาอันดามัน ร้องโดย ยืนยง โอภากุล)

เพลงน้ำตาอันดามัน มีเนื้อหาเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เนื้อเพลงกล่าวถึงความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่ของคนไทยที่เกิดจากภัยธรรมชาติ นั่นคือชุนามิ ซึ่งส่งผลกระทบต่อให้มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก

จากการวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาในบทเพลงเพื่อชีวิตข้างต้น จะเห็นได้ว่าลักษณะของเนื้อหานั้นจะมาจากประสบการณ์ผู้ประพันธ์ และ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละยุคสมัย ผู้ประพันธ์นำมาเรียบร้อยเป็นบทเพลงได้อย่างไพเราะ อีกทั้งยังมีเนื้อหาที่เป็นคติสอนใจ ซึ่งผู้ฟังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตของตนได้อีกด้วย

ผลการวิเคราะห์ลักษณะแนวคิด

การวิเคราะห์ลักษณะแนวคิดที่ปรากฏในวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิต จะทำให้ทราบถึงความคิดหรือทัศนะของผู้ประพันธ์ที่มีต่อมนุษย์และสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังที่ รำเพย ไชยสินธุ์ (253 :149-150) ได้ให้ความหมายแนวคิดของผู้ประพันธ์ ไว้ว่า กวี ผู้ประพันธ์ ย่อมมีความรู้สึกนึกคิด มีประสบการณ์สอดคล้องกับความเป็นไปในสังคมนั้นและนำมาเป็นปัจจัยในการสร้างสรรค์วรรณกรรม การใช้ถ้อยคำภาษา เพื่อแนะหรือสร้างจินตภาพเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนความคิดเห็นต่อสิ่งแวดล้อมในสังคม และความรู้สึกนึกคิดของกวีที่ถ่ายทอดออกมาก็คือ การแสดงทัศนะของกวีนั่นเอง

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ด้านแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต จากการประมวลแนวทางของ อวยพร พานิช และคณะ (2537: 311) ประกอบการพิจารณาลักษณะแนวคิดที่มีในเพลงเพื่อชีวิต โดยจำแนกออกเป็นลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดทัศนะ

- 1.1 แนวคิดแสดงทัศนะต่อค่านิยมของสังคม
- 1.2 แนวคิดทัศนะต่อคุณธรรม
- 1.3 แนวคิดทัศนะต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต

2. แนวคิดแสดงอารมณ์

3. แนวคิดแสดงพฤติกรรมที่ดีและไม่ดี

4. แนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์

1. แนวคิดด้านแสดงทัศนะ

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอแนวคิดแสดงทัศนะ ซึ่งผู้ประพันธ์มุ่งที่จะแสดงทัศนะความเห็น โดยปรากฏรายละเอียด 3 ประเด็น คือ

- 1.1 แนวคิดแสดงทัศนะต่อค่านิยมของสังคม
- 1.2 แนวคิดแสดงทัศนะต่อคุณธรรม
- 1.3 แนวคิดแสดงทัศนะต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต

1.1 แนวคิดแสดงทัศนะต่อค่านิยมของสังคม เสนอทัศนะในการยกย่องผู้มีเกียรติ ผู้มีฐานะร่ำรวย ผู้ที่ได้รับการศึกษาสูงหรือมีปัญญาสูง

วรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิตมีการแสดงแนวคิดในลักษณะแสดงทัศนะต่อค่านิยมของสังคม ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ยุทธศาสตร์ยิ่งใหญ่	ความตั้งใจเด็ดเดี่ยว
มือนี่เราจะเคี้ยวข้าวและทูปหม้อข้าว	ตีแหกฝ่าวงล้อมลุยพม่าข้าศึก
นึกถึงความเป็นไทย	ดีกว่าไปเป็นทาส

สองมือถือดาบอย่างมั่นใจ	นักรบไทยของพระเจ้าตาก
ฝากฝังกรุงศรี	วันข้างหน้าข้าจะมาทวงคืน
แผ่นดินไทยดาลเดือดท้าวข้าศึกกรมล้อม	มัวแต่กล่อมสตรีเรียง โลภภัยเป็นหลัก
นักรกลกลายเป็นศพพบกับความปราชัย	เจ้าตากทนมไม่ไหวเป็นดินไทยเป็นหลัก

(เพลงเจ้าตาก ร้องโดย คาราวาว)

เพลงเจ้าตาก เสนอแนวคิดด้านแสดงทัศนคติต่อค่านิยมของสังคม ยกย่องสฤติพระเจ้าตาก และวีรชนทั้งหลายที่เสียสละชีพเพื่อปกป้องแผ่นดินไทย

ตัวอย่างที่ 2

เล่าความทุกข์ ให้พ่อแม่แม่เต๋าดิยิน ว่าแผ่นดินนี้ มันร้อน มันลุด	คนตายคนได้ทั้งเพ เล่าความแค้น
เป็นไฟ วีรชนผู้รักประชาธิปไตย	ไอ้โหมที่ยังมันเป็นคนไทยเหมือน
ให้พ่อแม่พี่น้องดิยิน	กับเรา เรา
ไม่มีปืน เราสู้ด้วยมือเปล่าๆ	มันยิงเอา ยิงเอา ทีละคน

(เพลงวีรชนคนได้ ร้องโดย แสง ธรรมดา)

เพลงวีรชนคนได้ เสนอแนวคิดด้านแสดงทัศนคติต่อค่านิยมของสังคม ยกย่องวีรชนทั้งหลายที่เสียสละชีพเพื่อปกป้องบ้านเมือง เพื่อประชาธิปไตย

1.2 แนวคิดแสดงทัศนคติต่อคุณธรรม

ในบทเพลงเพื่อชีวิต มีการเสนอแนวคิดแสดงทัศนคติต่อคุณธรรมให้คนไทยเห็นคุณค่าความสำคัญในเรื่องของคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ ต่ออาชีพ ต่อชาติบ้านเมือง ต่อความกตัญญู ความเมตตาปรานี และความเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนมนุษย์ ดังตัวอย่างเพลง ต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ก็เรคือคนไทย คนไทยเหมือน เหมือนกัน รักกันสามัคคี มาร่วมใจกัน	
วันนี้ให้ไทยเราคงอยู่ให้โลกได้รู้เราวมเป็นหนึ่ง	คนไทยก็เรานั้นคือคนไทย
ทำไมคนไทยต้องทะเลาะกัน	ก็คนไทยในวันเก่า ๆ นั้น

เรารักกันไม่เหมือนในวันนี้
เหมือนบรรพบุรุษเคยมี ที่เคยมีมา

ก็อยากให้คุณไทยรักสามัคคี
รักสามัคคีให้เหมือนแต่ก่อนมา
(เพลงรวมใจไทยเป็นหนึ่ง ร้องโดย ฉามา)

เพลงรวมใจไทยเป็นหนึ่ง เสนอแนวคิดแสดงทัศนคติต่อคุณธรรมให้คนไทยเห็นคุณค่าความสำคัญในเรื่องของความรัก ความสามัคคี ของคนในชาติ เพื่อให้ประเทศชาติเกิดความสงบสุข และพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน

ตัวอย่างที่ 2

เมื่อครั้งเขาวัววัยใครซบกล่อมเจ้า	บรรจงจูบเบาๆ ตรงฝ่าเท้าหน่อยๆ
เฝ้าเลี้ยงดูแต่ตั้งแต่นั้นเท่าฝ่าหอย	เทาใจฝ่าคอย วันที่เจ้าเติบโต
จะเป็นอย่างไร เมื่อเจ้าเติบโตใหญ่ขึ้นมา	ดีซังก่งกล้ามีการศึกษาสวยโก้
ลืมตัวโอบยิบเมื่อมั่งมีใหญ่โต	โอหังยโส คุยโวโอ้อวดดี
จะเป็นอย่างไร	ใครก็ไม่อาจห้ามเจ้า
พอเพื่อนหนุ่มสาว	ผู้ได้ฟังเพลงนี้
ก้มลงมองฝ่าเท้าก่อนคิดจะทำชั่วดี	สองตีนของเจ้านี้แหละที่พ่อแม่เคย
	จูบมัน
ยังจำได้ไหมใครเคยพร่ำสอน	ยามเจ้าจะนอนใครกล่อมให้หลับฝัน
ใครคอยห่วงใยเจ้าได้ทุกวัน	ใครคนร้ายรานเมื่อนั้นเสียน้ำตา
เจ้าเป็นเด็กดี พ่อแม่ก็ภูมิใจ	ถ้าเจ้าเป็นผู้ร้ายคงไม่มีใครปรารถนา
รอยจูบบนฝ่าเท้าเพราะรักเจ้าเกินกว่าฟ้า	แล้วสิ่งใดเหล่านี้เจ้าจะหามาตอบแทน

(เพลงรอยจูบบนฝ่าเท้า ร้องโดย หลง ลงลาย)

เพลงรอยจูบบนฝ่าเท้า เป็นเพลงที่นำเสนอแนวคิดให้สำนึกในพระคุณของมารดาที่ท่านได้ให้กำเนิดเรา เฝ้าเลี้ยงดูเราตั้งแต่ยังเขาวัว นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าไม่ว่าลูกจะดีหรือเลวเพียงใดพ่อแม่ก็พร้อมที่จะให้อภัย และยังรักลูกอยู่เสมอ ไม่มีความรักใดจะเทียบได้

ตัวอย่างที่ 3

มันมาดั่งมัจจุราช	มันโถมท่วมไล่ชายหาด
มันกวาดทุกสิ่งพินาศ	ซุนนามิ
อันคามันสวรรค์บนโลกวิไล	ต้องวิปโยคครั้งยิ่งใหญ่ก็คือชะตากรรม
อันคามันสวรรค์ไม่เคยเตรียมกาย	ไหลไปเถอะธารน้ำใจจับน้ำตา
	อันคามัน
	(เพลงน้ำตาอันคามัน ร้องโดย ยืนขง โอภากุล)

เพลงน้ำตาอันคามัน ผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดทางการแสดงทัศนคติต่อคุณธรรม ซึ่งเนื้อหาได้กล่าวถึงความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่มีสิ่งที่จะกล่าวถึงความรักใคร่ และน้ำใจของคนไทย ที่คอยให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.3 แนวคิดแสดงทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต

ในบทเพลงเพื่อชีวิต มีการเสนอแนวคิดแสดงทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต เสนอให้เห็นผลของการเลวร้ายต่อเพื่อนมนุษย์ว่าไม่ดี พยายามยกเหตุการณ์ความชอกช้ำของมนุษย์ที่ได้รับ เพื่อเสนอให้ผู้ฟังรู้สึกสงสาร เห็นใจ ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ยายสายบัวเลี้ยงจ้วมามนนาน	ดกลูกตกหลานหลายตัวเป็นงังฝูง
แบ่งจ้วมขายลูกชายได้เรียนสูง	ส่งวิเชียรไปเรียนมหาลัย
มหาลัย มหาลัยต้องตั้งใจเรียน	ไม่ตั้งใจเรียนก็ไม่จบมหาลัย
ในเมืองหลวงสิ่งล่อลวงเลวร้ายมากมาย	ไม่จบนะคนเสียใจไม่ใช่ใครคือคนเลี้ยงจ้ว
ในสังคมฟุ้งเพื่อเธอจึงหลง	ไม่มั่นคงปล่อยไปตามใจตัว
พอเสพสุขหนักหนาก็เมาฉวมัว	การพนันเหล้ายาไม่ขาดมือ
ปีสุดท้าย ขอเงินเพิ่มมาทุกเดือน	เกี่ยวกับเพื่อนอยู่หอชายต้องใช้มือถือ
เอาห้องนอนเปิดบ่อนเป็นเจ้ามือ	ไม่เป็นอันเรียนวิเชียรเป็นเชียนพนัน
การพนันไม่เคยทำให้ใครร่ำรวย	ไฟเบอร์ หวย ถั่วโป ไฮโลน้ำเต้า

แทงบอล แทงม้า ฝิ่น กัญชา ยาบ้า ยาเมา สุดท้ายต้องใช้กรรมเก้านั่งเศร้าในมุ้ง
 สายบัว
 ต้องขายจิวตัวสุดท้ายไปประกัน ขึ้นโรงศาลว่านายยายสายบัว
 แกมีงนงนั่งเงียบไม่เหลือจิว ฟังรู้ตัวขายจิวส่งควายเรียน

(เพลงขายจิวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

เพลงขายจิวส่งควายเรียน ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต
 ในด้านผลเสียที่เกิดจากการติดสารเสพติด และการพนัน และบุคคลที่น่าสงสาร น่าเห็นใจที่สุด ก็คือ
 พ่อแม่

ตัวอย่างที่ 2

คนได้เหอ...เหมือนทุกข์ซ้ำกรรมช้อน แรกปีก่อน อันดามัน ถูกคลื่นยักษ์พายุ
 คร่าชีวิตผู้คนเสียจนร้าวราญ ช้ำสถานการณ์ ยังรุนแรงที่ชายแดนใต้ น้ำท่วมเข้ามา
 เหมือนฟ้าลงทัณฑ์ คนได้โศกสัลย์ เตือดร้อนทั่วทั้งกายใจ ขอน้ำใจ
 หลังไหลจากใครก็ได้ ช่วยซับน้ำตาชาวใต้ให้หายความโศก
 (เพลงน้ำท่วม 48 ร้องโดย ฉามา)

เพลงน้ำท่วม 48 ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิตของภัย
 พิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ และบุคคลที่น่าสงสาร น่าเห็นใจที่สุด ก็คือ ผู้ประสบภัย และชาวใต้
 จากการวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ด้านแนวคิดแสดงทัศนคติ ซึ่ง
 ประกอบด้วย แนวคิดแสดงทัศนคติต่อค่านิยมของสังคม แสดงทัศนคติต่อคุณธรรม และแนวคิดแสดง
 ทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต สรุปได้ว่า เป็นแนวคิดที่ต้องการปลูกจิตสำนึกให้ตระหนักถึงความ
 กตัญญูทดแทนต่อบิดามารดา การสร้างความสามัคคีของคนในชาติ การเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือ
 เกื้อกูลกัน การสละดี หรือยกย่อง ผู้ที่เสียสละตนเพื่อปกป้องประเทศชาติ เป็นต้น

2. แนวคิดแสดงอารมณ์

จากการศึกษาวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประพันธ์ได้นำเสนอแนวคิดแสดง
 อารมณ์ ซึ่งผู้ประพันธ์มุ่งที่จะแสดงอารมณ์และความรู้สึกของตัวละครในอาการต่างๆ เช่น ว่าแห้ว

น้อยใจในโชคชะตาชีวิต ความรัก ทั้งที่ผิดหวังและสมหวัง ความอิจฉาริษยา ความหึงหวง ความเกลียดและความกลัว ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

แม้เลือกได้นั้นเลือกเจ็บ เจ็บลำพังในใจคนเดียวดีกว่าเจ็บด้วยกัน
 เพราะรักครั้งนี้โทษใครไม่ได้ ถ้ามีใครต้องเดินเข้ากองไฟก็ควรจะเป็นฉัน
 รักก็คือรัก ฝืนก็คือฝืน สองสิ่งอาจสัมพันธ์กันแต่ก็เพียงแคฝืนไป
 ยามที่ลืมนดาตื่น ความจริงจึงประจักษ์
 สิ่งที่เราคิดว่าเป็นรัก แท้จริงเป็นไฟ

(เพลงสุ่มไฟรัก ร้องโดย ธนพร-คาราวาว)

เพลงสุ่มไฟรัก เสนอแนวคิดแสดงอารมณ์ที่เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว ซึ่งเป็นความรักที่ไม่สมหวังอาจทำให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งรู้สึกเจ็บปวด

ตัวอย่างที่ 2

อยู่ดีๆ เธอนั้นก็มาเปลี่ยนไป เกิดอะไรที่เธอไม่คิดบอกฉัน
 เธอทำเหมือนรักเรามันเป็นแค่ทางผ่าน ที่ถนอมรักมาตั้งนานมันไม่เหลืออะไร
 ในตอนนี้เธอคิดยังไงกับฉัน ในแต่ละวันเธอนั้นมัวคิดถึงใคร
 ก็บอกกันได้ตามตรงว่าเธอป็นใจให้เขาไป เราเคยรักกันมามากมายอย่าทำร้ายกัน
 มากเกิน

(เพลงเอาให้สาใจ ร้องโดย เดวิด อินธี)

เพลงเอาให้สาใจ เสนอแนวคิดแสดงอารมณ์ที่เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว สะท้อนให้เห็นว่าความรักและระยะเวลาไม่มีความหมายพอที่จะเหนี่ยวรั้งคนที่ไม่มั่นคงต่อความรักได้

ตัวอย่างที่ 3

ขอบคุณสวรรค์ที่มีเมตตา ส่งดอกไม้ลงมาให้ชม
 สุขใจทุกครั้งที่ได้ใกล้เธอ ขอบคุณสวรรค์ที่มีเมตตา
 ไม่ให้หมาวัดตายทั้งเป็น ขอบคุณที่มองเห็นรักจริง

จะทำตัวให้ดี ให้เธอนั้นได้ภูมิใจ
นี่คงเป็นรางวัล...ของคนรักจริง

ที่ยอมรับผู้ชายที่มันมีแคใจให้เธอ

(เพลงขอบคุณสวรรค์ ร้องโดย แจ็ค มงคล ธรรมดี)

เพลงขอบคุณสวรรค์ เสนอแนวคิดแสดงอารมณ์ที่เกี่ยวกับความรักของหนุ่มสาว ที่มี
ความสุขสมหวัง เป็นอารมณ์แห่งความสุขเมื่อได้อยู่กับคนที่เรารัก

ตัวอย่างที่ 4

ก็เกิดในคลองเตย ไปโตที่คลองตัน
ชีวิตชมซาน ร้อนรุ่มเนเจอร์ ในใจก็ได้แต่ฝัน
ฝันได้เรียนได้จบสูง วันหนึ่งจะเป็นหมอ

เกิดในครอบครัวไม่เคยสุขสันต์
แค่ได้มีกินไปวันเว้นวัน ก็มากเกินพอ
ก็ไม่ต้องรอรอว่าชาตินี้หรือชาติไหน

อยากจะรวยกับเขาเสียที อยากจะมีวันสวยงาม
มีใครสักคน ที่จะคอยนำทางเราให้ก้าวไป

เสียงในใจเฝ้าถามจะทำเช่นไรอยากจะทำ
แล้วมีใครคนไหนจะสนใจคนอย่างเรา

(เพลงความฝันของเด็กข้างถนน ร้องโดย หนู มิเตอร์)

เพลงความฝันของเด็กข้างถนน เสนอแนวคิดแสดงอารมณ์น้อยใจใน โชคชะตา ที่เกิดมาใน
ครอบครัวที่ไม่อบอุ่น และยากจน

จากการวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต ด้านแนวคิดแสดงอารมณ์ สรุปได้ว่า
เป็นแนวคิดที่ต้องการแสดงอารมณ์ทั้งทางด้านความรัก ทั้งความรักที่สมหวังและไม่สมหวัง และ
ความน้อยใจใน โชคชะตา เป็นต้น ซึ่งผู้ประพันธ์สามารถเสนอแนวคิดได้อย่างลงตัว ทำให้ผู้ฟังรับรู้
และเข้าใจในบทเพลงได้เป็นอย่างดี

2. แนวคิดแสดงพฤติกรรมทั้งในทางที่ดีและไม่ดี

จากการวิเคราะห์ลักษณะแนวคิดในวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิต พบว่า ผู้ประพันธ์ได้เสนอ
แนวคิดแสดงพฤติกรรม ซึ่งมุ่งที่จะเสนอพฤติกรรมของตัวละครเพื่อเป็นแบบอย่างในพฤติกรรม
มนุษย์ทั้งที่พึงปฏิบัติและไม่พึงปฏิบัติ ดังตัวอย่างเพลงที่ตัดตอนมาต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ในสังคมฟุ้งเฟ้อเธอจึงหลง	ไม่มั่นคงปล่อยให้ไปตามใจตัว
พอเสพสุขหนักเข้าก็เมามั่ว	การพนันเหล้ายาไม่ขาดมือ
ปีสุดท้าย ขอเงินเพิ่มมาทุกเดือน	เกี่ยวกับเพื่อน อยู่หอชายต้องใช้มือถือ
เอาห้องนอนเปิดบ่อนเป็นเจ้ามือ	ไม่เป็นอันเรียน วิเชียรเป็นเขียนพนัน ทุกอย่าง พนัน โกงกันกรรมชั่วมีมา

(เพลงขายข้าวส่งควายเรียน ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

เพลงขายข้าวส่งควายเรียน ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงพฤติกรรมของตัวละครที่ไม่ควรประพฤติปฏิบัติตาม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการเล่นการพนัน การคิดสารเสพติด การใช้เงินฟุ่มเฟือย และการไม่ตั้งใจศึกษาเล่าเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าถ้าคนเรามีพฤติกรรมที่ไม่ดีจะทำให้ชีวิตตกต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับสำนวนไทยที่ว่า ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

ตัวอย่างที่ 2

คิดไม่ทัน มันก็พูดไม่ออก	เลยต้องโดนเขาหลอกหลอกกันอยู่ทุกวัน
บ้านเมืองยิ่งรุ่งจำเริญ	โกงกินกันเพลินกับโครงการสารพัน
นโยบายแก้ไขความยากจน	อีกตั้งหลายล้านคนทนนับกินนับวัน
ความจริงมันก็ยิ่งเปิดเผย	พี่เียน้องเอย เราโดนหลอกทุกวัน

(เพลงพูดแทนราษฎร ร้องโดย คาราบาว)

เพลงพูดแทนราษฎร ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวพฤติกรรมการคอร์รัปชั่น การหาผลประโยชน์ของนักการเมือง โดยไม่นึกถึงความอยู่รอดประเทศชาติและประชาชน

ตัวอย่างที่ 3

...วอนท่านรัฐบาล ท่านผู้นำ ท่านผู้มีอำนาจอย่าผูกขาดให้ฟังเสียงประชาชน	
คุยกันด้วยเหตุผล	เพราะเราทุกคนเป็นคนไทย
จะโกงกินกันถึงไหน	หวังทำไมอำนาจบาตรใหญ่
ไม่อึดกันบ้างหรือไง	ระวังจะไปไม่เป็น

(เพลงเอาคืนมา ร้องโดย แสมเมอร์)

เพลงเอาคืนมา ผู้ประพันธ์ต้องการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการคอร์รัปชันของผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง

ในบริบทเป็นการกล่าวขอให้ผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองให้ฟังเสียงของประชาชนบ้าง อย่ามัวหลงอำนาจและใช้อำนาจในทางที่ผิด

ตัวอย่างที่ 4

เป็นครูป่าหญ้าคา ไม้ไผ่

แต่โซคร้ายไต่คุกคามเช่นงมา

เธอทุกข์ทนไม่พ่นฝนเมฆ

รับไปเถิดสาว เหน็บหนาว

เจ็บแคไหน พี่ชายคล้ายเป็นเรื่องเล็ก

เป็นดวงไฟส่องทางสร้างเด็กรักป่า

ต้องเปลี่ยนให้ทันเวลา

ไม่เป็นไร เปลี่ยนไต่พี่ชายให้เจ้า

ทุกข์ทนมนต์เสก

ขอเธอได้สอนเด็ก ๆ เปลี่ยนหัวใจพี่ชายก็ยอม

(เพลงครูป่า ร้องโดย พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ)

เพลงครูป่า ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงพฤติกรรมของตัวละครที่พึงประพฤติดังนี้ จากเพลงนี้ กล่าวถึงพฤติกรรมของบุคคล 2 คน คือ ครูป่าผู้ที่มีพฤติกรรมเสียสละสอนอยู่ในโรงเรียนที่ห่างไกลความเจริญ และ พี่ชาย ผู้ที่มีพฤติกรรมเสียสละใดให้กับน้องสาว เพื่อให้ น้องสาวมีชีวิตอยู่ต่อเพื่อสอนเด็กๆ ต่อไป

จากการวิเคราะห์แนวคิดแสดงพฤติกรรม ในเพลงเพื่อชีวิต สรุปได้ว่ามีการนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ พฤติกรรมทั้งที่ดี และ ไม่ดี ผู้ฟังจึงควรใช้เลือกที่จะพึงปฏิบัติ หรือนำมาเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิต

4. แนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ต่างๆ

จากการวิเคราะห์ลักษณะแนวคิดในวรรณกรรมเพลงเพื่อชีวิต พบว่า ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ต่างๆ ซึ่งมุ่งแสดงให้เห็นสภาพชีวิตและสังคมส่วนใดส่วนหนึ่ง หรือในช่วงหนึ่งของชีวิตตัวละคร เช่น สภาพเหตุการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สภาพชีวิตของชาวชนบทที่ยากไร้ ชีวิตชาวนา ชีวิตชาวประมง เป็นต้น ดังตัวอย่างเพลงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

...เมื่อดข้าวที่ผ่านไหล่ฉันเลี้ยงคนตั้งหลายแสน พวกท่านอ้อมฉันชิมแต่ความเร้นแค้น
 เหนื่อยล้า ท้องกิว เมื่อความหิวมันตามทวง ใครเคยคิดบ้าง จับกังอย่างพวกฉัน
 เมื่อดข้าวที่ผ่านไหล่ฉันเลี้ยงคนตั้งหลายแสน พวกท่านอ้อมฉันชิมแต่ความเร้นแค้น
 เหนื่อยล้า ท้องกิว เมื่อความหิวมันตามทวง หากขาดพวกฉันท่านคงได้คิด
 ฉันไม่มีสิทธิ์ คิดไกลไปใหญ่หลวง มีข้าวป้อนปาก...สามมือถือได้ดังทรวง

(เพลงจับกัง ร้องโดย คาราวา)

เพลงจับกัง ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ ซึ่งจากเพลงนี้เป็นแนวคิดแสดงถึงสภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงาน ที่มีความลำบากและเหน็ดเหนื่อยกว่าจะได้ค่าแรงมาจุนเจือครอบครัว

ตัวอย่างที่ 2

เสียงสวดคาถาภาษาบาลีในงานทิดจันทร์ดีที่โสภณาลัย สวดส่งวิญญาณเขาให้ไปสู่
 สวรรค์ท่ามกลางกลิ่นควันรูปเทียนคละคลุ้ง ลูกเมียพี่น้องซึ่งเป็นชวานาทุกคนต่างหลัง
 น้ำตาคาท้องทุ่ง พี่นายย่อยยับขาดคนเฝ้าคอยปรับปรุงเพื่อนบ้านมามุงเพื่อไว้อาลัย
 หนึ่งต้องแอกคราวไถใครจะพิน คราดและไถหักลงสะบั้น...ไถไม่ไหว คันทนาที่กิวใครเล่า
 จะขุดดินใส่..ควายน้อยเกิดใหม่ใครจะผูกสนตะพาย ปล่อยให้ลูกเมียอยู่กับท้องนาเหมือน
 ดั่งเอามือกุมตามหาคความหมาย จะมีก็แต่ผู้เป็นลูกชายไว้สืบเชื้อสาย..ชวานาต่อไป

(เพลงชวานาอาลัย ร้องโดย คนด่านเกวียน)

เพลงชวานาอาลัย ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ ซึ่งจากเพลงนี้เป็นแนวคิดแสดงถึงสภาพชีวิตของชวานา ที่ต้องสูญเสียหัวหน้าครอบครัวผู้เป็นเสาหลัก หาเลี้ยงครอบครัวด้วยการทำนา

ตัวอย่างที่ 3

ช่วยกัน ลากอวน ล้อมหมู่ปลา มะมาเพื่อนข้า ร่วมแรงร่วมใจ เหน็ดเหนื่อย
 เพียงไหน เหนื่อยกายพอทน ลูกเมียหมองหม่น สู้ทนเฝ้าคอย
 น้ำค้างหนาวเย็นเห็นดาวเดือนคล้อย ชีวิตเลื่อนลอย หนอชวาประมง ชีวิตเลื่อนลอย
 หนอชวาประมง

(เพลงชวาประมง ร้องโดย แฮมเมอร์)

เพลงชาวประมง ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ ซึ่งจากเพลงนี้เป็นแนวคิดแสดงถึงสภาพชีวิตประมง ที่ต้องเหน็ดเหนื่อยลำบากตรากตรำทำงานหนักเพื่อหาเลี้ยงตนและครอบครัว

ตัวอย่างที่ 4

สยามเมืองยิ้ม ยิ้มกันเข้าใจ	แต่ก่อนแต่ไรยิ้มได้เต็มที
ล่องเลขวากอีกไม่กี่ปี	ผู้คนวันนี้ยิ้มแตกต่างกันไป
ยุคสมัยการเปลี่ยนแปลง	ค่าเงินลดแบ่ง ประชาณาแห่งตาย
เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง	ยิ้มแห้งๆ ยิ้มแห้งๆ
เมื่อก่อนแบ่งคร้อยมันของช้อยเมื่อไร	ซื้อหาสิ่งใดได้มามากมาย
ทุกวันนี้ต่างจากก่อนกาล	ซื้อของกลับบ้านหนีบจ๊กกะแร้สบาย
เมื่อเป็นเช่นนี้ จะให้ยิ้มยังง	ยิ้มจืดๆ ยิ้มจืดๆ
บ้างแข่งขันหาเงินจนทั่ว	เลี้ยงดูครอบครัวไม่เคยโกงใคร
ผลนะหรือ ถูกโจรปล้นชิง	หุคหุคกันจริง โจรผู้ร้ายเมืองไทย...

(เพลงสยามเมืองยิ้ม ร้องโดย คนด่านเกวียน)

เพลงสยามเมืองยิ้ม ผู้ประพันธ์ได้เสนอแนวคิดแสดงสภาพเหตุการณ์ของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไป เศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำและส่งผลกระทบต่อจิตใจของคนเรามากตามไปด้วย

ตัวอย่างที่ 5

ไม่เคยคิด ไม่เคยฝัน ไม่ทันตั้งตัว	ท้องฟ้ามีดมัวแผ่นดินเลื่อนลั่นสนั่นไหว
ไม่เคยพบ ไม่เคยเห็น ไม่เคยสนใจ	ขุนามือคืออะไร รู้จักแต่ชาชิมิ
มันมาดั่งมัจจุราช	ทุ่มโถมโถมใส่ชายหาด
มันกวาดทุกสิ่งพินาศ ขุนามิ	ไม่เคยคิด ไม่เคยนับ สรรพศพมากมาย
แผ่นดินร่ำไห้ แผ่นน้ำไหลเลือดเย็น	ไม่ว่าใครไม่ว่าชาติไหน ไม่มีข้อยกเว้น
ธรรมชาติถือกฎเกณฑ์	มนุษย์เทียบเท่าเม็ดทราย

(เพลงน้ำตาอันดามัน ร้องโดย ยืนยง โอภากุล)

เพลงน้ำตาอันดามัน ผู้ประพันธ์แสดงแนวคิดสภาพเหตุการณ์ในเรื่องของการสูญที่เกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงที่สุดของเมืองไทย ซึ่งเนื้อหาได้กล่าวถึงความสูญเสียครั้งยิ่งใหญ่มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก เป็นเหตุการณ์ที่น่ากลัวครั้งที่ยิ่งใหญ่ครั้งหนึ่งของเมืองไทย

จากการวิเคราะห์แนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเพลงเพื่อชีวิต สรุปได้ว่า มีการนำเสนอแนวคิดในหลายลักษณะ ทั้งสภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานในอาชีพต่างๆ สภาพเหตุการณ์บ้านเมือง และสภาพเหตุการณ์ที่เกิดจากภัยธรรมชาติ

การวิเคราะห์เพลงเพื่อชีวิตแบบองค์รวม

ผลการวิเคราะห์ พิจารณาเพลงเพื่อชีวิต 1 เพลง พบว่า มีลักษณะคำประพันธ์ในรูปแบบต่างๆ ที่หลากหลาย ดังตัวอย่างบทเพลงต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1

ความสงบของเช้าวันหนึ่งแตกสลายด้วยเสียงปืนเสียงคนกรีดร้อง ตะอั้นหลายร่างล้มลง เหลือเพียงความเจ็บงัน พ่อเต่าสาวมนต์ให้ลูกชายรอดตายกลับมาดวงตะวัน เริ่มเลือนลับ ไปควนไฟยังลุกไหม้เผาผลาญเหลือเพียงซากเถาถ่าน เด็กไร้เดียงสาความมืดและน้ำตา พ่อแม่เจ้าตายสงครามโหดร้าย พรากพวกเขาไปก็เพราะเราอยู่ได้ฟ้าเดียวกันชีวิตหลายชีวิต เกิดขึ้นจากแหล่งน้ำสายเดียวกัน ใช้ชีวิตอยู่บนแผ่นดินผืนเดียวกันแล้วทำไมจึงต้องฆ่ากันเคยคิดถามตัวเองบ้างไหม ว่า

ชีวิตยังเหลืออะไรสูญสิ้นแล้วทุกอย่าง ทอดทิ้งไม่มีใครใครในโลกจะสนใจใคร ไม่เหลือความหวังกำลังใจ จะอยู่ต่อไป (บนโลกใบนี้)

(เพลงความหวัง ร้องโดย สุเทพ โสป)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้ลักษณะคำประพันธ์รูปแบบต่างๆ ดังนี้

มีการใช้คำสี่อารมณ์ โศกเศร้าเสียใจ ที่ต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักไปได้แก่ คำว่า

คนกรีดร้อง หมายถึง เสียงร้องแหลม

ตะอั้น หมายถึง ถอนใจสะท้อนเป็นระยะๆ ร้องไห้

(ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1233)

มีการใช้คำสัมผัส พยัญชนะแบบคำคู่ ได้แก่ คำว่า

ล้มลง สัมผัสพยัญชนะ ล ในคำว่า ล้ม และพยัญชนะ ล ในคำว่า ลง

เจียบงัน สัมผัสพยัญชนะ ง ในคำว่า เจียบ และพยัญชนะ ง ในคำว่า งัน
 เลือนลับ สัมผัสพยัญชนะ ล ในคำว่า เลือน และพยัญชนะ ล ในคำว่า ลับ
 ทอดทิ้ง สัมผัสพยัญชนะ ท ในคำว่า ทอด และพยัญชนะ ท ในคำว่า ทิ้ง

มีการใช้คำสัมผัส สระ แบบคำเคียงได้แก่ คำว่า

ใจใคร สัมผัสสระ ไอ ในคำว่า ใจ และสระ ไอ ในคำว่า ใคร

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ คำว่า ไม่มีใครใคร เป็นการซ้ำคำเดิมแบบไม่เน้นหนัก ไม่เฉพาะเจาะจง ในที่นี้ไม่ได้เจาะจงว่าเป็นใครแต่รวมไปถึงบุคคลทั่วไป

มีการใช้คำซ้อน ได้แก่ คำว่า

เถ่าถ่าน เป็นคำซ้อนเพื่อความหมาย เพราะคำว่า เถ่า หมายถึง สิ่งที่เป็นผงละเอียด เป็นเดนสิ่งของที่ไหม้แล้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 497)

สูญ หมายถึง สูญสิ้นไป, วางเปล่า (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,214) ส่วนคำว่า ลิ่น หมายถึง จบ, หมด, ถึงที่สุด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,165)

โหด หมายถึง ชั่ว, ไม่ดี, ร้ายกาจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,315) ส่วนคำว่า ร้าย หมายถึง ค, ชั่ว, ไม่ดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,033)

จากเพลงนี้เนื้อหากล่าวถึง ความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินที่เกิดจากการฆ่าฟันกันของคนในชาติ ความสงบที่เคยมี ทุกวันนี้กลับได้ยินแต่เสียงปืนที่ยิงต่อสู้กัน และเสียงกรีดร้องของประชาชน

ส่วนด้านแนวคิดผู้ประพันธ์เสนอแนวคิดแสดงทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิตของประชาชนกลุ่มหนึ่งที่ต้องสูญเสียความสงบร่มเย็นและบุคคลที่ตนรักจากน้ำมือของคนคนไทยด้วยกัน

ตัวอย่างที่ 2

เล่าความทุกข์ ให้พ่อเฒ่าแม่เฒ่าได้ยิน ว่าแผ่นดินนี้ มันร้าย มันร้อน มันลุกเป็นไฟ วีรชนผู้รักประชาธิปไตย คนตายคนใดทั้งเพ เล่าความแค้นให้พ่อแม่พี่น้องได้ยิน โอ้โหมที่ยังมันเป็นคนไทยเหมือนๆ กับเรา เราไม่มีปืน เราสู้ด้วยมือเปล่าๆ มันยิงเอา ยิงเอา ทีละคน

จะรำจะร้องให้น้องพี่ที่รักได้ยิน ทั้งฟ้าทั้งดิน ที่ริน น้ำตาวิปโยคโสกเศร้า มันปนเปื้อนด้วยเลือดเนื้อของโหมเรา ขอมเขาเหมือนเราขอมแพ้ว จี้แพ้วไม่ใช่คนเดิม

(เพลงวีรชนคนกล้า ร้องโดย แสง ชรรมดา)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้ลักษณะคำประพันธ์รูปแบบต่าง ๆ ดังนี้

มีการใช้คำสี่อารมณ์ โสกเศร้าเสียใจ ที่ต้องสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักไปได้แก่ คำว่า

น้ำตาวิปโยคโศกเศร้า เป็นคำสี่อามณ์โศกเศร้าเสียใจ เพราะมีคำว่า **น้ำตา** ซึ่งหมายถึง น้ำที่ไหลออกมาจากนัยน์ตาเวลาที่เสียใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 581)

มีการใช้คำสี่อามณ์ โกรธแค้น ไม่พอใจ ที่คนไทยต้องมาฆ่ากันเอง จากประโยคที่ว่าเล่าความแค้นให้พ่อแม่พี่น้องได้ยิน เพราะมีคำว่า **แค้น** ซึ่งหมายถึง โกรธ, เจ็บใจ, เคือง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 365) เป็นคำสี่อามณ์

มีการใช้คำสัมผัสพยัญชนะแบบคำคู่ ได้แก่ คำว่า

ไม่มี สัมผัสพยัญชนะ **ม** ในคำว่า **ไม่มี** และพยัญชนะ **ม** ในคำว่า **มี**

ปนเปื้อน สัมผัสพยัญชนะ **ป** ในคำว่า **ปน** และพยัญชนะ **ป** ในคำว่า **เปื้อน**

มีการใช้คำสัมผัสสระ แบบคำเคียง ได้แก่ คำว่า

ไม่ใช่ สัมผัสสระ **ไ** ในคำว่า **ไม่ใช่** และสระ **ไ** ในคำว่า **ไม่** ในคำว่า **ใช่**

มีการใช้คำซ้ำ ได้แก่ คำว่า **คนไทยเหมือนๆ กัน** เป็นการซ้ำคำแบบใช้ไม่ยวมกไม่เน้นหนักไม่เฉพาะเจาะจง ในที่นี้ไม่ได้เจาะจงว่าเป็นคนภาคไหนแต่รวมไปถึงคนไทยในทุกภาค

ส่วนคำว่า **สู้ด้วยมือเปล่าๆ** เป็นการซ้ำคำแบบใช้ไม่ยวมก เน้นคำให้มีน้ำหนักมากขึ้น ย้ำให้รู้ว่าไม่มีอาวุธในมือ

จากบทเพลงนี้เนื้อหากล่าวถึงความทุกข์ของคนในพื้นที่ภาคใต้ ที่บางครั้งครวต้องสูญเสียคนที่ตนรัก บางคนเสียสละชีวิตเพื่อปกป้องประชาธิปไตยและพื้นแผ่นดินที่ตนรักไว้ให้ดำรงอยู่ต่อไป

ส่วนลักษณะแนวคิดนั้น ผู้ประพันธ์เสนอแนวคิดแสดงทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดที่เกี่ยวกับชีวิตเป็นการกล่าวถึงความเลวร้ายที่เกิดขึ้นกับประชาชนที่อยู่ทางภาคใต้ที่ถูกคนไทยด้วยกันทำลายชีวิตและทรัพย์สิน

ตัวอย่างที่ 3

สายลมผ่าน **พัดพา หัวใจเห็บหนาว ทำฉันเศร้า เหงา** เพราะไม่มีเธอ ผ่านมานานก็อยู่อย่างนี้เสมอ ไม่เคยเจอ สิ่งทีหวัง**ค้างคา ในใจ** ร้องเพลง**รอเธอ** **ไปไม่มี**จุดหมาย ในหัวใจเธอไม่เคยมีฉัน ใจจริงหนอ ที่รอความหวังอย่างนั้น ทั้งคืนและวัน ได้เจอแค่ความ**ว่างเปล่า**

ทน**ไม่ไหว**หัวใจ**ช้าเกินเยียวยา** ต้องรักษาให้หายคลายความอับเฉา บอกตัวเองเข้มแข็งเอาไว้ตัวเรา หยุคความเศร้า แล้วเดินจากไปซะที

ฉันไม่อยากเหงาไปจนตายอย่างนี้ พอซะที พอแล้วความงมงาย ต่อไปนี้ฉันจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ แม้ยังเสียดายคนใจร้ายขอไปดีกว่า เมื่อไม่มีใจก็ไปซะเลยดีกว่า คิดมากทำไมก็ไปซะเลยดีกว่า
(เพลงว่างเปล่า ร้องโดย พัทธ์ชัย)

จากบทเพลงข้างต้นมีการใช้ลักษณะคำประพันธ์รูปแบบต่างๆ ดังนี้

มีการใช้คำสี่อรรถ โศกเศร้าเสียใจ ที่ต้องสูญเสียคนรักไปได้แก่ คำว่า

หัวใจเห็บหนาว คำว่า เห็บหนาว สี่อรรถ โศกเศร้าเสียใจ เพราะคำว่า เห็บหนาว หมายถึง เย็นจนมือชา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,250) ในที่นี้หมายถึงหัวใจที่เย็นชา

คำว่า เศร้า หมายถึง สลด, ระทด, หมอง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,106)

ส่วนคำว่า เหงา หมายถึง เปลี่ยวใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,238)

มีการใช้คำสัมผัสพยัญชนะ แบบคำคู่ ได้แก่ คำว่า

รอเรื่อย สัมผัสพยัญชนะ ร ในคำว่า รอ และพยัญชนะ ร ในคำว่า เรื่อย

เยียวยา สัมผัสพยัญชนะ ย ในคำว่า เยียว และพยัญชนะ ย ในคำว่า ยา

งมงาย สัมผัสพยัญชนะ ง ในคำว่า งม และพยัญชนะ ง ในคำว่า งาม

ไม่มี สัมผัสพยัญชนะ ม ในคำว่า ไม่มี และพยัญชนะ ม ในคำว่า มี

อยู่อย่าง สัมผัสพยัญชนะ อย ในคำว่า อยู่ และพยัญชนะ อย ในคำว่า อย่าง

มีการใช้คำสัมผัสสระ แบบคำเคียง ได้แก่ คำว่า

ในใจ สัมผัสสระ ไอ ในคำว่า ใน และสระ ไอ ไม่มีวรรณ ในคำว่า ใจ

ไม่ไหว สัมผัสสระ ไอ ในคำว่า ไม่ และสระ ไอ ในคำว่า ไหว

มีการใช้คำซ้อนเพื่อความหมาย ได้แก่ คำว่า ค้างคา เพราะคำว่า ค้าง หมายถึง ติดอยู่, ยังไม่แล้ว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 247) ส่วนคำว่า คา หมายถึง ติดอยู่, ขัดข้อง, ค้างอยู่ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 235)

คำว่า ว่างเปล่า คำว่า ว่าง หมายถึง เปล่า, ไม่มีอะไร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 1,068)

ส่วนคำว่า เปล่า หมายถึง ไร้, ว่าง, อ้าว่าง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546: 891)

จากเพลงนี้เนื้อหากล่าวถึงความรู้สึกเสียใจของคนที่ต้องเสียคนรักไป และต้องการเวลาที่จะรักแผลใจและความเสียนั้นให้หายไป

ส่วนด้านลักษณะแนวคิดนั้น ผู้ประพันธ์เสนอแนวคิดแสดงทัศนคติต่อผลร้ายที่เกิดขึ้นกับชีวิต เป็นการกล่าวถึงความเลวร้ายที่เกิดขึ้นกับคนๆ หนึ่งที่ต้องเลิกหรือถูกคนรักทอดทิ้งไป ซึ่งได้รับความเจ็บปวดและทรมานต้องใช้เวลาในการเยียวยารักษาแผลใจ

จากตัวอย่างการประพันธ์เพลงข้างต้น จะเห็นว่าในหนึ่งบทเพลงนั้นผู้ประพันธ์มีความสามารถและมีทักษะการใช้ภาษาเป็นอย่างดี เพราะการเลือกใช้คำและลักษณะคำประพันธ์ที่หลากหลายนอกจากจะช่วยให้บทเพลงมีความไพเราะแล้วยังทำให้ผู้ฟังเกิดจินตภาพและได้อรรถรสในการฟังเพลงมากยิ่งขึ้น

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิจัยเรื่อง “การศึกษาการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต” มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ คือ

1. เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต
2. เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาในเพลงเพื่อชีวิต
3. เพื่อศึกษาแนวคิดที่มีในเพลงเพื่อชีวิต

โดยได้ศึกษาศึกษาข้อมูลเฉพาะเพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเพื่อชีวิต ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษาเฉพาะเพลงดังยอดนิยม ที่มีจำนวนผู้เข้าฟังตั้งแต่ 2,000 คนขึ้นไปใน www.imusic.com : ไอมิวสิก เพลงสบายสไตล์สุดคุ้ม www.musicza.com , www.tidtam.com และ www.spiceday.com ประจำปี 2548-2549 จำนวน 200 เพลง ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้างต้น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต

ผู้วิจัยพบว่า ผู้ประพันธ์เพลงเพื่อชีวิต มีลักษณะการใช้ภาษาตามเกณฑ์การวิเคราะห์การใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะการใช้คำ ลักษณะการประ โยค ลักษณะการใช้สำนวน และลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ ตามที่กำหนดไว้ดังนี้

ลักษณะการใช้คำ จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้คำในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การใช้คำที่สื่ออารมณ์ จากการวิเคราะห์ พบว่า มีการใช้คำสื่ออารมณ์ของมนุษย์ในด้านต่างๆ อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็น คำที่สื่ออารมณ์โศกเศร้าเสียใจ ซึ่งเกิดจากความผิดหวังในความรัก หรือต้องพลัดพรากจากคนรัก คำที่สื่ออารมณ์โกรธแค้น ขุ่นเคือง คำที่สื่ออารมณ์ประชดประชันเสียดสี เมื่อไม่สมหวังในความรัก คำที่สื่ออารมณ์สุข สดชื่น เมื่อสมหวังในความรัก หรือเมื่อได้อยู่ใกล้คนรัก คำที่สื่ออารมณ์สนุกสนาน คำที่สื่ออารมณ์ และความรู้สึกที่จริงใจ คำที่สื่ออารมณ์

เสียชีวิต อาลัยอาวรณ์ต่อคนรัก ทั้งที่ต้องอยู่ห่างกัน หรือที่เลิกรากัน ไปแล้ว คำที่สื่ออารมณ์ชื่นชม ยกย่อง สรรเสริญ และคำที่สื่ออารมณ์สงสาร เห็นใจ จากคนรัก

2. **การใช้คำสัมผัส** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้คำสัมผัสทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสพยัญชนะ ซึ่งจะนิยมการใช้คำสัมผัสภายในวรรคเดียวกันเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้บทเพลงนั้น ๆ มีความไพเราะยิ่งขึ้น

3. **การใช้คำซ้ำ** จากการวิเคราะห์พบว่า ในบทเพลงเพื่อชีวิตนี้ มีการซ้ำคำ ทั้งที่ซ้ำโดยใช้คำเดิมทันทีและซ้ำโดยใช้ไม่ยืมมา เพื่อย้ำ หรือเน้นความหมายให้ชัดเจนขึ้น

4. **การใช้คำซ้อน** จากการวิเคราะห์พบว่า ในเพลงเพื่อชีวิตนี้มีการใช้คำซ้อนซึ่งเป็นลักษณะการซ้อนเพื่อเสียงและซ้อนเพื่อความหมาย ซึ่งผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังช่วยให้บทเพลงเกิดความไพเราะขึ้นอีกด้วย เช่น คำว่า สับสนวนวนวาย, สวมใส่ เป็นต้น

5. **การใช้คำภาษาถิ่น** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้ภาษาถิ่นได้ ภาษาถิ่นเหนือ และภาษาถิ่นอีสาน ตามลำดับ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ร้อง หรือผู้ประพันธ์ ว่าเป็นคนภาคใด หรือมีถิ่นกำเนิดอยู่ที่ใด

6. **การใช้คำภาษาต่างประเทศ** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้ภาษาต่างประเทศทั้งภาษาจีน ภาษาอังกฤษ โดยวิธีการเขียนทับศัพท์ และการใช้คำตัดและย่อ ซึ่งคำส่วนใหญ่จะเป็นที่มีใช้อยู่ทั่วไปและเข้าใจง่าย

7. **การใช้คำหยาบ หรือคำต่ำ** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้คำต่ำ หรือคำหยาบซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นคำที่มีใช้กันโดยทั่วไป เช่น กู มึง เป็นต้น การนำคำต่ำ หรือคำหยาบเหล่านี้มาใช้ในการประพันธ์เพลงจะช่วยให้บทเพลงนั้นๆ เขาส่งผู้ฟังในทุกระดับชั้น ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะผู้ฟังในระดับรากหญ้า อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ฟังได้อารมณ์และความรู้สึกสมจริงตามไปกับบทเพลงด้วย

8. **การใช้คำเลียนเสียงพูด** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการเขียนคำเลียนเสียงพูด ที่คิดแปลกไปจากรูปเขียน โดยการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เสียงพยัญชนะ และเสียงสระ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดอรรถรสมากยิ่งขึ้น

9. การใช้คำตัดและคำย่อ จากการวิเคราะห์พบว่า ส่วนใหญ่มีการใช้คำตัดเพื่อให้ข้อความกระชับขึ้น นอกจากนี้ยังมีคำตัดที่มาจากภาษาถิ่นซึ่งเป็นลักษณะของภาษาพูด ส่วนคำย่อนั้น มักใช้คำย่อในรูปของพยัญชนะหนึ่งตัวตามด้วยเครื่องหมายหัพภาค เป็นคำที่เข้าใจง่ายและมีใช้กันอยู่ทั่วไป

การใช้ประโยค จากการวิเคราะห์พบว่า ในบทเพลงเพื่อชีวิตมีการใช้ประโยคตามเกณฑ์การวิเคราะห์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

1. **ประโยคบอกเล่า** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้ประโยคบอกเล่า 2 ลักษณะ คือ ประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาแจ้งให้ทราบ และประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาอื่น ซึ่งได้แก่ ประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาสั่งให้ทำ และประโยคบอกเล่าที่มีเจตนาขอร้อง
2. **ประโยคคำถาม** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้ประโยคคำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ แต่มีเจตนาอื่นแฝงอยู่ ซึ่งได้แก่ รูปประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ รูปประโยคคำถามแบบให้ตอบเพื่อความ และรูปประโยคคำถามแบบให้เลือกตอบ
3. **ประโยคคำสั่ง** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้ประโยคคำสั่ง 2 ลักษณะ คือ ประโยคคำสั่งแบบสั่งให้ทำ และประโยคคำสั่ง แบบสั่งห้ามไม่ให้ทำ
4. **ประโยคขอร้อง หรือชักชวน** จากการวิเคราะห์พบว่า มีการใช้ประโยคขอร้องในหลายลักษณะ ทั้งขอร้องให้ทำ ขอร้องว่าอย่าทำ และการใช้ประโยคในทำนองชักชวนหรือเชิญชวน

การใช้สำนวน การวิเคราะห์ลักษณะการใช้สำนวนในบทเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบว่า มีลักษณะการใช้สำนวน 2 ลักษณะ คือ การใช้สำนวนเก่าที่ใช้กันมานานแล้ว รวมไปถึง สุภาษิต คำพังเพยและการใช้สำนวนใหม่ คำคม ที่ผู้ประพันธ์ได้สรรคสร้างขึ้นมาเพื่อใช้สื่อความหมายในเชิงเปรียบเทียบ

การใช้โวหารภาพพจน์ จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้โวหารภาพพจน์ในเพลงเพื่อชีวิตพบว่า มีการใช้โวหารภาพพจน์ทั้งหมด 6 ลักษณะ คือ การใช้อุปมา การใช้อุปลักษณ์ การใช้นามนัย

การใช้บุคลาธิษฐาน การใช้ชื่อติพจน์ และการใช้ปฏิบัติจนา ซึ่งจะช่วยให้เกิดจินตภาพและสื่อความหมายได้ชัดเจนขึ้นกว่าการใช้ภาษาที่กล่าวอย่างตรงไปตรงมา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาลักษณะเนื้อหาในเพลงเพื่อชีวิต

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะเนื้อหาตามเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาในเพลงเพื่อชีวิต สามารถจำแนกออกเป็น 4 ลักษณะ คือ เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักและความผิดหวัง เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคติธรรม ภัยพิบตสอนใจ เพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนสังคม และเนื้อหาที่เกี่ยวกับธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาลักษณะแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต

ผู้วิจัยพบว่า ลักษณะแนวคิดตามเกณฑ์การวิเคราะห์ลักษณะแนวคิดที่มีในเพลงเพื่อชีวิต สามารถแบ่งแนวคิดออกเป็น 4 ลักษณะ คือ แนวคิดทัศนะ ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดแสดงทัศนะต่อค่านิยมของสังคม แนวคิดทัศนะต่อคุณธรรม และแนวคิดทัศนะต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต แนวคิดแสดงอารมณ์ แนวคิดแสดงพฤติกรรม และแนวคิดแสดงสภาพและเหตุการณ์

อภิปรายผล

1. จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา ในเพลงเพื่อชีวิต มีการใช้คำที่สามารถสื่ออารมณ์ของมนุษย์ทุกด้านอย่างชัดเจน ทั้งความโศกเศร้าเสียใจ อาลัยอาวรณ์ อารมณ์ประชดประชัน เสียดสีเมื่อไม่สมหวังในความรัก หรือประชดประชันผู้ที่มีอำนาจทางการเมือง อารมณ์ชื่นชมสรรเสริญ ยกย่อง ทั้งบุคคลในประวัติศาสตร์ และชื่นชม ยกย่องคนรัก อารมณ์สุข สดชื่น ของผู้ที่สมหวังในความรัก เนื่องจากผู้ประพันธ์ต้องการถ่ายทอดอารมณ์ในด้านต่างๆ ทางบทเพลงเพื่อให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกซาบซึ้ง และคล้อยตามเนื้อหาของเพลง เช่น เพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักที่ไม่สมหวัง ซึ่งผู้ประพันธ์ ได้ถ่ายทอดอารมณ์ผ่านบทเพลงได้เป็นอย่างดี ตามที่ ชำนาญ รอดเหตุภัย (2522: 70) กล่าวไว้ว่าคำที่เลือกสรรใช้ในการแต่งคำประพันธ์มักเลือกคำที่มีความหมายลึกซึ้งสะท้อนอารมณ์ การใช้คำก่อให้เกิดความรู้สึกสะท้อนอารมณ์นอกจากจะทำให้เกิดความไพเราะแล้ว ยังช่วยให้ผู้อ่านหรือผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามไปกับงานประพันธ์นั้นๆ ด้วย

2. จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต นอกจากมีการใช้คำสื่ออารมณ์แล้วยังมีการใช้คำที่มีความหมายตามรูปศัพท์ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายโดยตรง ด้วยวิธีการซ้ำคำเพื่อเป็นการเน้นย้ำความหมาย และวิธีการซ้อนคำเพื่อเป็นการย้ำคำ หรือข้อความเพื่อให้เกิดความหมายที่ชัดเจนขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้เนื้อเพลงเกิดความไพเราะมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ กุหลาบ มลลิกะมาส (2531: 163) กล่าวถึงการใช้คำในลักษณะต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความงดงามในบทหรือกรอง

3. การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต นิยมใช้ภาษาถิ่นต่างๆ ในการประพันธ์เพลง เนื่องจากผู้ประพันธ์ หรือผู้ร้องมีถิ่นกำเนิดอยู่ในภาค หรือถิ่นนั้น นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาถิ่นต่างๆ ปนกับภาษาถิ่นกลาง เพื่อให้เกิดความไพเราะ และเพื่อเป็นการสร้างความเป็นกันเองกับผู้ฟัง ซึ่งเนื้อหาของเพลงเพื่อชีวิตส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนรากหญ้า ผู้ใช้แรงงาน และชาวชนบท ซึ่งสอดคล้อง กับ คำกล่าวของ พยงค์ มุกดา (2533: 2) ว่า บทเพลงที่มีภาษาถิ่นปน จะช่วยสร้างบรรยากาศตามเนื้อหาของเพลง อีกทั้งยังทำให้เพลงมีอรรถรสมากยิ่งขึ้น

4. การวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต มีการใช้สำนวน ทั้งที่เป็นสำนวนเก่าที่ใช้กันมานานแล้ว รวมไปถึงจนถึง คำพังเพย สุภาษิต และคำคม เป็นคำที่มีใช้โดยทั่วไปซึ่งคำเหล่านี้สามารถสร้างจิตภาพ และสามารถอธิบายเนื้อความต่างๆ ให้กับผู้ฟังได้เป็นอย่างดี การใช้สำนวน

ใหม่ เป็นคำ หรือ ข้อความที่ผู้ประพันธ์เรียบเรียง หรือคิดขึ้นเอง เป็นลักษณะเฉพาะตัวของผู้ประพันธ์แต่ละคน อาจใช้สื่อความหมายในเชิงเปรียบเทียบ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของ วาสนา เกตุภาค (2530 : 19-20) กล่าวว่า สำนวน คือ ถ้อยคำที่เรียบเรียงเป็นข้อความ หรือคำพูดที่เป็นชั้นเชิง ไม่ตรงตามรูปภาษา แต่มีความหมายเป็นอย่างอื่นที่ต้องอาศัยการตีความ โดยจำแนกสำนวนออกเป็น 2 ประเภทได้แก่ การใช้สำนวนเก่าที่ใช้กันมานานแล้ว โดยถือเป็นคำรวมที่ใช้เรียกคำประเภทสุภาษิต คำพังเพย คำคม ตลอดจนวลีสำเร็จรูปต่างๆ ที่ใช้กันแพร่หลายแล้ว และการใช้สำนวนใหม่ที่ผู้พูดหรือผู้เขียนแต่ละคนคิดเรียบเรียงขึ้นใหม่ ซึ่งบางสำนวนก็ใช้ภาษาผิดไวยากรณ์ บางท่านเรียกสำนวนประเภทนี้ว่า ภาษาแหวกแนว และเป็นที่น่าสังเกตว่าสำนวนภาษาเหล่านี้ มักมีพลังดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้เป็นที่รู้จักและแพร่หลายอย่างรวดเร็ว

5. การใช้โวหารภาพพจน์ ผลที่ได้จากการวิเคราะห์การใช้โวหารภาพพจน์ในเพลงเพื่อชีวิตในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า มีการใช้โวหารภาพพจน์ทั้งหมด 6 ลักษณะ ได้แก่ อุปมา อุปลักษณ์ นามนัย ปฏิพจน์ บุคลาธิษฐาน และอธิพจน์ เพื่อแสดงอารมณ์ ความรู้สึกในด้านของความรักเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นการใช้โวหารภาพพจน์จึงมีความสำคัญ กล่าวคือ การใช้โวหารภาพพจน์ทำให้ผู้ฟังเกิดภาพในใจ เกิดจินตนาการ เกิดอารมณ์ความรู้สึก และยังช่วยทำให้ผู้มีความเข้าใจในเนื้อหาของเพลงได้ชัดเจนยิ่งขึ้น การใช้โวหารภาพพจน์ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและเข้าถึงอารมณ์ความรู้สึกของผู้เขียนได้ดีกว่าการใช้ภาษาอย่างตรงไปตรงมา ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของกาญจนา วิชญาปกรณ์ (2542: 102) ได้กล่าวไว้ว่า ภาพพจน์ เป็นศิลปะอย่างแห่งกลวิธีการใช้ภาษา โดยอาศัยกลวิธีเปรียบเทียบต่างๆ เพื่อให้พลังของถ้อยคำและความหมายนั้นๆ กระทบใจผู้อ่านหรือผู้ฟังให้เกิดภาพที่แจ่มชัดและลึกซึ้งขึ้นในใจ เกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์ตามความคิด เกิดความรู้สึก ตามที่ผู้ประพันธ์ต้องการ

6. จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ในบทเพลงเพื่อชีวิตนั้นมีลักษณะของวรรณศิลป์ปรากฏอยู่ ซึ่งผู้ประพันธ์ได้ใช้ถ้อยคำที่มีความงดงาม ในการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของตนออกมาได้อย่างไพเราะและสามารถโน้มน้าวอารมณ์ให้ผู้ฟังเกิดจินตนาการตามไปกับบทเพลงได้เป็นอย่างดี ทั้งในด้านการใช้คำสัมผัส และการใช้โวหารลักษณะต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ เฉลิมศักดิ์ ศิลาดร (2518: 71) ที่กล่าวว่า วรรณศิลป์มีความมุ่งหวังที่จะถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดให้ผู้อ่านมีความรู้สึกนึกคิดเช่นเดียวกับกวี “วรรณศิลป์” นั้นจะทำให้ผู้อ่านได้ยินเสียงไพเราะเสนาะโสต ได้สัมผัสสิ่งอ่อนนุ่มละมุนละไมได้เห็นภาพอันงดงามตามที่กวีได้วาดไว้ด้วยตัวอักษร

7. การวิเคราะห์ลักษณะเนื้อหาในเพลงเพื่อชีวิต สามารถจำแนกเนื้อหาออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ เพลงที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับความรักและความผิดหวัง ซึ่งผู้ประพันธ์สามารถเลือกใช้คำในการประพันธ์ได้อย่างลึกซึ้ง ก็นใจ ทำให้ผู้ฟังเข้าใจและเข้าถึงอารมณ์ของคนที่มีความรักทั้งที่สมหวัง และไม่สมหวัง เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับคชธรรม ภาชิตสอนใจ ผู้ประพันธ์เลือกใช้ถ้อยคำที่แฝงไปด้วยคติ หรือคำชี้แนะที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้ฟังสามารถนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ เพลงที่มีเนื้อหาสะท้อนสังคม ทั้งวิถีชีวิต การเมือง การปกครอง ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคม ในทุกระดับชั้น ไม่ว่าจะเป็นเด็ก ผู้ใช้แรงงาน หรือผู้มีอำนาจทางการเมือง เพลงที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับธรรมชาติ ซึ่งผู้ประพันธ์ต้องให้ผู้ฟังรับรู้และเข้าใจในธรรมชาติ รู้จักรักและหวงแหนธรรมชาติ เพราะถ้ามีแต่ทำลายธรรมชาติ วันหนึ่งธรรมชาติจะกลับมาทำลายตัวเรา ซึ่งสอดคล้องกับ นิโบล โควาพิทักษ์เทศ (2535: 9) ได้กล่าวถึงเนื้อหาของเพลงไว้ว่า เนื้อหาของเพลงเป็นเรื่องราวที่ผู้ประพันธ์เพลงได้สร้างสรรค์และเรียบเรียงขึ้นมาจากจินตนาการหรือประสบการณ์แล้วต้องการถ่ายทอดให้ผู้ฟังรับทราบ เนื้อหาอาจเกี่ยวข้องกับความรัก ธรรมชาติ สภาพการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม

8. ผลจากการวิเคราะห์ลักษณะแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นนักประพันธ์ ซึ่งสามารถผสมผสานสอดแทรกแนวคิดต่างๆ เอาไว้ในบทเพลงได้อย่างชัดเจนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับบุญยงค์ เกศเทศ (2536: 42-43) ที่กล่าวว่า ความคิดหรือแนวคิดนั้นเป็นเสมือนแนวทางในการดำเนินเรื่องนั้นๆ ของนักประพันธ์ ซึ่งในเพลงเพื่อชีวิตพบแนวคิดที่น่าสนใจ คือ แนวคิดแสดงทัศนะ ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดทัศนะต่อค่านิยมของสังคม เสนอทัศนะยกย่องผู้มีเกียรติ และแนวคิดทัศนะต่อคุณธรรม เช่น ความซื่อสัตย์ต่ออาชีพต่อชาติ บ้านเมือง ความกตัญญู ฯลฯ และแนวคิดทัศนะต่อผลร้ายที่เกิดกับชีวิต แนวคิดแสดงอารมณ์ปลูกจิตสำนึก เช่นความรัก ความหวัง ความอิจฉาริษยา ฯลฯ แนวคิดแสดงพฤติกรรม ที่มุ่งเสนอพฤติกรรมของตัวละครเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีที่จะปฏิบัติตาม และเหมาะแก่ค่านิยมของสังคมปัจจุบัน และ แนวคิดแสดงภาพและเหตุการณ์ มุ่งให้เห็นสภาพชีวิตและสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษา เนื้อหา และแนวคิดในเพลงเพื่อชีวิต ผู้วิจัยพบว่า เพลงเพื่อชีวิตยังมีประเด็นที่น่าสนใจศึกษาต่อ ดังนี้

1. ศึกษาการการสร้างคำใหม่ที่สื่อความหมายได้อย่างลึกซึ้งในเพลงเพื่อชีวิต
2. ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะแนวคิดที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิตในแต่ละช่วงเวลา
3. ศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการใช้ภาษา และเนื้อหาในเพลงเพื่อชีวิต และเพลงลูกทุ่งว่ามีลักษณะแตกต่างกันอย่างไร
4. ศึกษาด้านวรรณศิลป์ที่ปรากฏในเพลงเพื่อชีวิต และเพลงประเภทอื่น

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กาญจนา วิชญูปกรณ์. 2542. **แนวทางการวิจัยวรรณคดี**. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

กุหลาบ มัลลิกะมาส. 2542. **ความรู้ทั่วไปทางวรรณคดีไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

_____. 2531. **วรรณคดีวิจารณ์**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

คำชัย ทองหล่อ. 2543. **หลักภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ร่วมสาส์น.

เกริกกำพล ประถมปีทมะ (อ้อด คาราบาว). 2552. สัมภาษณ์, 13 มีนาคม 2552.

ไขลิริ ปราโมช ณ อยุธยา. 2540. **การเปลี่ยนแปลงถ้อยคำและความหมายของสำนวน**. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

คณาจารย์ภาควิชาภาษาไทย. 2542. **การใช้ภาษาไทย 1**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จรรุณี กองพลพรหม. 2526. **ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรรยา หอมระรื่น. 2534. **วรรณกรรมเพลงลูกทุ่งของ พร ภิรมย์**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

จรรยารัตน์ สุวรรณภูสิทธิ์. 2531. **การศึกษาเพลงเพื่อชีวิตที่เกี่ยวข้องกับขบวนการนักศึกษาช่วง 2516-2519**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นัตรา บุนนาค และคณะ. 2522. **ศิลปะการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันและธุรกิจ**.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริก.

เฉลิม สีลาพร. 2518. **วรรณศิลป์ปริทัศน์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วรรณกิจ.

ชำนาญ รอดเหตุภัย. 2522. **สัมมนาการใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: กรุงเทพมหานครการพิมพ์.

ดวงใจ ไทยอุบล. 2545. **ทักษะการเขียนภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เด่นศิริ สีนสืบผล. 2542. **ผลการวิจัยเรื่องสุนทรียะทางภาษาไทยในวรรณกรรมเพลงสุนทราภรณ์**.
มหาวิทยาลัยเอเซียอาคเนย์.

ธวัช ปุณโณทก. 2545. **วิวัฒนาการภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ธัญญา สังขพันธานนท์. 2538. **เอกสารประกอบการสอนวิชาวรรณกรรมวิจารณ์**. มหาสารคาม:
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ธีระวัฒน์ ประกอบบุญ. 2546. **เพลงเพื่อชีวิตกับภาพสะท้อนทางสังคม: วิเคราะห์เนื้อหาเพลงเพื่อ
ชีวิตในช่วงปี พ.ศ. 2535-2540**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นววรรณ พันธุมเมธา. 2527. **ไวยากรณ์ไทย**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

นภลัย สุวรรณธาดา. 2533. **“ภาพพจน์” ในเอกสารการสอนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ 1-7**.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

นิโบล โควาพิทักษ์เทศน์. 2535. **กระบวนการสร้างนักร้องยอดนิยมของบริษัท แกรมมี่อินเทอร์เน็ต
เทนเซ็นต์ จำกัด**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

นิสาชล ศาสตรา. 2542. แนวคิดและภาพสะท้อนทางสังคมจากร้อยกรองร่วมสมัยในหนังสือพิมพ์
มติชนสุดสัปดาห์ ช่วง พ.ศ. 2531-2540. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา
ภาษาไทย, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บรรจบ พันธุมธา. 2544. ลักษณะภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญยงค์ เกศเทศ. 2536. เขียนไทย. ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ.

_____. 2525. วรรณกรรมวิเคราะห์. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

บุญยงค์ สุทธิวิโรจน์. 2530. “ความเป็นมาของธุรกิจเพลงไทยสากล”. โลกดนตรี.
กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท.

ประเทือง คล้ายสุบรรณ์. 2519. สำนักไทย. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์.

ปราณี วงษ์เทศ. 2523. “เพลงพื้นบ้าน”. วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร (2):12

ปรีชา ช้างขวัญยืน. 2525. ศิลปะการเขียน. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เปลื้อง ณ นคร. 2542. ศิลปะแห่งการประพันธ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

_____. 2535. ภาษาวรรณนา. กรุงเทพมหานคร: เย็นโล่การพิมพ์.

พงษ์ไชย ไทยวรรณศรี. 2529. วรรณกรรมจากบทเพลงสุนทราภรณ์. วิทยานิพนธ์การศึกษา
มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก.

พิทยา ลีम्मณี. 2537. การอ่านตีความ. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

พูนพิศ อมาตยกุล. 2532. เพลงลูกทุ่งในสายตาของนักเพลงไทย. ถนนคนตรี. กรุงเทพมหานคร:
สยามสมัย

ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2540. ภาษากับการสื่อสาร. นครปฐม:
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

มนต์สวรรค์ จินดาแสง. 2537. ตำนานเพลงเพื่อชีวิต สายธารแห่งการต่อสู้. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ตุลา.

มัชลา ศรีโมรา. 2538. วิเคราะห์บทเพลงของ สง่า อารัมภีร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เมทินี รัชฎารักษ์. 2546. ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารธุรกิจ 1. กรุงเทพมหานคร: ทริปเพิ้ล เซเวน
มัลติเทค.

ยุพร แสงทักษิณ. 2524. วรรณกรรมปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภาลาดพร้าว.

ยุรฉัตร บุญสนิท. 2538. ทักษะของนักเขียนในการเสนอภาพสังคมเมือง. นนทบุรี:
สุโขทัยธรรมมาธิราช

ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: อักษร
เจริญทัศน์

รำเพย ไชยสินธุ์. 2543. กระบวนจินตภาพในวรรณกรรมร้อยกรองอีสาน. กรุงเทพมหานคร:
ไทยวัฒนาพานิช.

วรุณ ฮองลิงก้า. 2536. การวิเคราะห์เพลงเพื่อชีวิตระหว่าง พ.ศ. 2516-2534. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วาสนา เกตุภาค. 2530. การเขียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

- วิจิตรฯ แสงพลสิทธิ์. 2524. **ความรู้เรื่องภาษาต่างประเทศในภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์
- วิจิตรณัฏฐ์ ภาณุพงศ์. 2522. **ภาษาศาสตร์เบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.
- วิภา กงกะนันท์. 2533. **วรรณคดีศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- วิไลศักดิ์ กิ่งคำ. 2544. **ภาษาไทยถิ่น**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิสา คัญทัพ. **เพลงเพื่อชีวิตเริ่มต้นที่ตรงไหน**. ศิลปวัฒนธรรม (18 ตุลาคม 2540): 98-101.
- วีรวรรณ คลังกรณ์. 2540. **บทเพลงลูกทุ่งของชาย เมืองสิงห์: การศึกษาเชิงวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัชรภรณ์ อัจหาญ. 2535. **การศึกษาวิเคราะห์บทเพลงไทยสากลของสุนทราภรณ์**. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรัณยา ขวัญทอง. 2545. **กลวิธีการใช้ภาษาในเพลงชุด “พักกายพักใจ” ของพงษ์สิทธิ์ คัมภีร์**. เอกสารประกอบการสัมมนาการใช้ภาษาไทย, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ศรีสุดา จริยากุล. 2544. **เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาภาษาไทย 6 หน่วยที่ 1 – 8**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ส่งสุข ภาแก้ว. 2546. **วิเคราะห์แนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรม ในวรรณกรรมเพลงของชินกรไกรลาศ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สมชื่น เชื้อวกุล. 2537. การวิเคราะห์กลวิธีในการใช้ภาษาและเนื้อหาของเพลงของธงไชย
แมคอินไตย์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมพร มั่นตระกูล. 2525. วรรณกรรมไทยปัจจุบัน. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

สมบูรณ์ สุกจริยวัตร. 2546. ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว.

สาวตรี พุกษาชีวะ. 2550. การศึกษาวิเคราะห์บทเพลงเพื่อชีวิตของวงคาราบาว.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สิทธิา พินิจภูวดล. 2537. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาไทยศึกษา หน่วยที่ 8 – 15.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

สิริวรรณ นันทจันทร์. 2543. การเขียนเพื่อการสื่อสาร 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุกรี เจริญสุข. 2532. ฟังดนตรีอย่างไรให้ไพเราะ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เรือนแก้วการพิมพ์.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 2544. เอกสารการสอนวิชาภาษาไทย. นนทบุรี: มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมมาธิราช.

สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย.. 2529. เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย (การเขียนสำหรับครู).
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ประชาชน.

สุจิตต์ วงษ์เทศ. 2532. ร้องรำทำเพลง: ดนตรีและนาฏศิลป์ชาวสยาม. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มติชน.

สุจริต เพียรชอบ. 2539. ศิลปะการใช้ภาษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

สุดารัตน์ บัวศรี. 2547. การศึกษาภาษาและกลวิธีการสร้างอารมณ์ขันจากเรื่องขบขันในนิตยสาร
แพรวและนิตยสารชีวจิต. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุนันท์ อัญชลินุกูล. 2546. ระบบคำภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

สไว เรื่องวิเศษณ์. ม.ป.ป. ภาษาต่างประเทศในภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏ
สวนดุสิต.

เสาวนีย์ ลิกขาภิณิต. 2534. การเขียนสำหรับการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ดวงกมล.

ศิวาพร พิรอด. 2550. การศึกษาเชิงวิเคราะห์การใช้ภาพพจน์ในบทเพลงของคาราบาว.
กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2532. คำจำกัดความศัพท์ในภาษาศาสตร์สังคม. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อาริสา เลียงรินทร์มย์. 2549. ลีลาภาษาในเพลงลูกทุ่งของ สลา คุณวุฒิ. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2544. หลักภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แพรวพิตยา.

อวยพร พานิช และคณะ. 2537. ตำราประกอบการสอนวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร.
กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารประกอบการเสวนา “เส้นทางเพลงเพื่อชีวิต” ในงานรำลึก 25 ปี 14 ตุลาคม วันที่ 10-14
2544: คัดจากจุดสารประกอบงานรำลึก 25 ปี 14 ตุลา รวบรวมและจัดทำโดยกลุ่ม
ศิลปวัฒนธรรมเพื่อชีวิต.

ทิดแทม เว็บบาสเตอร์. ม.ป.ป. เพลงเพื่อชีวิต (Online) www.tidtam.com, 1 กุมภาพันธ์ 2550.

มิวสิกซ่า เว็บบาสเตอร์. ม.ป.ป. ฟังเพลงเพื่อชีวิต (Online) www.musicza.com,
1 กุมภาพันธ์ 2550.

มิวสิกเอทีเอ็ม เว็บบาสเตอร์. 2547. เพลงฮิตติดชาร์ต (Online) www.musicATM.com,
1 กุมภาพันธ์ 2550.

สิรินdex เว็บบาสเตอร์. ม.ป.ป. เส้นทางเพลงเพื่อชีวิต (Online) www.sirinindex.com,
11 ธันวาคม 2549.

ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง
1.	กระท่อมกัญชา	มาลีฮวนน่า 2620
2.	ก่อนจาก	คนด่านเกวียน 2359
3.	กูเป็นนักศึกษา	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ 2400
4.	กว่าจะรู้	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์ 2271
5.	กัญชา	คาราบาว 2273
6.	ไก่อตาฟาง	ธันวา 2221
7.	ใกล้ตาไกลดิน	คาราวาน 2068
8.	ขนม	คาราบาว 2188
9.	ขายจิวส่งควายเรียน	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ 2170
10.	ขวานไทยใจหนึ่งเดียว	คาราบาว 3113
11.	จิงแก่	อิน โคจิน 3500
12.	ข้างหลังภาพ	หนู มิเตอร์ 2762
13.	ขวัญใจพี่หลวง	หลวงไก่ 3587
14.	ขอบคุณสวรรค์	แจ๊ค มงคล ธรรมดี 2190
15.	คนเก็บฝัน	คาราบาว 2677
16.	คนขายแรง	พิทักษ์ เสริมราษฎร์ 2572
17.	คนขี้อาย	หนู มิเตอร์ 2396
18.	คนจนรุ่นใหม่	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ 2509
19.	คนโซ	มาลีฮวนน่า 2676
20.	คนดีบุญฟ้าป่า	อิน โคจิน 2177
21.	คนล่าฝัน	คาราบาว 3154
22.	คนสุดท้าย	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ 3009
23.	คนดีของฉัน	หนู มิเตอร์ 2630

	ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง
24.	คนเศร้า	สมชาย ใหญ่	2120
25.	คนไม่สาไร	หลวงไก่	2159
26.	คิดถึง	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2401
27.	คืนจันทร์ส่องหล้า	พยัคฆ์ ภูวิชัย	2171
28.	คืนใจ	บ่าววี	2283
29.	คืนร้าง	คนด่านเกวียน	2121
30.	คู่กัน	อันดา	2018
31.	ครูป้า	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2188
32.	ความหวัง	โสป	2210
33.	โคบาลเมืองไทย	คาราบาว	2213
34.	เคียงข้างสร้างฝัน	หนู มิเตอร์	2500
35.	คำสัญญา (ที่ว่างเปล่า)	โสป	2762
36.	จดหมายขอเปลี่ยนใจ	แซม แซ่มรัมย์	3587
37.	จริงหรือหลอก	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2590
38.	จริงใจ...ไม่ลอก	บ่าววี	2677
39.	จับกัง	คาราบาว	2372
40.	จันทร์เจ้าขา	โสป	2196
41.	จะรักซะให้บ้า	บ่าววี	2307
42.	ใจจะขาด	พงษ์สิทธิ์ คัมภีร์	2676
43.	ใจร้าย	ศุ ไทรงาม	2277
44.	ใจเลงเลง	บ่าววี	3154
45.	ใจเป็นกลาง	หนุ่มสกล	2109
46.	ใจอยู่ที่กระบี่	คาราบาว	2630

	ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง
47.	เจ้าตาก	คาราบาว	3620
48.	เจ้านกน้อย	คาราบาว	2157
49.	ฉันเป็นห่วง	ศุภ ไทรงาม	2120
50.	ชวานาอาลัย	คนด่านเกวียน	2871
51.	ชาวประมง	แฮมเมอร์	2251
52.	ชีวิตอื่นๆ	หนุ่มสกล	2320
53.	ข้างไม่มีป่า	คาราบาว	2463
54.	ซู้	หลง ลงลาย	3158
55.	เซย	ฉามา	2073
56.	ซบน้ำตาอันดามัน	คาราบาว	4123
57.	ด้วยแรงแห่งรัก	หนู มิเตอร์	3208
58.	เด็กน้อย	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	3562
59.	ดอกไม้บาน	ชนพร-คาราบาว	4387
60.	ดอกไม้ให้คุณ	คาราวาน	2180
61.	เดือนหงายกลางป่า	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2273
62.	ตลอดเวลา	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	3572
63.	ตั้งเก	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2396
64.	ตุ๊กตา	คาราบาว	2419
65.	เต็มใจรัก	ศุภ ไทรงาม	2176
66.	ถนนคนโสด	ศุภ ไทรงาม	2265
67.	ถนนชีวิต	มาลีฮวนน่า	2194
68.	ถึงเพื่อน	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	3102

	ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง
69.	ไถ่เชอคืนมา	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	2725
70.	ถอดหัวโขน	คาราบาว	3159
71.	ทะเลใจ	คาราบาว	4109
72.	ทนเหงาทำไม	เดวิด อินธี	2275
73.	ทุกลมหายใจ	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	3173
74.	ทีวีกับขี้เมา	یینง โอภากุล	2210
75.	เชออยู่ที่ไหนหนอ	แซม แซ่มรัมย์	2038
76.	นิยามแห่งรัก	ธวัชชัย ชูเหมือน	2110
77.	น้ำก้อย...อยู่ไหน	เดวิด อินธี	2131
78.	นางเงา	มาลีฮวนน่า	2013
79.	นางฟ้าเพื่อนฝูง	แซม แซ่มรัมย์	2310
80.	นางลุ่มนางรอ	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	2352
81.	นานเหลือเกิน	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	2567
82.	น้ำวิน	ต้น ฌรา	2120
83.	นึกเสียวสางสาร	กระท้อน	3976
84.	น้องสาว	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2372
85.	น้ำตามแดง	จำหลอย	3383
86.	น้ำท่วม 48	ฉามา	2619
87.	น้ำใส น้ำใจ	คาราบาว	2471
88.	น้ำเปลี่ยนนิสัย	คาราบาว	2412
89.	ในฝัน	มาลีฮวนน่า	2134
90.	บางระจันวันเพ็ญ	คาราบาว	4519
91.	บาปใจ	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	2630
92.	บ้านเพ...รำพึง	อินโดจีน	2210

ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง	
93.	บอกเบอร์บอกใจ	เดวิด อินธี	2895
94.	บันทึกคนบนถนน 1	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	3529
95.	บันทึกคนบนถนน 3	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	3409
96.	บัวผัน	ชนพร-คาราบาว	3275
97.	ปีกย์ใต้บ้านเรา	แฮมเมอร์	2170
98.	ปฏิวัติชะที่	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	2512
99.	ปริญาใบน้อย	สันติภาพ	2018
100.	ปริญาเพื่อแม่	แสตมป์	2160
101.	ปรารถนา	หลวงไก่	2631
102.	เป็นแค่ตัวช่วย	อันดา	2103
103.	โปรดทิ้งฉันไว้ที่ปลายขอบฟ้า	มาลีฮวนน่า	3316
104.	ไปไกล	มาลีฮวนน่า	2452
105.	ไปก่อนตาย	ชนพร-คาราบาว	2537
106.	ผิดตรงไหน	หลวงไก่	2020
107.	ผู้แพ้	ต้น ฌรา	2076
108.	ฝากจันทร์	แสตมป์	2129
109.	ฝากใจกับจันทร์	เดวิด อินธี	2391
110.	ฝากฟ้า	บ่าววี	2315
111.	พลังเทียน	คาราบาว	3471
112.	ที่บ่าวรออยู่	บ่าววี	2720
113.	พูดแทนราษฎร์	คาราบาว	2314
114.	พริ้ว	มาลีฮวนน่า	4319
115.	เพียงลมพัดผ่าน	มาลีฮวนน่า	2510
116.	เพลงของพ่อ	ศุ บุญเลี้ยง	2472

	ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง
117.	เพื่อรัก	มาลีฮวนน่า	3628
118.	แฟนเขานี่หว่า	แจ่ม แจ่มรัมย์	2768
119.	แฟนหาย	หนุ่มสกด	2208
120.	แม่	แซมเมอร์	2790
121.	แม่สาย	คาราบาว	2576
122.	มนต์รักผีเสื้อ	ธนพร-คาราบาว	2476
123.	มากเหล็กเมืองงาม	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2138
124.	มองเดือนเดือนใจ	อันดา	2178
125.	มองอย่างนง	มาลีฮวนน่า	2376
126.	เมคอินไทยแลนด์	คาราบาว	3113
127.	เมื่อไหร่จะได้เป็นแฟน	บ่าววี	2506
128.	โมรา	มาลีฮวนน่า	2762
129.	ไม่ขอเป็นที่หนึ่ง	หนุ่มสกด	2527
130.	ไม่ลืมดวงดาว	ยิว	2142
131.	ไม้กลองเก่า	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2638
132.	ยิ้ม	ยิว	2312
133.	ยิ้มกลางสายฝน	คาราวาน	2326
134.	ยาดอง	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2219
135.	ยาวิ	ทอม ดันดี	2176
136.	ยิ้มให้กับฝัน	มาลีฮวนน่า	2213
137.	ยิ้มเขามา	แจ่ม แจ่มรัมย์	2154
138.	อย่าจากฉันไป	สันติภาพ	2019
139.	รอ	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	2630

	ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง
140.	รอเธอ	บ่าววี	2710
141.	รองเท้าใจ	พงษ์เทพ กระโดนชำนาญ	2149
142.	รอยจูบบนฝ่าเท้า	หลง ลงลาย	2821
143.	รุ่นใหญ่	ชนพร-คาราบาว	2342
144.	รักต้องสู้	คาราบาว	2372
145.	รางวัลแค่คนช่างฝัน	ศุ บุญเลี้ยง	3201
146.	รักทรหด	คาราบาว	2098
147.	รวมไทยใจเป็นหนึ่ง	ฉามา	3148
148.	แรงใจพี่หลวง	หลวงไก่	3163
149.	แรงใจแรงงาน	หนู มิเตอร์	2173
150.	เรือรักกระดาศ	มาลีฮวนน่า	2510
151.	โรงเรียนของหนู	พงษ์สิทธิ์ คำภีร์	3732
152.	ลั้ง	มาลีฮวนน่า	2225
153.	ลืมหืมแล้วกา	เดวิด อินธี	2190
154.	ลองกอง	ทอม ดันดี	2607
155.	เล่าหลมหลวง	สมชาย	2542
156.	ลูกสาวพ่อขุน	อันดา	2146
157.	วิญญูณไม่จาย	ชนพร-คาราบาว	2579
158.	ว่าที่ดารา	แซม แซ่มรัมย์	2136
159.	ว่างเปล่า	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	2217
160.	วอนฟ้าห่มดาว วอนสาวห่มใจ	หนู มิเตอร์	3154
161.	เว้นวรรค	คาราบาว	2109
162.	สยามเมืองยิ้ม	คนด่านเกวียน	2130
163.	สวรรค์บ้านนอก	โฮป	2278

ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง	
164.	สัญญาใจ	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	2226
165.	สัญญาบนทางเดิน	ยิว	2459
166.	สัญญาหน้าฝน	คาราบาว	2416
167.	สามัคคีประเทศไทย	คาราบาว	4371
168.	สาวสะตอ ม.ราม	หลวงไก่	3273
169.	สาวสะพานควาย	หลวงไก่	2320
170.	สงสารชานา	คาราบาว	2168
171.	ส่งข่าวถึงฟ้า	แซม แซ่มรัมย์	2184
172.	สุ่มไฟรัก	ธนพร-คาราบาว	3170
173.	เสพตาย ชายคุก	คาราบาว	2303
174.	เสียค่าโง่	ต้น ฌรา	3201
175.	เสียตัว...อย่าเสียใจ	ธนพร-คาราบาว	3862
176.	เสียแล้วเสียไป	หลวงไก่	2387
177.	เสียปืนไว้	เดวิด อินธี	2161
178.	เสียร้องไห้	เทียรี่ เมฆวัฒนา	2177
179.	ห้าเทียม	คาราบาว	2592
180.	หนาวเล	มาลีฮวนน่า	2376
181.	หนุ่มคอนวอนสาว	พิทักษ์ เสริมราษฎร์	2119
182.	หนุ่ม ตจว.	เอร่าวัน	2672
183.	หนุ่มบาว-สาวปาน	ธนพร-คาราบาว	3477
184.	หัวใจกำพรว้า	สี่เผือก	2154
185.	หัวใจบ้านบิน	คาราบาว	2109
186.	หม้ายอินเตอร์	ทอม ดันดี	2630
187.	หยิกแกมหยอก	หลง ลงลาย	2873

	ชื่อเพลง	ศิลปิน	ผู้เข้าฟัง
188.	เหงา...ไม่เข้าใจ	ชนพร-คาราบาว	3720
189.	เพลงซัดคำเดียว	หลวงไก่	2359
190.	อีสาน	ทอม ดันดี	2010
191.	ออกเล	มาลีฮวนน่า	2575
192.	แอบรักอย่างแรง	หลวงไก่	3293
193.	โอดทอป	คาราบาว	2120
194.	โอไม้ออกี้โทรมานะ	แซม แซ่มรัมย์	2034
195.	โอม...เพียง	คาราบาว	2199
196.	ไอ้ใบ้	มาลีฮวนน่า	2071
197.	เอาคืนมา	แซมเมอร์	2013
198.	เอาให้สาใจ	เดวิด อินธี	2210
199.	เอ็งเพื่อนซี้	หนุ่มสกล	2102
200.	อำลา	หนู มิเตอร์	2087

ดึงข้อมูลจาก

www.musicza.com และ www.tidtam.com

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ - สกุล	นางสาวภัทรินทร์ สว่างอารมณ์
วันเดือนปีที่เกิด	19 กรกฎาคม 2523
สถานที่เกิด	จังหวัดกรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สาขาภาษาไทย) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ประวัติการทำงาน	บริษัท ซี.พี.ออลด์ จำกัด มหาชน (เซเว่นอีเลฟเว่น)
ตำแหน่ง	ผู้ช่วยผู้จัดการร้านสาขา

